COLECȚIA HETZEL

JULES VERNE

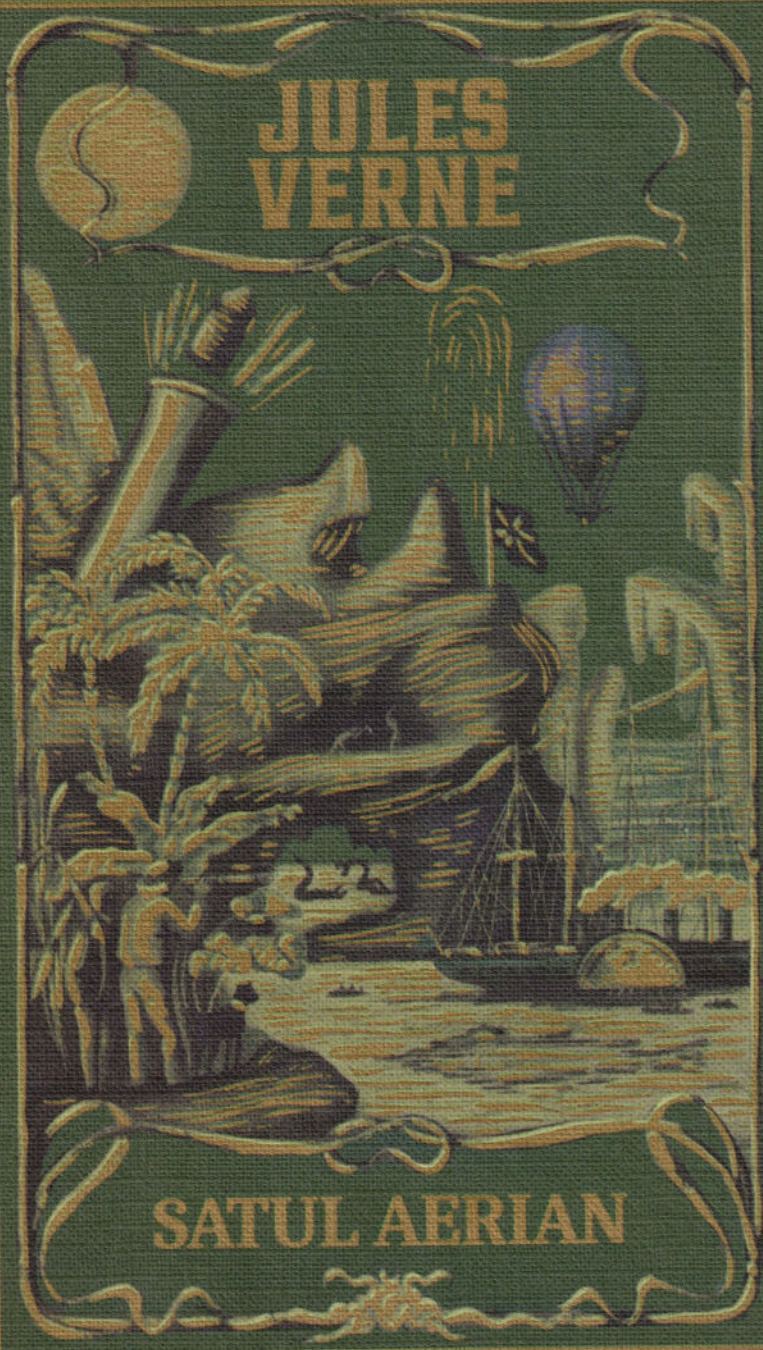

SATUL AERIAN

LITERA

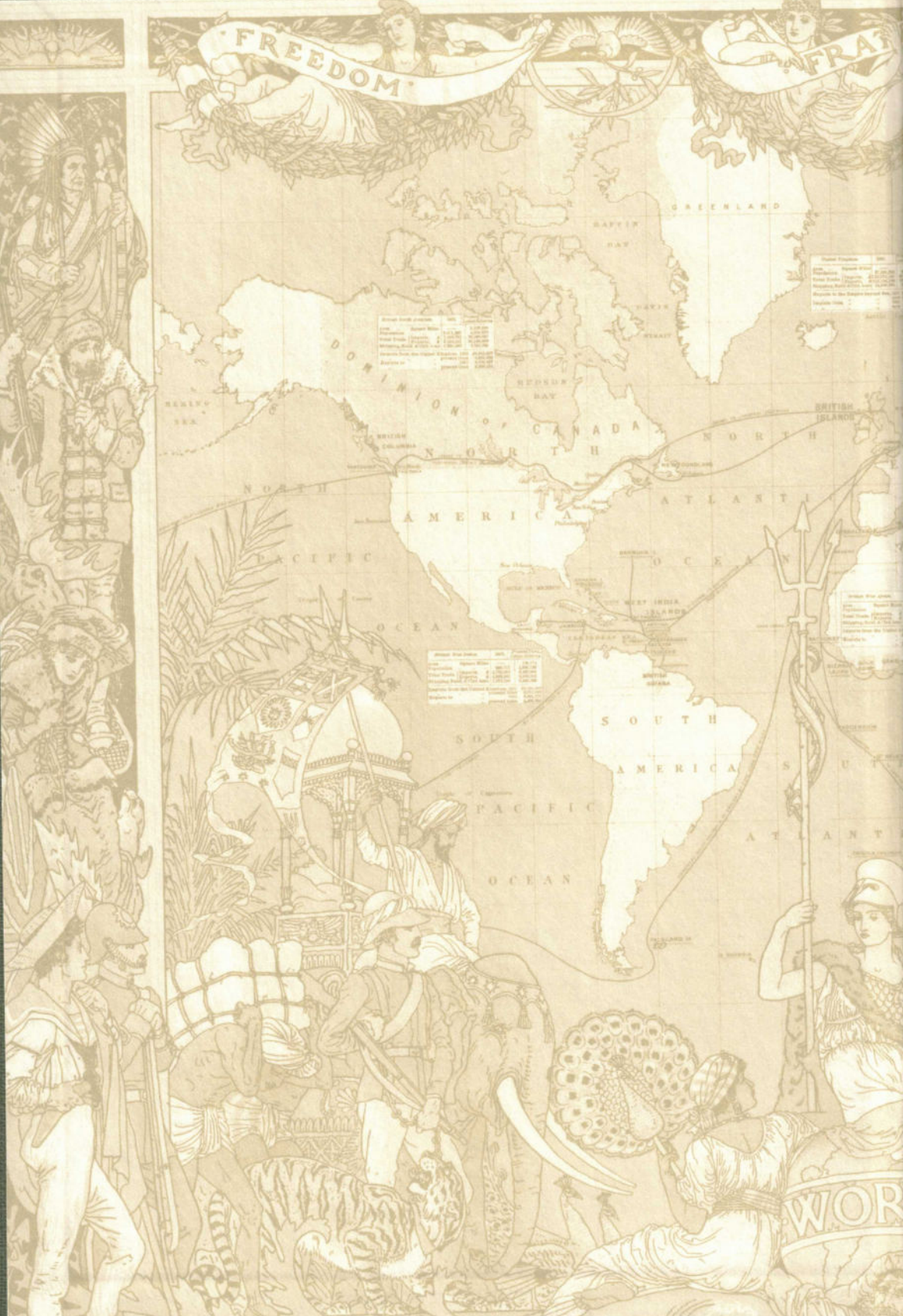
FREEDOM
GREENLAND
DOMINION OF CANADA
NORTH AMERICA
ATLANTIC OCEAN
PACIFIC OCEAN
SOUTH AMERICA
BRITISH ISLANDS
WEST INDIA ISLANDS

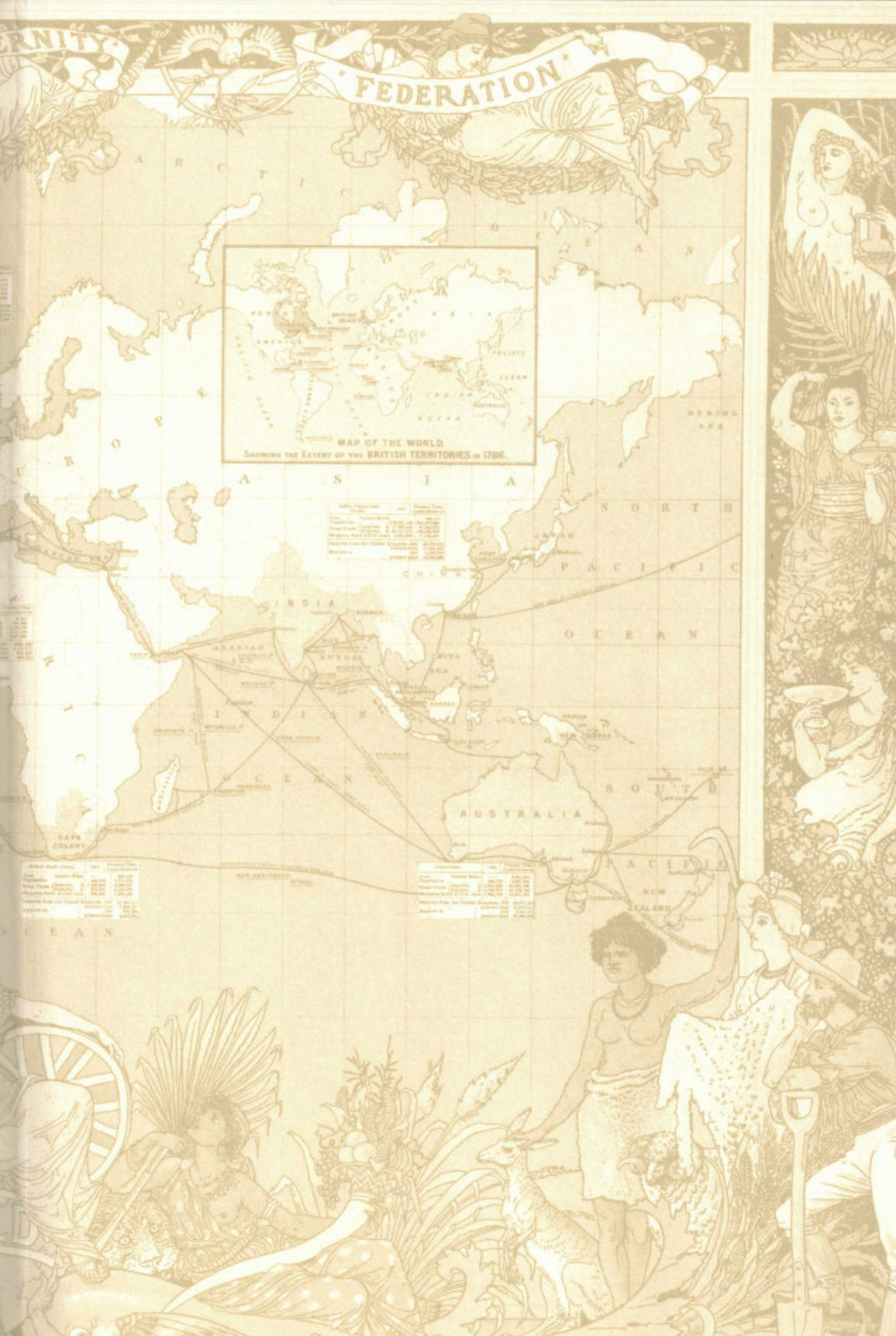
FEDERATION
MAP OF THE WORLD
SHEWING THE EXTENT OF THE BRITISH TERRITORIES in 1786.
ASIA
INDIA
AUSTRALIA
NORTH PACIFIC OCEAN
SOUTH PACIFIC OCEAN
INDIAN OCEAN
ARCTIC OCEAN
NEW ZEALAND
CAPE COLONY

JULES VERNE

SATUL AERIAN

Jules Verne

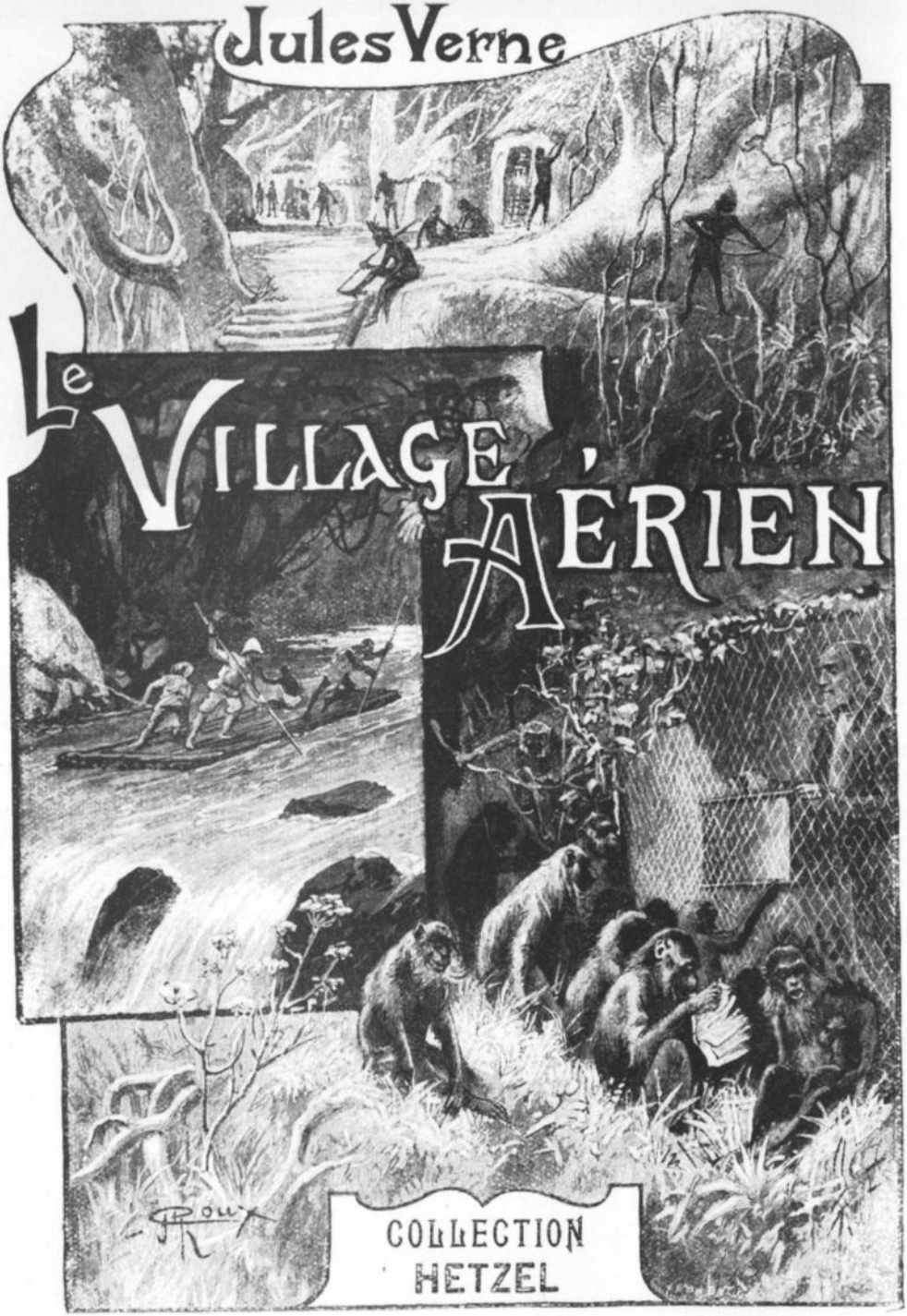

Le Village aérien

COLLECTION HETZEL

JULES VERNE

SATUL AERIAN

Ilustrații de George Roux

Traducere și note de Nicolae Constantinescu

LITERA
București

Le Village aérien
Jules Verne

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Satul aerian
Jules Verne

Copyright © 2022 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Gabriela Trășculescu
Corector: Nicoleta Arsenie
Prepress: Andreea Apostol

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VERNE, JULES
Satul aerian / Jules Verne; trad. din lb. franceză
de Nicolae Constantinescu. - București: Litera, 2022
ISBN 978-606-33-9632-8
I. Constantinescu, Nicolae (trad.)

821.133.1

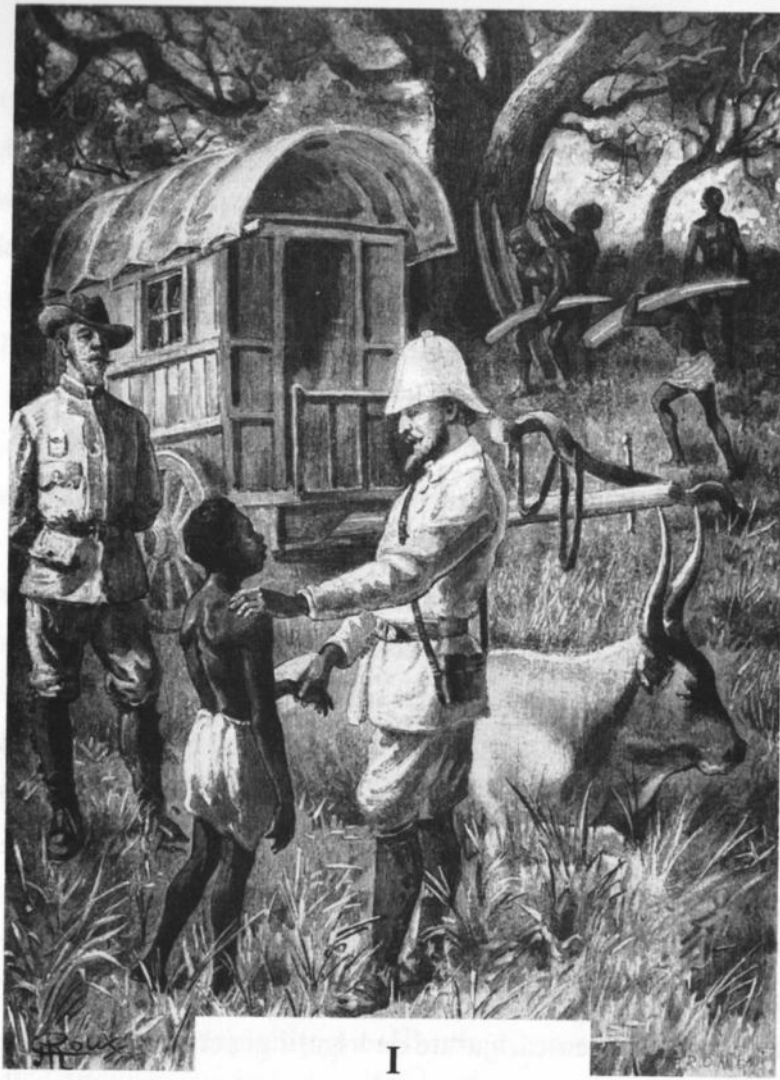

I

DUPĂ O ETAPĂ LUNGĂ

– Și zici că încă nu poate fi vorba de un Congo american? a întrebat Max Huber.

– La ce bun, dragă Max? a răspuns John Cort. Ducem cumva lipsă de spații întinse în SUA? Avem o mulțime de regiuni noi și pustii de explorat între Alaska și Texas! Înainte de a coloniza pe-afară, mai bine colonizăm înăuntru, eu așa cred...

– Ei, dragă John! Națiunile europene vor ajunge să-și împartă Africa, dacă se continuă tot așa, adică o suprafață cam de trei miliarde de hectare! Oare americanii le vor lăsa toate englezilor, germanilor, olandezilor, portughezilor, francezilor, italienilor, spaniolilor, belgienilor?

– Americanii n-au ce face cu ele, așa cum n-au nici rușii, și din același motiv... a răspuns John Cort.

– Care?

– Păi e inutil să-ți obosești picioarele când e de-ajuns să întinzi brațul...

– Părerea mea, dragă John, e că guvernul federal își va cere într-o zi porția lui din tortul african... Există un Congo francez, un Congo belgian, un Congo german și chiar un Congo independent, iar acesta abia așteaptă ocazia să-și sacrifice independența! Și tot acest ținut pe care-l străbatem de trei luni încoace...

– Doar ca simpli curioși, Max, nu cuceritori...

– Diferența nu e foarte mare, demn cetățean al SUA, a replicat Max Huber. Repet, în această parte a Africii, SUA ar putea să-și facă o colonie de toată frumusețea... Se găsesc aici teritorii fertile care abia așteaptă să rodească, ajutate de irigații generoase chiar din sânul naturii. Au o rețea de ape care nu seacă niciodată...

– Până și pe căldura asta îngrozitoare, a remarcat John Cort ștergându-și fruntea încinsă de soarele tropical.

– Da' de unde! Să n-o mai băgăm în seamă! a continuat Max Huber. Oare nu ne-am aclimatizat, ba chiar aș zice „negrificat", dacă n-ai nimic împotrivă, dragă prietene? Suntem abia în martie, și ce să mai spunem atunci de temperaturile din iulie, august, când razele soarelui îți străpung pielea ca niște sfredele de foc!

– Ba eu cred, Max, că ne-ar fi cam greu să devenim pahuini sau zanzibarieni, cu epiderma noastră subțire de francez și de american! Recunosc însă că vom încheia o expediție frumoasă și interesantă favorizată de noroc... Dar sunt nerăbdător să ajung la Libreville, să regăsesc în factoriile noastre puțin din acea tihnă, acea odihnă pe care o merită călătorii după trei luni de aventură ca a noastră...

– Nimic de zis, prietene John, expediția asta aventuroasă a prezentat oarecare interes. Totuși, mărturisesc că nu mi-a oferit tot ce așteptam de la ea...

– Cum, Max, câteva sute de mile printr-un ținut necunoscut, destule pericole de înfruntat în mijlocul unor triburi nu tocmai primitoare, focuri de armă trase, la nevoie, împotriva sulițelor și norilor de săgeți, vânători pe care leul numit și pantera libiană au catadicsit să le onoreze cu prezența, hecatombe de elefanți făcute în folosul șefului nostru, Urdax, o recoltă de fildeș de primă mână din care ar fi de ajuns să se facă clape pentru pianele din întreaga lume! Și nu te declari mulțumit...

– Da și nu, John. Toate acestea formează „meniul" obișnuit al exploratorilor din Africa Centrală... Exact ce găsesc cititorii în poveștile scrise de exploratori ca Barth, Burton, Speke, Grant, du Chaillu, Livingstone, Stanley, Serpa Pinto, Anderson, Cameron, Mage, Brazza, Gallieni, Dibowsky, Lejean, Massari, Wissemann, Buonfanti, Maistre...

Partea din față a furgonului s-a lovit violent de un bolovan și zdruncinătura a întrerupt brusc înșiruirea de cuceritori africani debitată de Max Huber. John Cort a profitat ca să-i spună:

– Sperai să găsești altceva în cursul călătoriei noastre?

– Da, dragă John.

– Ceva neprevăzut?

– Mai mult decât ceva neprevăzut de care, recunosc cu dragă inimă, n-am dus lipsă...

– Ceva extraordinar?

– Exact, prietene, și nici măcar o singură dată n-am avut ocazia să fac să răsune în vechea Libie acea extraordinară *portentosa Africa*[1], cum au caracterizat-o glumeții clasici din Antichitate...

– Hai, Max, după câte văd, un spirit francez este mai greu de mulțumit...

– Decât unul american... Da, recunosc, John, dacă amintirile cu care te întorci din expediția noastră îți sunt de ajuns...

– Cu prisosință, Max.

– Și dacă te întorci mulțumit...

– Mulțumit... mai ales că mă întorc!

– Și crezi că oamenii care vor citi povestea acestei călătorii vor exclama: „Drace, ce chestie ciudată!"

– Ar fi foarte pretențioși dacă n-ar face-o!

– După părerea mea, nu vor fi destul de mulțumiți...

– Dar ar fi probabil, dacă ne-am fi terminat expediția în burta unui leu sau în stomacul unui antropofag de pe malurile Ubangi-ului... a replicat John Cort.

– Nu, John, nu, și, fără a ajunge la acest gen de deznodământ care, de altfel, nu e lipsit de un oarecare interes pentru cititori și chiar pentru cititoare, în sufletul tău, în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, ai îndrăzni să juri că am descoperit și am văzut mai mult decât fusese deja văzut și descoperit de înaintașii noștri în Africa Centrală?

– Nu, Max, ai dreptate.

[1] Miraculoasa Africă (Cicero, sec. I î.Hr.).

– Ei bine, eu speram să fiu mai favorizat...

– Lacomule care vrei să faci o virtute din lăcomia ta! a exclamat John Cort. Eu însă mă declar sătul, și nu așteptam de la expediția noastră mai mult decât ne-a oferit...

– Adică nimic, John.

– De altminteri, Max, călătoria nu s-a terminat încă și, în cele cinci sau șase săptămâni cât durează drumul de aici până la Libreville...

– Haida-de! a exclamat Max Huber. Un simplu drum de caravană... rutina obișnuită a etapelor... o plimbare cu diligența, ca în vremurile bune...

– Cine știe? a zis John Cort.

De data asta, furgonul s-a oprit pentru popasul de seară la poalele unui dâmb cu creștetul împodobit de cinci-șase copaci, singurii care se arătaseră în acea câmpie întinsă, luminată atunci de strălucirea amurgului.

Era ora șapte seara. Grație apusului scurt la acea latitudine nordică de nouă grade, noaptea urma să se așternă curând. Și întunericul avea să fie adânc, căci nori groși amenințau să acopere scânteierea stelelor și cornul lunii tocmai dispăruse în zare spre vest.

Furgonul, destinat doar călătorilor, nu transporta nici mărfuri, nici provizii. Să ne imaginăm un fel de vagon așezat pe patru roți masive și pus în mișcare de un atelaj format din șase boi. În partea din față se deschidea un fel de ușă. Luminat de ferestruici laterale, vagonul era divizat în două încăperi despărțite printr-un perete interior. Cea din fund era rezervată celor doi tineri de 25-26 de ani, un american, John Cort, și un francez, Max Huber. Cea din față era ocupată de un traficant portughez pe nume Urdax și de un *foreloper*, numit Khamis. Acest *foreloper* – adică omul aflat în fruntea unei caravane –, era un

indigen din Camerun foarte priceput în meseria grea de călăuză prin ținuturile toride ale Ubangi-ului.

Se înțelege de la sine că nimic nu i se putea reproșa soliditătii construcției acelui vagon-furgon. După toate încercările acelei lungi și anevoioase expediții, chesonul îi era în stare bună, roțile, doar puțin uzate pe circumferința jantei, osiile nu erau nici crăpate, nici deformate, încât s-ar fi zis că revenea dintr-o simplă plimbare de 15-20 de leghe, deși străbătuse mai bine de 2 000 de kilometri.

În urmă cu trei luni, acel vehicul plecase de la Libreville, capitala Congo-ului francez. De acolo, urmând direcția est, înaintase în câmpiile scăldate de râul Ubangi până dincolo de cursul lui Bahr-el-Abiad, unul dintre afluenți care își varsă apele în sudul lacului Ciad.

Numele acestui ținut provine de la unul dintre principalii afluenți de pe malul drept al fluviilor Congo sau Zair și se întinde la est de Camerunul german, al cărui guvernator este consulul general al Germaniei în Africa Occidentală, dar n-ar putea să fie delimitat în prezent de o linie precisă pe hărți, nici chiar pe cele mai moderne. Fără a fi propriu-zis un deșert, căci are o vegetație viguroasă, care nu s-ar putea asemăna în niciun fel cu Sahara, este totuși o regiune imensă, în care sunt răspândite sate la mare distanță unele de altele. Triburile se războiesc întruna, se cuceresc unele pe altele sau se ucid, unele încă se hrănesc cu carne de om, cum ar fi antropofagii mubuttu, care trăiesc între bazinul Nilului și cel al fluviului Congo. Și, lucru îngrozitor, copiii sunt folosiți de obicei la satisfacerea acelor instincte de canibalism. Astfel, misionarii se consacră salvării acelor mici creaturi fie răpindu-le cu forța, fie cumpărându-le, și îi cresc creștinește în misiunile instalate de-a lungul fluviului Sirba. Să nu uităm că acele misiuni vor pieri curând din lipsa resurselor dacă

generozitatea statelor europene, a Franței îndeosebi, ar dispărea la un moment dat.

Ba chiar se cuvine să adăugăm că, pe teritoriul Ubangi, copiii indigeni sunt considerați monedă obișnuită în schimburile comerciale. Se plătesc cu băieței și fetițe mărfurile de consum pe care traficanții le aduc până în centrul țării. Indigenul cel mai bogat este deci acela care are familia cea mai numeroasă.

Dar portughezul Urdax, chiar dacă nu se aventurase pe acele câmpii în interes comercial, dacă nu făcuse trafic cu triburile de pe malurile râului Ubangi, dacă avusese ca obiect nu doar să-și procure o anumită cantitate de fildeș vânând elefanți, care trăiesc în număr mare în acel ținut, asta nu însemna că nu luase contact cu sângeroasele triburi congoleze. La câteva întâlniri, chiar fusese obligat să țină la respect bande ostile și să folosească împotriva indigenilor armele destinate vânării pachidermelor.

Până la urmă, expediția fusese reușită și fructuoasă și nu se înregistrase nici măcar o victimă în rândul personalului caravanei.

Or, exact în preajma unui sat de lângă izvoarele fluviului Bahr-el-Abiad, John Cort și Max Huber putuseră să salveze un copil de soarta cumplită care îl aștepta și să-l cumpere cu câteva bijuterii din sticlă. Era un băiețel de vreo 10 ani, voinic, cu o fizionomie blândă și interesantă, cu trăsături negroide puțin accentuate. După cum se poate vedea la unele triburi, avea tenul aproape deschis, părul blond, nu lâna creață a negrilor, nasul acvilin, nu turtit, buzele fine, nu mari și groase. Ochii îi străluceau de inteligență și copilul a nutrit curând pentru salvatorii lui un fel de iubire filială. Acea biată ființă, răpită din tribul ei, dacă nu din familie, căci n-avea nici mamă, nici tată, se numea Llanga. După ce fusese instruit un timp de misionarii care

îl învățaseră puțină franceză și engleză, ghinionul făcuse să cadă în mâinile populației dinka, și e ușor de ghicit ce soartă ar fi avut. Foarte încântați de afecțiunea expansivă, de recunoștința pe care le-o purta, cei doi prieteni au simțit o simpatie puternică pentru acel copil; l-au hrănit, l-au îmbrăcat, l-au crescut cu mult folos, căci băiatul dovedea că are un spirit precoce. Și, de atunci, cât de diferit devenise Llanga! În loc să fie, asemenea micilor indigeni nefericiți, în starea de marfă vie, avea să trăiască în factoriile din Libreville, devenit copilul adoptiv al celor doi prieteni, Max Huber și John Cort... Cei doi îl luaseră în sarcina lor și n-aveau să-l mai părăsească! În pofida vârstei fragede, băiatul înțelegea asta, se simțea iubit, lacrimi de fericire i se prelingeau din ochi de fiecare dată când mâinile lui Max Huber sau ale lui John Cort i se așezau pe creștet.

Când furgonul s-a oprit, boii, obosiți după un drum lung pe o temperatură copleșitoare, s-au culcat pe pajiște. Llanga, care mersese pe jos o bună parte a etapei, ba înainte, ba în spatele atelajului, a venit imediat în fugă în momentul în care protectorii lui coborau din vehicul.

– Nu ești prea obosit, Llanga? l-a întrebat John Cort, luându-l de mână pe băiat.

– Nu, nu! Picioare bune... și place mult a fugi, a răspuns Llanga, care le surâdea cu gura și cu ochii celor doi prieteni.

– Acum e timpul să mâncăm, a zis Max Huber.

– Să mâncăm... da... prietene Max!

Apoi, după ce a sărutat mâinile care i se întinseseră, s-a dus printre hamali sub ramurile copacilor mari din vârful dâmbului.

Acel furgon îi transporta doar pe portughezul Urdax, pe Khamis și pe cei doi tovarăși ai lor, fiindcă bagajele și fildeșul erau încredințate

personalului caravanei, vreo cincizeci de oameni, majoritatea negri din Camerun. Ei așezaseră pe pământ colții de elefant și lăzile care asigurau hrana zilnică, pe lângă ce oferea vânătoarea în acele ținuturi cu vânat din belșug.

Acești negri nu sunt doar mercenari, deprinși cu această meserie (și plătiți destul de scump) care le permite să câștige de pe urma acestor expediții profitabile. Se poate spune că niciodată „nu și-au clocit ouăle", ca să folosim expresia cu care sunt desemnați indigenii sedentari. Obișnuiți din copilărie să care greutăți, o vor face atât timp cât îi vor ține picioarele. Și totuși, meseria e grea când trebuie practicată într-un ținut cu o astfel de climă. Cu umerii (uneori numai carne vie) încărcați cu acel fildeș împovărător sau cu proviziile grele, cu picioarele însângerate, cu torsul zgâriat de iarba înțepătoare, căci umblă aproape goi, ei merg așa din zori până la ora unsprezece dimineața, continuându-și mersul până seara, după ce a trecut arșița mare. Dar interesul traficanților cere să fie plătiți bine (și-i plătesc bine), să-i hrănească bine (și-i hrănesc bine), să nu-i surmeneze peste măsură (și nu-i surmenează). Pericolele vânătorii de elefanți sunt cât se poate de reale, pe lângă întâlnirea posibilă cu lei și pantere, iar șeful trebuie să se poată bizui pe personalul lui. În plus, după strângerea fildeșului prețios, este important ca întreaga caravană să se întoarcă în mod fericit și prompt la factoriile de pe coastă. Prin urmare, e foarte folositor să nu fie oprită de întârzieri din cauza oboselii excesive, nici de boli, printre altele, variola, ale cărei ravagii sunt de temut. Astfel, convins de aceste principii, beneficiind de multă experiență, portughezul Urdax, îngrijindu-se bine de oamenii lui, avusese numai reușite în expedițiile lui profitabile în centrul Africii ecuatoriale.

Și așa era și aceasta din urmă, deoarece se obținuse un stoc considerabil de fildeș de calitate, adus din regiunile situate dincolo de Bahr-el-Abiad, aproape de frontiera cu Darfur.

Tabăra s-a instalat la umbra tamarinilor superbi și, când John Cort, după ce hamalii au început să despacheteze proviziile, l-a întrebat pe portughez, iată ce răspuns a primit în acea engleză pe care Urdax o vorbea cursiv:

– Cred, domnule Cort, că locul popasului este potrivit și masa e gata servită pentru atelajele noastre.

– Într-adevăr, vor avea aici o iarbă deasă și grasă... a spus John Cort.

– Și am paște-o cu dragă inimă și noi, dacă am avea structura unui rumegător și trei stomacuri ca s-o digere! a adăugat Max Huber.

– Mersi, a replicat John Cort, dar prefer o ciozvârtă de antilopă friptă pe cărbuni, pesmeții de care avem parte din plin și poloboacele noastre cu vin de Madeira de la Cape Town...

– În care am putea amesteca câteva picături din râul limpede care curge prin câmpie, a precizat portughezul. Și a arătat spre un curs de apă (probabil afluent al fluviului Ubangi) care curgea la un kilometru de dâmb.

Tabăra a fost instalată neîntârziat. Fildeșul a fost stivuit în apropierea furgonului. Animalele de tracțiune au hoinărit în jurul tamarinilor. Ici și acolo, au fost aprinse două focuri cu lemnele uscate căzute din copaci. Vigilentul *foreloper* s-a asigurat că grupurile nu duceau lipsă de nimic. Aveau din abundență carne de elan și de antilopă, proaspătă și uscată. Vânătorii puteau să întrețină provizia cu ușurință. Aerul s-a umplut de mirosul de carne friptă și fiecare a dat

dovadă de o poftă de mâncare impresionantă, justificată pe deplin de acea jumătate de zi de mers.

Se înțelege de la sine că armele și munițiile rămăseseră în furgon – câteva cutii cu cartușe, puști de vânătoare, carabine, revolvere, arme moderne excelente la dispoziția portughezului, a lui Khamis, a lui John Cort și Max Huber, în caz de nevoie.

Masa trebuia să ia sfârșit după o oră. Sătui și obosiți, oamenii caravanei aveau să se cufunde curând într-un somn adânc.

Totuși, experimentatul *foreloper* a încredințat supravegherea câtorva dintre oamenii săi, care urmau să se schimbe la fiecare două ore. În acele ținuturi îndepărtate, e bine întotdeauna să te ferești de ființele cu intenții rele, cu două sau cu patru picioare. De aceea, Urdax nu uita niciodată să ia toate măsurile de prevedere. În vârstă de 50 de ani, viguros încă, foarte priceput în conducerea expedițiilor de acest fel, dădea dovadă de o rezistență extraordinară. La fel, Khamis, de 35 de ani, agil, suplu, dar și solid, cu mult sânge-rece și mare curaj, oferea toate garanțiile pentru călăuzirea caravanelor prin Africa.

Cei doi prieteni și portughezul s-au așezat la umbra unui tamarin ca să ia masa adusă de băiat, bucatele fiind pregătite de unul dintre indigenii căruia îi revenise funcția de bucătar.

În timpul mesei, n-au șomat nici limbile, nici maxilarele. Mâncatul nu te împiedică să vorbești când n-ai nicio grabă. Despre ce au discutat? Despre incidentele expediției în drumul lor spre nord-vest? Nici vorbă. Cele ce ar fi putut să apară la întoarcere erau mai de actualitate. Traseul avea să fie încă lung până la factoriile din Libreville (mai bine de 2 000 de kilometri), ceea ce ar fi însemnat între nouă și zece săptămâni de mers. Or, în această a doua parte a călătoriei, s-ar fi putut întâmpla orice, îi spusese John Cort tovarășului

În timpul mesei, n-au şomat nici limbile, nici maxilarele.

său de drum, care își dorea ceva mai mult decât neprevăzutul, ceva extraordinar.

Până la acea ultimă etapă, de la frontiera Darfur-ului, caravana coborâse spre Ubangi, după ce trecuse prin vaduri fluviul Aukadebe și mulțimea afluenților săi. În ziua aceea, se oprise aproape în punctul unde se intersecta meridianul 22 cu paralela 9.

– Acum vom merge însă în direcția sud-vest, a zis Urdax.

– Și asta e cu atât mai indicat cu cât, dacă ochii nu mă-nșală, la sud, orizontul este barat de o pădure a cărei limită exterioară nu se zărește nici la est, nici la vest, a răspuns John Cort.

– Da... e imensă! a confirmat portughezul. Dacă am fi obligați s-o ocolim pe la est, ar trece luni de zile până s-o lăsăm în urmă!

– În timp ce pe la vest...

– Pe la vest, și fără să lungim prea mult drumul, mergând pe lângă lizieră, vom întâlni fluviul Ubangi în apropiere de cascadele de la Zongo, a răspuns Urdax.

– Nu scurtăm călătoria dacă traversăm pădurea? a întrebat Max Huber.

– Da, cu vreo cincisprezece zile de mers.

– Atunci, de ce să nu trecem prin ea?

– Pentru că nu poate fi străbătută.

– Chiar așa! a exclamat Max Huber pe un ton de îndoială.

– Poate că mergând pe jos am traversa-o, dar nu sunt deloc sigur, fiindcă nimeni n-a încercat încă, a explicat portughezul. Dar aventurarea cu atelajele ar însemna o tentativă care n-ar reuși.

– Spui, Urdax, că nimeni n-a încercat vreodată să pătrundă în această pădure?

– Să încerce... nu știu, domnule Max, dar să fi reușit, nu. Și în Camerun, ca și în Congo, nimeni nu s-ar încumeta să încerce. Cine ar avea pretenția să treacă pe acolo unde nu există nicio cărare, prin tufișuri spinoase și mărăcinișuri? Nu știu nici măcar dacă focul și toporul ar reuși să croiască un drum, fără a mai pune la socoteală copacii uscați, care formează probabil obstacole de netrecut...

– De netrecut, Urdax?

– Hai, dragă prietene, nu te înfierbânta pentru pădurea asta. Și să ne socotim fericiți că trebuie doar s-o ocolim! a intervenit John Cort. Mărturisesc că nu mi-ar conveni deloc să mă aventurez într-un așa labirint de copaci...

– Nici măcar să vezi ce-i înăuntrul ei?

– Și ce-ai vrea să fie acolo, Max? Regate necunoscute, orașe fermecate, eldorado mitologice, noi specii de animale, carnasieri cu cinci labe și ființe omenești cu trei picioare?

– De ce nu, John? S-ar cuveni să mergem să le vedem!

Llanga, atent, cu privirea vioaie, părea să spună că, dacă Max Huber s-ar aventura în acea pădure, nu i-ar fi frică să-l urmeze.

John Cort a precizat:

– Oricum, din moment ce Urdax n-are intenția s-o traverseze ca să ajungă pe malurile Ubangi-ului...

– Sigur că nu, a replicat portughezul. Am risca să nu mai putem ieși!

– Ei bine, dragă Max, hai să tragem un pui de somn! Ți-e permis să încerci să descoperi misterele acelei păduri, să te aventurezi în desișurile ei impenetrabile, dar numai în vis, și nici așa nu cred că e prea prudent...

– Râzi, John, râzi de mine cât vrei! Dar îmi amintesc ce-a spus unul dintre poeții noștri... nu mai știu care:

Scotocești bine prin necunoscut ca să găsești ceva nou[1].

– Zău, Max? Și ce vers rimează cu acesta?

– Pe legea mea, John, am uitat!

[1] *Au fond de l'Inconnu pour trouver du nouveau!* Ultimul vers al poeziei *Le voyage* din volumul *Les fleurs du mal* de Charles Baudelaire.

– Uită-l și pe primul așa cum l-ai uitat pe-al doilea și hai să dormim.

Evident, era hotărârea cea mai înțeleaptă și fără să se adăpostească în furgon. O noapte la poalele dâmbului, sub crengile largi ale tamarinilor, a căror răcoare tempera cât de cât căldura din jur, intensă încă și după apusul soarelui, nu le trezea nicio neliniște celor obișnuiți să frecventeze hotelul Sub Cerul Liber, când vremea o îngăduia. În seara aceea, deși constelațiile erau ascunse de nori groși, nu se anunța ploaie și era mai mult decât preferabil somnul în aer liber.

Tânărul indigen a adus cuverturi. Cei doi prieteni, bine înfășurați, s-au întins între rădăcinile unui tamarin ca într-o cabină, iar Llanga s-a ghemuit lângă ei, precum un câine de pază. Înainte de a face și tinerii la fel, Urdax și Khamis au inspectat încă o dată tabăra, s-au asigurat că boii împiedicați n-ar fi putut să rătăcească în câmpie, că hamalii se aflau la postul lor de veghe, că jarul fusese stins, căci o scânteie ar fi fost de ajuns ca să incendieze iarba și lemnele uscate. Apoi au revenit amândoi la poalele dâmbului.

S-au cufundat curând într-un somn adânc. Oare au adormit buștean și oamenii de veghe? Mai mult ca sigur, căci, după ora zece, nimeni n-a băgat de seamă unele focuri suspecte care se mișcau la marginea marii păduri.

II

FOCURILE MIȘCĂTOARE

Între dâmb și pâlcurile întunecate de copaci la poalele cărora se agitau flăcările fumegânde și pâlpâitoare era o distanță de cel mult doi kilometri. S-ar fi putut număra vreo zece, când laolaltă, când izolate, agitate uneori cu o violență pe care n-o îndreptățea deloc atmosfera calmă. Se putea presupune că o ceată de indigeni își așezase în acel loc tabără, așteptând să se facă ziuă. Totuși, acele focuri nu erau ale unei tabere. Se plimbau prea capricios pe o distanță de vreo două sute de metri, în loc să se concentreze în focul unic al unui popas de noapte.

Nu trebuie uitat că acele regiuni unde curge fluviul Ubangi sunt frecventate de triburi nomade venite din Adamawa, sau din Barghimi, sau chiar din Uganda la est. O caravană de traficanți n-ar fi fost atât de imprudentă, încât să-și semnaleze prezența prin acea mulțime de focuri care se mișcau în întuneric. Doar indigenii se puteau opri în acel loc. Și cine știe dacă nu erau mânați de intenții ostile față de caravana adormită sub ramurile tamarinilor?

Oricum ar fi, dacă, din acest motiv, plana vreun pericol, dacă câteva sute de indigeni pahuin, fundgji, chilou, bari, deaka sau alții așteptau

doar momentul ca să atace, având șansa superiorității numerice, nimeni (cel puțin până la ora zece și jumătate) nu luase vreo măsură de apărare. Toți cei din tabără dormeau, stăpâni și servitori, și, lucrul cel mai grav, hamalii care avea sarcina să se schimbe în postul de pază erau și ei cufundați într-un somn de plumb.

Din fericire, s-a trezit tânărul indigen, dar fără nicio îndoială că ochii i s-ar fi închis în aceeași clipă dacă nu și-ar fi îndreptat privirea spre sud. Sub pleoapele pe jumătate închise, băiatul a perceput impresia unei lumini care străpungea bezna nopții. S-a întins ca să se dezmorțească, s-a frecat la ochi și s-a uitat mai atent... Nu, nu se înșela! Focuri răzlețe se mișcau la marginea pădurii.

Llanga și-a zis că va fi atacată caravana. A fost mai curând ceva instinctiv decât chibzuit. Într-adevăr, răufăcătorii care se pregătesc de masacru și de jaf știu că șansele le cresc când atacă prin surprindere. Nu se lasă văzuți înainte de a da năvală. Oare de ce aceștia își semnalau prezența?

Deoarece nu dorea să-i trezească pe Max Huber și pe John Cort, copilul s-a târât încet spre furgon. Când a ajuns lângă *foreloper*, și-a pus mâna pe umărul lui, l-a trezit și i-a arătat cu degetul focurile din zare.

Khamis s-a ridicat brusc, a urmărit un minut acele flăcări în mișcare și, cu o voce a cărei răbufnire nu s-a gândit nicio secundă s-o modereze, a strigat:

– Urdax!

Portughezul, ca unul obișnuit să se dezmeticească cu iuțeală din ceața somnului, a fost în picioare într-o clipă.

– Ce-i, Khamis?

– Privește! Și, cu brațul întins, a arătat spre liziera luminată la firul ierbii.

– Alarmă! a răcnit portughezul din toți rărunchii.

În câteva secunde, personalul caravanei a fost în picioare și toți erau atât de impresionați de gravitatea situației, încât nimeni nu s-a gândit să-i învinuiască pe oamenii de veghe pentru greșeala lor. Era sigur că, fără Llanga, tabăra ar fi fost invadată, în timp ce Urdax și însoțitorii lui dormeau duși.

De prisos să mai spunem că Max Huber și John Cort, grăbindu-se să părăsească spațiul dintre rădăcini, se alăturaseră portughezului și lui Khamis.

Era puțin trecut de zece și jumătate. Un întuneric adânc învăluia câmpia pe trei sferturi din perimetrul ei, la nord, est și vest. Doar la sud era luminată de flăcările jucăușe, care răspândeau o luminozitate puternică când se învârteau, în acel moment putând fi numărate nu mai puține de cincizeci.

– S-ar putea să fie o adunare a indigenilor, a zis Urdax. Probabil cei din tribul boudjo, care cutreieră malurile fluviilor Congo și Ubangi.

– Mai mult ca sigur că flăcările alea nu s-au aprins singure, a adăugat Khamis.

– Și că sunt purtate și deplasate de tot atâtea brațe! a precizat John Cort.

– Dar acele brațe sunt legate probabil de umeri, iar umerii sunt ai unor corpuri, dar dintre acele corpuri noi nu zărim nici măcar unul în mijlocul acelei lumini... a atras atenția Max Huber.

– Asta pentru că sunt puțin în interiorul lizierei, în spatele copacilor, a remarcat Khamis.

– Și se vede bine că nu e vorba de o ceață în mers pe lângă marginea pădurii... a continuat Max Huber. Nu! Chiar dacă se îndepărtează spre dreapta și spre stânga, focurile revin mereu în același loc...

– Acolo unde e probabil tabăra acelor indigeni, a afirmat experimentatul *foreloper*.

– Ce crezi? l-a întrebat John Cort pe Urdax.

– Că vom fi atacați și că trebuie să ne pregătim imediat de apărare, a răspuns portughezul.

– Dar de ce acești indigeni nu ne-au atacat înainte de a ni se arăta?

– Negrii nu sunt albi, a răspuns portughezul. Deși mai puțin chibzuiți, nu înseamnă că sunt mai puțin de temut prin număr și instincte feroce...

– Pantere cu care misionarii noștri vor avea mult de furcă pentru a-i face mielușei! a adăugat Max Huber.

– Să fim pregătiți! a conchis portughezul.

Da, să fie gata să se apere și s-o facă până la moarte. Nu se puteau aștepta la milă din partea acestor triburi din ținutul Ubangi. Nici nu ne-am putut imagina de câtă cruzime sunt în stare; cele mai sălbatice triburi din Australia, din insulele Solomon, Hebride și Noua Guinee s-ar putea cu greu compara cu astfel de indigeni. Spre centrul regiunii, se află doar sate de canibali, iar preoții misionari, care înfruntă o moarte dintre cele mai îngrozitoare, o știu foarte bine. Am fi tentați să le așezăm pe aceste ființe, fiare sălbatice cu chip omenesc, în rândul animalelor, în acea Africă ecuatorială unde slăbiciunea e ceva condamnabil și forța e totul! Și, efectiv, chiar la o vârstă matură, mulți dintre acești negri n-au nici măcar primele noțiuni ale unui copil de cinci-șase ani.

Și, în virtutea mulțimii dovezilor, căci misionarii au fost deseori martori la scene îngrozitoare, suntem îndreptățiți să afirmăm că sacrificiile umane sunt obișnuite în această țară. Sclavii sunt uciși pe mormântul stăpânilor, iar capetele lor, fixate de o creangă flexibilă, sunt azvârlite departe îndată ce au fost retezate de cuțitul vraciului. Copiii între 10 și 16 ani sunt folosiți ca hrană în ceremonii pompoase, iar unii șefi de trib se hrănesc doar cu carne tânără.

Instinctul de canibal se îmbină cu cel de jaf. El îi poartă uneori la distanțe mari pe drumul caravanelor, pe care le atacă, le jefuiesc și le distrug. Chiar dacă sunt mai slab înarmați decât traficanții și personalul lor, numărul acestora e mult mai mare, iar câteva mii de indigeni vor dovedi întotdeauna câteva sute de hamali. Orice *foreloper* știe asta. Astfel, principala lui preocupare este să nu treacă printre sate cum ar fi Ngombé Dara, Kalaka Taimo și altele, unde misionarii nu și-au făcut încă apariția, dar unde vor pătrunde într-o zi. Nicio teamă nu le oprește devotamentul când e vorba să scape de la moarte micile ființe și să regenereze acele rase sălbatice prin influența civilizației creștine.

De la începutul expediției, portughezul Urdax nu putuse să evite întotdeauna atacul indigenilor, dar scăpase fără prea mari daune și se înapoia cu personalul complet. Se putea spera ca drumul de întoarcere să se facă în condiții perfecte de siguranță. După ocolirea acelei păduri pe la vest, s-ar fi ajuns la malul drept al fluviului Ubangi și s-ar fi coborât apoi pe acest curs de apă, până la gura de vărsare, pe malul drept al fluviului Congo. De la Ubangi, ținutul este frecventat de negustori, de misionari. De acolo, nu prea mai ai de ce te teme de contactul cu triburile nomade, pe care inițiativa franceză, engleză,

portugheză, germană le împinge treptat spre ținuturile îndepărtate din Darfur.

Dar, când caravana ar mai fi avut doar câteva zile ca să ajungă la fluviu, oare, în luptă cu un număr mult prea mare de jefuitori, n-ar fi fost învinsă în cele din urmă? Existau toate motivele să se teamă. În orice caz, n-aveau să piară fără să se fi apărat și, la apelul portughezului, s-au luat toate măsurile pentru organizarea rezistenței.

Într-o clipă, Urdax, Khamis, John Cort și Max Huber au fost gata înarmați, cu carabine în mână, revolvere la centură, cartușiere pline. Furgonul conținea o duzină de puști și de pistoale care le-au fost încredințate unora dintre hamali cunoscuți pentru fidelitatea lor.

În același timp, Urdax a dat ordin personalului să se posteze în jurul tamarinilor mari ca să se adăpostească mai bine de săgețile ale căror vârfuri otrăvite provoacă răni mortale.

Și au așteptat. Niciun zgomot nu străbătea spațiul. Nu părea ca indigenii să se fi deplasat în adâncul pădurii. Focurile se arătau întruna și, ici și colo, se agitau trâmbe de fum gălbui.

– Alea sunt făclii cu rășină care sunt plimbate la lizieră...

– Bineînțeles, a răspuns Max Huber. Dar tot nu înțeleg de ce oamenii aceia fac asta, dacă au intenția să ne atace...

– Nici eu, dacă n-au această intenție, a zis și John Cort.

Într-adevăr, era inexplicabil. Chiar n-aveau de ce să se mire, din moment ce era vorba despre acele brute din ținutul Ubangi-ului superior.

A trecut o jumătate de oră fără ca situația să se schimbe în vreun fel. Oamenii din tabără așteptau atacul. Privirile scrutau depărtările întunecate de la est la vest. În timp ce focurile străluceau la sud, un

pâlc de indigeni se putea strecura din lateral ca să atace caravana folosindu-se de întuneric.

În acea direcție, câmpia era cu siguranță pustie. Oricât de mare ar fi fost bezna nopții, un grup de agresori n-ar fi putut să-i surprindă pe portughez și pe oamenii lui înainte ca aceștia să-și folosească armele.

Puțin după aceea, pe la ora unsprezece, Max Huber, depărtându-se câțiva pași de grupul format de Urdax, Khamis și John Cort, a zis cu voce hotărâtă:

– Trebuie să mergem înaintea dușmanului...

– Oare e util? Și simpla prudență nu ne cere să-l observăm până se face ziuă?

– Să așteptăm, să așteptăm! a replicat Max Huber. După ce somnul ne-a fost întrerupt într-un mod atât de neplăcut, să așteptăm alte șase-șapte ore, cu arma în mână! Nu! Trebuie să știm cât mai repede la ce să ne așteptăm! Și, la urma urmelor, dacă acei indigeni n-au nicio intenție rea, m-aș ghemui din nou cu dragă inimă până dimineață între acele rădăcini, unde visam atât de frumos!

– Ce zici? l-a întrebat John Cort pe portughez, care stătea tăcut.

– Poate propunerea merită să fie acceptată, a răspuns el. Dar să nu acționăm fără să ne luăm măsuri de precauție...

– Mă ofer să plec în recunoaștere, și aveți încredere în mine... a zis Max Huber.

– O să vă însoțesc, dacă domnul Urdax socotește că e bine, a zis Khamis.

– Sigur, ar fi mai bine, a încuviințat Urdax.

– Pot să vin și eu cu voi, a propus John Cort.

– Nu, rămâi, dragă prietene, a insistat Max Huber. Doi suntem de ajuns... De altfel, n-o să mergem mai departe decât e necesar... Și,

dacă descoperim că o parte dintre indigeni se îndreaptă încoace, vom reveni cât vom putea de repede.

– Verificați-vă armele, le-a recomandat John Cort.

– Le-am verificat, a răspuns Khamis. Dar sper că nu va fi nevoie să le folosim în această recunoaștere. Principalul este să nu ne lăsăm văzuți...

– Și eu zic la fel, a afirmat portughezul.

Max Huber și Khamis, mergând unul lângă altul, au depășit repede dâmbul cu tamarini. Mai departe, câmpia nu mai era chiar atât de întunecoasă. Totuși, un om n-ar fi putut să fie zărit la o sută de pași. Ei abia făcuseră vreo cincizeci când l-au zărit pe Llanga în urma lor. Fără să rostească vreun cuvânt, copilul ieșise din tabără și-i urmărise.

– Ei, de ce-ai venit, micuțule? l-a întrebat Khamis.

– Chiar așa, Llanga, de ce n-ai rămas cu ceilalți? i-a zis și Max Huber.

– Hai, du-te înapoi! i-a ordonat Khamis.

– O, domnule Max, cu dumneavoastră... eu... cu dumneavoastră..., a murmurat Llanga.

– Dar știi foarte bine că prietenul tău, John, se află acolo...

– Da... dar prietenul meu, Max... este aici...

– N-avem nevoie de tine! s-a răstit la el Khamis.

– Să-l lăsăm dacă tot e aici! a zis Max Huber. N-o să ne stingherească și, cu ochii lui de pisică sălbatică, poate va descoperi în întuneric ce nu putem noi să vedem.

– Da... voi privi... voi vedea departe! i-a asigurat copilul.

– Bine! Stai lângă mine și deschide bine ochii! i-a poruncit Max Huber.

Au pornit toți trei. După un sfert de oră, se aflau la jumătatea drumului dintre tabără și pădurea enormă.

Focurile își agitau în continuare luminozitatea la poalele copacilor și, ceva mai aproape, se manifestau prin străluciri mai intense. Dar, oricât de pătrunzătoare ar fi fost privirea experimentatului *foreloper*, oricât de bună ar fi fost luneta pe care Max Huber o scosese din toc, oricât de ageră ar fi fost privirea „pisicii sălbatice", era imposibil să-i zărească pe cei care agitau torțele.

Aceasta confirma părerea portughezului, și anume că acele lumini se mișcau sub acoperirea copacilor, în spatele mărăcinișului des și al trunchiurilor imense. În mod sigur, indigenii nu depășiseră limita pădurii și poate nici nu se gândeau s-o facă.

Adevărul e că situația devenea din ce în ce mai inexplicabilă. Dacă veniseră acolo cu intenția de a porni la drum în zorii zilei, ce rost aveau acele lumini la lizieră? Ce fel de ceremonie nocturnă îi ținea treji la acea oră?

– Ba chiar mă întreb dacă au descoperit caravana și dacă știu că și-a instalat tabăra în jurul tamarinilor... a remarcat Max Huber.

– Adevărat, a răspuns Khamis. E posibil ca ei să nu fi sosit decât pe înnoptate, când întunericul învăluia deja câmpia, și, fiindcă aveam focurile stinse, poate că nici n-au habar că ne-am instalat la o distanță atât de mică. Dar mâine, cum se crapă de ziuă, o să ne vadă...

– Doar dacă n-am pleca între timp, Khamis.

Max Huber și Khamis și-au continuat drumul în tăcere.

Astfel au străbătut o jumătate de kilometru. În acel moment, până la pădure mai erau doar vreo sută de metri.

Nimic suspect la suprafața acelui sol traversat uneori de un lung jet luminos de torțe. Nicio siluetă nu se profila, nici la sud, nici la

răsărit, nici la apus. O agresiune nu părea deloc iminentă. În plus, nici Khamis, nici Llanga n-au reușit să descopere ființele care își semnalau prezența cu acea mulțime de focuri.

– Ar trebui să ne apropiem mai mult? a întrebat Max Huber după o oprire de câteva clipe.

– La ce bun? a răspuns Khamis. N-ar fi oare imprudent? La urma urmelor, e posibil ca indigenii să nu fi zărit deloc caravana noastră și, dacă ridicăm tabăra în noaptea asta...

– Aș fi vrut totuși să mă lămuresc! a insistat Max Huber. Totul este cum nu se poate mai ciudat...

Asta era de-ajuns ca să atâțe imaginația vie a unui francez!

– Să ne întoarcem la dâmb, a replicat prudentul *foreloper*.

Totuși, a fost nevoit să mai înainteze în urma lui Max Huber, pe care Llanga nu voise să-l părăsească. Și poate că s-ar fi deplasat toți trei până la lizieră dacă Khamis nu s-ar fi oprit brusc.

– Stați pe loc! a zis el în șoaptă.

Oare Khamis și însoțitorul lui se opriseră în fața unui pericol iminent? Întrezăriseră un grup de indigeni? Aveau să fie atacați? Sigur e că o schimbare bruscă se manifestase în dispunerea focurilor la marginea pădurii.

Preț de o clipă, focurile au dispărut în spatele perdelei formate de primii copaci, care se pierdeau într-o beznă adâncă.

– Atenție! a avertizat Max Huber.

– Înapoi! a răspuns Khamis.

Era oare potrivit să dea înapoi de teama unei agresiuni imediate? Poate. În orice caz, era mai bine să nu bată în retragere fără a fi pregătiți să riposteze cu armele. Carabinele încărcate au fost duse la umăr, în timp ce privirile scotoceau desișurile întunecate ale lizierei.

Deodată, din acea obscuritate, au țâșnit din nou vreo douăzeci de lumini.

– Drace! a exclamat Max Huber. Dacă asta nu e extraordinar, atunci e cel puțin ciudat!

Acest cuvânt părea îndreptățit de faptul că torțele, după ce arseseră înainte la nivelul câmpiei, aruncau acum străluciri dintre cele mai intense la o distanță cuprinsă între cincisprezece și treizeci de metri deasupra solului.

Cât privește posibilele ființe care agitau acele torțe când pe crengile de jos, când pe cele mai înalte, ca și cum un vânt de flăcări ar fi trecut prin acel frunziș des, nici Max Huber, nici Khamis, nici Llanga n-au reușit să zărească măcar una.

– Ei, să fie doar flăcări de la emanația gazelor hârjonindu-se printre copaci? a exclamat Max Hubert.

Khamis a scuturat din cap. Explicația fenomenului nu-l mulțumea. Sigur nu putea fi vorba de vreo propagare de hidrogen în degajări aprinse sau de vreo douăzeci dintre acele descărcări electrice sub formă de scântei ce se agață atât de crengile copacilor, cât și de greementul unei nave, iar acele focuri nu puteau fi în niciun fel confundate cu capricioasele flăcări ale Sfântului Elme[1]. Atmosfera nu era saturată de electricitate și norii aveau mai curând tendința să se dizolve în una dintre acele ploi torențiale care inunda frecvent partea centrală a continentului negru.

Atunci, de ce indigenii care își instalaseră tabăra la poalele copacilor se cățăraseră unii până la prima bifurcație a trunchiului, alții până în vârful crengilor? Și pentru ce plimbau acele șomoioage aprinse,

[1] Fenomen fizic care se produce în anumite condiții meteorologice și se manifestă prin licăriri ce apar mai ales în vârful catargelor navelor și pe aripile avioanelor în unele seri.

– Dacă asta nu e extraordinar, atunci e cel puțin ciudat!

acele făclii din rășină care ardeau scoțând trosnete ce se auzeau de la distanță?

– Hai să vedem... a zis Max Huber.

– De prisos, a răspuns Khamis. Nu cred că tabăra noastră e amenințată în această noapte și e mai bine să ne întoarcem ca să ne liniștim tovarășii de drum.

– Vom putea să-i liniștim mai bine, Khamis, când vom ști care e natura acestui fenomen...

– Nu, domnule Max, nu ne vom aventura mai departe... E sigur că un trib s-a adunat în acel loc... Din ce motiv agită acei nomazi flăcările? De ce s-au refugiat în copaci? Poate au întreținut acele focuri ca să alunge sălbăticiunile?

– Sălbăticiuni? a replicat Max Huber. Dar panterele, hienele, bivolii sălbatici ar fi fost auziți răgând sau mugind, însă noi n-auzim decât trosnetul acelor rășini care ard și amenință să incendieze pădurea! Vreau să știu! Și Max Hubert a înaintat câțiva pași, urmat de Llanga, pe care Khamis îl chema zadarnic la el.

Văzând că nu-l putea opri pe nerăbdătorul francez, prudentul *foreloper* nu știa ce să facă. Pe scurt, nedorind să-l lase să se aventureze, se pregătea să-l însoțească până la lizieră, cu toate că, după părerea lui, ar fi fost o imprudență de neiertat.

Deodată, a încremenit locului, chiar în clipa în care se opreau Max și Llanga. Toți trei s-au întors cu spatele la pădure. Atenția nu le mai era atrasă de acele lumini. De altfel, asemenea suflului unui uragan brusc, torțele tocmai se stinseseră și zarea se cufundase într-o beznă adâncă.

Din partea opusă, o larmă îndepărtată se propaga în spațiu, sau mai degrabă un freamăt de mugete prelungi, de sforăieli fornăite,

– Să ne cărăbănim de-aici, și-n goana mare!

de-ai fi crezut că o orgă enormă își lansa undele puternice la suprafața câmpiei.

Să fi fost o furtună care se forma în acea parte a cerului, făcând să se cutremure atmosfera cu primele ei detunături?

Nu! Nu s-a manifestat niciunul dintre acei meteori care pustiesc atât de des Africa ecuatorială de la un țărm la altul. Acele mugete caracteristice își trădau originea animală și nu erau o urmare a

descărcărilor fulgerelor încrucișate în străfundurile văzduhului. Ele ar fi trebuit să iasă din guri colosale, nu din nori încărcați cu electricitate. În plus, zonele joase nu erau brăzdate de zigzaguri fulgerătoare ce se succed la intervale scurte. Niciun fulger nu se zărea deasupra orizontului la nord, care arăta la fel de întunecat ca orizontul de la sud. Pe cerul acoperit, nu se zărea nicio linie de foc între norii cirus îngrămădiți ca adevărate baloturi de aburi.

– Ce-i asta, Khamis? a întrebat Max Huber.

– În tabără... i-a răspuns el.

– Să fie oare...? a exclamat Max Hubert.

Și, trăgând cu urechea în acea direcție, percepea un fel de trâmbițare mai distinctă, stridentă uneori ca șuieratul de locomotivă, în mijlocul unor vuiete care creșteau apropiindu-se.

– Să ne cărăbănim de-aici, și-n goana mare! a izbucnit tânărul *foreloper*.

III

RĂSPÂNDIREA

Max Huber, Llanga și Khamis au străbătut în mai puțin de zece minute cei 1 500 de metri care îi despărțeau de dâmb. Nu întorseseră capul înapoi nici măcar o dată, nu mai erau interesați să vadă dacă indigenii, după ce-și văzuseră focurile stinse, încercau să-i urmărească. Nu. De altfel, dinspre ei domnea calmul, pe când, din partea opusă, câmpia se umplea de o agitație confuză și de sonorități puternice.

Când cei doi bărbați și copilul au ajuns în tabără, toți erau înspăimântați – o spaimă îndreptățită de amenințarea unei primejdii contra căreia curajul și inteligența nu aveau nicio putere. Imposibil să i se facă față! Să fugă? Mai era încă timp? Max Huber și Khamis s-au alăturat curând lui John Cort și Urdax, postați la cincizeci de metri înaintea dâmbului.

– O turmă de elefanți! a zis Khamis.

– Da, a răspuns portughezul. Și vor ajunge peste noi în mai puțin de un sfert de oră...

– Să ne retragem în pădure, a sugerat John Cort.

– Pădurea n-o să-i oprească, a răspuns Khamis.

– Ce s-a întâmplat cu indigenii? a vrut să știe John Cort.

– N-am putut să-i zărim, a răspuns Max Huber.

– Totuși, nu cred că au părăsit liziera!

– Bineînțeles că nu!

În depărtare, la aproape o jumătate de leghe, se zărea vag o unduire lată de umbre, care se deplasa pe întinderea a vreo două sute de metri. Era ca un val enorm, ale cărui volute neînfrânate se rostogoleau cu mare vuiet. Un tropăit greoi se propaga prin stratul elastic al solului, iar acel tremur ușor se făcea simțit până la rădăcinile tamarinilor. În același timp, mugetul căpăta o intensitate considerabilă. Răsuflări stridente, răbufniri răsunătoare ieșeau din sute de trompe, adevărate trâmbițe asurzitoare.

Călătorii din Africa Centrală ar fi putut pe bună dreptate să compare acel zgomot cu unul făcut de un convoi de artilerie în mare viteză, pe un câmp de luptă. Da, dar cu condiția ca trompetele să-și lanseze în văzduh notele sfâșietoare! Să ne închipuim groaza de care era cuprins personalul caravanei, terorizat la gândul că va fi strivit de acea turmă de elefanți!

Vânarea acelor animale enorme expune la pericole grave. Când se reușește surprinderea lor izolate sau separarea de turma din care face parte unul dintre aceste pachiderme, când e posibil să fie atras în condiții care asigură succesul, să fie lovit între ochi și ureche de un glonț care să-l omoare aproape instantaneu, pericolele acestei vânători sunt foarte scăzute. În speță, turma este formată doar din vreo șase animale, și atunci sunt indispensabile precauțiile cele mai severe, prudența cea mai mare. În fața a cinci sau șase perechi de elefanți furioși, orice rezistență este imposibilă, în timp ce (ar zice un matematician) masa lor se înmulțește cu pătratul vitezei lor.

Și, când se năpustesc cu sutele peste o tabără, aceste animale formidabile nu mai pot fi oprite în elanul lor, tot la fel cum n-ar putea fi oprită o avalanșă sau unul dintre acele fluxuri puternice care

stârnesc valuri ce urcă pe gura fluviilor și împing navele pe uscat la câțiva kilometri de țărm.

Totuși, oricât de numeroși ar fi, specia va sfârși prin a dispărea. Cum un elefant poate procura fildeș cam de 100 de franci, vânarea lui se face fără cruțare.

Potrivit calculelor domnului Foa, sunt vânați anual nu mai puțin de 40 000 de elefanți pe continentul african, care produc 750 000 de kilograme de fildeș expediat în Anglia. În mai puțin de o jumătate de secol, nu va mai rămâne niciunul, chiar dacă au o durată de viață considerabilă. N-ar fi oare mai înțelept să tragem foloase de pe urma acestor animale prin domesticire, fiindcă un elefant e în stare să transporte sarcina a 32 de oameni și să străbată de patru ori mai mult drum decât un om pe jos? Și apoi, fiind domesticit, ar valora, ca în India, între 1 500 și 2 000 de franci, în loc de 100, cât se obține din moartea lor.

Elefantul din Africa și cel din Asia sunt singurele specii existente. Între ei s-a stabilit o oarecare diferență. Dacă primii au o talie mai mică decât semenii lor asiatici, dacă au pielea mai maronie, fruntea mai bombată, urechile le sunt, în schimb, mai largi, colții, mai lungi, sunt mai sălbatici, aproape imposibil de dresat.

În această expediție, portughezul avusese toate motivele să fie încântat, la fel și cei doi amatori ai acestui sport. Repet, pachidermele sunt încă numeroase pe pământul libian. Regiunile din ținutul Ubangi-ului oferă un habitat căutat de ele, păduri și câmpii mlăștinoase care le sunt pe plac. Trăiesc aici în turme, de obicei supravegheate de un mascul în vârstă. Atrăgându-i în incinte străjuite de palisade, pregătindu-le trape, atacându-i când erau izolați, Urdax și însoțitorii lui obținuseră o recoltă bogată, în ciuda unei expediții istovitoare, presărate cu pericole, însă fără accidente. Dar, pe drumul de întoarcere,

nu părea oare că turma furioasă, care umplea spațiul cu țipetele ei, avea să strivească în trecere întreaga caravană?

Portughezul avusese timp să organizeze defensiva când credea că va fi atacat de indigenii instalați la marginea pădurii, dar ce avea să facă contra acelei năvăliri? Din tabără urmau să rămână curând doar rămășițe și praf! Singura problemă era următoarea: va reuși personalul să se pună la adăpost răspândindu-se în câmpie? Să nu uităm că viteza elefantului este extraordinară, un cal în galop n-ar putea să-l depășească.

– Trebuie să fugim... să fugim imediat! a zis Khamis, adresându-se portughezului.

– Să fugim! a exclamat Urdax.

Și nefericitul traficant înțelegea bine că asta ar fi însemnat să piardă, odată cu echipamentul, tot produsul expediției.

De altfel, s-ar fi salvat oare dacă ar fi rămas în tabără, nu ar fi avut nesăbuința să se încăpățâneze într-o rezistență imposibilă?...

Max Huber și John Cort așteptau să fie luată o hotărâre, decișis-o accepte, oricare ar fi fost ea.

Totuși, masa de pachiderme se apropia și, din cauza tumultului, ei nu prea reușeau să se audă.

Khamis repeta că era nevoie să se îndepărteze cât mai repede.

– În ce direcție? a întrebat Max Huber.

– În direcția pădurii.

– Și indigenii?

– Pericolul e mai puțin presant aici decât acolo, a răspuns Khamis.

Afirmația nu era foarte sigură. Totuși, aveau cel puțin certitudinea că nu puteau să rămână în acel loc. Dacă voiau să nu fie striviți, singura soluție era să se refugieze în interiorul pădurii.

Dar mai aveau timp? Doi kilometri de străbătut, când turma se afla la cel mult jumătate din această distanță!

Toți așteptau un ordin din partea lui Urdax, ordin pe care el nu se hotăra să-l dea.

În fine, a strigat:

– Furgonul, furgonul! Să-l punem la adăpost în spatele dâmbului! Poate va fi protejat...

– Prea târziu, a răspuns Khamis.

– Faceți ce vă spun! a comandat portughezul.

– Cum? a replicat Khamis.

Într-adevăr, după ce-și rupseseră legăturile, boii de la atelaj, fără putință de a fi opriți, alergau cuprinși de panică chiar înaintea turmei enorme care avea să-i strivească în curând ca pe muște.

Văzând asta, Urdax a vrut să folosească personalul caravanei:

– La mine, hamali! a strigat el.

– Hamalii? a răspuns Khamis. Degeaba, o iau la fugă...

– Lașii! a izbucnit John Cort.

Da, toți acei negri o zbughiseră în partea de vest a taberei, unii cu baloturi, alții încărcați cu colți de elefant. Și își abandonau șefii ca niște lași și hoți, totodată!

Nu se mai putea conta pe acești oameni. N-aveau să se mai întoarcă. Urmau să găsească adăpost în satele indigene. Nu rămăseseră decât portughezul, Khamis, francezul, americanul și băiatul.

– Furgonul, furgonul! a repetat Urdax, care se încăpățâna să-l ducă în spatele dâmbului.

Khamis nu s-a putut abține să nu ridice din umeri. S-a supus totuși și, mulțumită ajutorului dat de Max Huber și John Cort, vehiculul a fost împins la poalele copacilor. Poate ar fi cruțat, dacă turma s-ar împărți când ar ajunge la pâlcul de tamarini!

Dar această operație a durat un timp și, la sfârșitul ei, era în mod vădit prea târziu ca portughezul și tovarășii lui să mai poată ajunge la pădure. Khamis a evaluat situația și a strigat:

– În copaci!

O singură șansă mai aveau: să se cațăre pe crengile tamarinilor ca să evite cel puțin primul șoc.

Înainte însă, Max Huber și John Cort au intrat în furgon. Într-o clipă, au luat toate cartușele care mai rămăseseră, asigurând astfel funcționarea carabinelor dacă ar fi fost nevoie să le folosească împotriva elefanților, dar și pentru nevoile drumului de întoarcere, ajutați de portughez și de *foreloper*, care s-a gândit să-și ia și el toporișca și plosca. Poate că, traversând regiunile joase prin care curge fluviul Ubangi, el și însoțitorii lui ar reuși să ajungă la factoriile de pe coastă!

Ce oră era în acel moment? După ce a privit ceasul la lumina flăcării unui chibrit, John Cort a constatat că era ora 23.17. Americanul era încă stăpân pe sine, ceea ce îi permitea să evalueze situația, după părerea lui foarte periculoasă și fără ieșire, dacă elefanții se opreau la movilă, în loc să se îndrepte spre estul sau vestul câmpiei.

Max Huber, mai nervos, conștient și el de pericol, se învârtea pe lângă furgon, observând masa enormă unduitoare care se detașa, mai întunecată, pe fondul cerului.

– Ar fi nevoie de artilerie! a murmurat el.

Khamis nu-și manifesta în niciun fel sentimentele. Avea acel calm uimitor al africanului, al celor cu sânge arab, mai gros decât al omului alb și mai puțin roșu, care atenuează sensibilitatea și reduce efectul durerii fizice. Acum, cu două revolvere la centură și pușca gata să fie dusă la umăr, portughezul nu era în stare să-și ascundă disperarea și se gândea mai mult la paguba ireparabilă pe care o va

suferi decât la pericolele acelei năvăliri. De aceea, gemea, protesta și rostea cele mai răsunătoare înjurături în limba sa maternă.

Llanga stătea lângă John Cort și se uita la Max Huber. N-avea nicio teamă, căci nu-i era frică avându-i pe cei doi prieteni alături.

Și totuși, vacarmul asurzitor se propaga cu o violență nemaivăzută, pe măsură ce se apropia extraordinara goană. Mugetul maxilarelor puternice devenea tot mai puternic. Se simțea deja un suflu care trecea prin aer ca un vânt de furtună. De la acea distanță de 400-500 de pași, pachidermele căpătau în noapte dimensiuni imense, înfățișări monstruoase. S-ar fi zis că era o apocalipsă de monștri, ale căror trompe, ca o mie de șerpi, se contorsionau într-o agitație frenetică.

Nu mai aveau timp decât să se refugieze între crengile tamarinilor, și turma ar trece poate fără să-i fi zărit pe portughez și pe tovarășii lui.

Acei copaci își înălțau vârfurile la vreo optsprezece metri de sol. Aproape asemănători cu nucii, care se distingeau prin împărțirea extravagantă a ramurilor, tamarinii, un fel de curmali, sunt foarte răspândiți în diferite zone din Africa. Pe lângă faptul că prepară cu partea cleioasă o băutură răcoritoare, negrii au obiceiul să amestece păstăile acestor arbori cu orezul cu care se hrănesc, mai ales în provinciile din apropierea țărmurilor.

Tamarinii erau destul de apropiați pentru ca baza frunzișului să se întrepătrundă, ceea ce permitea trecerea dintr-unul în celălalt. Trunchiul avea la bază o circumferință de 1,8-2,4 metri și de 1,2-1,5 metri lângă prima bifurcație. Această grosime le-ar fi asigurat oare destulă rezistență copacilor, dacă animale s-ar fi năpustit asupra dâmbului?

Trunchiurile prezentau doar o suprafață netedă până la baza primelor crengi, care se întindeau la vreo nouă metri de sol. Dată fiind grosimea trunchiului, ajunsul la bifurcație ar fi fost anevoios

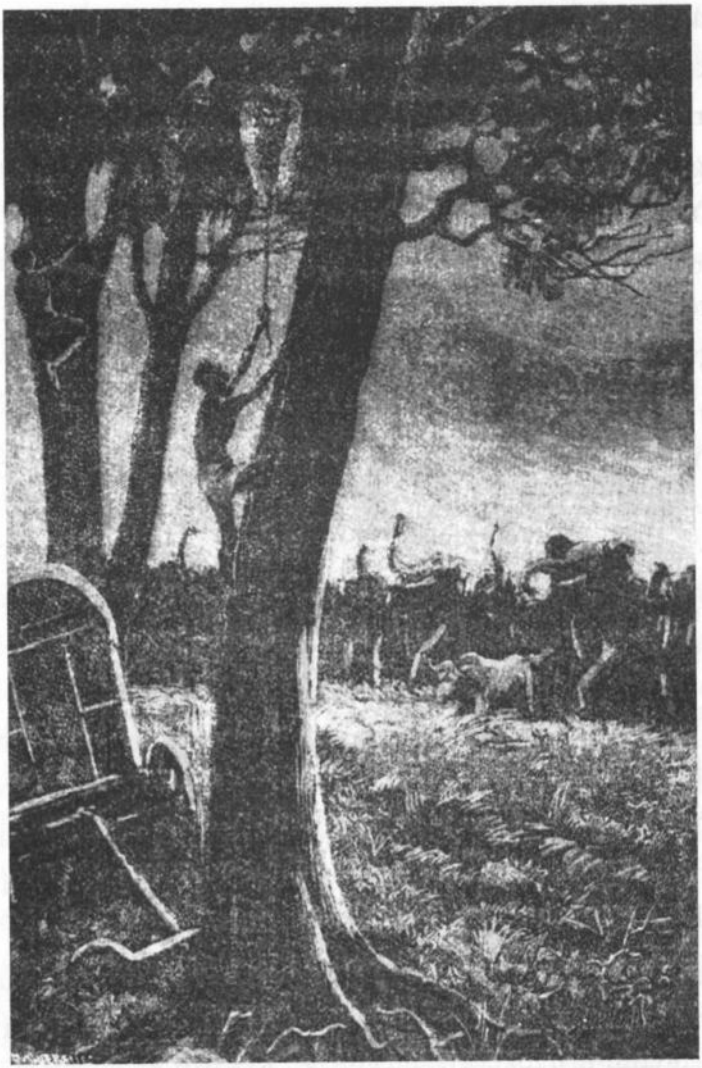

Turma se afla la trei sute de metri de ei.

dacă Khamis n-ar fi avut la dispoziție câteva *chambok*, curele din piele de rinocer foarte suple, pe care le folosea ca să fixeze atelajele de boi.

Grație unei astfel de curele, Urdax și Khamis, după ce au aruncat-o prin bifurcație, au putut să se cațăre într-un copac. Slujindu-se în același chip de o curea asemănătoare, Max Huber și John Cort au

procedat la fel. Îndată ce au ajuns călare pe o creangă, au lăsat jos capătul acelei *chambok* pentru Llanga, pe care l-au ridicat cât ai clipi.

Turma se afla la trei sute de metri de ei. În două-trei minute, avea să ajungă la dâmb.

– Dragă prietene, ești mulțumit? și-a întrebat ironic John Cort tovarășul de călătorie.

– E ceva total neprevăzut, John!

– Bineînțeles, Max, dar ar fi extraordinar să reușim să scăpăm teferi și nevătămați din povestea asta!

– Da... până la urmă, John, ar fi fost mai bine să nu fim expuși la atacul elefanților, al căror contact este uneori violent...

– Zău că e incredibil, dragă Max, că suntem de aceeași părere! s-a mulțumit să răspundă John Cort.

Huber a răspuns ceva, dar prietenul nu l-a putut auzi. În acea clipă au izbucnit mugete de groază, apoi de durere, care i-ar fi făcut să tresară și pe cei mai curajoși.

Dând la o parte frunzișul, Urdax și Khamis au putut să-și dea seama ce se petrecea la vreo sută de pași de dâmb.

După ce scăpaseră din piedici, boii nu mai putuseră să fugă decât în direcția pădurii. Dar acele animale, cu mers lent și măsurat, ar fi putut oare să ajungă acolo înainte de a fi prinse din urmă? Nu, și au fost curând împinși înapoi... Degeaba s-au apărat lovind cu picioarele și cu coarnele, tot s-au prăbușit. Din tot atelajul, nu rămăsese decât un bou care, din nefericire, se refugiase sub crengile tamarinilor.

Da, din nefericire, căci elefanții s-au luat după el și s-au oprit dintr-un instinct comun. În câteva secunde, rumegătorul s-a transformat într-o grămadă de carne sfâșiată, oase strivite, rămășițe însângerate călcate de picioarele caloase cu unghii tari ca fierul.

Dâmbul era atunci înconjurat și a trebuit să se renunțe la șansa de a vedea acele animale furioase îndepărtându-se.

Furgonul a fost într-o clipă împins, răsturnat, strivit sub masa grea a animalelor care se întorceau spre dâmb. Distrus ca o jucărie, nu rămăsese nimic din corpul lui, nici din roți.

Desigur, portughezul a izbucnit în altă serie de înjurături, dar asta nu putea să oprească sutele de elefanți, nici focul de pușcă al lui Urdax tras în cel mai apropiat, a cărui trompă se încolăcise în jurul copacului. Glonțul a ricoșat pe spatele animalului fără să-i intre în corp.

Max Huber și John Cort au înțeles bine situația. Chiar admițând că niciun foc de armă nu ar fi ratat, că fiecare glonț ar fi făcut o victimă, poate ar fi fost posibil să scape de acei atacanți cumpliți, să-i distrugă până la ultimul dacă ar fi fost în număr mic. Zorii ar fi luminat doar un morman de cadavre enorme la poalele tamarinilor. Dar 300, 500, 1 000 din acele animale! Nu de puține ori se întâlnesc astfel de îngrămădiri în ținuturile din Africa ecuatorială și călătorii, traficanții vorbesc despre câmpii imense acoperite cât vezi cu ochii de rumegătoare de tot felul.

– Treaba se complică, a zis John Cort.

– S-ar putea zice chiar că devine critică! a adăugat Max Huber. Apoi l-a întrebat pe tânărul indigen călare pe creangă lângă el: Nu ți-e frică?

– Nu, prietene Max... cu dumneavoastră... nu! a răspuns Llanga.

Și totuși, într-o astfel de împrejurare, îi era îngăduit nu numai unui copil, ci și unui om matur să-și simtă inima cuprinsă de o spaimă violentă.

Elefanții zăriseră mai mult ca sigur între crengile tamarinilor ce mai rămăsese din personalul caravanei.

Și atunci, când ultimele rânduri le-au împins pe cele din față, cercul s-a strâns în jurul dâmbului. O duzină de animale au încercat să agațe crengile joase cu trompele, ridicându-se pe picioarele din spate. Din fericire, acea înălțime de nouă metri era prea mare ca să le îngăduie să reușească.

Patru focuri de carabină au răsunat simultan, patru focuri de armă trase la întâmplare, căci era imposibil de țintit exact sub ramurile întunecate ale tamarinilor.

S-au auzit țipete mai violente, urlete mai furioase. Nu părea însă ca vreun elefant să fi fost rănit mortal. Și, de altfel, patru mai puțin nici n-ar fi contat!

Astfel, elefanții n-au mai încercat să agațe cu trompele crengile de jos, ci au înconjurat trunchiurile copacilor împingându-le cu trupurile lor puternice. Și, efectiv, oricât de groși ar fi fost acei tamarini la bază, oricât de solid le-ar fi fost înfipte în sol rădăcinile, au simțit o clătinare la care, desigur, nu ar fi putut să reziste.

Au răsunat din nou focuri de armă (două de data asta), trase de portughez și de *foreloper*, al căror copac, scuturat deosebit de violent, risca să se prăbușească curând.

Francezul și prietenul lui nu trăseseră, deși fuseseră gata s-o facă.

– La ce bun? a spus John Cort.

– Da, să ne păstrăm munițiile, a răspuns Max Huber. S-ar putea ca mai târziu să ne pară rău că am tras aici ultimul cartuș!

Între timp, tamarinul de care stăteau cramponați Urdax și Khamis a fost atât de zguduit, încât a început să trosnească pe toată lungimea.

Evident, chiar dacă nu fusese scos din rădăcini, tot se rupea. Animalele atacau cu colții, îl îndoiau cu trompele, îl zdruncinau până în rădăcini.

Dacă ar mai fi zăbovit un minut în acel copac, cei doi ar fi riscat să se prăbușească la poalele dâmbului.

– Vino! i-a strigat Khamis lui Urdax, încercând să ajungă în copacul vecin.

Portughezul își pierduse capul și continua să tragă inutil cu carabina și cu revolverele, ale căror gloanțe alunecau pe pielea aspră a pachidermelor ca pe o carapace de aligator.

– Vino! a repetat Khamis.

Și, în momentul în care tamarinul era scuturat și mai violent, curajosul *foreloper* a reușit să apuce o creangă din copacul în care se aflau Max Huber, John Cort și Llanga, mai puțin afectat decât celălalt, împotriva căruia se înverșunau animalele.

– Urdax! a strigat John Cort.

– N-a vrut să mă urmeze, nu mai știe ce face! a spus Khamis.

– Nefericitul o să cadă...

– Nu-l putem lăsa acolo, a zis Max Huber.

– Trebuie să-l tragem cu forța, a adăugat John Cort.

– Prea târziu! a exclamat Khamis.

Într-adevăr, prea târziu. Cu un ultim trosnet, tamarinul s-a prăbușit la poalele dâmbului.

Cei aflați călare pe crengi n-au putut vedea ce i se întâmplase portughezului, dar, după strigăte, au înțeles că se zbătea sub picioarele elefanților. Aproape imediat, nu l-au mai auzit, așa că și-au închipuit că totul se sfârșise.

– Nefericitul, nefericitul! a murmurat John Cort.

– Vine imediat și rândul nostru, a zis Khamis.

– Ar fi regretabil! a replicat cu răceală Huber.

– Și din nou, dragă prietene, sunt de părerea ta, a rostit John Cort.

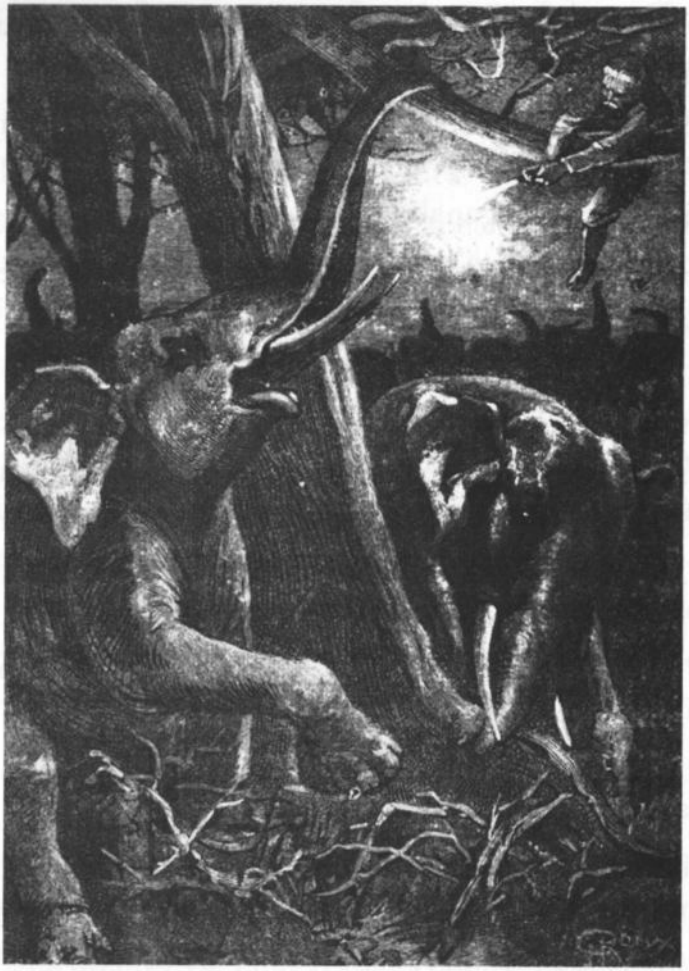

Portughezul își pierduse capul și continua să tragă inutil...

Ce să facă? Elefanții călcau în picioare dâmbul, scuturau ceilalți copaci, agitați ca de suflarea unei furtuni. Sfârșitul cumplit al lui Urdax nu le era rezervat oare și celor care i-ar fi supraviețuit nu mai mult de câteva minute? Întrezăreau ei posibilitatea de a părăsi tamarinul înainte de căderea lui? Și, dacă s-ar fi aventurat să coboare ca să ajungă în câmpie, ar fi scăpat de urmărirea acelei turme? Ar fi avut timp să ajungă la pădure? Și, de altfel, le-ar fi oferit ea o siguranță

deplină? Dacă elefanții nu i-ar fi urmărit, n-ar fi scăpat de ei ca să cadă în puterea indigenilor la fel de sălbatici?

Totuși, dacă li s-ar fi prezentat ocazia să-și caute refugiu dincolo de lizieră, ar fi trebuit să profite fără ezitare. Rațiunea le impunea să prefere un pericol nesigur altuia sigur.

Copacul continua să se clatine și, la o aplecare mai joasă, câteva trompe au putut să ajungă la primele crengi. Khamis și cei doi tovarăși de călătorie au fost gata să cadă din cauza scuturăturilor violente. Temându-se pentru Llanga, Max Huber îl strângea cu brațul stâng, ținându-se agățat cu brațul drept. În foarte puține clipe, ori rădăcinile cedau, ori trunchiul se rupea de la bază. Și căderea tamarinului însemna moartea celor care se refugiaseră între crengile lui, înspăimântătoarea stâlcire ca a portughezului Urdax!

Sub presiunea asalturilor tot mai puternice și mai frecvente, rădăcinile au cedat în cele din urmă, solul s-a ridicat și copacul mai degrabă s-a culcat decât s-a prăbușit pe dâmb.

– La pădure! La pădure! a strigat Khamis.

În partea în care crengile tamarinului atinseseră solul, scurta retragere a elefanților lăsase câmp liber. Khamis, al cărui strigăt fusese auzit, a ajuns repede pe pământ, iar ceilalți trei l-au urmat imediat.

La început, furioase pe copacii rămași în picioare, animalele nu i-au zărit pe fugari. Max Huber, cu Llanga în brațe, alerga cât de repede îi îngăduiau puterile. John Cort fugea lângă el, pregătit să poarte și el povara și să-și descarce carabina în primul animal din turmă ajuns în bătaia armei.

Khamis, John Cort și Max Huber nu străbătuseră mai mult de o jumătate de kilometru când vreo zece elefanți, desprinzându-se din turmă, s-au luat după ei.

– Curaj! Curaj! a strigat Khamis. Să ne păstrăm avansul! Vom ajunge!

Da, poate, și mai era important să nu-i întârzie ceva. Llanga simțea că Max Huber începea să obosească.

– Dă-mi drumul... dă-mi drumul, prietene Max! Am picioare bune... dă-mi drumul!

Max Huber nu-l asculta și încerca să nu rămână în urmă.

Au trecut de un kilometru fără ca animalele să fi câștigat vreun avans vizibil. Din nefericire, viteza lui Khamis și a celor care îl însoțeau se micșora; toți respirau din ce în ce mai greu după acea alergare disperată.

Totuși, liziera se găsea acum la doar câteva sute de pași, și nu se afla oare salvarea probabilă, dacă nu sigură, în spatele acelor hățișuri dese în mijlocul cărora animalele enorme n-ar fi putut să se miște în voie?

– Repede! Repede! repeta Khamis. Dăți-mi-l pe Llanga, domnule Max...

– Nu, Khamis... o să merg până la capăt!

Unul dintre elefanți ajunsese la doar doisprezece pași de ei. I se auzea sunetul trompei, i se simțea căldura răsuflării. Pământul tremura sub picioarele lui late, care tropăiau în galop. Într-un minut, l-ar fi ajuns pe Max Huber, care se menținea cu greutate lângă însoțitorii lui.

Atunci, John Cort s-a întors, a pus carabina la umăr, a țintit o clipă, a tras, și se pare că l-a nimerit pe elefant în locul potrivit. Glonțul i-a trecut prin inimă; animalul s-a prăbușit fulgerat.

– Lovitură norocoasă! a murmurat John Cort, continuând să alerge.

Celelalte animale, ajunse repede la mică distanță, au înconjurat masa animalului întins pe pământ. Un răgaz de care aveau să profite Khamis și însoțitorii lui.

Adevărul e că, după ce ar fi doborât ultimii copaci de pe dâmb, turma avea să se năpustească neîntârziat spre pădure.

Niciun foc nu mai apăruse la nivelul câmpiei sau în vârfurile copacilor. Totul se contopea în perimetrul întunecat al orizontului.

Epuizați, cu sufletul la gură, fugarii vor avea oare forța să-și atingă ținta?

– Nu vă dați bătuți! Nu vă dați bătuți! striga Khamis.

Nu mai aveau de făcut decât vreo sută de pași; elefanții erau la patruzeci de pași în urma lor...

Cu un ultim efort – cel al instinctului de conservare –, Khamis, Max Huber, John Cort s-au repezit printre primii copaci și, pe jumătate leșinați, au căzut la pământ.

Degeaba a încercat turma să treacă de lizieră; copacii erau atât de apropiați, încât nu și-a putut croi o trecere, iar dimensiunile lor erau atât de mari, încât n-au reușit să-i răstoarne. Zadarnic și-au strecurat trompele prin spațiile goale, zadarnic ultimele rânduri le-au împins pe cele din față...

Fugarii nu mai aveau de ce se teme de elefanți, în fața cărora marea pădure din preajma fluviului Ubangi se ridica precum un obstacol de netrecut.

IV

ALTERNATIVE ȘI DECIZII

Era aproape de miezul nopții. Rămâneau încă șase ore de petrecut în beznă. Șase ore lungi de teamă și de pericole! Părea clar că fugarii se aflau la adăpostul unei bariere de copaci de netrecut. Dar, chiar dacă erau protejați în mod sigur în această privință, alt pericol îi amenința. Oare nu se arătase, în crucea nopții, o mulțime de focuri la marginea pădurii? Oare ramurile de sus nu se luminaseră de licăriri inexplicabile? Dacă o parte dintre indigeni își instalase tabăra în acel loc? Nu plana încă teama de o agresiune împotriva căreia ar fi fost imposibilă orice apărare?

– Să fim atenți, a zis Khamis îndată ce și-a tras sufletul după acea cursă istovitoare, iar francezul și americanul au fost în stare să-i răspundă.

– Să fim atenți, a repetat John Cort. Și să fim pregătiți să respingem un atac! Nomazii ar putea fi pe-aproape. În această parte a lizierei au făcut popas, și iată resturile unui foc, din care încă ies câteva scântei...

Într-adevăr, la cinci-șase pași, la poalele unui copac, ardeau câțiva cărbuni care răspândeau o luminozitate roșiatică.

La poalele unui copac, ardeau câțiva cărbuni care răspândeau o luminozitate roșiatică.

Max Huber s-a ridicat și, cu carabina încărcată, s-a strecurat în desiș.

Khamis și John Cort, neliniștiți, stăteau gata să i se alăture dacă ar fi fost nevoie.

Absența lui Max Huber a durat doar trei-patru minute. Nu întrezărise nimic suspect, nu auzise nimic care să-i inspire teama de un pericol iminent.

– Partea asta de pădure e acum pustie, a zis el. Indigenii au părăsit-o în mod sigur.

– Și poate chiar au fugit când au văzut că apar elefanții, a remarcat John Cort.

– Poate, fiindcă focurile pe care le-am zărit, eu și domnul Max, s-au stins îndată ce au răsunat mugetele dinspre nord, a precizat Khamis. Oare din prudență, oare din teamă? Acei oameni trebuie să se fi crezut în siguranță în spatele copacilor. Nu pot să-mi explic...

– Ceea ce e inexplicabil, a continuat Max Huber. Și noaptea nu e favorabilă explicațiilor. Să așteptăm să se facă ziuă și, recunosc, mi-ar fi cam greu să rămân treaz... ochii mi se închid fără voia mea.

– Nu e momentul potrivit pentru somn, dragă Max, i-a zis John Cort.

– Ba e cum nu se poate mai nepotrivit, dragă John, dar somnul nu se supune, el comandă. Seară bună și pe mâine!

În clipa următoare, Max Huber, întins la poalele unui copac, se cufundase într-un somn adânc.

– Culcă-te și tu lângă el, Llanga, i-a zis John Cort. Eu și Khamis vom sta de veghe până dimineață.

– Eu voi fi de-ajuns, domnule John, a răspuns Khamis. Sunt obișnuit, și vă sfătuiesc să vă imitați prietenul.

Puteau să aibă încredere în Khamis. Vigilența lui n-avea să-i slăbească nici măcar un minut.

Llanga s-a ghemuit lângă Max Huber. John Cort a dorit însă să stea treaz. Încă un sfert de oră, a vorbit cu Khamis despre ghinionul portughezului de care experimentatul *foreloper* era atașat de mult timp și ale cărui calități putuseră să fie apreciate de tovarășii lui de drum în această expediție.

– Nefericitul, s-a pierdut cu firea văzându-se părăsit de acei hamali lași, jefuit, furat... a zis Khamis.

– Bietul om! a murmurat John Cort.

Au fost ultimele două cuvinte pe care le-a rostit. Învins de oboseală, s-a întins pe iarbă și a adormit imediat.

Singur, cu ochii la pândă, cu auzul încordat, ascultând cu atenție cel mai mic zgomot, cu carabina la îndemână, scotocind cu privirea bezna din jur, ridicându-se uneori ca să sondeze mai bine adâncurile desișului la nivelul solului, pregătit să-și trezească însoțitorii dacă ar fi nevoie să se apere, doar Khamis a stat de veghe până la mijirea zorilor.

Luând în seamă cele câteva trăsături, cititorul a putut să constate deja diferența de caracter dintre cei doi prieteni, francezul și americanul.

John Cort avea spirit practic și era serios din fire, calități obișnuite ale oamenilor din Noua Anglie. Născut la Boston, deși yankeu de origine, nu manifesta decât părțile bune ale yankeului. Foarte pasionat de geografie și de antropologie, studiul raselor umane îl interesa în mod deosebit. Pe lângă aceste merite, era foarte curajos și ar fi împins devotamentul față de prieteni până la ultimul sacrificiu.

Max Huber, parizian, neschimbat în mijlocul ținuturilor îndepărtate unde îl purtase hazardul existenței, nu era mai prejos decât John Cort nici intelectual, nici sufletește. Dar, mai puțin practic, s-ar fi putut spune că „trăia în versuri", pe când John Cort „trăia în proză". Temperamentul îl mâna cu ușurință în urmărirea extraordinarului. După cum s-a observat probabil, ar fi fost în stare de cutezanțe regretabile ca să-și satisfacă instinctele de visător, dacă prudentul lui însoțitor nu l-ar fi reținut. Această intervenție fericită avusese ocazia să se exercite de câteva ori de la plecarea din Libreville.

Întemeiat în 1849 pe malul stâng al estuarului gabonez, orașul Libreville, capitala acelui Congo francez, numără în prezent 1 500-1 600 de locuitori. Aici își are reședința guvernatorul coloniei, și n-ar trebui căutate alte edificii în afară de propria-i casă. Spitalul, așezământul misionarilor și, în ceea ce privește partea industrială și comercială, depozitele de cărbuni, magazinele și șantierele formează tot orașul.

La trei kilometri de această capitală se găsește un apendice, satul Glass, unde prosperă factoriile germane, engleze și americane.

Acolo se cunoscuseră Max Huber și John Cort în urmă cu cinci-șase ani și între ei se legase o prietenie trainică. Familiile lor aveau interese considerabile în factoria americană din Glass. Amândoi ocupau posturi importante. Acea întreprindere era foarte profitabilă grație comerțului cu fildeș, ulei de arahide, vin de palmier și alte diferite produse autohtone, cum ar fi nucile de cola, aperitive și tonice, bace de Kaffa, cu aromă tare și fortifiantă, produse expediate din abundență în piețele din America și Europa.

Cu trei luni în urmă, Max Huber și John Cort plănuiseră să viziteze regiunea care se întinde la est de Congo-ul francez și de Camerun. Vânători neînfricați, n-au șovăit să se alăture personalului unei caravane gata de plecare de la Libreville spre acel ținut unde elefanții trăiau în număr mare, dincolo de Bahr-el-Abiad, până la Baghermi și Darfur. Amândoi îl cunoșteau pe șeful acelei caravane, portughezul Urdax, originar din Loango, care era considerat, pe bună dreptate, negustor iscusit.

Urdax făcea parte din acea Asociație a vânătorilor de fildeș cu care Stanley[1] luase contact între 1887–1889 la Ipoto, pe când revenea

[1] Henry Morton Stanley (1841–1904), jurnalist și explorator britanic.

din Congo-ul de Nord. Dar portughezul n-avea reputația proastă a confraților lui, care (cei mai mulți), sub pretextul că vânau elefanți, îi masacrau pe indigeni și, după cum spune neînfricatul explorator al Africii ecuatoriale, fildeșul pe care îl aduceau era pătat de sânge omenesc.

Nu, un francez și un american puteau să accepte fără să se compromită compania lui Urdax, ca și a unui *foreloper*, ghidul caravanei, acel Khamis, care n-avea să-și cruțe în nicio împrejurare nici devotamentul, nici zelul.

Campania a avut succes, știm asta. Obișnuiți cu clima, John Cort și Max Huber au suportat cu o rezistență remarcabilă ostenelile acelei expediții. Deși puțin mai slabi, reveneau din călătorie perfect sănătoși când ghinionul le barase calea de întoarcere. Și acum, caravana nu mai avea șef la mai bine de 2 000 de kilometri până la Libreville.

„Marea Pădure", cum îi zisese Urdax, acea pădure din preajma fluviului Ubangi în care pătrunseseră, îndreptățea această denumire.

În părțile cunoscute ale globului pământesc, există astfel de spații acoperite cu milioane de copaci; dimensiunile lor sunt atât de mari, încât cele mai multe state din Europa nu le egalează suprafața.

Dintre cele mai mari din lume sunt citate patru păduri situate în America de Nord, în America de Sud, în Siberia și în Africa Centrală.

Prima, prelungindu-se spre nord până la golful Hudson și peninsula Labrador, se întinde, în provinciile Québec și Ontario, la nord de Saint-Laurent, pe o suprafață lungă de 2 750 de kilometri și lată de 1 600 de kilometri.

A doua ocupă valea fluviului Amazon, la nord-vest de Brazilia, cu o suprafață lungă de 3 300 de kilometri și lată de 2 000 de kilometri.

A treia, lungă de 4 800 de kilometri și lată de 2 700 de kilometri, își înalță coniferele enorme până la 45 de metri, ocupând o parte din Siberia meridională, de la câmpiile bazinului fluviului Obi, la vest, până la valea Indigirka, ținut scăldat de Enisei, Olyokma, Lena și Yana.

A patra se întinde pe valea fluviului Congo până la izvoarele fluviilor Nil și Zambezi, pe o suprafață încă nedeterminată care o depășește în mod vizibil pe a celorlalte trei. Efectiv, acolo se găsește o întindere imensă de regiune necunoscută, care se afla în acea parte din Africa paralelă cu ecuatorul, la nord de Ogooué și Congo, pe un milion de kilometri pătrați, aproape de două ori suprafața Franței.

După cum ne amintim, portughezul Urdax avea intenția să nu se aventureze în traversarea acelei păduri, ci s-o ocolească pe la nord și vest. De altfel, cum ar fi putut furgonul și atelajul lui să se deplaseze în mijlocul acelui labirint? Chiar dacă itinerarul se lungea cu câteva zile de mers, caravana avea să urmeze, de-a lungul lizierei, un drum mai ușor care duce pe malul drept al fluviului Ubangi și, de acolo, ar fi fost simplu să ajungă la factoriile de la Libreville.

Acum, situația era cu totul alta. Dispăruse impedimentul unui personal numeros, al poverilor stânjenitoare; dispăruseră furgonul, boii și echipamentul de tabără. Rămăseseră doar trei bărbați și un copil, cărora le lipseau mijloacele de transport, la 500 de leghe de țărmul Atlanticului.

Pentru ce soluție ar fi trebuit să opteze? Să revină la itinerarul indicat de Urdax, dar în condiții mai favorabile, sau să încerce, pe jos, să traverseze oblic pădurea, unde întâlnirile cu nomazii ar fi fost mai puțin de temut, rută care scurta parcursul până la frontierele Congo-ului francez.

Aceasta ar fi fost problema importantă de dezbătut, apoi de rezolvat, îndată ce Max Huber și John Cort aveau să se trezească în zori.

În acele ore lungi, Khamis stătuse de pază. Niciun incident nu le tulburase odihna celor care dormeau, nimic prevestitor de vreo agresiune nocturnă. De câteva ori, experimentatul *foreloper* se îndepărtase vreo cincizeci de pași, cu un revolver în mână, târându-se prin mărăciniș, când în jur se producea vreun zgomot de natură să-i alarmeze vigilența. Dar erau doar trosnetul unei crengi uscate, vreo batere de aripi a unei păsări mari prin frunziș, pașii vreunui rumegător în jurul locului de popas și vuietul vag al pădurii, când, în bătaia vântului nopții, foșneau vârfurile copacilor.

Îndată ce au deschis ochii, francezul și americanul au și sărit în picioare.

– Și indigenii? a întrebat John Cort.

– Nu s-au mai arătat, a răspuns Khamis.

– N-au lăsat urme ale trecerii lor?

– Presupun că da, domnule John, și probabil lângă lizieră...

– Hai să vedem, Khamis.

Toți trei, urmați de Llanga, s-au strecurat spre câmpie. La treizeci de pași de acolo, au descoperit indicii: multe urme, iarbă călcată în picioare la poalele copacilor, frânturi de crengi rășinoase arse pe jumătate, grămezi de cenușă unde luceau câteva scântei, mărăcini dintre care cei mai uscați scoteau încă puțin fum. De altfel, nici țipenie de om sub copaci, nici pe crengi, acolo unde, cu cinci-șase ore înainte, se agitau flăcările mișcătoare.

– Au plecat... a zis Max Huber.

– Sau cel puțin s-au îndepărtat și... cred că n-am mai avea de ce ne teme, a răspuns Khamis.

– Dacă indigenii au plecat, asta nu înseamnă că elefanții le-au urmat exemplu! le-a atras atenția John Cort.

Și, într-adevăr, monstruoasele pachiderme dădeau târcoale prin preajma pădurii. Câțiva elefanți se încăpățânau încă să doboare copacii împingându-i cu toată puterea. Pâlcul de tamarini, după cum au putut să constate cu toții, fusese pus la pământ. Dâmbul, lipsit de umbră, forma acum doar o ușoară umflătură pe suprafața câmpiei.

La sfatul lui Khamis, Max Huber și John Cort au evitat să se arate, în speranța că elefanții vor părăsi câmpia.

– Asta ne va permite să ne întoarcem în tabără și să luăm ce-a mai rămas din echipament, poate câteva cutii de conserve, muniții... a zis Max Hubert.

– Și să-l îngropăm cum se cuvine pe nefericitul Urdax, a adăugat John Cort.

– Nu trebuie să ne gândim la asta cât timp elefanții nu părăsesc liziera, a răspuns Khamis. În ce privește echipamentul, probabil că n-a rămas nimic din el!

Iscusitul *foreloper* avea dreptate și, fiindcă elefanții nu se arătau deloc dispuși să se retragă, trebuia doar ca ei să hotărască cum era mai bine să acționeze. Khamis, John Cort, Max Huber și Llanga au făcut deci cale-ntoarsă.

Pe drum, Max Hubert a fost destul de norocos să vâneze un exemplar frumos care avea să le asigure hrana două-trei zile.

Era o inyala, un fel de antilopă cu părul cenușiu amestecat cu fire maronii, animal mare, un mascul înzestrat cu coarne spiralate;

Era o inyala, un fel de antilopă...

o blană deasă îi împodobea pieptul și partea inferioară a corpului. Glonțul o lovise în clipa în care își strecura capul prin mărăciniș.

Antilopa vânată cântărea între 120-130 kilograme. Când o văzuse prăbușindu-se, Llanga alergase ca un cățelandru. Dar, după cum e ușor de imaginat, n-ar fi putut să care un astfel de vânat și ar fi fost cazul să i se dea o mână de ajutor.

Khamis, care avea obiceiul unor astfel de operații, a tranșat animalul și a păstrat părțile utilizabile, care au fost aduse lângă foc. John Cort a aruncat un braț de lemne uscate, care au început să pârâie cuprinse de flăcări în câteva minute. Apoi, după ce s-a format un strat de cărbuni aprinși, Khamis a așezat pe el câteva felii de carne apetisantă.

De conserve și pesmeți, transportate de caravană în multe lăzi, nici nu mai putea fi vorba, hamalii furaseră probabil cea mai mare parte. Din fericire, în pădurile pline de vânat din Africa Centrală, un vânător este întotdeauna sigur că va găsi destul vânat ca să nu piară de foame, dacă se mulțumește cu carne friptă.

Important este însă să nu-i lipsească munițiile. Or, John Cort, Max Huber și Khamis erau înarmați fiecare cu o carabină de precizie și un revolver. Acele arme, folosite cu îndemânare, ar fi trebuit să le fie de folos, dar era nevoie și de cartușiere pline. Numai că, în total, deși își umpluseră buzunarele înainte de a părăsi furgonul, nu mai aveau de tras decât vreo cincizeci de gloanțe. O provizie săracă, trebuie să recunoaștem, mai ales dacă erau obligați să se apere de sălbăticiuni sau de nomazi în cursul celor 600 de kilometri până la malul drept al fluviului Ubangi. Începând din acel punct, Khamis și însoțitorii lui ar fi trebuit să se poată aproviziona fără prea mare greutate din sate, din așezămintele misionarilor sau chiar de la bordul flotilelor de nave care coboară pe marele afluent al fluviului Congo.

După ce s-au ghiftuit cu carne de inyala și s-au răcorit cu apa limpede a unui pârâiaș care șerpuia printre copaci, toți trei au stat la sfat ca să ia o hotărâre.

John Cort a vorbit primul:

– Khamis, până acum, Urdax ne-a fost șef. I-am urmat întotdeauna sfaturile, pentru că aveam încredere în el. Această încredere ne-o inspiri și tu prin caracterul și experiența pe care o ai. Spune-ne ce consideri potrivit să facem în situația în care ne aflăm și poți să fii sigur de încuviințarea noastră.

– Bineînțeles, nu vor exista dezacorduri între noi, a adăugat Max Huber.

– Cunoști acest ținut, Khamis, a continuat John Cort. Ai condus mulți ani prin aceste locuri caravane cu un devotament pe care l-am putut constata în mod direct. La acest devotament și la această fidelitate facem apel și știm că ne vom bucura de amândouă...

– Domnule John, domnule Max, puteți conta pe mine... a răspuns simplu destoinicul *foreloper*. Și a strâns mâinile care i s-au întins, la care s-a alăturat cea a lui Llanga.

– Care e părerea ta? a întrebat John Cort. Ar trebui sau nu să renunțăm la planul lui Urdax de a ocoli pădurea pe la vest?

– Trebuie s-o traversăm, a răspuns fără șovăială Khamis. Nu vom fi expuși astfel unor întâlniri supărătoare: pot să fie doar sălbăticiuni, nu și indigeni. Niciun băștinaș pahuin, dinka, fund sau bugo nu s-a aventurat vreodată în interiorul ei, nici alte triburi din regiunea fluviului Ubangi. Pericolele sunt mai mari pentru noi în câmpie, mai ales din partea nomazilor. În această pădure, unde o caravană n-ar fi putut să pătrundă cu atelajele ei, oamenii care merg pe jos au posibilitatea să găsească loc de trecere. Repet, să ne îndreptăm spre sud-vest, și trag mari speranțe că vom ajunge negreșit la cascadele de la Zongo.

Acele cascade barează cursul Ubangi-ului la cotul pe care îl face când părăsește direcția vest și se îndreaptă spre sud. După spusele

călătorilor, din acel loc își prelungește marea pădure capătul. De acolo, este de-ajuns să străbatem șesurile pe paralela ecuatorului și, grație numărului mare de caravane din acea regiune, mijloacele de aprovizionare și de transport ar fi frecvente.

Părerea lui Khamis era, așadar, chibzuită. În plus, itinerarul propus ar fi trebuit să scurteze drumul până la Ubangi. Totul depindea de natura obstacolelor existente în acea pădure adâncă. N-ar fi trebuit să spere în existența unor poteci practicabile, poate doar a urmelor trecerii prin vegetație ale unor animale sălbatice, bivoli, rinoceri și alte mamifere grele. Solul ar fi fost plin de mărăciniș, ceea ce ar fi necesitat folosirea securii, dar precautul *foreloper* avea doar o toporișcă, iar însoțitorii lui, doar cuțitele obișnuite. Totuși, n-ar fi înregistrat întârzieri lungi în timpul mersului.

După ce a făcut aceste observații, John Cort n-a mai ezitat. Cât privește dificultatea orientării sub copaci, a căror boltă deasă era cu greu străpunsă de razele soarelui chiar și la zenit, aceasta n-ar fi fost o problemă.

Într-adevăr, un fel de instinct, asemănător cu cel al animalelor (instinct inexplicabil și care e prezent la câteva rase umane), le permite chinezilor, printre alții, precum și câtorva triburi sălbatice din Far West, să se orienteze după auz și după miros mai mult decât după văz și să recunoască direcția după anumite indicii. Or, Khamis era înzestrat cu prisosință cu această capacitate de orientare și oferise de multe ori dovezi decisive în această privință. Într-o anumită măsură, francezul și americanul puteau să se bizuie pe această aptitudine mai degrabă fizică decât psihică, puțin supusă erorii și fără să fie nevoie să ia în calcul poziția soarelui.

În privința celorlalte obstacole pe care le presupunea traversarea pădurii, iată ce a răspuns abilul *foreloper*:

– Domnule John, știu că vom găsi ca singură potecă un sol blocat de mărăcini, lemne uscate, copaci căzuți de bătrânețe, obstacole nu foarte ușor de trecut. Dar credeți oare că o pădure atât de mare n-ar fi străbătută de câteva cursuri de apă, care nu pot să fie decât afluenți ai Ubangi-ului.

– Ar putea să fie apa care curge la est de dâmb, a fost de părere Max Huber. Se îndreaptă spre pădure și de ce n-ar deveni râu? În acest caz, ar trebui să ne construim o plută... câteva trunchiuri legate laolaltă...

– Nu te grăbi, dragă prietene, a zis John Cort. Și nu te lăsa purtat de imaginație pe suprafața acelui râu... imaginar...

– Domnul Max are dreptate, a confirmat Khamis. Pe la asfințit, vom întâlni acest curs de apă ce se varsă probabil în Ubangi...

– Bine, a replicat John Cort. Numai că noi nu cunoaștem aceste râuri din Africa, cele mai multe impracticabile...

– Nu vezi decât piedici, dragă John...

– E mai bine să le vezi înainte decât după, dragă Max!

John Cort avea dreptate. Râurile și fluviile din Africa nu oferă aceleași avantaje ca acelea din America, Asia și Europa. Principale sunt patru, Nil, Zambezi, Congo și Niger, alimentate de numeroși afluenți, iar rețeaua lichidă a bazinelor este considerabilă. În ciuda acestei așezări naturale, ele facilitează doar în mică măsură expedițiile în interiorul continentului negru. Potrivit relatărilor făcute de călătorii a căror pasiune pentru descoperiri i-a purtat prin acele teritorii imense, fluviile africane n-ar putea să fie comparate cu Mississippi, Saint Lawrence, Volga, Irrawaddy, Brahmaputra, Gange, Indus. Volumul

apelor lor este mult mai mic și, chiar dacă parcursul lor este egal cu al acestor cursuri de apă imense, la oarecare distanță în amonte de gurile lor de vărsare sunt navigabile doar pentru ambarcațiunile de tonaj mediu. În plus, prezintă praguri de care se pot lovi, cascade care le taie drumul de la un mal la altul, repezișuri atât de violente, încât nicio ambarcațiune nu riscă să le ia în piept. Acesta este unul dintre motivele care fac Africa Centrală atât de refractară la toate eforturile încercate până în prezent.

Așadar, observația lui John Cort avea importanța ei și Khamis n-o putea tăgădui. Dar, la urma urmelor, nu era destul de solidă ca să ducă la respingerea planului propus de *foreloper*, care, pe de altă parte, prezenta avantaje reale.

– Dacă întâlnim un curs de apă, vom coborî pe firul lui cât timp nu va fi întrerupt de obstacole, a răspuns el. Dacă e posibil să ocolim aceste obstacole, le vom ocoli. În caz contrar, mergem mai departe...

– Așa că nu mă opun propunerii tale, Khamis, a replicat John Cort. Și cred că avem doar de câștigat dacă ne îndreptăm spre Ubangi urmând cursul unuia dintre afluenții lui, dacă se poate.

În acest punct al discuției, nu se mai puteau rosti decât două cuvinte:

– La drum! a exclamat Max Huber.

Și însoțitorii l-au imitat.

În fond, acest plan îi convenea lui Max Huber: să se aventureze în interiorul acelei păduri imense, nestrăbătută până atunci, dacă nu imposibil de străbătut... Poate avea să întâlnească în sfârșit acel extraordinar pe care, de trei luni, nu-l găsise în regiunile de sus ale fluviului Ubangi.

V

PRIMA ZI DE DRUM

Trecuse puțin de ora opt când John Cort, Max Huber, Khamis și copilul au pornit direct spre sud-vest.

La ce distanță va apărea cursul de apă pe care aveau de gând să-l urmeze până la confluența cu Ubangi? Niciunul dintre ei n-ar fi putut să spună. Și, dacă era cel ce părea să curgă spre pădure după ce ocolise dâmbul cu tamarini, oare nu cotea spre est fără s-o traverseze? În fine, dacă obstacolele, stâncile sau repezișurile îi ocupau albia astfel încât să-l facă nenavigabil? Pe de altă parte, dacă acea îngrămădire de copaci era lipsită de cărări sau de poteci făcute de animale printre tufișuri, cum ar fi putut ei, care mergeau pe jos, să-și croiască drum fără să folosească tăișul sau focul? Khamis și tovarășii lui aveau oare să găsească, în părțile frecventate de marile patrupede, solul degajat, mărăcinișurile călcate în picioare, lianele rupte, calea liberă?

Llanga, ca un dihor agil, alerga înainte, cu toate că John Cort îi recomandase să nu se îndepărteze. Dar, chiar când îl pierdeau din vedere, îi auzeau tot timpul vocea ascuțită:

– Pe-aici! Pe-aici! striga copilul.

Și toți trei mergeau spre el, pășind pe unde trecuse Llanga.

Când era nevoie să se orienteze prin acel labirint, Khamis intervenea în mod util. De altfel, prin spațiile goale din frunziș, era posibil de stabilit poziția soarelui. Fiind luna martie, la ora culminației urca aproape de zenit, care, la acea latitudine, se afla pe linia ecuatorului ceresc.

Totuși, frunzișul se îndesea atât de mult, încât sub miile de copaci abia dacă domnea un fel de clarobscur. Când era înnorat, se făcea probabil aproape întuneric, iar noaptea, circulația devenea imposibilă. Adevărul e că intenția lui Khamis era să facă popas între seară și dimineață, să aleagă un adăpost la poalele vreunui trunchi în caz că ploua, să nu aprindă focul decât atât cât să frigă vânatul doborât înainte sau după-amiază. Cu toate că pădurea nu era frecventată probabil de nomazi (și nu observaseră nicio urmă a celor care își așezaseră tabăra la lizieră), era mai bine să nu-și semnaleze prezența prin lumina unui foc. În plus, câțiva tăciuni aprinși, așezați sub cenușă, ar fi trebuit să fie de-ajuns pentru prepararea hranei, și de frig n-aveau a se teme în acea perioadă a anului în Africa.

Caravana îndurase deja o arșiță puternică când străbătuse șesurile din regiunea tropicală. Temperatura atingea acolo valoarea excesivă. La adăpostul acelor copaci, Khamis, Max Huber și John Cort ar fi suferit mai puțin din cauza căldurii, condițiile fiind mai favorabile pentru traseul lung și anevoios pe care li-l impuneau împrejurările. Se înțelege de la sine că, în acele nopți care acumulaseră dogoarea zilei, nimic nu-i împiedica să doarmă sub cerul liber, cu condiția să nu plouă.

Ploaia era amenințarea cea mai de temut într-un ținut în care anotimpurile sunt toate ploioase. În zona echinocțială suflă alizeele care se neutralizează. Acest fenomen climateric face ca, atmosfera fiind în general calmă, norii să-și descarce vaporii condensați în averse interminabile. Totuși, de o săptămână, cerul se înseninase odată

cu luna nouă și, deoarece satelitul terestru pare să aibă o influență meteorologică, s-ar fi putut conta poate pe vreo cincisprezece zile netulburate de lupta forțelor naturii.

În acea parte a pădurii care cobora în pantă lină spre malurile fluviului Ubangi, terenul nu era mlăștinos, așa cum avea să fie probabil mai la sud. Solul, foarte solid, era acoperit cu o iarbă înaltă și deasă, care făcea înaintarea mai lentă și mai anevoioasă când nu fusese călcată înainte de picioarele animalelor.

– E regretabil că elefanții n-au putut răzbi până aici! a zis Max Huber. Ar fi rupt lianele, ar fi despicat tufișurile, ar fi netezit cărarea, ar fi strivit mărăcinii...

– Și pe noi odată la fel, a replicat John Cort.

– Mai mult ca sigur, l-a susținut Khamis. Să ne mulțumim cu ce au făcut rinocerii și bivolii. Pe unde au trecut ei, vom putea să trecem și noi.

De altfel, Khamis cunoștea acele păduri din Africa Centrală, căci le străbătuse deseori pe cele din Congo și din Camerun. Ca atare, era firesc să nu-i fie greu deloc să indice diferitele esențe forestiere atât de diverse care se găseau din abundență în această pădure. John Cort era interesat de studiul acelor splendide eșantioane ale regnului vegetal, de acele fanerogame din care au fost catalogate o mulțime de specii între Congo și Nil.

– Și apoi, unele pot să fie folosite, numai bune să varieze meniul monoton de carne friptă.

Fără a vorbi despre numărul mare de tamarini enormi, de mimozele extraordinar de înalte și de baobabii care își înălțau vârfurile la o înălțime de 15 metri. La 23 de metri se ridicau unele specimene din familia euforbiaceelor, cu ramuri spinoase, frunze late de 16-17 centimetri, dublate de o scoarță conținând o substanță lăptoasă, și

a căror nucă, când fructul e copt, face explozie, aruncând sămânța din cele șaisprezece compartimente. Și, dacă n-ar fi fost înzestrat cu instinctul de orientare, Khamis n-ar fi putut să se bizuie pe indicațiile plantei *Sylphinum lacinatum*[1], deoarece frunzele radicale ale acestui arbust se răsucesc astfel încât să aibă o față întoarsă spre est și alta spre vest.

Efectiv, un brazilian rătăcit în acel hățiș des s-ar fi crezut în mijlocul pădurilor virgine din bazinul fluviului Amazon. În timp ce Max Huber afurisea tufișurile scunde care umpleau solul, John Cort nu mai ostenea să admire acele covoare de verdeață țesute cu o spată verticală, spuzite de plante busolă și de aniome, ferigi de douăzeci de feluri, pe care le dădeau la o parte ca să treacă. Plus câteva varietăți de arbori, unii cu lemn tare, alții cu lemn moale! Aceștia, după cum constată Stanley în lucrarea *Călătorie prin Africa*, înlocuiesc pinul și bradul din zonele nordice. Cu frunzele lor late, indigenii își construiesc colibe pentru un popas de câteva zile. În plus, pădurea conținea și un număr mare de arbori precum tecul, mahonul, arborii de fier, arborii sângerii care nu putrezesc, rășinoasele impunătoare, manghierii arborescenți, sicomorii ce puteau să rivalizeze cu cei mai frumoși din Africa orientală, portocalii sălbatici, smochinii cu trunchiul alb ca și cum ar fi văruiți, mpafu-ii colosali și alți arbori de toate speciile.

În realitate, aceste multiple produse ale regnului vegetal nu sunt chiar atât de înghesuite, încât să dăuneze dezvoltării rămurișului lor sub influența unei clime calde și umede. Ar fi fost loc de trecere și pentru carele unei caravane dacă între bazele lor n-ar fi fost întinse cabluri cu grosimea de până la 30 de centimetri. Acestea erau lianele interminabile care se încolăceau în jurul trunchiurilor ca un hățiș de șerpi. Din toate părțile, se îmbina o împletitură de ramuri de

[1] Plantă cu flori galbene numită și plantă busolă.

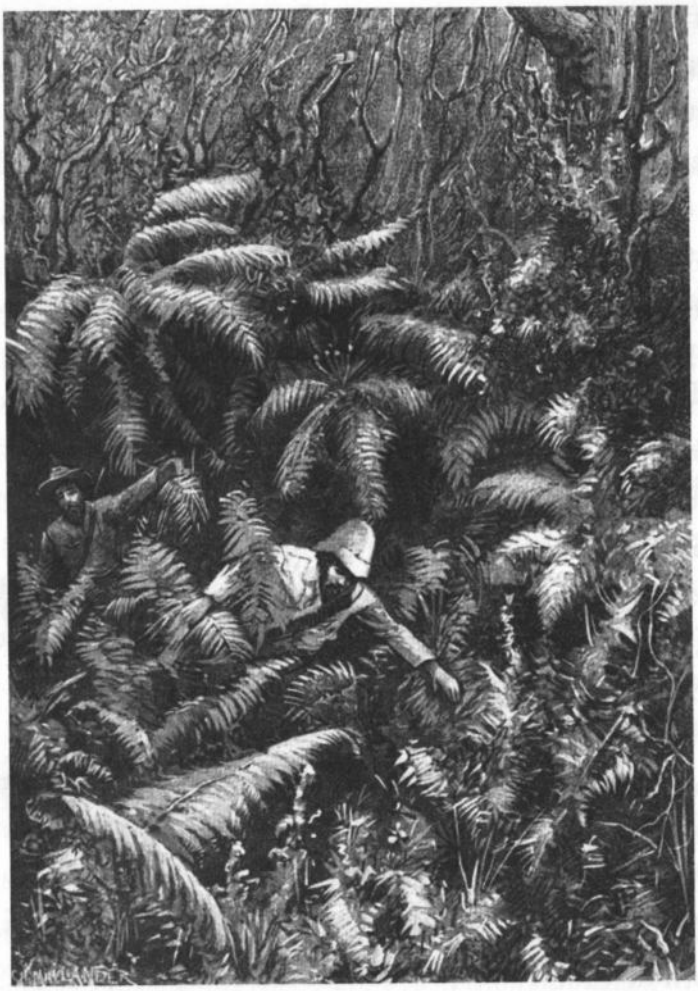

Efectiv, un brazilian rătăcit în acel hățiș des s-ar fi crezut în mijlocul pădurilor virgine din bazinul fluviului Amazon.

nedescris, cu întortocheli bizare, cu ghirlande neîntrerupte între crengile copacilor și tufișuri. Toate ramurile erau legate de vecinele lor. Toate trunchiurile erau legate cu acele lanțuri vegetale, dintre care unele atârnau până la pământ ca stalactite de verdeață. Toate scoarțele zgrunțuroase erau acoperite de mușchi gros și catifelat pe care alergau mii de insecte cu aripi punctate de auriu!

Și din cea mai mică încâlceală de frunziș se auzea un recital de ciripeli, țipete, strigăte, cânturi care se răspândeau din zori până-n seară.

Cânturile erau interpretate de mii de ciocuri, care executau triluri dintre cele mai felurite și mai stridente decât fluierul unui caporal de la bordul unei nave de război. Și cum să nu fi asurzit de tot acel păsăret, de papagali, pupeze, bufnițe, veverițe zburătoare, mierle, peruși, pițigoi, fără a mai pune la socoteală păsările-muscă, îngrămădite ca un roi de albine între ramurile de sus?

Strigătele veneau dinspre o colonie de simieni, un vacarm de țipete de babuini cu păr cenușiu, de maimuțe colobus care se certau, de maimuțe cu blană neagră, de cimpanzei, de mandrili, de gorile, cele mai viguroase și mai de temut maimuțe din fauna africană. Până atunci, acele cvadrumane, deși se aflau în cete, nu se dedaseră la nicio manifestare ostilă contra lui Khamis și însoțitorilor lui, probabil primii oameni pe care îi zăreau în adâncul acelei păduri din Africa Centrală. După toate aparențele, se putea crede că ființele omenești nu se aventuraseră niciodată în acea pădure. De aceea, neamul simian era mai mult curios decât furios. În alte părți din Congo și Camerun, nu s-ar fi întâmplat așa. Omul își făcuse de mult apariția acolo. Vânătorii de fildeș, ajutați de sute de bandiți, indigeni sau nu, n-au de ce să le mai stârnească mirarea maimuțelor, martore la ravagiile pe care le practică acei aventurieri cu prețul atâtor vieți omenești.

După o primă oprire în mijlocul zilei, a doua a fost făcută la ora șase seara. Înaintarea întâmpinase uneori dificultăți reale din cauza rețelei încurcate de liane. Efortul ar fi fost prea mare să le taie ori să le rupă. Totuși, pe o porțiune mare a traseului se deschideau cărări folosite îndeosebi de bivoli, dintre care unii (cum ar fi *onja* de talie mare) fuseseră întrezăriți printre tufișuri.

Acele rumegătoare sunt destul de redutabile, deoarece au o forță extraordinară, iar vânătorii trebuie să le evite atacul. Mijlocul cel mai sigur de a-i doborî este să-i împuști între ochi, nu prea jos, ca rana să fie fulgerătoare.

John Cort și Max Huber nu avuseseră niciodată ocazia să-și exercite îndemânarea împotriva acelor *onja*, care se țin useră la o distanță destul de mare. De altfel, din moment ce încă nu duceau lipsa cărnii de antilopă, era important să economisească muniția. Niciun foc de armă n-avea să fie tras în cursul acestei traversări decât pentru apărare și pentru asigurarea hranei zilnice.

La lăsarea serii, Khamis a dat semnalul de oprire la marginea unui mic luminiș, la poalele unui copac care depășea în înălțime pe cei din jur. La șase metri de sol, își întindea frunzișul de un verde bătând în cenușiu, amestecat cu puful albicios al unor flori care cădea ploaie în jurul unui trunchi cu scoarța argintie. Era unul dintre acei arbori de bumbac din Africa, ale căror rădăcini sunt dispuse boltit și sub care te poți adăposti.

– Patul e gata făcut! a exclamat Max Huber. Fără somieră elastică, probabil, dar cu saltea de bumbac, și o să-i facem inaugurarea!

După ce au aprins focul cu amnarul și iasca cu care Khamis se aprovizionase din belșug, masa a fost asemănătoare cu prima de dimineață și cu a doua de la prânz. Din nefericire (dar cum să nu te resemnezi?), duceau o lipsă totală de acei pesmeți care țin useră locul pâinii în timpul expediției. S-au mulțumit cu carnea friptă, care le-a satisfăcut în mare măsură apetitul.

După masă, înainte de a se întinde între rădăcinile arborelui de bumbac, John Cort i-a zis lui Khamis:

– Dacă nu mă înșel, am mers mereu spre sud-vest...

– Mereu, a răspuns Khamis. De fiecare dată când am putut să zăresc soarele, am verificat direcția.

– La câte leghe estimezi etapele din această zi?

– Între patru și cinci, domnule John, și, dacă vom continua în acest fel, vom ajunge pe malurile Ubangi-ului în mai puțin de o lună.

– Bun, dar n-ar fi prudent să ținem seama și de ghinioane? a întrebat John Cort.

– Dar și de șanse, a replicat Max Huber. Cine știe dacă n-o să descoperim cumva vreun curs de apă care ne va permite să călătorim fără să ne obosim?

– Până acum mi se pare că n-am găsit nimic, dragă Max.

– Pentru că n-am mers îndeajuns spre vest, a intervenit Khamis. Și aș fi foarte surprins dacă mâine... sau poimâine...

– Să zicem că n-ar fi să întâlnim un râu, a replicat John Cort. În fond, o călătorie de vreo treizeci de zile, dacă dificultățile nu sunt mai mari decât cele din această primă zi, n-ar avea darul să sperie vânători „africanizați" ca noi!

– Ba chiar mi-e teamă că această pădure misterioasă să nu fie complet lipsită de mister! a adăugat Max Huber.

– Cu atât mai bine, Max!

– Cu atât mai rău, John! Și acum, Llanga, hai să dormim...

– Da, prietenul meu Max, a răspunsul băiatul, căruia i se închideau ochii de somn după ostenelile unui drum lung în timpul căruia nu rămăsese nici măcar o dată în urmă.

Astfel, au fost nevoiți să-l ducă pe sus între rădăcinile arborelui de bumbac și să-l rezeme în colțul cel mai bun.

Khamis se oferise să stea de pază toată noaptea. Ceilalți n-au fost de acord. Aveau să se schimbe din trei în trei ore, cu toate că

împrejurimile nu păreau suspecte. Dar prudența le cerea să fie vigilenți până la ivirea zorilor.

Max Huber a rămas primul de pază, în timp ce John Cort și Khamis s-au întins pe puful alb căzut din arbore.

Cu carabina încărcată la îndemână, sprijinit de una dintre rădăcini, Max Huber s-a lăsat în voia farmecului acelei nopți liniștite. În adâncurile pădurii, toate zgomotele zilei încetaseră. Printre ramuri trecea doar o suflare regulată, respirația acelor copaci adormiți. Razele lunii, foarte sus spre zenit, alunecau printre golurile înguste din frunziș și desenau pe sol zigzaguri argintate. Dincolo de luminiș, sub arbori, totul se lumina de scânteierea razelor de lună.

Foarte sensibil la acea poezie a naturii, Max Huber o savura, o aspira s-ar putea spune, credea că visează uneori, dar totuși nu dormea. Nu i se părea oare că era singura ființă vie în sânul lumii vegetale?

Lumea vegetală era ceea ce făcea imaginația lui din acea mare pădure din ținutul Ubangi-ului!

„Și", își zicea el, „dacă vrem să deslușim ultimele secrete ale globului, nu trebuie oare să mergem până la extremitățile axei sale ca să-i descoperim ultimele mistere? De ce, cu prețul unor pericole înfricoșătoare și cu certitudinea de a întâmpina obstacole poate de netrecut, de ce să încercăm să cucerim cei doi poli? Ce s-ar obține? Soluția câtorva probleme de meteorologie, de electricitate, de magnetism terestru! Merită asta să adăugăm atâtea nume la necrologiile ținuturilor australe și boreale? Oare n-ar fi mai util, mai interesant ca, în loc să cutreierăm mările arctice și antarctice, să cercetăm spațiile infinite ale acestor păduri și să le învingem sălbăticia de nepătruns? Cum de există astfel de păduri în America, în Asia, în Africa și niciun explorator nu s-a gândit până acum să le transforme în câmpul lui de descoperiri și nici n-a avut curajul să se avânte

în aceste necunoscute? Nimeni n-a smuls încă de la acești copaci taina enigmei lor, cum se întâmplase cu vechii stejari din Dodona? Și oare nu avuseseră dreptate mitologii să-și populeze pădurile cu fauni, satiri, driade, hamadiade și nimfe imaginare? De altfel, ca să ne limităm la datele științei moderne, nu putem oare să admitem, în acele imensități forestiere, existența unor ființe necunoscute, adaptate la condițiile acelui habitat? În epoca druizilor, Galia transalpină nu adăpostea oare populații pe jumătate sălbatice, celți, vechii germani, liguri, sute de triburi, sute de orașe și de sate cu cutumele lor aparte, cu obiceiurile personale, cu originalitatea nativă, viețuind în interiorul acelor păduri în care atotputernicia romană reușea să pătrundă doar cu eforturi uriașe?"

Acestea erau gândurile lui Max Huber.

Or, exact în acele regiuni din Africa ecuatorială, legendele pomeneau de ființe inferioare omului, ființe aproape fabuloase. Acea pădure din ținutul Ubangi-ului se învecina la est cu teritoriile identificate de Schweinfurth și Junker, ținutul indigenilor niam-niam, acei oameni cu coadă care, este adevărat, nu posedau niciun apendice caudal. Henry Stanley întâlnise, în ținuturile din nordul regiunii Ituri, pigmei înalți de un metru, perfect alcătuiți, cu piele lucitoare și fină, cu ochi mari de gazelă, a căror existență fusese constatată de misionarul englez Albert Lhyd între Uganda și Cabinda – mai bine de 10 000, adăpostiți sub ramuri sau cocoțați în copaci uriași, acei bambusti care ascultau de un șef. În pădurile din Ndouqourbocha, după ce părăsise Ipoto, trecuse prin cinci sate părăsite în ajun de populația lor liliputană. Stătuse față în față cu acei djibouti, batina, aka, bazungu, a căror statură nu depășea 130 de centimetri, unii având chiar 92 de centimetri, și cântărind mai puțin de 40 de kilograme. Și totuși, acele triburi nu erau mai puțin inteligente, muncitoare, războinice, redutabile, cu armele lor

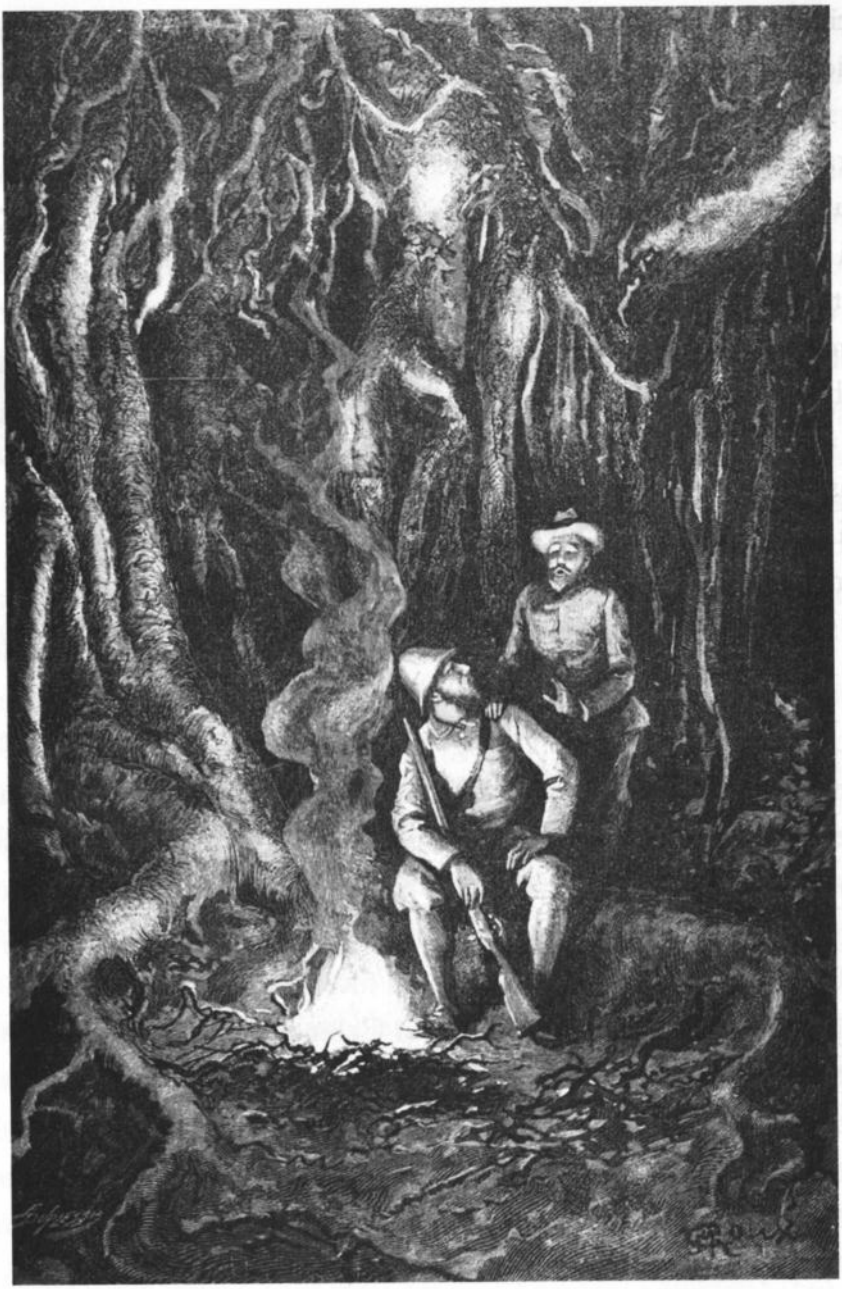

O mână i s-a lăsat pe umăr.

mici, decât animalele și decât omul, fiind foarte temute de populațiile agricole din regiunea Nilului Superior.

Astfel, purtat de imaginație, de pasiunea pentru lucrurile extraordinare, Max Huber se încăpățâna să creadă că pădurea din ținutul Ubangi trebuia să adăpostească tipuri ciudate, a căror existență nici măcar nu era bănuită de etnografi... De ce nu oameni care ar fi avut doar un ochi asemenea ciclopilor din mitologie sau al căror nas, alungit în formă de trompă, să le permită clasarea, dacă nu în ordinul pachidermelor, cel puțin în familia proboscidienilor?

Sub influența acestor visări științifico-fanteziste, Max Huber își uitase puțin rolul de santinelă. Dușmanul s-ar fi putut apropia fără să fi fost semnalat la timp pentru ca John Cort și Khamis să se poată apăra...

O mână i s-a lăsat pe umăr.

– Ei! Ce-i? a exclamat el tresărind.

– Eu sunt, i-a răspuns prietenul său. Să nu mă iei drept un sălbatic din Ubangi! Nimic suspect?

– Nimic...

– E ora la care ne-am înțeles să mergi la odihnă, dragă Max.

– Bine, dar mă îndoiesc că visele pe care le voi avea dormind vor fi la fel de frumoase ca visările cu ochii deschiși!

Prima parte a acelei nopți n-a fost tulburată, ca și restul, în timp ce John Cort îl înlocuise Max Huber, și apoi Khamis îl schimbase pe John Cort.

VI

DUPĂ O ETAPĂ ISTOVITOARE

A doua zi, pe 11 martie, complet odihniți după ostenelile din ajun, John Cort, Max Huber, Khamis și Llanga s-au pregătit să le înfrunte pe cele din doua zi de drum.

După ce au părăsit adăpostul arborelui de bumbac, au făcut turul luminișului salutați de miriade de păsări care umpleau spațiul cu triluri asurzitoare și tonuri culminante care ar fi stârnit invidia unei Patti[1] și a altor virtuozi ai muzicii italiene.

Înainte de a porni la drum, înțelepciunea le poruncea să ia prima masă, respectiv carne rece de antilopă și apă dintr-un pârâu care șerpuia în stânga lor, unde Khamis a avut grijă să-și umple plosca.

Începutul etapei au făcut-o pornind spre dreapta, pe sub ramurile străpunse deja de primele raze ale soarelui, a cărui poziție a fost stabilită cu mare grijă.

Evident, acel sector de pădure era cutreierat probabil de patrupede puternice. Făgașele se înmulțeau acolo în toate direcțiile. Și, într-adevăr, în cursul dimineții, au zărit mai mulți bivoli și chiar

[1] Adelina Patti (1843–1919), celebră soprană italiană de culoare.

doi rinoceri care stăteau la distanță. Deoarece nu aveau o dispoziție agresivă, nu fusese cazul să irosească cartușele ca să respingă un atac.

Mica trupă s-a oprit abia pe la amiază, după ce străbătuse vreo 12 kilometri.

În acel loc, John Cort a putut să doboare o pereche de dropii din specia koran care trăiesc în păduri, păsări cu penaj de un negru ca smoala sub pântece. Carnea lor, foarte prețuită de indigeni, a fost la fel de apreciată și de american, și de francez la masa de la prânz.

– Cer carne la frigare în loc de carne friptă, a spus totuși Max Huber.

– Nimic mai simplu, a răspuns destoinicul *foreloper*.

Și una dintre dropii, jumulită, eviscerată, înfiptă într-o frigare și bine perpelită la o flacără vioaie, a fost înfulecată pe dată.

Khamis și însoțitorii lui au pornit din nou la drum în condiții mai grele decât în ajun.

La coborârea spre sud-vest, făgașele deveneau mai rare. Erau obligați să-și croiască drum prin mărăcinișuri la fel de tari ca lianele, adevărate frânghii de tăiat cu cuțitul. Au avut parte și de câteva ore de ploaie, o ploaie destul de deasă. Dar grosimea frunzișului era atât de mare, încât pe sol abia dacă ajungeau câteva picături. Totuși, în mijlocul unui luminiș, Khamis a putut să-și umple plosca aproape golită deja și să se bucure de ocazie. Degeaba căutase el câteva firișoare de lichid în iarbă. Așa se explica probabil și raritatea animalelor și a potecilor practicabile.

– Asta nu prevestește deloc un curs de apă în apropiere, a declarat John Cort când s-au instalat pentru popasul de seară.

Concluzia se impunea de la sine: acea apă care curgea nu departe de dâmbul cu tamarini ocolea pădurea.

Cu toate acestea, direcția în care merseseră până atunci nu trebuia schimbată, cu atât mai mult cu cât avea să-i ducă la bazinul fluviului Ubangi.

– La urma urmelor, în lipsa cursului de apă zărit alaltăieri din tabără, s-ar putea să întâlnim un altul în această direcție! a zis Khamis.

N-au petrecut noaptea de 11 spre 12 martie cuibăriți între rădăcinile unui arbore de bumbac, ci la poalele unui copac la fel de enorm, un bombax, al cărui trunchi simetric se ridica drept la o înălțime de vreo treizeci de metri deasupra covorului gros al solului.

După ce paza a fost organizată ca de obicei, somnul n-avea să fie tulburat decât de mugetele îndepărtate ale unor bivoli și rinoceri. Nu se temeau că răgetul leului avea să răsune în concertul nocturn. Acele sălbăticiuni de temut nu trăiesc în pădurile din Africa Centrală. Ele viețuiesc în regiunile de la o latitudine mai mare, dincolo de fluviul Congo spre sud ori la hotarul Sudanului spre nord, în vecinătatea Saharei. Hățișurile dese nu se potriveau cu caracterul capricios, cu alura independentă a regelui animalelor – rege prin autoritate, nu constituțional! El are nevoie de spații mai mari, de câmpii potopite de soare unde poate să facă salturi în deplină libertate.

Deci nu s-au auzit răgete, nici grohăituri de hipopotam, lucru regretabil, se cuvine să precizăm, deoarece prezența acestor mamifere amfibiene ar fi indicat proximitatea unui curs de apă.

A doua zi, au plecat în zori pe o vreme închisă, iar Max Huber a doborât cu carabina o antilopă de mărimea unui măgar sau mai exact a unei zebre, animal situat între măgar și cal. Era o oryx, având părul de culoarea vinului cu câteva dungi frumos desenate. Antilopa oryx este dungată, cu o bandă neagră de la ceafă până la coadă, și are pete negre la picioare, al căror păr este alburiu, iar coada mătură larg solul, are la gât un guler de blană neagră. Animal frumos, cu coarne

lungi de un metru, împodobite cu vreo treizeci de inele la bază, care se arcuiesc cu eleganță și au o simetrie a formei din care natura oferă puțin exemple.

La oryx, cornul este o armă defensivă care, în ținuturile din nord și sud ale Africii, îi permite să reziste și la atacul leului. Dar, în ziua aceea, animalul vizat de vânător n-a putut să scape de glonțul trimis elegant și, cu inima străpunsă, a căzut de la prima împușcătură.

Asta le asigura hrana câteva zile. Khamis a fost ocupat o oră cu tranșarea animalului. Apoi, și-au împărțit această povară, din care Llanga și-a cerut partea lui, și au început o etapă nouă.

– Pe legea mea, poți să faci rost aici de carne ieftină, care costă doar un cartuș! a zis John Cort.

– Cu condiția să fii dibaci... a replicat Khamis.

– Și mai ales norocos, a adăugat Max Huber, mai modest decât sunt de obicei confrații lui într-ale vânătorii cu câini.

Până atunci, Khamis și tovarășii lui de drum putuseră să economisească praful de pușcă și gloanțele, utilizate doar pentru vânat, dar ziua n-avea să se sfârșească fără să-și fi folosit carabinele ca să se apere.

Preț de un kilometru, Khamis a crezut chiar că ar avea de respins atacul unui cârd de maimuțe. Acel cârd se agita la dreapta și la stânga unui făgaș lung, unele sărind pe crengi de la un copac la altul, altele țopăind și trecând peste hățișuri în salturi uluitoare, care ar fi stârnit invidia celor mai agili gimnaști.

Din cârd făceau parte câteva specii de cvadrumani de statură înaltă, cinocefali cu trei culori, galbeni ca arabii, roșii ca indienii din Far West, negri ca indigenii din Kaffraria, redutabili pentru unele sălbăticiuni. În cârd, făceau grimase tipuri diferite de maimuțe colobus, adevărați dandy, cochetii cei mai eleganți ai rasei simiene,

ocupați întruna să-și perie, să netezească mereu cu mâna acea pelerină albă, lucru care a făcut să fie numiți „colobus cu pelerină".

Totuși, acea escortă, care se adunase după masa de prânz, a dispărut pe la ora două, pe când Max Huber, John Cort și Llanga pășeau pe o cărare destul de lată, care se întindea cât vedeau cu ochii.

Dacă aveau motive să se bucure de avantajele acelui drum ușor practicabil, în schimb, au fost nevoiți să regrete întâlnirea cu animalele care îl foloseau.

Astfel, sforăitul prelung a doi rinoceri a răsunat, la mică distanță, cu puțin înainte de ora patru. Khamis nu s-a înșelat și le-a cerut însoțitorilor să se oprească.

– Rinocerii ăștia sunt animale afurisite! a zis apucând carabina pe care o ducea în bandulieră.

– Foarte afurisite, a replicat Max Huber. Totuși, sunt doar două ierbivore...

– Și greu de ucis! a adăugat Khamis.

– Ce-ar trebui să facem? a întrebat John Cort.

– Să încercăm să trecem fără să fim văzuți sau cel puțin să ne ascundem când trec aceste animale violente, i-a sfătuit Khamis. Poate n-o să ne zărească. Totuși, să fim pregătiți să tragem dacă vom fi descoperiți, căci o să se năpustească asupra noastră!

Au verificat carabinele, au așezat cartușele astfel încât să fie încărcare cu rapiditate. Apoi, ieșind iute de pe cărare, au dispărut toți patru în spatele mărăcinișurilor dese care o mărgineau în dreapta.

După cinci minute, mugetele crescând în intensitate, au apărut și pachidermele monstruoase din specia ketola, aproape fără păr. Alergau la trap, cu capul sus și coada înfășurată pe crupă.

Erau animale lungi de aproape patru metri, cu urechile drepte, picioarele scurte și strâmbe, cu botul trunchiat înarmat cu un singur

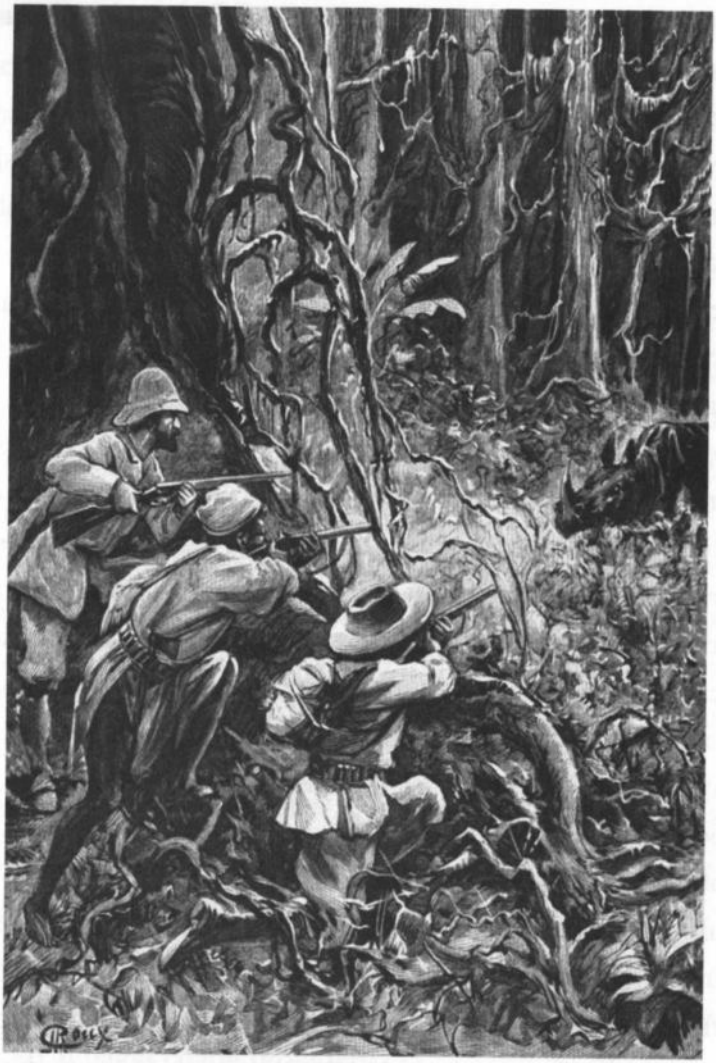

Au apărut și pachidermele monstruoase...

corn capabil de lovituri năprasnice. Și maxilarele lor sunt atât de solide, încât strivesc fără să pățească nimic cactuși cu țepi tari așa cum măgarii mănâncă ciulini.

Cele două animale s-au oprit brusc. Khamis și ceilalți erau siguri că fuseseră descoperiți.

Unul din rinoceri – un monstru cu pielea aspră și uscată – s-a apropiat de mărăciniș.

Max Huber a ridicat arma.

– Nu trage în coapse... în cap! i-a strigat Khamis.

A răsunat o detunătură, apoi două, apoi trei. Gloanțele abia dacă au intrat în carapacele groase, împușcăturile fiind zadarnice.

Detunăturile nu i-au intimidat, nici nu i-au oprit, și s-au pregătit să treacă prin hățiș.

Era evident că hățișurile acelea pline de mărăcini n-ar fi putut să fie un obstacol în calea unor animale atât de puternice. Într-o clipă, totul ar fi fost strivit, distrus, devastat. După ce scăpaseră de elefanții din câmpie, Khamis și tovarășii lui de drum aveau să scape oare și de rinocerii din pădurea imensă? Indiferent dacă pachidermele au nasul în formă de trompă sau de corn, sunt la fel de viguroase. Și acolo nu era acea lizieră care îi oprise pe elefanții porniți ca din pușcă. Dacă Khamis, John Cort, Max Huber și Llanga ar încerca să fugă, ar fi urmăriți și prinși din urmă. Plasa de liane le-ar întârzia fuga, în timp ce rinocerii ar trece ca o avalanșă.

Totuși, printre copacii acelui desiș, un baobab enorm ar fi putut să ofere un refugiu dacă ar fi reușit să se urce până la primele lui crengi. Ar fi însemnat să repete manevra executată la dâmbul de tamarini, al cărei deznodământ fusese de altfel funest. Ar fi avut acum vreun motiv să creadă că ar avea mai mult succes?

Poate, pentru că baobabul era înalt și destul de gros ca să reziste la atacurile celor doi rinoceri.

Este adevărat că se bifurca la vreo cincisprezece metri de sol, iar trunchiul, umflat în formă de dovleac, nu prezenta nicio protuberanță de care să se poată agăța mâna, și nici piciorul n-ar fi găsit vreun punct de sprijin.

Khamis înțelesese că nu trebuia să încerce să ajungă la acea bifurcație. Max Huber și John Cort așteptau să ia o hotărâre.

În acel moment, desișul mărăcinișului de la marginea cărării s-a mișcat și a apărut un cap mare.

A răsunat al patrulea foc de carabină.

John Cort n-a fost mai norocos decât Max Huber. Glonțul a pătruns în încheietura umărului și a provocat doar un urlet mai cumplit al animalului, a cărui enervare a sporit odată cu durerea. Rinocerul n-a dat înapoi, ci, cu un elan formidabil, s-a năpustit în hățiș, în timp ce al doilea, atins ușor de glonțul tras de Khamis, se pregătea să-l urmeze.

Nici Max Huber, nici John Cort, nici Khamis n-au avut timp să-și reîncarce armele. Să alerge în direcții diferite, să fugă printre copaci – dar era prea târziu. Instinctul de conservare i-a împins pe toți trei, împreună cu Llanga, să se refugieze în spatele baobabului, al cărui trunchi avea la bază nu mai puțin de șase metri.

Dar, când primul animal ar fi ocolit copacul și al doilea i s-ar fi alăturat, cum ar fi evitat atacul lor?

– Drace! a exclamat Max Huber.

– Mai degrabă „Dumnezeule"! a replicat John Cort.

Și, bineînțeles, ar fi trebuit să renunțe la orice speranță de salvare, dacă nu și-ar fi băgat coada providența.

Un șoc înspăimântător de violent a făcut baobabul să se cutremure din rădăcini atât de violent, încât ai fi crezut că avea să fie smuls din pământ.

Rinocerul fusese oprit brusc din elanul lui extraordinar. Într-un loc unde se întredeschidea scoarța baobabului, cornul, intrat ca pana unui tăietor de lemne, se înfipsese 30 de centimetri. Degeaba a făcut

el cele mai furioase eforturi ca să-și scoată cornul. N-a reușit nici opintindu-se pe picioarele lui scurte.

Celălalt, care distrugea nestăpânit hățișul, s-a oprit, iar turbarea lor era ceva de neimaginat!

Khamis s-a strecurat atunci în jurul copacului, după ce se târâse la nivelul rădăcinilor, încercând să vadă ce se petrece.

– Să fugim! Să fugim! a strigat aproape imediat.

Ceilalți mai mult l-au înțeles decât l-au auzit.

Fără să ceară vreo explicație, Max Huber și John Cort, trăgându-l pe Llanga după ei, au luat-o la goană prin iarba înaltă. Spre marea lor surprindere, nu erau urmăriți de rinoceri și abia după cinci minute de alergare istovitoare s-au oprit la un semn făcut de *foreloper*.

– Ce s-a întâmplat? a întreb John Cort îndată ce și-a tras sufletul.

– Rinocerul n-a putut să-și scoată cornul din trunchiul copacului, a răspuns Khamis.

– La naiba! a exclamat Max Huber. Ăsta e Milon din Crotona al rinocerilor...

– Și va sfârși ca acel erou al Jocurilor Olimpice! a adăugat John Cort.

Fără să fie curios să afle cine era acel atlet celebru din Antichitate, Khamis s-a limitat să murmure:

– În fine... suntem teferi și nevătămați, dar cu prețul a patru-cinci cartușe irosite!

– Lucru cu atât mai regretabil cu cât animalul ăsta... poate fi mâncat, și sunt bine informat în privința asta, a zis Max Huber.

– Într-adevăr, deși carnea lui are gust de mosc, a confirmat Khamis. Vom lăsa animalul acolo unde e...

– Să-și smulgă cornul cât poftește, a adăugat Max Huber.

N-ar fi fost prudent să se întoarcă la baobab. Mugetele celor doi rinoceri răsunau încă în pădure. După un ocol care i-a adus din nou pe cărare, au pornit toți patru din nou la drum. Pe la ora șase, popasul a fost organizat la poalele unei stânci enorme.

Ziua următoare a fost lipsită de incidente. Dificultățile drumului n-au crescut și au reușit să străbată vreo 30 de kilometri în direcția sud-vest. Dar nici urmă de cursul de apă cerut cu atâta nerăbdare de Max Huber și anunțat cu atâta certitudine de *foreloper*.

În seara aceea, imediat după terminarea mesei, la care meniul aproape invariabil a fost carnea unei antilope numită „antilopă de junglă", s-au așezat să se odihnească. Din nefericire, acele vreo zece ore de somn au fost tulburate de zborul a mii de lilieci mici și mari, de care tabăra n-a scăpat decât la revărsatul zorilor.

– Prea multe harpii de-astea, prea multe! a izbucnit Max Huber când s-a ridicat, căscând întruna după o noapte atât de proastă.

– Nu trebuie să ne plângem... a zis Khamis.

– De ce?

– Pentru că e mai bine să aveam de-a face cu lilieci decât cu țânțari, care ne-au cruțat până acum.

– Cel mai bine, Khamis, ar fi să ne ferim și de unii, și de alții.

– De țânțari n-avem cum să ne ferim, domnule Max.

– Și când trebuie să fim devorați de aceste insecte îngrozitoare?

– În apropierea unui curs de apă.

– Un curs de apă! a exclamat Max Huber. După ce-am crezut zadarnic în primul de la dâmbul tamarinilor, mi-e greu să mai cred acum.

– Greșiți, domnule Max, căci poate e pe-aproape!

Khamis remarcase deja câteva modificări în privința naturii solului și, de la ora trei a după-amiezii, observația lui tindea să se confirme. Acel sector al pădurii devenea în mod vizibil mlăștinos.

Ici și colo apăreau băltoace din care ieșeau ierburi acvatice. Cei trei au putut să împuște și câteva gauga, un fel de rațe sălbatice, a căror prezență indica apropierea de un curs de apă. De asemenea, pe măsură ce soarele cobora la orizont, se făcea auzit orăcăitul broaștelor.

– Dacă nu mă-nșel, ne apropiem de ținutul țânțarilor, a zis Khamis.

În restul etapei, au mers pe un teren dificil, plin de acele fanerogame nenumărate a căror dezvoltare este favorizată de clima caldă și umedă. Copacii, mai rari, purtau mai puține liane.

Max Huber și John Cort nu puteau să nu-și dea seama de schimbările pe care le prezenta acea parte a pădurii care se întindea spre sud-vest.

Dar, în pofida previziunilor lui Khamis, nu se zărea încă nicio apă curgătoare lucind în acea direcție.

Totuși, în timp ce panta solului se accentua, băltoacele deveneau mai numeroase. Era nevoie de foarte mare atenție să nu se împotmolească. Și apoi, n-ar fi ieșit de-acolo fără să fie înțepați.

Mii de lipitori mișunau în gropi și la suprafață se agitau miriapode enorme, dezgustător articulate, negricioase, cu picioare roșii, arătând perfect ca să stârnească un dezgust imposibil de stăpânit.

În schimb, ce desfătare pentru ochi erau fluturii nenumărați cu nuanțe strălucitoare, libelulele grațioase, cu care se ghiftuia probabil mulțimea de veverițe, civete, bengali, văduve, genete, pescărușii verzi, prezentă pe malul băltoacelor.

În plus, Khamis a remarcat nu numai viespi, ci și muște țețe din abundență pe tufișuri. Din fericire, dacă era obligatoriu să se protejeze

de acele primelor, n-aveau de ce se teme de înțepăturile celorlalte. Veninul lor este mortal doar pentru cai, cămile, câini, nu și pentru om, nici pentru animalele sălbatice.

Mica trupă a coborât astfel spre sud-vest până la șase și jumătate seara, încheind o etapă lungă și obositoare. Khamis se ocupa deja de alegerea unui loc bun de popas, când Max Huber și John Cort au auzit strigătele lui Llanga.

Potrivit obiceiului, băiatul mersese înainte, scotocind cu privirea în dreapta și în stânga, când a fost auzit strigând cu glas tare. Se lupta cu vreo fiară sălbatică?

John Cort și Max Huber au dat fuga spre el, pregătiți să tragă. Curând, s-au liniștit.

Cocoțat pe un trunchi enorm doborât, ținea mâna întinsă.

– Apa curgătoare! Apa curgătoare!

Khamis li se alăturase, iar John Cort i-a zis doar:

– Cursul de apă cerut.

La o jumătate de kilometru, într-un spațiu larg despădurit, șerpuia un râu limpede în care se reflectau ultimele raze ale soarelui.

– Părerea mea e că acolo ar trebui să ne așezăm tabăra, a propus John Cort.

– Da, acolo, a încuviințat Khamis. Și fiți siguri că acest curs de apă ne va duce până la Ubangi.

Într-adevăr, n-ar fi fost greu să meșterească o plută și să se lase în voia curentului acelui râu.

Dar, înainte de a ajunge pe malul lui, erau obligați să parcurgă un teren foarte mlăștinos.

Deoarece amurgul dura foarte puțin în acele ținuturi ecuatoriale, era deja întuneric de-a binelea când Khamis și însoțitorii lui s-au oprit pe un mal destul de ridicat.

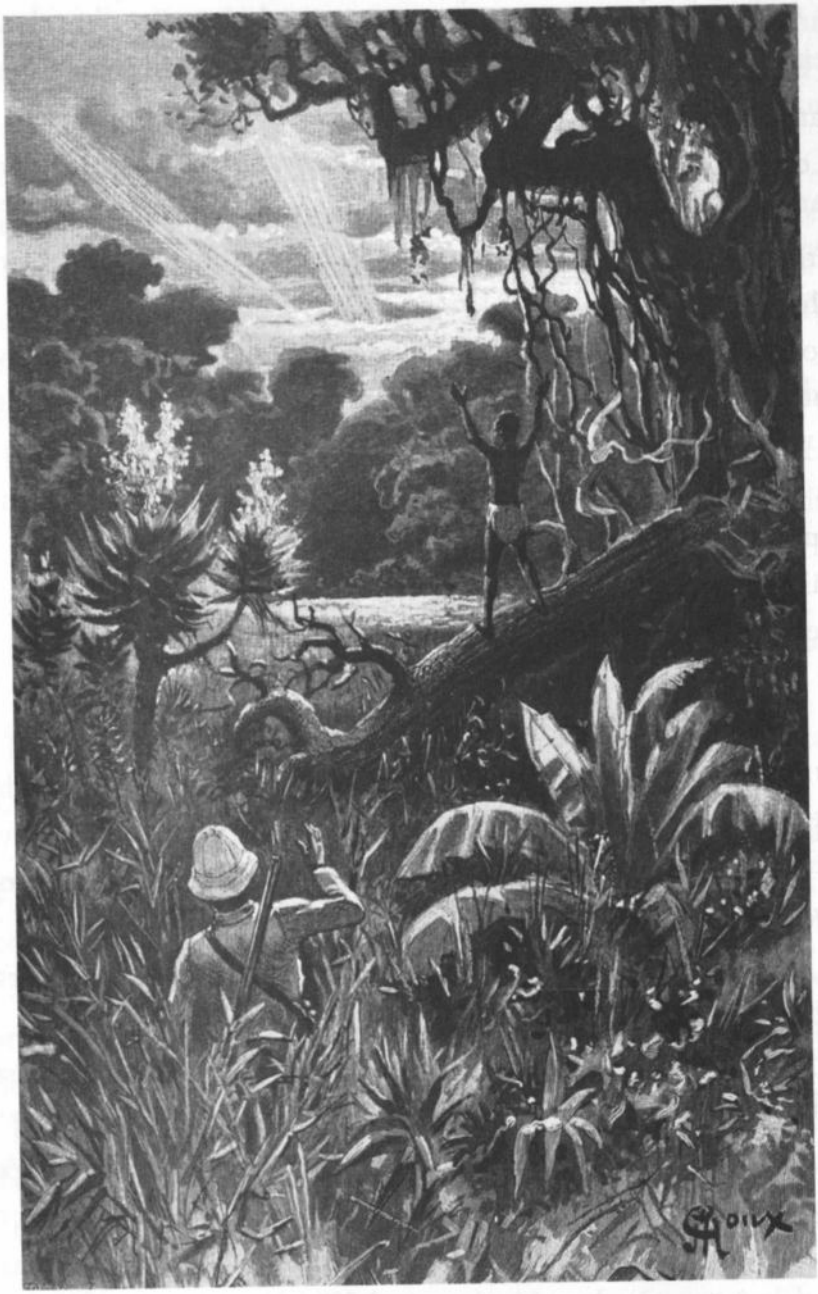

– Apa curgătoare! Apa curgătoare!

În acel loc, copacii erau rari, dar se înmulțeau în amonte și în aval.

Cât privește lățimea râului, John Cort a estimat-o la vreo patruzeci de metri. Așadar, nu era un râuleț, ci un afluent important al cărui curs nu părea foarte iute.

Rațiunea le cerea celor trei să lase pe a doua zi evaluarea situației. Urgent era să găsească un adăpost uscat ca să petreacă noaptea, iar Khamis a descoperit numai bine o cavitate stâncoasă, un fel de grotă scobită în calcarul malului, îndeajuns de mare încât să încapă toți patru.

Au decis întâi să mănânce ce le mai rămăsese din vânatul fript. În acest fel, n-ar fi fost necesar să aprindă focul, a cărui strălucire ar fi putut să provoace apropierea animalelor. Crocodilii și hipopotamii trăiesc din abundență în cursurile de apă din Africa. Dacă ar fi folosit acel râu (lucru foarte probabil), mai bine să nu fie nevoie să se apere de un atac nocturn.

Adevărul e că un foc întreținut la gura grotei, producând mult fum, ar fi risipit norul de țânțari care colcăia la baza malului. Dar, între două inconveniente, era mai bine să fie ales cel mai mic și să înfrunte mai degrabă acul insectelor înțepătoare decât maxilarele enorme ale aligatorilor.

În primele ore, la gura grotei a stat de pază John Cort, în timp ce însoțitorii lui dormeau duși în ciuda bâzâitului țânțarilor.

În acele prime ore, deși americanul n-a văzut nimic suspect, cel puțin de câteva ori a avut impresia că auzea un cuvânt ce părea rostit de buze omenești pe un ton tânguitor.

Cuvântul era *ngora*, care înseamnă „mamă" în limbajul indigenilor.

VII

CUȘCA GOALĂ

Cum să nu-i bucure faptul că destoinicul *foreloper* descoperise la momentul potrivit o grotă existentă grație conformației naturale a malului! Pe sol era nisip fin și foarte uscat. Nicio urmă de umiditate, nici pe pereții laterali și nici pe cel de sus. Mulțumită acelui adăpost, cei patru n-au avut de suferit de pe urma unei ploi intense, care s-a oprit abia la miezul nopții. Aveau deci un refugiu asigurat în acel loc pe toată durata construirii plutei.

De altfel, un vânt puternic bătea dinspre nord. Cerul se degajase la primele raze de soare. Se anunța o zi caldă. S-ar fi putut ca abilul *foreloper* și tovarășii lui de drum să ajungă să regrete umbra copacilor pe sub care merseseră preț de cinci zile.

John Cort și Max Huber nu-și ascundeau buna dispoziție. Acel râu avea să-i poarte, fără ca ei să-și dea vreo osteneală, pe o distanță de aproximativ 400 de kilometri, până la vărsarea sa în fluviul Ubangi, al cărui afluent ar fi. Ar fi fost astfel străbătute în condiții mai favorabile ultimele trei sferturi din traseu.

Acest calcul a fost făcut cu destulă exactitate de John Cort, după informațiile privind poziția lor furnizate de *foreloper*.

Privirile li s-au îndreptat atunci spre dreapta și spre stânga, adică la nord și la sud.

În amonte, cursul de apă, care se întindea aproape în linie directă, dispărea, după un kilometru, sub desișul copacilor.

În aval, verdeața se comasa pe o distanță mai mică, de cinci sute de metri, până unde râul făcea un cot brusc spre sud-est. Începând de la acel cot, pădurea își recăpăta desimea normală.

La drept vorbind, acea porțiune a malului drept era ocupată de un luminiș mare și mlăștinos. Pe malul opus, copacii se înghesuiau în rânduri strânse. O pădure foarte deasă se etaja la suprafața unui teren destul de accidentat, iar vârfurile ei, luminate de soarele care răsărea, se profilau pe un orizont îndepărtat.

Cât privește albia râului, o apă limpede, care curgea domol, o umplea până sus cărând trunchiuri uscate, grămezi de mărăciniș, mormane de iarbă smulsă din cele două maluri măcinate de curent.

Întâi, John Cort și-a amintit că auzise cuvântul *ngora* rostit în apropierea grotei în cursul nopții, așa că a vrut să vadă dacă vreo creatură omenească dădea târcoale prin împrejurimi.

Era plauzibil ca nomazii să se aventureze uneori să coboare acel râu, ca să ajungă la Ubangi, dar fără să se tragă de aici concluzia că porțiuni imense din pădurea întinsă spre est până la izvoarele Nilului ar fi fost frecventate de triburile rătăcitoare sau locuite de triburi sedentare.

John Cort n-a zărit nicio ființă omenească prin preajma mlaștinii sau pe malurile cursului de apă.

„M-a înșelat o iluzie", și-a zis el. „E posibil să fi adormit o clipă și în vis să fi crezut că auzeam acel cuvânt."

De aceea, nu le-a spus nimic însoțitorilor despre incident.

– Dragă Max, i-ai cerut bravului nostru Khamis scuzele cuvenite fiindcă te-ai îndoit de existența acestui curs de apă, de care el nu s-a îndoit niciodată? l-a întrebat tânărul american.

– A avut dreptate, spre deosebire de mine, John. Și-mi pare bine că m-am înșelat, deoarece râul ne va transporta fără osteneli pe malurile Ubangi-ului.

– N-aș zice că fără osteneli, a replicat Khamis. Poate cascade, repezișuri...

– Să vedem partea bună a lucrurilor, a zis John Cort. Căutam un râu, l-am găsit... Ne gândim să construim o plută, hai s-o construim...

– O să mă pun pe treabă chiar din dimineața asta, și dacă doriți să mă ajutați, domnule John... a declarat Khamis.

– Bineînțeles, Khamis. Cât noi muncim la plută, Max va avea bunăvoința să se ocupe de aprovizionare...

– Treabă cu atât mai urgentă cu cât n-a mai rămas nimic de mâncare, a insistat Max Huber. Mâncăciosul de Llanga a devorat tot ieri-seară.

– Eu... prietenul meu Max! s-a apărat Llanga, care, luându-i vorbele în serios, a părut sensibil la acel reproș.

– Ei, puștiule, vezi bine că glumesc! Hai, vino cu mine! Vom merge pe mal până la cotul râului. Cu mlaștina într-o parte și apa curgătoare în cealaltă, vânatul acvatic nu va lipsi nici la dreapta, nici la stânga și, cine știe, dacă ar fi și câțiva pești frumoși ca să mai schimbăm meniul...

– Feriți-vă de crocodili și chiar de hipopotami, domnule Max, l-a sfătuit grijuliul *foreloper*.

– Ei, Khamis, cred că o ciozvârtă de hipopotam bine friptă nu e ceva de disprețuit! Cum oare un animal cu o fire atât de fericită, un

fel de porc de apă dulce, la urma urmelor, n-ar putea să aibă o carne savuroasă?

– E posibil să aibă o fire fericită, domnule Max, dar, când îl enervează cineva, furia lui e cumplită!

– Nu poți totuși să tai din el câteva kilograme fără să nu-l superi puțin!

– În fine, a adăugat John Cort, fii atent la cel mai mic pericol și întoarce-te cât mai repede. Fii prudent!

– Și tu fii liniștit, John. Hai, Llanga!

– Du-te, băiete, și nu uita că ți-l lăsăm în grijă pe prietenul tău, Max! a zis americanul.

După o astfel de recomandare, putea să fie sigur că Max Huber n-ar păți nimic supărător, fiindcă Llanga veghea asupra lui.

Max Huber a luat carabina și a verificat cartușiera.

– Economisiți-vă munițiile, domnule Max, a zis grijuliul *foreloper*.

– Cât se poate de mult, Khamis. Dar e într-adevăr regretabil că natura n-a creat „cartușierul" așa cum a creat arborele de pâine și arborele de unt din pădurile africane! În trecere, i-am fi putut culege cartușele așa cum culegem smochinele și curmalele!

După această observație cât se poate de adevărată, Max Huber și Llanga s-au îndepărtat mergând pe un fel de potecă din josul malului și curând nu s-au mai văzut.

John Cort și Khamis au început atunci să caute lemn potrivit pentru construirea unei plute. Chiar dacă urma să fie ceva rudimentar, tot trebuiau să facă rost de materiale.

Khamis și însoțitorul lui aveau doar o toporișcă și bricege. Cum să-i atace cu astfel de scule pe giganții pădurii sau chiar pe semenii lor de statură mai redusă? De aceea, Khamis intenționa să folosească

crengile căzute, pe care avea să le lege între ele cu liane și pe care ar fi așezat un fel de podea dublă din pământ și iarbă. O plută lungă de 3,5 metri și lată de 2,5 metri ar fi fost de-ajuns să transporte trei bărbați și un copil, care, de altfel, ar debarca la ora meselor și a popasurilor de noapte.

Lemn din acela căzut de bătrânețe, de vânt, de fulger se găsea din belșug pe mlaștină, unde unii copaci de esență rășinoasă se mai înălțau încă. În ajun, Khamis își pusese în gând să adune din acel loc diferitele trunchiuri necesare construirii plutei. I-a împărtășit și lui John Cort intenția lui și acesta s-a declarat gata să-l însoțească.

Cei doi au mai aruncat o ultimă privire spre râu, în amonte și în aval, apoi, văzând că totul părea calm în preajma mlaștinii, au pornit la drum.

N-au avut de făcut decât vreo sută de pași ca să găsească un maldăr de trunchiuri care pluteau. Partea cea mai dificilă avea să fie, probabil, târârea lor până pe mal. În cazul în care manevra ar fi fost prea grea pentru două persoane, s-ar fi încercat căratul lor după întoarcerea vânătorilor.

Între timp, totul lăsa să se creadă că Max Huber avea succes la vânătoare. Tocmai răsunase o detunătură și, având în vedere abilitatea francezului, se putea spune că focul de armă își nimerise ținta. Cu muniții în cantitate suficientă, aprovizionarea micii trupe ar fi fost mai mult ca sigur garantată pe tot parcursul celor 400 de kilometri care o separau de Ubangi, și chiar pentru un drum mai lung.

În timp ce Khamis și John Cort alegeau lemnul cel mai potrivit, atenția le-a fost atrasă de strigăte venite din direcția în care apucase Max Huber.

– Asta e vocea lui Max, a zis John Cort.

Gesturile celor doi îi invitau să li se alăture...

– Da, și a lui Llanga, a răspuns Khamis.

Într-adevăr, o voce de falset ascuțită se amesteca cu glasul unui mascul.

– Să fie oare în pericol? a întrebat John Cort.

Au traversat amândoi mlaștina în sens invers și au ajuns la ușoara proeminență în care era scobită grota. Din acel loc, privind spre aval, i-au zărit pe Max Huber și pe micul indigen opriți pe mal. În jurul

lor nu erau nici oameni, nici animale. De altfel, gesturile celor doi îi invitau să li se alăture și nu manifestau vreo îngrijorare.

Khamis și John Cort au coborât, au străbătut rapid 300-400 de metri și, când au ajuns la ei, Max Huber a zis doar atât:

– Poate nu va trebui să te osteneşti să construieşti o plută, Khamis...

– De ce? a întrebat Khamis.

– Uite una gata făcută, în stare proastă, e adevărat, dar cu părți bune. Și Max Huber le-a arătat într-o adâncitură a malului un fel de platformă, o îmbinare de bârne și de scânduri realizată cu ajutorul unei frânghii pe jumătate putrezite, al cărei capăt era înfășurat de un țăruș înfipt în mal.

– O plută! a exclamat John Cort.

– E chiar o plută! a constatat Khamis.

Într-adevăr, acele bârne și scânduri nu puteau avea altă destinație.

– Să fi coborât cumva indigenii pe râu până în acest loc? a întrebat Khamis.

– Indigeni sau exploratori, a răspuns John Cort. Și totuși, dacă acea parte a pădurii Ubangi-ului ar fi fost explorată, s-ar fi știut în Congo sau în Camerun.

– La urma urmelor, n-are importanță, a zis Max Huber. Întrebarea e dacă această plută sau ce a mai rămas din ea ne poate fi de folos...

– Bineînțeles.

Și Khamis tocmai voia să se strecoare în dreptul golfulețului când a fost oprit de strigătul lui Llanga.

Copilul, care se îndepărtase cu vreo cincizeci de pași în josul râului, se întorcea în goană, agitând în mână un obiect.

În clipa următoare, i-a întins obiectul lui John Cort. Era un lacăt din fier, ros de rugină, fără cheie, al cărui mecanism, oricum, tot n-ar fi putut să funcționeze.

– Hotărât lucru, nu e vorba de nomazi congolezi sau de alt fel, care n-au habar de misterele lăcătușeriei! a zis Max Huber. Această plută a transportat albi până la cotul râului.

– Care, îndepărtându-se de acest loc, nu s-au mai întors! a adăugat John Cort.

Concluzia incidentului? Starea de oxidare a lacătului și părăginirea plutei demonstrau că trecuseră câțiva ani de când primul fusese pierdut și a doua, abandonată la marginea acelui golfuleț.

Din aceste două fapte logice și indiscutabile rezultau două deducții. Astfel, când au fost prezentate de John Cort, Max Huber și Khamis le-au acceptat fără ezitare.

1. Exploratori sau călători neindigeni ajunseseră în acel luminiș, după ce se îmbarcaseră ori înainte, ori după marginea marii păduri.

2. Respectivii exploratori sau călători, dintr-un motiv oarecare, își lăsaseră acolo pluta ca să plece în cercetarea acelei porțiuni de pădure situate pe malul drept.

În orice caz, niciunul nu reapăruse. Nici John Cort, nici Max Huber nu-și aminteau să fi auzit, de când se aflau în Congo, de o expediție de acest gen.

Dacă asta nu era ceva extraordinar, era cel puțin neașteptat, și Max Huber ar fi trebuit să renunțe la onoarea de a fi fost primul vizitator al marii păduri considerate în mod greșit de nepătruns.

Totuși, indiferent față de chestiunea aceasta de prioritate, Khamis examina cu grijă bârnele și scândurile plutei. Primele se aflau într-o stare destul de bună, celelalte suferiseră mai mult din cauza

intemperiilor, și trei sau patru ar fi trebuit înlocuite. Dar construirea în întregime a unei plute devenea inutilă. Câteva reparații ar fi fost de-ajuns. Khamis și însoțitorii lui, surprinși, dar mulțumiți, aveau acum vehiculul plutitor care le-ar fi permis să ajungă la confluentul acelui râu.

În timp ce Khamis cerceta pluta, cei doi prieteni discutau despre incident.

– E incontestabil că un grup de albi a explorat deja partea superioară a acestui curs de apă, a zis John Cort. Nu încape îndoială că erau albi. Să zicem că această plută, făcută din piese grosolane, a putut să fie lucrarea unor indigeni! Dar e și lacătul...

– Lacătul care îi dă de gol, fără a mai pune la socoteală alte obiecte pe care poate le vom găsi, a observat Max Huber.

– Nu te lași, Max?

– Ei, John! S-ar putea să descoperim vestigiile unei tabere, ale cărei urme nu există în acest loc, căci n-ar trebui să privim ca atare grota în care am petrecut noaptea. Nu pare să fi fost folosită pentru popas și nu mă îndoiesc că suntem singurii care ne-am adăpostit acolo până în acest moment.

– E cât se poate de evident, dragă Max. Să mergem până la cotul râului!

– Asta e cu atât mai indicat, John, cu cât acolo se sfârșește luminișul, și nu m-ar mira deloc ca puțin mai departe...

– Khamis! a strigat John Cort.

Grijuliul *foreloper* s-a întors spre cei doi prieteni.

– Cum stăm cu pluta? l-a întrebat John Cort.

– O vom repara fără mare greutate. O să aduc lemnul necesar.

– Înainte de a ne apuca de treabă, să coborâm de-a lungul râului, a propus Max Huber. Cine știe dacă n-o să găsim ceva ustensile cu marca de fabricație care le-ar indica originea? Asta ne-ar prinde foarte bine ca să ne completăm setul de bucătărie mai mult decât insuficient! O ploscă, măcar o cană, un ceainic...

– Doar nu speri, dragă Max, să descoperi o cămară și masa pusă pentru oaspeții aflați în trecere?

– Nu sper nimic, dragă John, dar ne aflăm în fața unui fapt inexplicabil. Să încercăm să ne imaginăm o explicație plauzibilă.

– Bine, Max. E vreo problemă, Khamis, dacă ne îndepărtăm vreun kilometru?

– Cu condiția să nu treceți de cotul râului, a răspuns Khamis. Din moment ce putem naviga, să ne scutim de mersul pe jos inutil.

– Am înțeles, Khamis, a replicat John Cort. Și, în timp ce curentul ne va împinge pluta, vom avea tot răgazul să observăm dacă există urme de tabără pe unul sau altul dintre maluri.

Cei trei bărbați și Llanga au pornit de-a lungul malului, un fel de dig natural între mlaștină și râu.

În timp ce mergeau, se uitau întruna la picioarele lor, căutând urme de om sau obiecte care fuseseră lăsate pe sol.

În ciuda unei examinări minuțioase atât în partea de sus, cât și în partea de jos a malului, n-au descoperit nimic. Nicăieri n-au găsit indicii de trecere sau de popas. Când Khamis și însoțitorii lui au ajuns la primul rând de copaci, au fost salutați de țipetele unui cârd de maimuțe. Acele cvadrumane n-au părut foarte surprinse de apariția ființelor omenești. Au fugit totuși. Nu era de mirare că reprezentanți ai neamului simian săreau printre crengi. Erau acolo babuini, mandrili, cimpanzei și urangutani. Ca toate speciile din

Africa, acestea aveau doar o frântură de coadă, acel ornament fiind rezervat speciilor americane și asiatice.

– La urma urmelor, nu ele au construit pluta și, oricât de inteligente ar fi, nu sunt în stare încă să folosească lacăte, a comentat John Cort.

– Și nici cuști, după câte știu... a zis Max Huber.

– Cuști! a exclamat John Cort. De ce vorbești de cuști, Max?

– Asta mi se pare că zăresc, prin hățiș, la vreo douăzeci de pași de mal... un fel de construcție...

– Vreun furnicar în formă de stup, așa cum ridică furnicile în Africa, a răspuns John Cort.

– Nu, domnul Max nu se înșală, a afirmat Khamis. Se vede acolo... da... s-ar zice o colibă construită la poalele a doi arbuști mimoza și a cărei fațadă ar fi din zăbrele...

– Cușcă sau cabană, să vedem ce-i înăuntru, a replicat Max Huber.

– Să fim prudenți și să ne deplasăm la adăpostul copacilor, a spus prevăzătorul *foreloper*.

– De ce ne-am putea teme? a întrebat Max Huber, pe care nerăbdarea și curiozitatea îl înghionteau, după cum îi era obiceiul.

De altfel, împrejurimile păreau a fi pustii. Nu se auzeau decât cântecul păsărilor și țipetele maimuțelor care fugeau. Nicio urmă veche sau recentă de tabără nu apărea la marginea luminișului. Nimic nici la suprafața cursului de apă, care căra tufe mari de ierburi. De cealaltă parte, aceeași aparență de singurătate și părăsire. Ultimii o sută de pași au fost făcuți repede de-a lungul malului, care se înclina ca să urmeze cotul râului. Mlaștina se termina în acel loc și solul devenea uscat pe măsură ce se supraînălța sub pădurea mai deasă.

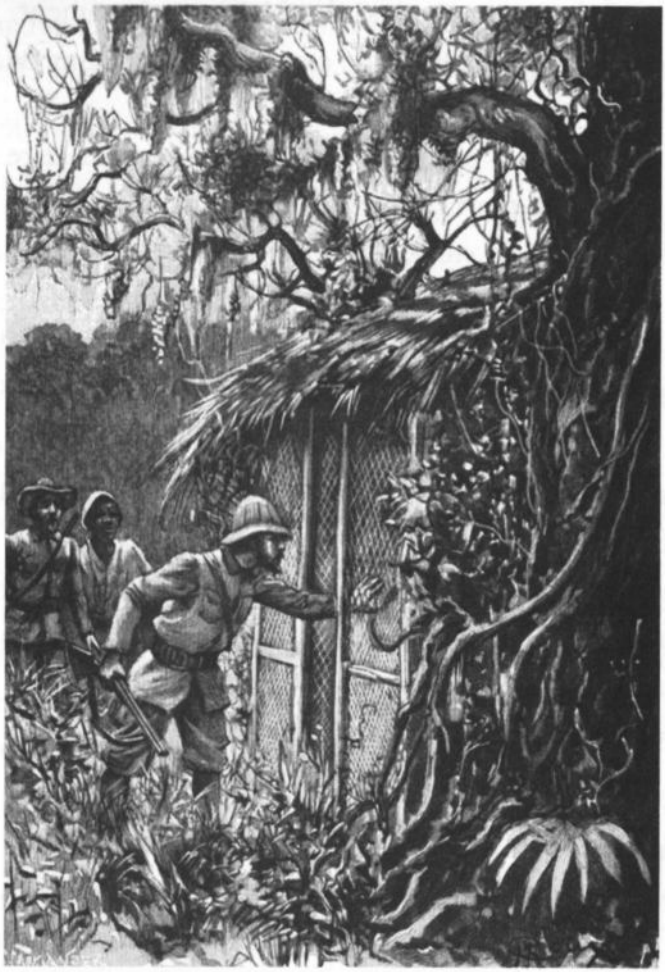

Cușca era goală...

S-au zărit atunci cele trei laturi ale construcției ciudate, sprijinită de arbuștii de mimoza, cu un acoperiș înclinat care dispărea sub stratul de iarbă îngălbenită. Nu se vedea nicio deschizătură laterală, și lianele care atârnau îi ascundeau pereții până la bază.

Aspectul de cușcă i-l dădeau gratiile sau mai degrabă grilajul fațadei, asemenea celui care, într-o menajerie, desparte fiarele sălbatice de public.

Acest grilaj avea o ușă, o ușă deschisă în acel moment.

Dar cușca era goală, lucru de care își dăduse seama Max Huber, căci se repezise primul înăuntru.

Rămăseseră acolo câteva ustensile, o oală într-o stare destul de bună, un ceainic cu toartă, o cană, două-trei sticle sparte, o cuvertură de lână tocită, fâșii de stofă, un topor ruginit, un toc de ochelari pe jumătate putrezit, pe care nu se mai putea citi numele fabricantului.

Într-un colț zăcea o cutie de aramă al cărei capac bine închis trebuia să-i fi protejat conținutul, dacă ar fi avut ceva înăuntru.

Max Huber a luat-o de jos, a încercat s-o deschidă, dar n-a reușit. Oxidarea lipise cele două părți ale cutiei. A fost nevoie să-i forțeze capacul cu cuțitul.

Cutia avea înăuntru un carnet în stare bună de conservare și pe coperta lui erau imprimate două cuvinte pe care Max Huber le-a citit cu glas tare:

– „Doctor JOHAUSEN".

VIII

DOCTORUL JOHAUSEN

John Cort, Max Huber și chiar Khamis n-au scos nicio exclamație când au auzit rostit acest nume fiindcă stupefacția le luase graiul.

Acel nume a fost o revelație. El descifra o parte din misterul care învăluia cea mai bizară dintre tentativele științifice moderne, în care latura comică se amesteca cu latura serioasă, dar și cu tragicul, căci nu putea să se creadă decât că avusese un deznodământ dintre cele mai jalnice.

Poate ne mai amintim de experiența pe care a vrut să și-o ofere americanul Garner în scopul de a studia limbajul maimuțelor și a le oferi teoriilor sale o demonstrație experimentală. Numele profesorului, articolele apărute în *Hayser's Weekly* din New York și cartea publicată și lansată în Anglia, în Germania, în Franța, în America nu puteau să fie uitate de locuitorii din Congo și din Camerun, îndeosebi de John Cort și Max Huber.

– El în sfârșit, despre care nu se mai știa nimic! a izbucnit unul.

– Și despre care nu se va ști niciodată, fiindcă nu-i aici ca să ne spună ceva! a exclamat celălalt.

„El", pentru francez și pentru american, era doctorul Johausen. Dar, luând-o înaintea doctorului, iată ce făcuse domnul Garner. Acel

yankeu n-ar fi putut zice despre sine ca Jean-Jacques Rousseau la începutul *Confesiunilor*: „Pornesc la o lucrare ce nu s-a mai înfăptuit vreodată și care nu va avea imitatori". Căci domnul Garner avea să aibă unul.

Înainte de a pleca spre continentul negru, profesorul Garner luase legătura deja cu lumea maimuțelor, lumea domesticită, se înțelege. După lungi și minuțioase observații, rămăsese cu convingerea că cvadrumanii vorbeau, că se înțelegeau, că foloseau limbajul articulat, că se slujeau de un anumit cuvânt ca să exprime nevoia de a mânca și de un altul nume ca să exprime nevoia de a bea. Domnul Garner ceruse ca în interiorul Grădinii Zoologice din Washington să fie instalate fonografe care să înregistreze cuvintele din acest vocabular. Ba chiar observase că maimuțele nu vorbeau niciodată fără a avea o anume necesitate, ceea ce le deosebește în mod esențial de om. Și ajunsese să-și formuleze opinia în acești termeni: „Cunoașterea pe care o am despre lumea animalelor mi-a insuflat credința fermă că toate mamiferele au facultatea limbajului într-un grad legat direct de experiența și de propriile nevoi".

Înaintea studiilor domnului Garner, se știa deja că mamiferele, câini, maimuțe și altele, au aparatul laringo-bucal dispus la fel ca al omului și glota organizată pentru emiterea de sunete articulate. Dar se știa (să nu le fie cu supărare specialiștilor în maimuțe) și că gândirea precedase vorbirea. Ca să vorbești, trebuie să gândești și, pentru a vorbi, este nevoie de capacitatea de a generaliza, pe care animalele n-o au. Papagalul vorbește, dar nu înțelege niciun cuvânt din ceea ce spune. În fine, adevărul e că, dacă animalele nu vorbesc, asta înseamnă că natura nu le-a înzestrat cu suficientă inteligență, căci nimic nu le-ar împiedica. La drept vorbind, lucru deja indiscutabil, „ca să existe limbaj (a spus un învățat critic) trebuie să existe judecată

și raționament bazate, cel puțin implicit, pe un concept abstract și universal". Totuși, profesorul Garner nu voia să țină seama de aceste reguli, conforme cu bunul-simț.

Se înțelege de la sine că doctrina lui a fost foarte dezbătută. De asemenea, el a luat hotărârea de a merge să intre în contact cu subiecții, mulți și diferiți, pe care i-ar fi întâlnit în pădurile din Africa tropicală. După ce ar fi învățat cum se exprimau gorila și cimpanzeul, s-ar fi întors în America și ar fi publicat, împreună cu gramatica, dicționarul limbii simiene. Atunci, toți ar fi fost obligați să-i dea dreptate și să recunoască evidența.

Domnul Garner și-a ținut oare promisiunea făcută sieși și lumii învățate? Asta era întrebarea și, nicio îndoială în această privință, doctorul Johausen n-o credea, după cum vom putea să ne dăm seama.

În anul 1892, domnul Garner a părăsit America și a plecat în Congo, a ajuns la Libreville în 12 octombrie și s-a stabilit la factoria John Holtand & Co până în luna februarie a anului 1894.

Abia atunci s-a hotărât profesorul să-și înceapă campania de studii. După ce a urcat pe fluviul Ogooué la bordul unei mici ambarcațiuni cu aburi, a debarcat la Lambaréné și, în 22 aprilie, a ajuns la misiunea catolică de la Fernand Vaz.

Preoții de la Saint-Esprit l-au primit cu bucurie în așezământul lor construit pe malul acelui superb lac Fernand Vaz. Doctorul a avut numai cuvinte de laudă pentru amabilitatea personalului misiunii, care făcuse totul ca să-i ușureze sarcina aventuroasă de zoolog.

Or, în spatele așezământului, se ridicau primii copaci dintr-o pădure întinsă, plină de maimuțe. Nu se puteau imagina împrejurări mai prielnice pentru a intra în contact cu ele. Dar trebuia să trăiască în intimitatea lor și, în fond, să ducă aceeași existență.

În acest scop, domnul Garner ceruse să i se facă o cușcă din fier demontabilă. Cușca lui a fost transportată în pădure. Dacă se poate crede asta, a trăit acolo trei luni, în majoritatea timpului singur, și a putut astfel să studieze maimuțele în natură.

Adevărul e că prudentul american își instalase casa metalică pur și simplu la douăzeci de minute de misiunea preoților, lângă fântâna lor, într-un loc pe care l-a numit Fortul Gorila și la care se ajungea pe un drum umbros. Ba chiar a dormit acolo trei nopți la rând. Devorat de miriade de țânțari, n-a putut să reziste mai mult, și-a demontat cușca și s-a întors să le ceară din nou ospitalitate preoților de la misiune, care i-au acordat găzduire gratis. În fine, în 18 iunie, părăsind definitiv misiunea, a plecat în Anglia și s-a întors în America, ducând ca unică amintire a călătoriei doi cimpanzei mici, care s-au încăpățânat să nu flecărească cu el.

Acesta este rezultatul obținut de domnul Garner. Pe scurt, ceea ce părea mai mult ca sigur, graiul maimuțelor, dacă exista, rămânea încă de descoperit, precum și funcțiile care jucau un rol în formarea limbajului lor.

Bineînțeles, profesorul susținea că surprinsese diferite semnale vocale care aveau o semnificație precisă, cum ar fi *whuw* („hrană"), *șeny* („băutură"), *iegk* („ia seama") și altele notate cu grijă. Mai târziu, în urma unor experiențe făcute la Grădina Zoologică din Washington și grație folosirii fonografului, a afirmat chiar că notase un cuvânt generic care se referea la tot ce se mănâncă și la tot ce se bea, altul pentru folosirea mâinii, altul pentru estimarea timpului. Pe scurt, după spusele lui, acea limbă era formată din opt sau nouă sunete principale, modificate în 30-35 de modulații, cărora le dădea chiar tonalitatea muzicală, articularea făcându-se întotdeauna în La diez. În concluzie și potrivit opiniei sale, în conformitate cu doctrina darwinistă despre

unitatea speciilor și transmiterea prin ereditate a calităților fizice, nu a defectelor, se putea spune: „Dacă rasele omenești provin dintr-o specie de maimuțe, de ce dialectele omenești n-ar proveni și ele din limba primitivă a acestor antropoide?" Dar a avut oare omul strămoși simieni? Asta ar fi trebuit demonstrat, dar nu reieșea de nicăieri.

În fond, pretinsul limbaj al maimuțelor, surprins de naturalistul Garner, nu era decât o serie de sunete pe care aceste mamifere le emit ca să comunice cu semenele lor, așa cum fac toate animalele: câini, cai, oi, gâște, rândunele, furnici, albine etc. Și, potrivit părerii unui observator, această comunicare se stabilește fie prin strigăte, fie prin semne și mișcări speciale și, chiar dacă nu exprimă gânduri propriu-zise, cel puțin manifestă impresii puternice, emoții morale, cum ar fi bucuria sau spaima.

Așadar, era cât se poate de evident că problema nu s-a putut rezolva prin studiile incomplete și puțin experimentale ale profesorului american. Și atunci, doi ani după el, i-a trecut prin minte unui doctor german să repete tentativa deplasându-se, de data aceasta, în inima pădurii, în mijlocul lumii cvadrumanilor, nu la douăzeci de minute de un așezământ misionar, chiar dacă pentru asta ar fi ajuns prada țânțarilor, în fața cărora nu putuse să reziste pasiunea pentru maimuțe a domnului Garner.

Trăia atunci în Camerun, la Malimba, un savant pe nume Johausen, care locuia acolo de câțiva ani. Era medic, mai amator de botanică și de zoologie decât de medicină. Când a aflat de experiența lipsită de rezultate a profesorului Garner, i-a trecut prin minte s-o repete, cu toate că trecuse de 50 de ani. John Cort avusese ocazia să stea de vorbă cu el de mai multe ori la Libreville.

Deși nu mai era tânăr, doctorul Johausen se bucura cel puțin de o sănătate excelentă. Vorbea engleza și franceza la fel de bine ca

limba maternă, ba chiar înțelegea dialectul indigen grație exercitării profesiunii sale. De altfel, averea îi permitea să trateze gratuit, căci n-avea rude nici directe, nici colaterale care să-i poată fi urmașe. Independent în întreaga accepțiune a cuvântului, fără a avea de dat socoteală cuiva, având o încredere nestrămutată în el însuși, de ce n-ar fi făcut ce-și dorea să facă? Se cuvine să adăugăm că, bizar și maniac, părea să aibă ceea ce în Franța se numește „o sminteală" la cap.

Doctorul avea în slujba lui un indigen de care era destul de mulțumit. Când a aflat că plănuia să trăiască în pădure în mijlocul maimuțelor, acel indigen n-a șovăit nicio clipă să-i accepte oferta stăpânului, neștiind prea bine la ce se înhăma.

Drept urmare, doctorul Johausen și servitorul lui s-au pus pe treabă. O cușcă demontabilă, de felul celei a lui Garner, mai bine amenajată, mai confortabilă, comandată în Germania, a fost adusă cu un pachebot care făcea escală la Malimba. Pe de altă parte, în acel oraș s-au găsit cu ușurință provizii, conserve și altele, muniții, astfel încât să nu fie nevoie de aprovizionare o perioadă lungă de timp. Cât privește mobilierul, foarte rudimentar, așternutul, lenjeria, hainele, ustensilele de toaletă și de bucătărie, aceste obiecte au fost luate din casa doctorului împreună cu o flașnetă veche, cu gândul că era imposibil ca maimuțele să fie insensibile la farmecul muzicii. În același timp, a fost bătut un anumit număr de medalii din nichel cu numele și imaginea lui, destinate autorităților din acea colonie simiană pe care spera s-o întemeieze în Africa Centrală.

Pe scurt, în ziua de 13 februarie 1896, doctorul și indigenul s-au suit, la Malimba, împreună cu tot echipamentul, la bordul unei ambarcațiuni și au urcat pe cursul râului Nbarri ca să meargă la...

Unde să meargă? Asta doctorul Johausen nu spusese și nici nu dorise să înștiințeze pe cuiva. Deoarece nu trebuia să fie aprovizionat

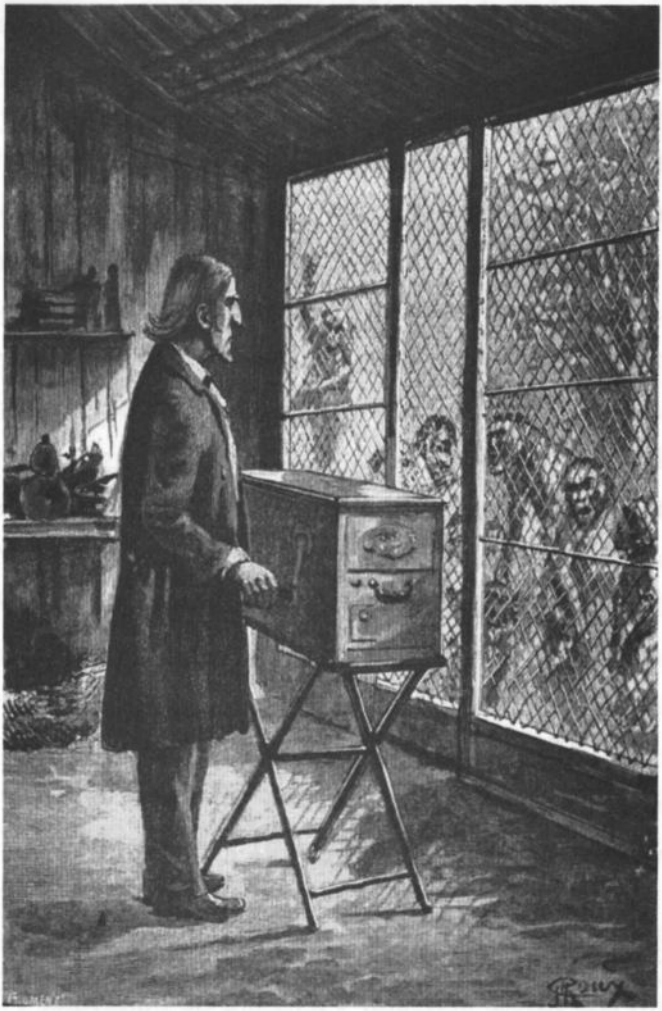

Drept urmare, doctorul Johausen și servitorul lui s-au pus pe treabă.

mult timp de aici înainte, ar fi fost astfel la adăpost de orice prezență nedorită. El și indigenul n-ar mai fi avut nevoie de nimeni. N-ar fi existat niciun motiv de tulburare și de distragere a cvadrumanilor, din care dorea să-i fie alcătuită societatea în care să trăiască, și ar fi știut să se mulțumească cu plăcerile conversației lor, ferm convins că ar surprinde secretele limbii macacilor.

Se aflase mai târziu că ambarcațiunea, după ce urcase pe Nbarri preț de vreo 100 de leghe, aruncase ancora în satul Nghila, că vreo douăzeci de negri fuseseră angajați hamali, că materialul fusese transportat în direcția est, dar, din acel moment, nu se mai auzise nimic despre doctorul Johausen. Hamalii, întorși la Nghila, nu fuseseră în stare să indice cu precizie locul unde se despărțiseră de el.

Pe scurt, după doi ani și în ciuda căutărilor zadarnice, nu se mai aflase nicio veste despre doctorul german și servitorul lui credincios.

John Cort și Max Huber aveau acum posibilitatea să reconstituie ce se întâmplase, cel puțin în parte.

Doctorul Johausen ajunsese, împreună cu cei care îl însoțeau, la un râu din nord-vestul pădurii Ubangi. Apoi, a trecut la construirea unei plute, scândurile și bârnele fiind asigurate din materialul transportat, și, în fine, după ce terminase pluta și îi concediase pe hamali, el și servitorul au coborât pe acel curs de apă necunoscut, s-au oprit și au montat cabana în locul unde fusese găsită, sub primii copaci de pe malul drept.

Aceasta era partea sigură din povestea profesorului. Dar mare era numărul de ipoteze despre situația lui prezentă!

De ce cușca era goală? De ce o părăsiseră cei doi? Câte luni, săptămâni, zile fusese ocupată? Plecaseră de bunăvoie? Nimic sigur în această privință... Fuseseră oare răpiți? De cine? De indigeni? Dar pădurea Ubangi era considerată nelocuită... Ar fi trebuit oare să se admită că fugiseră din cauza unui atac al sălbăticiunilor? În fine, doctorul Johausen și indigenul mai trăiau? Cei doi prieteni și-au pus repede aceste întrebări. Este adevărat că, la fiecare ipoteză, nu puteau să dea răspunsuri plauzibile și se pierdeau în negura acelui mister.

– Să citim carnetul, a propus John Cort.

– E tot ce avem, a zis Max Huber. Poate că, în lipsa unor informații explicite, pe baza unor simple date, ar fi posibil să stabilim...

John Cort a deschis carnetul; câteva pagini se lipiseră din cauza umidității.

– Nu cred că din carnetul acesta vom afla mare lucru, a remarcat el.

– De ce?

– Fiindcă toate paginile sunt albe... mai puțin prima...

– Și ce scrie pe prima pagină, John?

– Câteva frânturi de fraze, plus câteva date care, probabil, ar fi trebuit să-i servească mai târziu doctorului Johausen la redactarea jurnalului său.

Și John Cort, destul de anevoie de altfel, a reușit să descifreze rândurile următoare, scrise cu creionul în germană, pe care le traducea în același timp:

29 iulie 1896. Ajuns împreună cu însoțitorii la marginea pădurii din apropierea Ubangi-ului... Instalat pe malul drept al unui râu... Construit pluta noastră.

3 august. Pluta terminată... Trimis însoțitorii înapoi la Nghila... Făcut să dispară orice urmă a taberei... Îmbarcat împreună cu servitorul meu.

9 august. Coborât cursul de apă șapte zile, fără obstacole... Oprire într-un luminiș... Multe maimuțe în împrejurimi... Locul pare ideal.

10 august. Debarcat materialul... Ales loc pentru montatul colibei–cușcă sub primii copaci de pe malul drept, la capătul luminișului... Maimuțe numeroase, cimpanzei, gorile...

13 august. Instalare completă... Luat în posesie coliba... Împrejurimi complet pustii... Nicio urmă de ființă omenească, indigeni sau alții...

Vânat acvatic foarte abundent... Curs de apă plin de pești... Bine adăpostiți în colibă în timpul unei vijelii.

*25 august. Trecut 27 de zile... Existență organizată cu regularitate... Câțiva hipopotami la suprafața râului, dar nicio agresiune din partea lor... Elani și antilope împușcate... Maimuțe mari venite noaptea trecută în apropierea colibei... Din ce specie sunt? N-am putut s-o recunosc... Nu s-au manifestat ostil, când alergând pe sol, când cocoțate în copaci... Crezut că întrezărit un foc la vreo sută de pași sub copaci... Lucru ciudat de verificat: se pare într-adevăr că acele maimuțe vorbesc, că schimbă între ele câteva cuvinte... Una mică a zis: „*Ngora! Ngora! Ngora!*", cuvânt pe care indigenii îl folosesc când vor să spună „mamă".*

Llanga asculta atent ce citea prietenul lui, John, și, în acel moment, a exclamat:

– Da... da... *ngora... ngora...* „mamă"... *ngora... ngora*!

La acel cuvânt notat de doctorul Johausen și repetat de băiat, cum ar fi putut John Cort să nu-și amintească că îl auzise noaptea trecută? Presupunând că fusese o iluzie, o eroare, nu le spusese nimic despre acest incident tovarășilor lui de drum. Dar, după observația doctorului, a socotit că trebuia să li-l aducă la cunoștință.

– Oare profesorul Garnet să fi avut dreptate? a izbucnit Max Huber. Maimuțe care vorbesc...

– Tot ce pot să spun, dragă Max, este că și eu am auzit acest cuvânt „*ngora*"! a afirmat John Cort. Și a povestit în ce împrejurări fusese rostit acel cuvânt de o voce tânguitoare în noaptea de 14 spre 15, în timp ce era de pază.

– Ca să vezi ce chestie extraordinară! a exclamat Max Huber.

– Nu asta cereai, dragă prietene? a replicat John Cort.

Khamis ascultase toată povestea. După toate aparențele, ceea ce părea să-i intereseze pe francez și pe american pe el îl lăsa rece. A tratat cu indiferență întâmplările doctorul Johausen. Esențialul era că doctorul construise o plută de care aveau să dispună, precum și de obiectele din cușca părăsită. Cât privește soarta lui și a servitorului, practicul *foreloper* nu socotea că era cazul ca ei să se preocupe, cu atât mai puțin că ar fi putut să le treacă prin minte să pornească prin pădurea imensă ca să le descopere urmele, cu riscul de a fi răpiți, așa cum probabil fuseseră cei doi. Deci, dacă Max Huber și John Cort propuneau să plece în căutarea lor, el avea să-și dea osteneala să-i facă să se răzgândească; le-ar fi reamintit că singura hotărâre ce trebuia luată era să se continue călătoria de întoarcere coborând pe râu până la Ubangi.

De altfel, rațiunea spunea că nicio tentativă în acest sens n-ar fi avut sorți de succes. În ce direcție ar fi pornit ca să-l găsească pe doctorul german? Dacă ar fi existat totuși vreun indiciu, poate John Cort ar fi considerat că era de datoria lui să-i vină în ajutor, poate Max Huber s-ar fi socotit instrumentul salvării sale, ales de providență. Dar n-aveau nimic, doar acele fraze fragmentate din carnet, ultima purtând data de 25 august, restul fiind numai pagini albe, care au fost răsfoite zadarnic până la ultima!

John Cort a conchis:

– E neîndoios că doctorul a ajuns în acest loc pe 9 august și că notele lui se opresc în ziua de 25 a aceleiași luni. Dacă n-a mai scris de la acea dată înseamnă că, dintr-un motiv sau altul, și-a părăsit coliba în care locuise doar treisprezece zile...

– Și nu e deloc posibil să ne imaginăm ce s-a întâmplat cu el, a adăugat Khamis.

– N-are importanță, nu sunt curios, a afirmat Max Huber.

– Ba eu cred că nu mai poți de curiozitate, dragă prietene!

– Ai dreptate, John. Și ca să dibuim această enigmă...

– Să plecăm, s-a limitat să spună Khamis.

Într-adevăr, nu aveau motive să zăbovească acolo. Se impunea să repare pluta ca să poată părăsi luminișul și să coboare pe firul apei. Mai târziu, dacă socoteau potrivit să organizeze o expediție în folosul doctorului Johausen, să se aventureze până la marginile marii păduri, aceasta s-ar fi putut face în condiții mai favorabile și cei doi prieteni erau liberi să ia parte la ea, dacă doreau.

Înainte de a ieși din cușcă, Khamis i-a cercetat cele mai mici unghere. Căuta obiecte pe care le-ar fi putut utiliza. Nu era deloc un furt, căci, după o absență de doi ani, cum s-ar fi putut crede că posesorul și-ar mai fi făcut apariția ca să le ceară?

Altfel, solid construită, coliba oferea încă un adăpost excelent. Acoperișul de zinc, protejat cu paie, rezistase la intemperiile perioadei ploioase. Fațada, singura cu grilaj, era îndreptată spre răsărit, mai puțin expusă la vânturile puternice. Și, probabil, mobilierul, așternutul, masa, scaunele, cufărul ar fi fost găsite intacte, dacă n-ar fi fost luate, lucru care, la drept vorbind, părea destul de inexplicabil.

Totuși, după doi ani de părăsire, ar fi fost necesare unele reparații. Scândurile pereților laterali începeau să se desprindă, picioarele tocului ușii se clătinau în pământul umed, indicii de paragină se manifestau sub dantelăriile lianelor și ale vegetației.

Dar Khamis și însoțitorii lui n-aveau a se ocupa de o astfel de lucrare. Era improbabil ca acea colibă să-i folosească vreodată drept refugiu unui pasionat de studiul maimuțelor. Așa că avea să fie lăsată întocmai cum era.

Acum, în interior se aflau oare și alte obiecte în afară de ceainic, cană, toc de ochelari, toporișcă, cutie cu carnet, pe care cei doi prieteni

le găsiseră deja? Khamis a căutat cu grijă. Nici arme, nici ustensile, nici lăzi, nici conserve, nici haine. Dar, pe când se pregătea să iasă cu mâna goală, într-un colț din fund, în dreapta, solul pe care îl călca cu piciorul a scos un sunet metalic.

– Aici e ceva, a zis el.

– Poate o cheie... a răspuns Max Huber.

– De ce o cheie? a întrebat John Cort.

– Ei, dragă John... cheia misterului!

Nu era o cheie, ci o cutie de tablă ce fusese îngropată în acel loc și pe care Khamis a scos-o din pământ. Nu părea să fie deteriorată și toți au constatat foarte mulțumiți că înăuntru se aflau cam o sută de cartușe!

– Mulțumim, bunule doctor, și fie ca într-o zi să-ți putem fi recunoscători pentru serviciul deosebit pe care ni l-ai făcut! a exclamat Max Huber.

Într-adevăr, serviciu deosebit, căci cartușele aveau exact același calibru precum carabina lui Khamis și cele ale însoțitorilor lui.

Nu le mai rămăsese decât să revină la locul de popas și să repare pluta.

– Întâi, hai se vedeam dacă nu găsim vreo urmă a doctorului Johausen și a servitorului său prin împrejurimi, a propus John Cort. E posibil ca amândoi să fi fost târâți în adâncurile pădurii, dar nu e imposibil să fi murit apărându-se... și dacă rămășițele lor pământești nu-și au un mormânt...

– Datoria noastră ar fi să-i îngropăm, a completat Max Huber.

Căutările pe o rază de o sută de metri n-au dat niciun rezultat. Ar fi trebuit să tragă concluzia că nefericitul Johausen fusese răpit – și de cine dacă nu de indigeni, chiar cei pe care doctorul îi luase drept

maimuțe care vorbeau? Ce spectacol ca niște cvadrumani să fie înzestrați cu darul vorbirii?

– În orice caz, asta arată că pădurea Ubangi este frecventată de nomazi și trebuie să fim vigilenți, a atras atenția John Cort.

– Exact cum ziceți, domnule John, a încuviințat Khamis. Acum, la plută!

– Și să nu știm ce s-a întâmplat cu acel respectabil teuton! a replicat Max Huber. Unde poate să fie?

– Acolo unde sunt cei despre care nu mai avem nicio veste, a zis John Cort.

– Ce răspuns e ăsta, John?

– E singurul pe care-l putem da, dragă Max.

Când s-au întors cu toții la grotă, se făcuse aproape ora nouă. Khamis s-a ocupat întâi de pregătirea mesei. Pentru că avea acum o oală, Max Huber a cerut să se înlocuiască carnea friptă cu carnea fiartă. Ar fi fost o variantă la meniul obișnuit. După acceptarea propunerii, au aprins focul și, spre amiază, convivii s-au delectat cu o supă căreia nu-i lipsea decât pâinea, legumele și sarea.

Dar, înainte de masa de prânz, toți lucraseră la repararea plutei și aveau să continue și după masă. Din fericire, Khamis găsise în spatele colibei câteva scânduri cu care le-au putut înlocui pe cele putrezite în mai multe locuri ale platformei. Trudă mare evitată, dat fiind lipsa uneltelor. Acel ansamblu de bârne și de scânduri a fost legat cu liane la fel de solide ca ligamentele de fier, sau cel puțin ca parâmele. Treaba a fost gata când soarele a dispărut în spatele copacilor de pe malul drept al cursului de apă.

Plecarea fusese amânată pentru a doua zi în zori. Era mai bine să-și petreacă noaptea în grotă. Într-adevăr, ploaia amenințătoare s-a dezlănțuit cu putere pe la ora opt.

Toți lucrară la repararea plutei…

Astfel, după ce au descoperit locul unde se instalase doctorul Johausen, Khamis și tovarășii lui de drum au plecat fără să știe ce se întâmplase cu numitul doctor! Nimic, nimic! Niciun singur indiciu! Acest gând, care îl obseda pe Max Huber, îl preocupa destul de puțin pe John Cort și îl lăsa indiferent pe Khamis. Francezul avea să viseze babuini, cimpanzei, gorile, mandrili, maimuțe care vorbeau, convenind că doctorul nu putuse să aibă de-a face decât cu indigeni! Și atunci (cu imaginația lui bogată), marea pădure îi apărea cu perspectivele ei misterioase, cu incredibilele obsesii pe care i le sugerau străfundurile ei, cu triburi noi, cu specimene necunoscute, cu sate pierdute sub copaci enormi...

– Dragă John și tu, Khamis, vreau să vă fac o propunere, le-a zis el înainte de a se întinde în fundul grotei.

– Care, Max?

– Să facem ceva pentru doctor...

– Să plecăm în căutarea lui? a protestat prudentul *foreloper*.

– Nu. Să dăm numele lui acestui curs de apă, care presupun că n-are niciunul.

Și iată de ce râul Johausen avea să figureze de atunci înainte pe hărțile moderne ale Africii ecuatoriale.

Noaptea a fost liniștită și, pe când stăteau de pază pe rând, nici lui John Cort, nici lui Max Huber, nici lui Khamis nu le-a ajuns la ureche măcar un singur cuvânt.

IX

PE APELE RÂULUI JOHAUSEN

Era ora șase și jumătate dimineața, în ziua de 16 martie, când pluta s-a îndepărtat de mal și a început să plutească pe râul Johausen.

Abia se luminase de ziuă. Zorii se iveau cu repeziciune. Norii alunecau cu iuțeală în zonele înalte ale spațiului, mânați de un vânt puternic. Nu erau semne de ploaie, dar cerul a rămas acoperit toată ziua.

Khamis și tovarășii lui de drum n-aveau de ce se plânge, deoarece urmau să coboare pe firul unui râu foarte expus de obicei la razele perpendiculare ale soarelui.

Pluta, de formă alungită, era lată doar de 2-2,5 m și lungă de vreo 3,5 metri, exact de cât aveau nevoie patru persoane și cele câteva obiecte pe care le transportau. Materialul era de altfel foarte redus: cutia metalică de cartușe, armele (trei carabine), oala, cana. Cât privește cele trei revolvere cu un calibru mai mic decât al carabinelor, cu ele se puteau trage vreo douăzeci de gloanțe, cam cât le rămăsese în buzunare lui John Cort și lui Max Huber. Pe scurt, se putea spera ca vânătorii să nu ducă lipsă de muniții până la sosirea pe malurile fluviului Ubangi.

În partea din față a plutei, pe un strat de pământ bătătorit cu grijă, era așezată o grămadă de lemne uscate ușor de înlocuit, în cazul în care Khamis ar fi avut nevoie să facă foc în afara orelor de popas. În partea din spate, o vâslă zdravănă, făcută dintr-o scândură, permitea dirijarea plutei sau cel puțin menținerea ei în sensul curentului.

Între cele două maluri, aflate la o distanță de vreo cincizeci de metri unul de altul, acest râu se deplasa cu aproximativ un kilometru pe oră. Cu această viteză, pluta ar fi străbătut în 20-30 de zile cei 400 de kilometri care îi despărțeau pe Khamis și pe tovarășii lui de drum de Ubangi. Era în medie cam tot atât dacă ar fi mers prin pădure, însă deplasarea pe apă se făcea aproape fără nicio osteneală.

Cât privește obstacolele care ar fi putut să bareze cursul râului Johausen, acestea nu le erau cunoscute. Prima constatare fusese că acel râu era adânc și sinuos. Se impunea supravegherea permanentă a direcției. Dacă ar fi apărut cascade sau repezișuri, Khamis ar fi acționat potrivit împrejurărilor.

Până la popasul de la amiază, navigația s-a făcut cu ușurință. Prin manevrări, au evitat vârtejurile de la colțurile malurilor. Pluta nu le atinsese nici măcar o dată mulțumită dibăciei lui Khamis, care corecta direcția cu un braț viguros.

John Cort, așezat în partea din față, cu carabina lângă el, observa malurile cu un interes pur cinegetic. El se gândea să împrospăteze proviziile. Dacă vreun vânat cu păr sau cu pene ar fi ajuns în bătaia puștii sale, ar fi fost ușor să-l nimerească. Și chiar așa se întâmplase pe la ora nouă și jumătate. Un glonț a ucis pe loc o waterbuck, specie de antilopă ce trăiește pe malurile râurilor.

– Frumoasă lovitură! a exclamat Max Huber.

– Dar inutilă dacă nu putem intra în posesia animalului, a precizat John Cort.

– Nu durează mai mult de câteva clipe, a replicat abilul *foreloper*. Și, apăsând pe cârmă, a apropiat pluta de mal, lângă un mic prundiș unde zăcea antilopa de apă. Animalul a fost tranșat și bucățile utilizabile s-au păstrat pentru mesele viitoare.

Între timp, Max Huber își exploatase talentele de pescar, deși aveau la dispoziție mijloace foarte rudimentare: două bucăți de sfoară găsite în cușca doctorului și, pe post de cârlig, spini de salcâmi în care înfipsese ca momeală bucățele de carne. Câți dintre peștii ce apăreau la suprafața apei aveau să se hotărască să muște?

Max Huber se așezase în genunchi în partea din dreapta a plutei și Llanga se afla în dreapta lui, urmărind operațiunea cu mult interes.

După toate aparențele, știucile din râul Johausen erau pe cât de nesățioase, pe atât de stupide, căci una dintre ele a și înghițit curând momeala. După ce o „ameți*se*“ (acesta e cuvântul), așa cum fac indigenii cu hipopotamul prins în aceste condiții, Max Huber a fost destul de îndemânatic ca s-o tragă afară din apă. Acel pește cântărea 3,5-4 kilograme și putem fi siguri că pasagerii plutei n-aveau să aștepte până a doua zi ca să se delecteze cu el.

La popasul de la prânz, file fript de antilopă de apă și știucă, din care n-au rămas decât oasele. La masa de seară, s-a stabilit că vor face supă dintr-o ciozvârtă mare de antilopă. Și, deoarece carnea trebuia să fiarbă câteva ore, Khamis a aprins focul în partea din față a plutei și a așezat oala pe foc. Apoi, navigația a continuat fără întrerupere până seara.

După-amiază, francezul n-a mai prins niciun pește. Pe la ora șase, Khamis s-a oprit de-a lungul unui prundiș îngust, stâncos, umbrit de ramurile de jos ale unui arbore de gumă din specia krabak. Alesese cum nu se poate mai bine locul de popas.

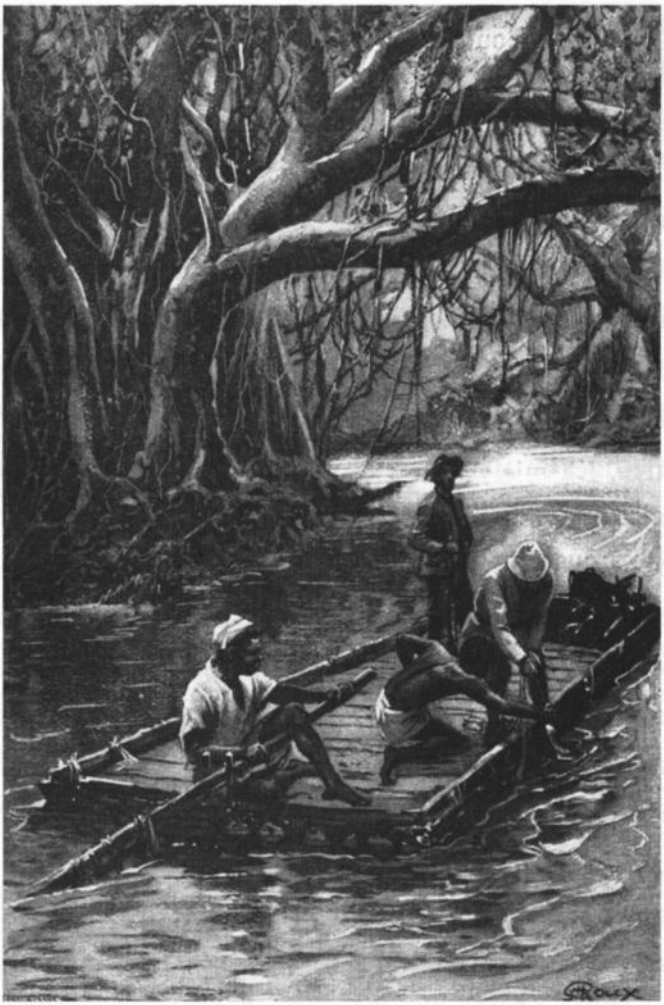

Max Huber a fost destul de îndemânatic ca s-o tragă afară din apă.

Într-adevăr, stridii bivalve, midii și ostracee se găseau din abundență printre pietre. Astfel, unele fierte, alte crude, au completat în mod plăcut meniul serii. Cu trei-patru pesmeți și un vârf de sare, masa n-ar fi lăsat nimic de dorit.

Deoarece noaptea se anunța întunecoasă, prudentul *foreloper* n-a vrut să navigheze la voia întâmplării. Râul Johausen căra uneori

trunchiuri enorme. O ciocnire ar fi putut fi foarte păgubitoare pentru plută. Așadar, s-au organizat să doarmă la poalele arborelui de gumă, pe o grămadă de ierburi. Mulțumită pazei asigurate succesiv de John Cort, Max Huber și Khamis, tabăra n-a primit nicio vizită supărătoare. Doar țipetele maimuțelor au răsunat necontenit de la apusul până la răsăritul soarelui.

– Și îndrăznesc să afirm că astea nu vorbeau! a exclamat Max Huber când, după ivirea zorilor, și-a cufundat în apa limpede a râului fața și mâinile pe care răufăcătorii țânțari nu le cruțaseră în niciun chip.

În dimineața aceea, plecarea a fost amânată cu o oră. Ploua cu găleata. Era mai bine să se evite acele dușuri diluviene pe care cerul le revarsă atât de des peste regiunea ecuatorială a Africii. Frunzișul des al arborelui de gumă a protejat tabăra într-o oarecare măsură, dar și pluta ancorată de rădăcinile lui puternice. Pe deasupra, vremea era furtunoasă. La suprafața râului, picăturile de apă se rotunjeau în mici becuri electrice. Tunetul a bubuit de câteva ori în amonte, fără fulgere. De grindină n-aveau a se teme, căci pădurile imense din Africa au darul să abată căderea ei.

Totuși, starea atmosferei era destul de alarmantă pentru ca John Cort să considere că trebuia să facă această observație:

– Dacă ploaia nu se oprește, ar fi preferabil să rămânem unde ne aflăm... Acum avem muniții, cartușierele sunt pline, dar n-avem haine de schimb.

– Și-atunci, de ce nu ne-am îmbrăca după moda ținutului, adică în pielea goală? a replicat Max Huber râzând. Asta simplifică lucrurile! E de ajuns să te scalzi ca să-ți speli lenjeria și să te freci de vegetația din junglă ca să-ți cureți hainele!

Adevărul e că, de vreo opt zile, cei doi prieteni fuseseră obligați la această spălare, neavând cu ce să se schimbe.

Aversa a fost însă atât de violentă, încât n-a durat mai mult de o oră. Au profitat de acest răgaz pentru prima masă, la care aveau un fel nou de mâncare, picat cum nu se poate mai bine: ouă proaspete de dropie descoperite de Llanga, pe care Khamis le fiersese în apa clocotită din oală. Max Huber s-a plâns și de data asta, nu fără motiv, că doamna natură neglijase să pună în ouă un dram de sare, de care nu se puteau lipsi.

Pe la ora șapte și jumătate, ploaia s-a oprit, chiar dacă cerul se menținea plin de nori. Astfel, pluta s-a reîntors în curentul din mijlocul râului.

Undițele au fost lăsate să atârne în spatele plutei și mai mulți pești au avut amabilitatea să muște momeala ca să figureze în meniul de la prânz.

Khamis a propus să se renunțe la oprirea obișnuită ca să se recupereze întârzierea de dimineață. Propunerea fiind acceptată, John Cort a aprins focul și oala a început curând să duduie deasupra tăciunilor aprinși. Deoarece aveau încă suficientă carne de antilopă, n-au mai vânat. Și totuși, Max Huber fusese tentat de mai multe ori de câteva piese frumoase care cutreierau în perechi malurile.

Acea parte a pădurii era foarte plină de vânat. Fără a mai pune la socoteală păsările acvatice și mulțimea de rumegătoare. Foarte des, capetele unor pallah și sasabi, varietăți de antilope, își ridicau coarnele din ierburile și stuful de pe maluri. De câteva ori, s-au apropiat elani mari, dami, specii mici de gazele steimboock, câteva exemplare de kudu, un fel de cerbi din Africa Centrală, și de cuaga, ba chiar girafe, a căror carne este foarte suculentă. Ar fi fost ușor să împuște câteva exemplare dintre acele animale, dar la ce bun, de

vreme ce hrana era asigurată până a doua zi? Și apoi, era inutil să supraîncarce și să aglomereze pluta. După cum îi și atrăsese atenția John Cort prietenului său.

– Ce să fac, dragă John? Arma mi se ridică singură la ochi când văd exemplare atât de frumoase în bătaia puștii! a recunoscut Max Huber.

Totuși, cum asta ar fi însemnat să tragă doar de amorul artei și această considerație n-ar fi putut să oprească un vânător adevărat, Max Huber i-a poruncit carabinei sale să stea liniștită, să nu-i mai urce singură pe umăr. Așa că împrejurimile n-au răsunat de detunături nepotrivite și pluta a coborât liniștită pe cursul râului Johausen.

De altfel, Khamis, John Cort și Max Huber și-au scos pârleala după-amiază. Armele de foc au fost nevoite să-și facă auzite glasul defensivei, dacă nu al ofensivei.

Străbătuseră de dimineață vreo zece kilometri. Râul făcea tot felul de cotituri fanteziste, cu toate că direcția generală se menținea în permanență spre sud-vest. Malurile, foarte accidentate, prezentau o bordură de copaci imenși, îndeosebi genul bombax, a căror umbrelă atingea suprafața râului.

Imaginați-vă numai! Cu toate că lățimea râului nu se micșorase, că ajungea uneori la 50-60 de metri, crengile de jos ale acelor arbori se împreunau și formau un leagăn de verdeață pe sub care susura un clipocit domol. Multe dintre acele crengi, întrepătrunse la capăt, se legau de liane șerpuitoare – punte vegetală pe care echilibriști agili, sau cel puțin cvadrumani, ar fi putut să se deplaseze de pe un mal pe altul.

Deoarece norii de furtună nu părăsiseră zonele joase ale orizontului, soarele încingea spațiul și razele lui cădeau vertical pe râu.

De aceea, Khamis și însoțitorii lui nu puteau decât să se bucure de acea navigație pe sub o cupolă de verdeață. Asta le amintea de drumul străbătut pe sub copaci, pe cărări umbroase, dar fără să se obosească de data asta, fără neplăcerea solului plin de tot felul de ierburi spinoase.

– Hotărât lucru, această pădure e un adevărat parc, cu pâlcurile ei de copaci stufoși și apele curgătoare, a declarat John Cort. Te-ai crede în regiunea Parcului Național din SUA, la izvoarele fluviului Missouri și în ale râului Yellowstone!

– Un parc în care mișună maimuțele, i-a atras atenția Max Huber. S-ar zice că tot neamul simian și-a dat întâlnire aici! Ne găsim în mijlocul regatului cvadrumanilor, unde cimpanzeii, gorilele și gibonii domnesc în deplină suveranitate!

Această observație era îndreptățită de numărul enorm al acelor animale care ocupau malurile, apăreau în copaci, alergau și țopăiau în străfundurile pădurii. Khamis și însoțitorii lui nu mai văzuseră niciodată atât de multe, nici atât de turbulente, nici atât de mobile. Astfel, câte țipete, salturi, tumbe, și ce serie de strâmbături ar fi putut să surprindă un fotograf cu obiectivul lui!

– La urma urmelor, nimic mai firesc! a adăugat Max Huber. Nu ne aflăm în centrul Africii? Or, între indigeni și cvadrumanii congolezi (cu excepția lui Khamis, bineînțeles), consider că diferența e foarte mică...

– E doar cât diferențiază omul de animal, ființa înzestrată cu inteligență de ființa care este doar supusă instinctului impersonal, a replicat John Cort.

– Al doilea infinit mai sigur decât prima, dragă John!

– Nu te contrazic, Max. Dar acești doi factori de viață sunt separați de o adevărată prăpastie și, atât timp cât nu va fi umplută,

școala transformistă nu va avea nicio bază să pretindă că omul se trage din maimuță...

– Corect, a răspuns Max Huber. Și lipsește întotdeauna o treaptă din această scară, un tip între antropoid și om, cu ceva mai puțin instinct și ceva mai multă inteligență... Și acest tip lipsește fiindcă n-a existat niciodată... De altfel, chiar dacă ar fi existat, problema ridicată de doctrina darwinistă tot n-ar fi încă rezolvată, cel puțin după părerea mea...

În acel moment, aveau ceva mai bun de făcut decât să încerce, în virtutea axiomei că natura nu face salturi, să răspundă la întrebarea dacă toate ființele vii sunt legate între ele. Era necesar să ia măsuri de precauție contra manifestărilor ostile ale unei rase redutabile prin superioritate numerică. Mare ar fi fost imprudența dacă ar fi tratat-o ca o cantitate neglijabilă. Acei cvadrumani formau o armată recrutată din rândul întregii populații de maimuțe din ținutul Ubangi-ului. După manifestări, nu se puteau înșela și, curând, ar fi trebuit să se apere cu înverșunare.

Vigilentul *foreloper* urmărea acea agitație zgomotoasă cu adevărată îngrijorare. Se vedea după fața-i aspră congestionată, sprâncenele groase lăsate, privirea de o vioiciune pătrunzătoare, fruntea brăzdată de cute adânci.

– Să fim pregătiți, cu carabina încărcată, cartușele la îndemână, căci nu prea știu ce întorsătură vor lua lucrurile...

– Aș! Un foc de armă va împrăștia curând acele cârduri, a replicat Max Huber. Și a dus carabina la umăr.

– Nu trageți, domnule Max! a exclamat Khamis. Nu trebuie să atacăm... nu trebuie să le provocăm! E de ajuns dacă va trebui să ne apărăm!

– Dar încep... a replicat John Cort.

– Să nu ripostăm decât dacă devine necesar! a insistat Khamis.

Agresiunea n-a întârziat să se intensifice. De pe mal zburau pietre, bucăți de crengi aruncate de acele maimuțe, cele mari fiind înzestrate cu o forță colosală. Ba aruncau chiar și proiectile de natură mai inofensivă, printre altele, fructe smulse din copaci.

Khamis încerca să mențină pluta în mijlocul râului, aproape la distanță egală de cele două maluri. Loviturile ar fi fost mai puțin primejdioase, fiindcă i-ar fi nimerit mai greu. Nenorocirea era că nu aveau cum să se adăpostească de acel atac. În plus, numărul atacatorilor creștea și câteva proiectile îi nimerise deja pe pasageri, fără să le facă prea mult rău, e adevărat.

– Destul! a izbucnit în cele din urmă Max Huber. Și a țintit o gorilă care se agita prin stuf, doborând-o dintr-un foc.

Zgomotul detunăturii a fost întâmpinat cu țipete asurzitoare. Agresiunea n-a încetat, cârdurile n-au luat-o la sănătoasa. Și, în fond, dacă ar fi vrut să le extermine una după alta, n-ar fi avut destulă muniție. Folosind un glonț la un cvadruman, ar fi epuizat repede rezerva de cartușe. Ce-ar fi făcut atunci vânătorii cu cartușiera goală?

– Să nu mai tragem! a ordonat Khamis. N-am face decât să întărâtăm și mai tare animalele astea afurisite! Sper să scăpăm cu câteva vânătăi mărunte...

– Mulțumesc! a replicat Max Huber, pe care o piatră tocmai îl lovise în picior.

Au continuat deci să coboare pe firul apei, urmați de escorta dublă de pe malurile foarte sinuoase în acea parte a râului Johausen. În unele porțiuni unde cursul se îngusta, ele se apropiau astfel încât lățimea albiei se reducea cu un sfert. Deplasarea plutei creștea atunci odată cu viteza apei.

În fine, sperau ca ostilitățile să înceteze la căderea nopții și atacatorii să se împrăștie în pădure. În orice caz, dacă era nevoie, în loc să se oprească pentru popasul de seară, Khamis ar fi riscat să navigheze toată noaptea. Or, era doar ora patru și situația ar fi rămas foarte îngrijorătoare până la șapte.

Situația era agravată de faptul că pluta nu se afla la adăpost de o invazie. Este adevărat că maimuțelor, ca și pisicilor, nu le place apa și nu era niciun pericol ca ele s-o pornească înot, dar poziția ramurilor deasupra râului le permitea, în diferite locuri, să se aventureze pe acele punți de crengi și de liane, apoi să-și dea drumul în capul lui Khamis și al tovarășilor lui de călătorie. Asta ar fi fost doar o joacă pentru acele animale pe cât de agile, pe atât de stricătoare.

Și chiar asta a și fost manevra pe care au încercat-o cinci-șase gorile mari pe la ora cinci, la un cot al râului unde se uneau crengile unor bombax. Acele animale, postate la cincizeci de pași în josul apei, așteptau trecerea plutei.

John Cort le-a semnalat prezența; nimeni nu se putea înșela în privința intențiilor lor.

– O să sară pe noi! a exclamat Max Huber. Și dacă nu le forțăm să se cărăbănească...

– Foc! a ordonat Khamis.

Au răsunat trei detunături. Trei maimuțe, împușcate mortal, după ce au încercat să se agațe de crengi, s-au prăbușit în apă.

În mijlocul celui mai violent vacarm de țipete, vreo douăzeci de cvadrumani s-au prins de liane, gata să se năpustească.

Călătorii au fost nevoiți să-și încarce rapid armele și să tragă neîntârziat. A urmat un foc susținut. Vreo zece sau douăsprezece gorile și cimpanzei au fost răniți până ce pluta să ajungă sub puntea vegetală și, descurajați, semenii lor să fugă pe maluri.

Acele animale, postate la cincizeci de pași în josul apei, așteptau trecerea plutei.

Dacă profesorul Garner s-ar fi instalat în acele străfunduri ale marii păduri, soarta i-ar fi fost în mod sigur asemănătoare cu aceea a profesorului Johausen. Admițând că acesta din urmă ar fi fost primit de populația forestieră așa cum fuseseră Khamis, John Cort și Max Huber, era oare nevoie de mai mult ca să-i explice dispariția? Cu toate acestea, în caz de agresiune, ar fi trebuit să se găsească dovezi indiscutabile. Având în vedere instinctele distructive ale maimuțelor,

cușca n-ar fi rămas intactă și în locul pe care îl ocupa ar fi rămas doar rămășițe din ea.

La urma urmelor, în acel moment, urgența nu era să-și facă griji pentru doctorul german, ci pentru ce s-ar întâmpla cu pluta. Mai exact, lățimea râului se micșora treptat. La o sută de pași în dreapta, înaintea unui ieșind de mal, apa învolburată indica un vârtej puternic. Dacă pluta nimerea în el și nu mai era supusă cursului deturnat de ieșind, ar fi fost aruncată la mal. Khamis putea s-o mențină cu vâsla pe firul apei, dar ar fi fost greu s-o forțeze să se îndepărteze de vârtej. Maimuțele de pe malul drept ar fi venit s-o atace în număr mare. Așa că se impunea să fie puse pe fugă cu focuri de armă. Carabinele au început deci să tragă în momentul în care pluta începuse să se învârtească în loc.

În clipa următoare, cârdul dispăruse. Dar nu gloanțele, nu detunăturile împrăștiaseră maimuțele. De o oră, nori alburii de furtună urcau la zenit și acum acoperiseră tot cerul. În acel moment, fulgerele au brăzdat văzduhul și taifunul s-a dezlănțuit cu acea rapiditate extraordinară proprie latitudinilor joase. Când au văzut izbucnirile formidabile de fulgere, maimuțele au simțit acea tulburare instinctivă pe care o produce asupra tuturor animalelor electricitatea. S-au speriat și s-au grăbit să se adăpostească sub ramurile dese ale copacilor de strălucirile orbitoare, de acea colosală rupere de nori. În câteva minute, cele două maluri au fost pustii și din acel cârd n-au rămas decât vreo douăzeci de trupuri fără viață, zăcând în stuful de pe mal.

X

NGORA!

A doua zi, cerul din nou senin (s-ar fi putut spune că fusese curățat de pământuful viguros al furtunii) își arcuia bolta de un albastru intens deasupra vârfurilor copacilor. La răsăritul soarelui, picăturile fine de pe frunze și iarbă s-au evaporat. Solul, care se uscase foarte repede, era prielnic mersului prin pădure. Dar nu se punea problema să se continue pe jos traseul spre sud-vest. Dacă râul Johausen nu se abătea de la acea direcție, Khamis nu se mai îndoia că în vreo douăzeci de zile ar ajunge la bazinul fluviului Ubangi.

Tulburarea atmosferică violentă, miile de fulgere, tunetele prelungite, trăsnetele încetaseră abia la trei dimineața. După ce acostase la mal prin vâltoare, pluta își găsise adăpost. În acel loc creștea un baobab enorm al cărui trunchi, gol pe dinăuntru, nu se mai ținea decât în scoarță. Khamis și însoțitorii lui ar fi avut loc acolo înghesuindu-se puțin. Au transportat materialul modest, ustensilele, armele, muniția, care n-avuseseră de suferit din cauza rafalelor și au fost reîmbarcate în momentul plecării.

– Furtuna asta a venit la momentul potrivit, zău așa! a observat John Cort, care stătea de vorbă cu Max în timp ce practicul *foreloper* aranja restul vânatului pentru prima masă a zilei.

Pe când discutau, tinerii își curățau carabinele, activitate indispensabilă după focul intens din ziua precedentă.

Între timp, Llanga scotocea prin stuf și iarba înaltă căutând cuiburi și ouă.

– Da, dragă John, furtuna a venit la momentul potrivit și să ne rugăm ca acelor animale îngrozitoare să nu le treacă prin minte să se arate din nou acum, când a trecut, a zis Max Huber. În orice caz, să fim cu ochii în patru!

Khamis se temuse și el de revenirea cvadrumanilor pe cele două maluri odată ce se lumina de ziuă. Și s-a simțit liniștit când n-a auzit niciun zgomot suspect pe măsură ce zorii se strecurau prin coroanele copacilor.

– Am făcut cam o sută de pași pe mal și n-am zărit nicio maimuță, îi asigură John Cort.

– E semn bun și sper să ne folosim de-acum cartușele altfel decât să ne apărăm de macaci, a răspuns Max Huber. Am crezut c-o să rămânem fără muniție...

– Și de unde alte cartușe? a replicat John Cort. N-o să mai găsim încă o cușcă din care să ne aprovizionăm...

– Ei, când mă gândesc că doctorul voia să stabilească relații sociale cu astfel de ființe! a exclamat Max Huber. Frumoase creaturi! Cât privește descoperirea termenilor pe care îi folosesc ca să se invite la cină și să-și zică „bună ziua" și „bună seara", pentru asta zău că trebuie să fie cineva ca profesorul Garner, cum și sunt câțiva în America, sau

ca doctorul Johausen, cum și sunt câțiva în Germania, și poate chiar în Franța.

– În Franța, Max?

– Dacă am căuta printre savanții de la Institut sau de la Sorbona, sigur am găsi vreun idi...

– Idiot! a protestat repetând John Cort.

– Idiomograf, și-a dus Max Huber vorba până la capăt. Care să fie capabil să vină în pădurile congoleze ca să repete tentativa profesorului Garner și a doctorului Johausen!

– În orice caz, dragă Max, dacă în privința primului putem fi liniștiți, căci pare a fi rupt orice relație cu societatea macacilor, nu la fel stau lucrurile cu cel de-al doilea, și tare mă tem că...

– ... babuinii sau alte maimuțe i-au rupt oasele! a continuat Max Huber. După felul în care ne-au primit ieri, se poate trage concluzia dacă sunt ființe civilizate și dacă e posibil să devină vreodată!

– Vezi, Max, eu îmi închipui că animalele sunt destinate să rămână animale...

– Și oamenii la fel! a replicat Max Huber râzând. Oricum, regret mult că mă întorc la Libreville fără să aduc vești despre doctor...

– De acord, dar important pentru noi ar fi să putem scăpa de pădurea asta care nu se mai sfârșește...

– O să scăpăm...

– Da, dar aș vrea să scăpăm odată!

De altfel, traseul nu putea să continue decât într-un mod destul de fericit, deoarece era de-ajuns să se lase pluta în voia curentului. Sigur, trebuia și ca albia râului Johausen să nu fie barată de repezișuri, întretăiată de zăgazuri, întreruptă de cascade. De asta se temea cel mai mult Khamis.

În acel moment, și-a chemat tovarășii de drum la masă. Llanga s-a întors aproape imediat aducând câteva ouă de rață, care au fost păstrate pentru masa de prânz. Mulțumită bucății de antilopă, nu era nevoie să se reaprovizioneze cu vânat înainte de popasul de la amiază.

– Mă gândeam, ca să nu consumăm inutil muniția, de ce nu ne-am hrăni cu carne de maimuță? a sugerat John Cort.

– Ptiu! a exclamat Max Huber.

– Ți-e silă!

– Cum, dragă John, cotlete de gorilă, fileuri de giboni, ciozvârte de cimpanzei, o întreagă tocană de mandrili...

– N-are gust rău, a afirmat Khamis. Indigenii nu fac mofturi în fața unei astfel de fripturi.

– Aș mânca și eu la nevoie, a zis John Cort.

– Antropofagule! a exclamat Max Huber. Să-ți mănânci aproape semenul...

– Mulțumesc, Max!

Până la urmă, le-au lăsat păsărilor de pradă cvadrumanii uciși în luptă. Pădurea Ubangi avea destule rumegătoare și păsări ca să le facă reprezentanților speciei simiene onoarea de a-i introduce într-un stomac de om.

Khamis s-a căznit din greu să scoată pluta din vâltoare și să depășească protuberanța malului.

Toți au dat o mână de ajutor la acea manevră, care le-a luat aproape o oră. Au fost nevoiți să taie seminceri tineri, apoi să-i curețe de crengi și să facă din ei pârghii cu care să îndepărteze pluta de mal. În cazul în care cârdul ar fi revenit la acea oră, pluta fiind ținută pe loc de vâltoare, călătorii n-ar fi putut să-i evite atacul împingând pluta în

curent. Nici Khamis, nici însoțitorii lui n-ar fi scăpat probabil teferi din acea luptă inegală.

Pe scurt, după nenumărate eforturi, pluta a cotit după protuberanță și a reînceput să coboare pe cursul râului Johausen.

Ziua se arăta a fi frumoasă. Niciun semn de furtună la orizont, nicio amenințare de ploaie. În schimb, o adevărată aversă de raze solare cădea direct asupra lor și căldura ar fi fost toridă fără o briză puternică dinspre nord, care ar fi ajutat mult pluta să înainteze, dacă ar fi avut velă.

Râul se lărgea treptat pe măsură ce se îndrepta spre sud-vest. Dispăruse bolta de verdeață care se întindea deasupra albiei sale, dispăruseră crengile care se împleteau unele cu altele de la un mal la altul. În aceste condiții, reapariția maimuțelor pe cele două maluri n-ar mai fi prezentat aceleași pericole ca în ajun. De altfel, nici nu s-au arătat.

Malurile râului nu erau totuși pustii. Multe păsări acvatice îl însuflețeau cu țipetele lor: rațe, dropii, pelicani, pescăruși verzi și multe feluri de piciorong.

John Cort a doborât câteva perechi din acele păsări, care au fost folosite la masa de prânz, împreună cu ouăle găsite de tânărul indigen. În plus, ca să recupereze timpul pierdut, nu s-au mai oprit la ora obișnuită și prima parte a zilei a trecut fără cel mai mic incident.

După-amiaza, a avut loc o alarmă cât se poate de îndreptățită.

Cam pe la ora patru, Khamis, care ținea vâsla în partea din spate, l-a rugat pe John Cort să-l înlocuiască și s-a așezat în partea din față.

Max Huber s-a ridicat, s-a asigurat că nimic nu-i amenința nici de pe malul drept, nici de pe malul stâng, și l-a întrebat pe Khamis:

– La ce te uiți?

– La asta. Vigilentul *foreloper* i-a arătat cu mâna în aval o agitație a apelor destul de tumultuoasă.

– Iar un vârtej sau mai degrabă un fel de maelstrom de râu! a exclamat Max Huber. Atenție, Khamis, să nu nimerim în el!

– Nu e un vârtej, a răspuns Khamis.

– Dar ce-i?

La această întrebare i-a răspuns aproape imediat un fel de jet lichid proiectat la vreo trei metri de suprafața râului.

Și Max Huber, foarte surprins, a izbucnit:

– Să existe oare balene în fluviile din Africa Centrală?

– Nu... hipopotami, a replicat Khamis.

O răsuflare zgomotoasă s-a auzit în clipa în care s-a ivit un cap enorm cu maxilare înzestrate cu colți puternici și, ca să folosim comparații ciudate, dar corecte, „un interior al gurii asemenea unei bucăți de carne proaspătă de la măcelărie, și ochi aidoma lucarnei unei colibe olandeze!" Așa s-au exprimat în relatările lor unii călători cu o imaginație deosebit de bogată.

Astfel de hipopotami pot fi întâlniți de la Capul Bunei Speranțe până la 23 de grade latitudine nordică. Trăiesc în cele mai multe râuri din aceste regiuni vaste, în mlaștini și lacuri. Totuși, așa cum a remarcat cineva, dacă râul Johausen s-ar fi vărsat în Mediterana (ceea ce era imposibil), n-am fi avut a ne teme de atacul acestor amfibieni, căci nu se arată decât în apele Nilului superior.

Hipopotamul este un animal de temut, chiar dacă are o fire blândă. Dintr-un motiv oarecare, dacă este surescitat, din cauza durerii, în clipa în care este lovit cu harponul, se înfurie, se repede mânios la vânători, îi urmărește de-a lungul malurilor, se năpustește peste bărci,

pe care e în stare să le scufunde și are forța să le rupă, având maxilarele destul de puternice ca să reteze un braț sau un picior.

Desigur, niciun pasager al plutei – nici măcar Max Huber, oricât ar fi fost de dornic de performanțe cinegetice – nu s-ar fi gândit să atace un astfel de amfibian. Dar poate că amfibianul ar fi vrut să-i agreseze pe ei și, dacă ar fi atins pluta, dacă ar fi izbit-o, dacă ar fi copleșit-o cu greutatea lui, care ajunge uneori la 2 000 de kilograme, dacă ar fi străpuns-o cu colții lui cumpliți, ce s-ar fi întâmplat cu Khamis și însoțitorii lui?

Curentul era rapid în acel moment și poate ar fi fost mai bine să se lase purtați de el în loc să se apropie de unul din maluri, căci hipopotamul s-ar fi luat după ei. Adevărul e că, pe uscat, loviturile lui ar fi fost mai ușor de evitat, deoarece nu se poate mișca repede cu picioarele lui scurte și cu burta enormă, care îi atârnă pe pământ. Seamănă mai mult cu porcul decât cu mistrețul. Dar, la suprafața râului, pluta ar fi fost la cheremul lui. Ar fi făcut-o bucățele și, presupunând că pasagerii ar fi ajuns pe maluri înotând, ce eventualitate supărătoare să fie nevoiți să construiască altă plută!

– Să încercăm să trecem fără să fim văzuți, a fost de părere Khamis. Să ne întindem, să nu facem niciun zgomot și să fim gata să ne aruncăm în apă dacă e necesar...

– De tine am eu grijă, Llanga, a zis Max Huber.

Au ascultat sfatul priceputului *foreloper* și s-au întins pe pluta pe care curentul o purta cu oarecare rapiditate. Poate că astfel ar fi avut șansa să nu fie zăriți de hipopotam.

Și toți patru au auzit o răsuflare puternică, un fel de grohăit de porc după câteva clipe, când au înțeles după zdruncinături că treceau pe apele tulburate de animalul enorm.

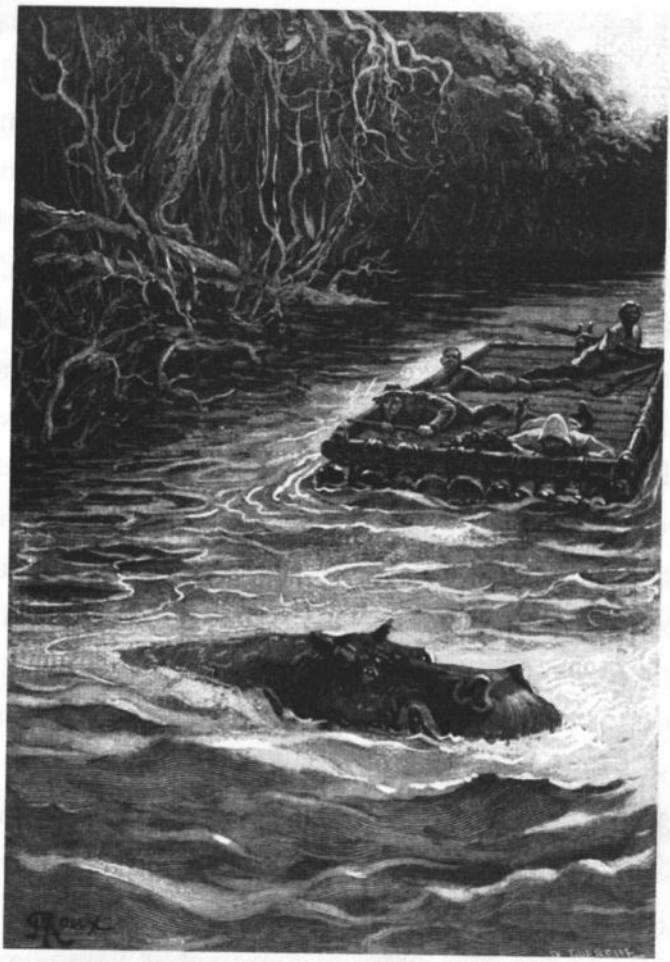

S-au întins pe pluta pe care curentul o purta cu oarecare rapiditate.

Au urmat câteva secunde de mare încordare. Pluta avea să fie ridicată de capul monstrului sau scufundată sub masa lui grea?

Khamis, John Cort și Max Huber s-au liniștit abia în momentul în care agitația undelor a încetat, în timp ce se micșora intensitatea răsuflării care le stârnise mari emoții la trecerea pe lângă animal. S-au ridicat atunci și n-au mai văzut amfibianul, care se cufundase din nou în râu.

Desigur, vânătorii obișnuiți să lupte cu elefantul, care luaseră parte la expediția caravanei lui Urdax, nu s-ar fi lăsat speriați de întâlnirea cu un hipopotam. Ei atacaseră de multe ori aceste animale în mijlocul mlaștinilor de pe cursul superior al fluviului, dar în condiții mai favorabile. Aflați la bordul acelei îmbinări fragile de scânduri a cărei pierdere ar fi fost foarte regretabilă, teama lor este lesne de înțeles; avuseseră noroc că evitaseră atacurile acelui animal de temut.

Seara, Khamis s-a oprit la vărsarea unui pârâu de pe malul stâng. La poalele unui pâlc de bananieri, ale căror frunze late formau un fel de adăpost, nici că se putea alege loc mai bun pentru popasul de noapte! Acolo, prundișul era plin de moluște comestibile, care au fost culese și mâncate crude sau fierte, după cum le era felul. Gustul bananelor sălbatice lăsa însă de dorit. Din fericire, apa din pârâiaș, amestecată cu sucul acelor fructe, le-a oferit o băutură destul de răcoritoare.

– Totul ar fi perfect dacă am fi siguri că vom dormi liniștiți, a zis Max Huber. Din păcate, afurisitele astea de insecte n-o să ne cruțe deloc... Fără plase împotriva țânțarilor, o să ne trezim plini de înțepături!

Și, într-adevăr, asta s-ar fi și întâmplat dacă Llanga n-ar fi găsit modalitatea de a alunga norii de țânțari bâzâitori.

Băiatul se îndepărtase în susul râului. Deodată, vocea i-a răsunat destul de aproape.

Khamis a ajuns imediat lângă el și Llanga i-a arătat pe prundiș grămezi de bălegar uscat lăsate de antilope, cerbi, bivoli și alte rumegătoare, care veneau de obicei să-și potolească setea în acel loc.

Or, cea mai bună modalitate, și poate singura, de a îndepărta țânțarii este să arunci acel bălegar într-un foc zdravăn, căci se produce

un fum gros deosebit de înțepător. Indigenii îl foloseau de fiecare dată când puteau și erau foarte mulțumiți.

În clipa următoare, o grămadă mare se înălța la poalele bananierilor. Focul a fost aţâţat cu vreascuri. Khamis a aruncat câteva baligi. Un nor de fum s-a degajat și aerul a fost imediat curățat de acele insecte insuportabile.

Focul a fost întreținut toată noaptea, rând pe rând, de John Cort, Max Huber și Khamis. Astfel, a doua zi dimineața, odihniți după un somn bun, au continuat din zori coborârea pe râul Johausen.

Nimic nu e mai probabil decât vremea din ținuturile Africii Centrale. Cerului senin din ziua precedentă îi urmase un cer cenușiu, care anunța o zi ploioasă. Dar, fiindcă norii se mențineau în zonele joase, a căzut doar o ploaie măruntă, simplă pulbere lichidă, totuși destul de neplăcută.

Din fericire, Khamis avusese o idee excelentă. Frunzele de bananier din specia ensete sunt, poate, cele mai mari din tot regnul vegetal. Negrii le folosesc la acoperișul colibelor. Doar cu vreo douăsprezece, se poate obține un fel de tendă în centrul plutei, legându-le cozile cu liane. Ceea ce și făcuse priceputul *foreloper* înainte de plecare. Pasagerii erau deci la adăpost de acea ploaie măruntă, care aluneca pe frunzele de bananier.

În prima parte a zilei, s-au arătat câteva maimuțe de-a lungul malului drept, vreo douăzeci, de talie mare, care păreau înclinate să reia ostilitățile. Cel mai înțelept era să se evite orice contact cu ele, așa că au reușit menținând pluta de-a lungul malului stâng, mai puțin frecventat de cârdurile de cvadrumani.

John Cort a făcut observația judicioasă că relațiile trebuie să fi fost rare între triburile simiene de pe cele două maluri, deoarece

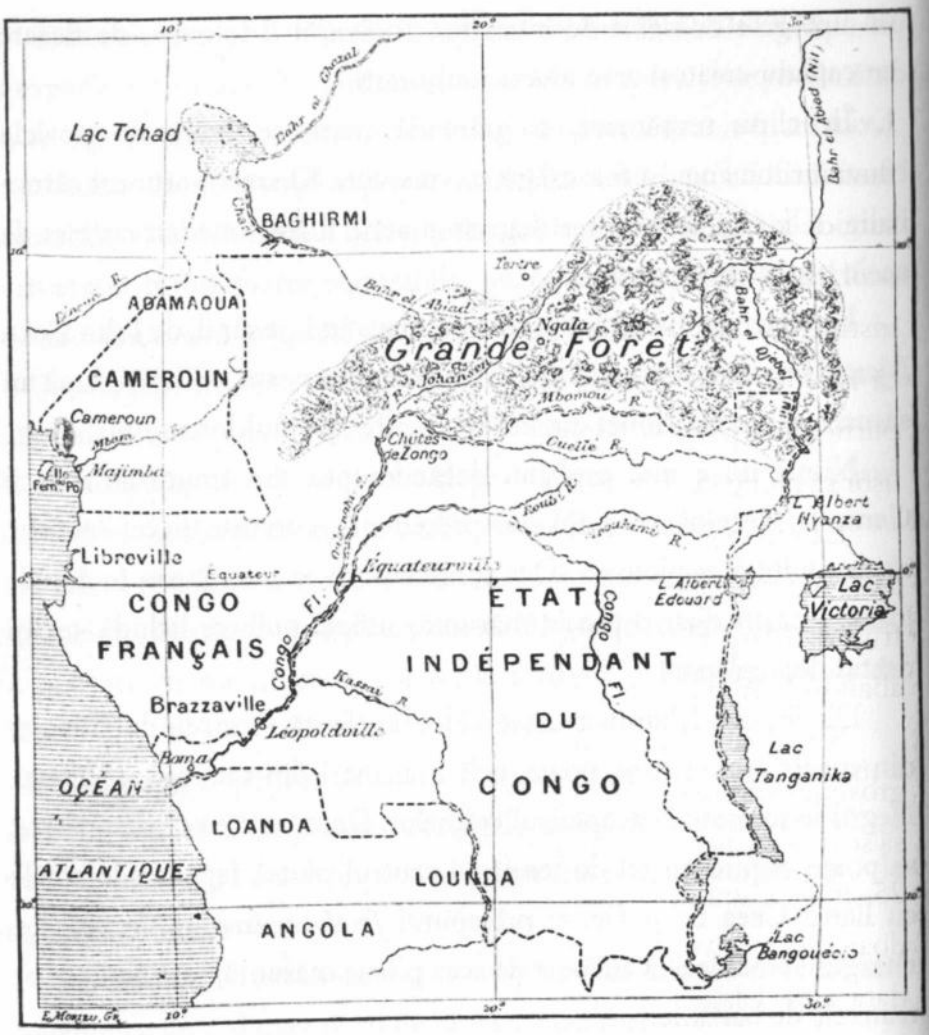

comunicarea se stabilea doar pe punțile de crengi și de liane, anevoie practicabile și pentru maimuțe.

Au sărit peste popasul de la prânz și, în cursul după-amiezii, s-au oprit o singură dată, ca să aducă pe plută o antilopă asabi împușcată de John Cort în hățișul de stuf, lângă un cot al râului.

La acel cot, râul Johausen se abătea spre sud-est, schimbându-și aproape în unghi drept direcția obișnuită. Khamis a fost cuprins

de îngrijorare când s-a văzut împins în interiorul pădurii, în timp ce capătul călătoriei se afla în partea opusă, pe coasta Atlanticului. Evident, nu se puteau îndoi că râul Johausen era un afluent al fluviului Ubangi, dar a călători în căutarea acelei confluențe câteva sute de kilometri în interiorul Congo-ului independent însemna un ocol imens. Din fericire, după o oră de navigație, Khamis, mulțumită instinctului său de orientare (căci soarele nu se arăta), și-a dat seama că râul își relua direcția inițială. Le era deci permis să spere că va purta pluta până la hotarele Congo-ului francez, de unde ar fi fost ușor să ajungă la Libreville.

La ora șase și jumătate, cu o mișcare viguroasă de vâslă, Khamis a acostat pe malul stâng, în adâncul unui golfuleț îngust, umbrit de frunzișul larg al unui *Khaya senegalensis*, dintr-o specie identică cu abanosul din pădurile senegaleze.

Nu ploua, dar cerul nu se curățase încă de acea negură prin grosimea căreia razele soarelui nu putuseră să treacă. Dar nu trebuia să se tragă concluzia că noaptea va fi rece. Un termometru ar fi indicat 25-26°C. Curând, focul trosnea zglobiu între pietrele golfulețului, și doar din motive culinare – frigerea unei ciozvârte de antilopă. De data asta, Llanga a căutat zadarnic moluște ca să varieze meniul, sau banane ca să îndulcească apa râului Johausen, care, în ciuda unei asemănări de nume, după cum a atras atenția Max Huber, nu amintea în niciun fel de acel vin Johannisberg al domnului Metternich. În schimb, aveau să scape de țânțari folosind aceeași metodă ca în ajun.

La ora șapte și jumătate, încă nu se înnoptase. O luminozitate vagă se reflecta în apele râului. La suprafața lui pluteau mormane de stuf și plante, trunchiuri de copaci, smulse de pe maluri.

În timp ce John Cort, Max Huber și Khamis pregăteau culcușul îngrămădind brațe de iarbă uscată la poalele arborelui, Llanga se plimba de colo colo pe mal, urmărind amuzat deriva unor epave plutitoare.

În acel moment, a apărut în susul râului, la vreo șaizeci de metri, trunchiul unui copac de mărime mijlocie, cu toate crengile. Fusese rupt la 1,5-2 metri sub bifurcație, unde despicătura era proaspătă. În jurul acelor crengi, dintre care cele mai de jos atârnau în apă, se înfășurase un frunziș destul de gros, câteva flori, câteva fructe, o mulțime de verdeață care supraviețuise căderii copacului.

Acel copac fusese lovit probabil de trăsnet la ultima furtună. Din locul în care își avea înfipte rădăcinile, căzuse pe mal, apoi, alunecând treptat, eliberat de stuf, prins de curent, pornise în derivă la suprafața râului împreună cu mulțimea de rămășițe.

Nu trebuie să ne imaginăm că Llanga ar fi avut astfel de gânduri sau că ar fi fost în stare să le aibă. N-ar fi observat acel trunchi după cum n-ar fi observat nici celelalte epave agitate de aceeași mișcare, dacă atenția nu i-ar fi fost atrasă în mod special.

Într-adevăr, între crengi, lui Llalga i s-a părut că zărește o creatură vie, care făcea gesturi ca să cheme în ajutor. În acea semiobscuritate, n-a putut să distingă respectiva ființă. Era oare un animal?

Foarte nehotărât, s-a dus să-i cheme pe Max Huber și pe John Cort, când, deodată, s-a produs un nou incident.

Trunchiul ajunsese la vreo patruzeci de metri și se îndrepta spre golfuleț, unde se afla legată de mal pluta.

În acel moment, a răsunat un strigăt, un strigăt ciudat sau mai degrabă un fel de chemare disperată, ca și cum o ființă omenească ar fi cerut ajutor. Apoi, pe când trunchiul trecea prin fața golfulețului,

acea ființă s-a aruncat în curentul râului cu intenția evidentă de a ajunge la mal.

Llanga a avut impresia că deslușea un copil mai mic de statură decât el. Acel copil se aflase probabil în copac în momentul în care acesta se prăbușise. Știa oare să înoate? În orice caz, foarte prost și nu îndeajuns ca să ajungă la mal. Se vedea bine că forțele îl părăseau. Se zbătea, dispărea, reapărea și, din când în când, din gură îi ieșea un fel de bâiguit.

Împins de un sentiment de milă, fără să aibă timp să anunțe, Llanga a sărit în râu și a ajuns în locul unde copilul se dusese la fund ultima dată.

John Cort și Max Huber, care auziseră strigătul, au dat fuga imediat pe malul golfulețului. Când l-au văzut pe Llanga susținând un corp la suprafața râului, i-au întins mâna să-l ajute să urce pe mal.

– Ei, Llanga, ce-ai pescuit acolo? a strigat la băiat Max Huber.

– Un copil... prietene Max... un copil... Se îneca...

– Un copil? a întrebat John Cort?

– Da, prietene John. Și Llanga s-a lăsat în genunchi lângă mica ființă căreia cu siguranță îi salvase viața.

Max Huber s-a aplecat să vadă mai bine.

– Ei, ăsta nu-i un copil! a exclamat el ridicându-se.

– Și ce e? a întrebat John Cort.

– Un pui de maimuță... un vlăstar al acelor rânjitori oribili care ne-au atacat! Și ca să-l salvezi de la înec ai riscat să te îneci tu, Llanga?

– Un copil, da, un copil! repeta Llanga.

– Ba nu, îți zic, și te sfătuiesc să-l trimiți la familia lui din adâncul pădurii.

– Ei, ăsta nu-i un copil! a exclamat el ridicându-se.

Lăsând impresia că nu credea în spusele prietenului său, Max, Llanga se încăpățâna să vadă un copil în acea mică ființă care îi datora viața și încă nu-și căpătase cunoștința. Astfel, nevrând să se despartă de el, l-a ridicat în brațe. În definitiv, era mai bine să fie lăsat să facă exact cum dorea. După ce l-a adus în tabără, Llanga s-a asigurat că ființa aceea respira încă, l-a fricționat, l-a încălzit, apoi l-a culcat pe iarba uscată, așteptând să-și deschidă ochii.

Paza peste noapte fiind organizată ca de obicei, cei doi prieteni au adormit curând, în timp ce Khamis avea să rămână să vegheze până la miezul nopții. Llanga n-a putut să doarmă. Pândea cele mai mici mișcări ale protejatului său; stătea întins lângă el, îl ținea de mâini, îi asculta respirația... Și nu mică i-a fost surprinderea când, pe la ora unsprezece, l-a auzit rostind cu voce stinsă: „*Ngora... ngora*!", ca și cum acel copil și-ar fi chemat mama.

XI

ZIUA DE 19 MARTIE

În acel punct de popas, traseul parcurs jumătate pe jos, jumătate cu pluta putea fi estimat la 200 de kilometri. Mai rămăsese tot atâta drum până la Ubangi? Nu, după părerea lui Khamis, iar această a doua parte a călătoriei avea să se facă în ritm rapid, cu condiția ca niciun obstacol să nu le oprească navigația.

S-au îmbarcat din zori împreună cu micul pasager suplimentar de care Llanga nu voise să se despartă. După ce l-a transportat sub tenda din frunze, a vrut să rămână lângă el, sperând că i se vor deschide ochii.

Max Huber și John Cort n-aveau nicio îndoială că acesta făcea parte din familia cvadrumanilor de pe continentul african: cimpanzei, urangutani, gorile, mandrili, babuini... Nici măcar nu se gândiseră să-l privească mai îndeaproape, să-i acorde o atenție deosebită. Asta nu-i prea interesa. Llanga îl salvase și dorea să-l păstreze așa cum păstrezi un biet cățel luat din milă. Nimic mai frumos dacă l-ar fi luat să-i țină companie, dovadă că avea inimă bună. În fond, așa cum cei doi prieteni îl adoptaseră pe micul indigen, îi era permis și lui să adopte o maimuțică. După toate probabilitățile, imediat ce ar fi avut ocazia s-o

șteargă în pădure, ea și-ar fi părăsit salvatorul cu acea nerecunoștință care nu e nici pe departe monopolul oamenilor.

Adevărul e că, dacă Llanga s-ar fi dus la John Cort, la Max, chiar la Khamis, poate le-ar fi trezit atenția, chiar și curiozitatea când le-ar fi zis: „Maimuța asta vorbește! A repetat de trei sau patru ori cuvântul «*ngora*»"! Poate ar fi examinat acel mic animal mai cu luare aminte. Poate ar fi descoperit că era eșantionul unei rase necunoscute până atunci, aceea a cvadrumanilor vorbitori!

Dar Llanga nu le-a spus nimic, temându-se că se înșelase, că nu auzise bine. Băiatul luase hotărârea să-și observe cu atenție protejatul și, în cazul în care cuvântul „*ngora*" sau oricare altul ar fi ieșit de pe buzele lui, să-i anunțe imediat pe prietenul John și pe prietenul Max.

Acesta era unul dintre motivele pentru care rămăsese sub tendă, încercând să-i dea puțină hrană protejatului său, care părea slăbit. Desigur, cu mâncarea ar fi fost mai greu, fiindcă maimuțele sunt frugivore. Și Llanga n-avea niciun fruct să-i ofere, doar carne de antilopă, cu care nu s-ar fi împăcat. De altfel, n-ar fi putut să mănânce fiindcă avea o febră destul de mare și zăcea într-un fel de toropeală.

– Și ce mai face maimuța ta? l-a întrebat Max Huber pe Llanga, când s-a ivit de sub tendă, la o oră după plecare.

– Tot doarme, prietene Max.

– Și vrei neapărat să-l păstrezi?

– Da... dacă-mi dați voie...

– N-am nimic împotrivă, Llanga. Dar ai grijă să nu te zgârie.

– O, prietene Max!

– Trebuie să te ferești! Animalele astea sunt rele ca pisicile!

– Nu și ăsta! E atât de mic... Are o mutrișoară așa blândă!

– Păi, dacă vrei să-l faci camaradul tău, trebuie să-i dai un nume...

– Un nume? Care?

– Păi, Jocko! Pe toate maimuțele le cheamă Jocko!

S-ar putea ca acest nume să nu-i fi plăcut lui Llanga, căci n-a răspuns nimic și s-a întors la protejatul lui.

În cursul acelei dimineți, navigația a fost favorizată și nici n-au suferit foarte mult din cauza căldurii. Stratul de nori era destul de des pentru ca soarele să-l poată străpunge. Aveau motive să se bucure de data asta, deoarece râul Johausen curgea uneori prin luminișuri largi. Ar fi fost cu neputință să găsească adăpost de-a lungul malurilor, unde copacii erau rari. Solul redevenea mlăștinos. Ar fi trebuit să se depărteze de râu, pe uscat, o jumătate de kilometru la dreapta sau la stânga, ca să ajungă la cele mai apropiate pâlcuri de arbori. Singura lor teamă era să nu reînceapă ploaia torențială obișnuită, dar cerul s-a limitat la amenințări.

Totuși, dacă păsările acvatice zburau în stoluri deasupra mlaștinii, rumegătoarele nu se arătau deloc, spre marea nemulțumire a lui Max Huber. În locul rațelor sălbatice și al dropiilor din zilele precedente, și-ar fi dorit antilope sasabi, inyala, waterbucks sau de alt fel. De aceea, postat în partea din față a plutei, cu carabina pregătită, ca un vânător la pândă, cerceta cu privirea malul de care Khamis se apropia în funcție de direcția curentului.

La prânz, au fost nevoiți să se mulțumească cu pulpe și aripi de păsări. În fond, nu era deloc de mirare că acei supraviețuitori ai caravanei portughezului Urdax se simțeau sătui de alimentația lor zilnică. Mereu carne prăjită, fiartă, friptă, mereu apă chioară, fără fructe, fără pâine, fără sare. Pește, dar atât de puțin asezonat! Erau nerăbdători să ajungă la primele așezăminte aflate aproape de

Ubangi, unde toate aceste lipsuri ar fi fost uitate imediat mulțumită ospitalității generoase a misionarilor.

În ziua aceea, Khamis a căutat în van un loc favorabil pentru popas. Malurile, pline de trestii uriașe, păreau a nu permite acostarea. Cum să debarce pe un sol plin de umezeală? De altfel, ar câștiga timp, deoarece pluta nu și-ar întrerupe deplasarea.

Așa că au navigat până la ora cinci. Între timp, John Cort și Max Huber discutau despre incidentele călătoriei. Își rememorau diferitele episoade trăite de la plecarea din Libreville, partidele de vânătoare interesante și bogate din regiunile Ubangi-ului superior, doborârea elefanților, pericolele acelei expediții prin care trecuseră cu bine timp de două luni, înapoierea fără probleme până la dâmbul cu tamarini, focurile mișcătoare, apariția turmei colosale de pachiderme, caravana atacată, hamalii care fugiseră, șeful Urdax stâlcit după căderea din copac, hăituirea lor de elefanții opriți la marginea marii păduri...

– Trist deznodământ al unei expediții atât de reușite până în acel moment! a conchis John Cort. Și cine știe dacă nu va fi urmat de un al doilea nu mai puțin dezastruos?

– Posibil, dar, după părerea mea, deloc probabil, dragă John...

– Ai dreptate, poate exagerez.

– Bineînțeles. Iar această pădure n-are mai multe mistere decât pădurile voastre mari din Far West! N-avem a ne teme nici măcar de un atac al pieilor-roșii! Aici, nu există nomazi, nici sedentari, nici indigeni shilu, dinka, monbuttu, acele triburi feroce care bântuie regiunile din nord-est, strigând: „Carne! Carne!" ca niște antropofagi în toată puterea cuvântului, cum au fost întotdeauna! Nu, și acest curs de apă botezat de noi cu numele doctorului Johausen, de urma căruia

mi-aș fi dorit foarte mult să dau, acest râu liniștit și sigur ne va purta, fără să ne ostenim, la confluența cu Ubangi.

– Ubangi, dragă Max, la care am fi ajuns și dacă ocoleam pădurea urmând itinerarul fixat de bietul Urdax, dar într-un furgon confortabil, unde nu ne-ar fi lipsit nimic până la sfârșitul călătoriei!

– Ai dreptate, John, și-ar fi fost mult mai bine! Efectiv, pădurea asta e dintre cele mai banale și nu merită să fie vizitată! E doar o pădure mare și atât! Și totuși, mi-a stârnit curiozitatea la început... Îți amintești acele flăcări care luminau liziera, acele făclii care ardeau printre crengile primilor copaci! Pe urmă, nimeni! Unde naiba au putut să dispară acei negrotei? Uneori, mă apuc să-i caut printre ramurile baobabilor, arborilor de bumbac, tamarinilor și altor uriași din familia forestieră! Nimic... nicio ființă omenească...

– Max... a zis în acel moment John Cort.

– John? a răspuns Max Huber.

– Vrei să te uiți în acea direcție, în aval, pe malul stâng?

– Ce? Un indigen?

– Da... dar unul cu patru picioare! Acolo, deasupra trestiilor, cu niște coarne superbe frumos curbate...

Atenția vigilentului *foreloper* fusese și ea atrasă în acea parte.

– Un bivol, a zis el.

– Un bivol! a repetat Max Huber apucând carabina. Acesta va fi „felul principal" și e tocmai la distanța potrivită!

Khamis a mișcat cu putere vâsla. Pluta s-a apropiat oblic de mal. După câteva clipe, a ajuns la doar treizeci de metri.

– Ce de biftecuri ne așteaptă! a murmurat Max Huber, cu carabina sprijinită de genunchiul stâng.

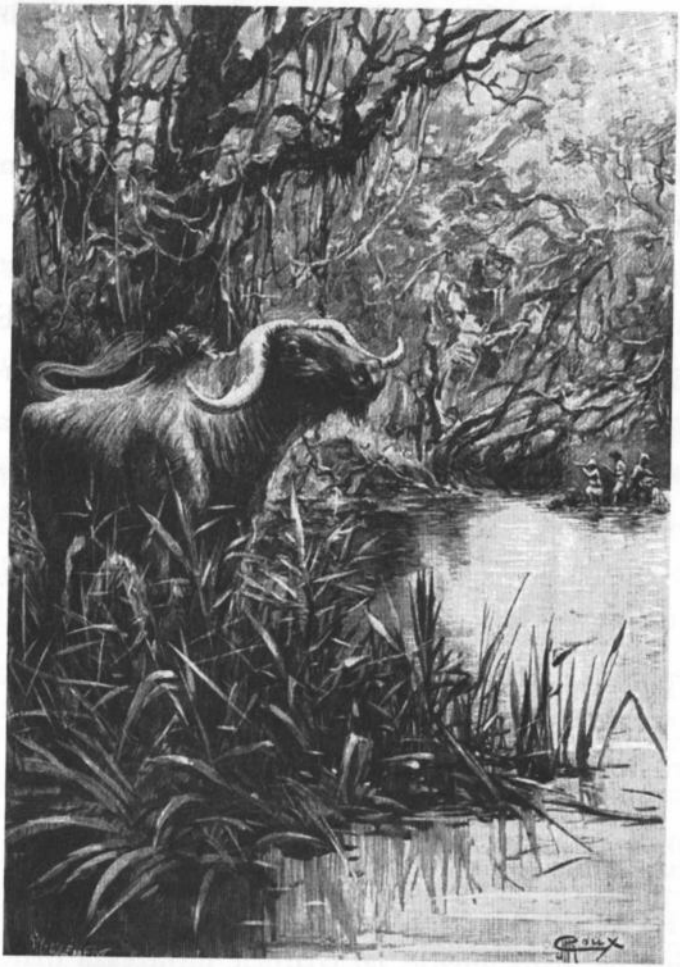

– Un bivol!

– Trage tu primul, Max, l-a îndemnat John Cort. Eu trag al doilea, dacă e nevoie…

Bivolul nu părea să aibă intenția de a părăsi locul. Postat în direcția vântului, trăgea cu putere aer pe nări fără să presimtă pericolul care plana asupra lui. Deoarece nu putea fi împușcat în inimă, trebuia țintit capul, și asta a și făcut Max Huber de îndată ce a fost sigur că îl avea în bătaia puștii.

După ce a răsunat împușcătura, coada animalului s-a învârtit în spatele trestiilor, un muget de durere a răsunat în văzduh, dovadă că lovitura fusese mortală.

– S-a făcut! a izbucnit Max Huber, folosind triumfător această exclamație eminamente franțuzească.

Într-adevăr, n-a mai fost nevoie să tragă și John Cort, economisind astfel al doilea cartuș. Animalul, căzut între trestii, a alunecat, proiectând un jet de sânge care a înroșit de-a lungul malului apa atât de limpede a râului Johausen.

Ca să nu se piardă acel vânat superb, pluta a fost condusă spre locul unde se prăbușise rumegătorul și Khamis s-a organizat ca să-l tranșeze chiar acolo, ca să se încarce doar bucățile comestibile.

Cei doi prieteni n-au putut decât să admire acel exemplar enorm de bou sălbatic din Africa. Când străbat șesurile în cirezi 200-300 de bivoli, ne putem imagina cum trec de animale într-un galop furios, prin norii de praf pe care îi stârnesc!

Era un *onja*, cum îl numesc indigenii, un taur singuratic, mai mare decât semenii lui din Europa, cu fruntea mai îngustă, botul mai alungit și coarnele mai strânse. Pielea, foarte rezistentă, i se folosește la produse de marochinărie, iar coarnele furnizează materie primă pentru tabachere și piepteni; cu părul aspru și negru se umplu pernele scaunelor și șeile, iar din fileurile, cotletele, antricoatele lui se obține o hrană pe cât de savuroasă, pe atât de tonică, indiferent că este vorba despre bivolii din Asia, din Africa sau din America. În fond, Max Huber avusese parte de o lovitură norocoasă. Dacă nu cade de la primul glonț, un *onja* e cumplit când se năpustește asupra vânătorului.

Ajutându-se de toporișcă și cuțit, Khamis a executat tranșarea, iar cei doi însoțitori ai lui l-au ajutat cum se pricepeau mai bine. Pluta

nu trebuia încărcată cu o greutate inutilă și 20 de kilograme din acea carne apetisantă ar fi trebuit să le ajungă câteva zile.

Or, pe când se înfăptuia această ispravă, Llanga, foarte curios de obicei față de lucrurile care îi interesau pe prietenul lui, Max, și pe prietenul lui, John, rămăsese sub tendă, și iată de ce.

Când răsunase detunătura produsă de carabină, mica ființă se trezise din toropeală. Făcuse o mișcare ușoară cu brațele. Pleoapele nu i se ridicaseră, dar gura i se întredeschisese și buzele decolorate rostiseră din nou singurul cuvânt pe care Llanga îl auzise până atunci:

– *Ngora... ngora*!

De data aceasta, Llanga nu se înșela. Cuvântul îi ajunsese într-adevăr la ureche articulat într-un mod ciudat și cu un fel de rârâit provocat de „r"-ul de la „*ngora*".

Mișcat de tonul plin de durere al acelei mici creaturi, Llanga i-a luat mâna care îi ardea de la febra ce dura din ajun, a umplut cana cu apă proaspătă și a încercat să-i toarne câteva picături în gură, dar n-a reușit. Maxilarele, cu dinți de un alb strălucitor, nu i s-au descleștat. Llanga a umezit atunci puțină iarbă uscată și i-a udat delicat buzele, ceea ce a părut să-i facă bine. Mâna micuțului a strâns-o slab pe a lui și cuvântul „*ngora*" a fost rostit din nou.

Și să nu uităm că acest cuvânt, de origine congoleză, este folosit de indigeni când vor să spună „mamă". Oare acea ființă mică o chema pe a sa?

Pe lângă simpatie, Llanga simțea și o milă cât se poate de firească la gândul că acel cuvânt avea să fie rostit poate cu cel din urmă suspin! O maimuță? Așa zisese Max Huber. Nu, nu era maimuță! Lucrul acesta Llanga n-ar fi putut să-și explice cu intelectul lui mărginit.

A stat așa o oră când mângâindu-i mâna protejatului său, când umezindu-i buzele, părăsindu-l doar în momentul în care somnul îl toropise din nou.

Atunci, Llanga s-a hotărât să spună totul. S-a dus la prietenii lui, în timp ce pluta, îndepărtându-se de mal, era purtată din nou de curentul râului.

– Ei bine, ce-ți mai face maimuța? l-a întrebat Max Huber zâmbind.

Llanga l-a privit ca și cum ar fi șovăit să răspundă. Apoi, a pus mâna pe brațul lui Max Huber și a zis:

– Nu-i maimuță...

– Nu e maimuță! s-a mirat John Cort.

– Llanga al nostru e încăpățânat! a replicat Max Huber. Ți-ai băgat în cap că e copil ca tine?

– Copil... nu ca mine... dar copil...

– Ascultă, Llanga, pretinzi că e copil? l-a întrebat John Cort pe un ton mai serios decât prietenul lui.

– Da... vorbește... noaptea trecută...

– Vorbește?

– Și a vorbit chiar adineauri...

– Și ce-a zis acest copilaș-minune? a întrebat Max Huber.

– A zis „*ngora*"...

– Ce?! Cuvântul pe care l-am auzit și eu? a izbucnit John Cort, fără să-și ascundă surprinderea.

– Da... „*ngora*", a susținut foarte tânărul indigen.

Existau două ipoteze: ori Llanga se lăsase înșelat de o iluzie, ori își pierduse mințile.

– Să verificăm, a zis John Cort. Și, în caz că e adevărat, ar fi ceva cel puțin extraordinar, dragă Max!

Au intrat amândoi sub tendă și l-au examinat pe micuțul care dormea.

Desigur, la prima vedere, s-ar fi putut afirma că era probabil de rasă simiană. John Cort a fost frapat în primul rând că se afla, nu în fața unuia cu patru mâini, ci a unuia cu două. Or, conform ultimelor clasificări general admise de Blumenbach[1], se știe că doar omul face parte din acest ordin al regnului animal. Acea creatură ciudată avea doar două mâini, pe când toate maimuțele, fără excepție, au patru, iar picioarele îi păreau adaptate la mers, nefiind prehensile ca la celelalte tipuri ale rasei simiești.

John Cort i-a atras atenția imediat lui Max Huber.

– Surprinzător, de-a dreptul surprinzător! a replicat acesta.

Și talia acelei ființe mici nu depășea 75 de centimetri.

De altfel, părea un copil de cinci-șase ani. Pielea lui lipsită de păr prezenta un ușor puf roșcat. Fruntea, bărbia, obrajii erau lipsite de sistem pilos, care se manifesta din abundență doar pe piept, pe coapse și pe picioare. Urechile i se terminau cu o carne rotunjită și moale, fiind diferite de cele ale cvadrumanilor, care sunt lipsite de lobi. Mâinile nu i se lungeau nemăsurat. Natura nu-l înzestrase cu cel de-al cincilea membru, ca pe majoritatea maimuțelor, adică acea coadă care le folosește la pipăit și la apucat. Capul îi era rotund, unghiul facial, de aproximativ optzeci de grade, nasul, turtit, fruntea, teșită. Părul de pe cap aducea cu un fel de lână, ca al indigenilor din Africa

[1] Johann Friedrich Blumenbach (1752–1840), medic, antropolog și biolog german, considerat unul dintre principalii fondatori ai zoologiei și antropologiei ca discipline științifice comparate.

Centrală. Evident, acel tip ținea mai mult de om decât de maimuță, prin conformația generală și foarte probabil și prin structura internă.

Ne putem lesne imagina cât de mare a fost uimirea lui Max Huber și a lui John Cort în fața unei ființe cu totul noi, pe care niciun antropolog n-o observase vreodată și care, în fond, părea să se situeze la mijloc între om și animal!

Și apoi, Llanga afirmase că vorbea – doar dacă nu cumva foarte tânărul indigen luase drept cuvânt articulat ceea ce fusese doar un strigăt care nu exprima vreo idee oarecare, un strigăt iscat de instinct, nu de inteligență.

Cei doi prieteni au rămas tăcuți, sperând ca micuțul să întredeschidă gura, în timp ce Llanga continua să-i umezească fruntea și tâmplele. Totuși, respirația îi era mai puțin gâfâită, pielea nu-i mai era atât de fierbinte și accesul de febră se apropia de sfârșit. În fine, buzele i s-au destins ușor.

– *Ngora... ngora*! a repetat el.

– Nu se poate! a exclamat Max Huber. Asta întrece orice rațiune!

Și niciunul dintre ei nu voia să creadă ce auzise cu propriile urechi.

Cum de acea ființă, oricare ar fi fost ea, care nu ocupa cu siguranță treapta de sus a scării regnului animal, avea darul vorbirii? Chiar dacă rostise până atunci doar acel singur cuvânt din limba congoleză, nu se putea oare presupune că folosea și altele, că avea idei, că știa să le traducă în fraze?

Regretul lor era că nu deschidea ochii, că nu-i puteau întâlni privirea în care se reflectă gândirea și care exprimă atâtea lucruri. Dar pleoapele îi rămâneau închise și nimic nu anunța că ar fi urmat să se deschidă.

John Cort, aplecat deasupra lui, pândea cuvintele sau strigătele pe care le-ar fi putut scoate. Îi susținea capul fără ca el să se trezească și nu mică i-a fost surprinderea când a văzut șiretul din jurul gâtului plăpând.

A tras de acel șiret, făcut dintr-o împletitură de mătase, ca să ajungă la nodul care îl lega, și a exclamat aproape imediat:

– O medalie!

– O medalie? a repetat Max Huber.

John Cort a dezlegat șiretul.

Da, era o medalie din nichel, mare cât o monedă, cu un nume gravat pe o parte și un profil pe cealaltă.

Numele era al doctorului Johausen; profilul era al doctorului.

– El! a izbucnit Max Huber. Și acest puștan e decorat cu ordinului profesorului german a cărui cușcă am găsit-o goală!

Faptul că acele medalii erau răspândite în regiunea Camerunului nu era deloc de mirare, deoarece doctorul Johausen le împărțise de multe ori congolezelor și congolezilor. Dar ca una de acest fel să fie legată tocmai la gâtul acelui ciudat locuitor al pădurii Ubangi...

– E fantastic! a declarat Max Huber. Și în cazul în care acele pe jumătate maimuțe, pe jumătate oameni n-au furat medalia din lada doctorului, atunci...

– Khamis! a strigat John Cort.

Americanul îl chema ca să-i aducă la cunoștință acele lucruri extraordinare și să-l întrebe ce credea despre acea descoperire.

Dar, în același moment, s-a făcut auzită vocea lui Khamis, care striga:

– Domnule Max! Domnule John!

Cei doi tineri au ieșit de sub tendă și s-au apropiat de Khamis.

– Ascultați! le-a zis el.

La cinci sute de metri în aval, râul făcea brusc la dreapta printr-un cot unde copacii apăreau din nou în pâlcuri dese. Încordându-și auzul, au perceput un vuiet înăbușit și continuu, care nu semăna prin nimic nici cu mugetele rumegătoarelor, nici cu urletele sălbăticiunilor. Era un fel de vacarm care creștea pe măsură ce pluta se apropia de acea parte.

– Un zgomot suspect... a zis John Cort.

– Și nu știu ce poate să-l producă, a adăugat Max Huber.

– Poate e acolo o cascadă sau un repeziș, a presupus Khamis. Vântul bate dinspre sud și simt că aerul e foarte umed!

Priceputul *foreloper* nu se înșela. La suprafața râului se deplasa ceva ca un abur lichid ce nu putea să provină decât dintr-o agitație violentă a apelor.

Dacă râul era barat de un obstacol, dacă navigația avea să fie întreruptă, asta constituia o eventualitate destul de gravă pentru ca Max Huber și John Cort să nu se mai gândească nici la Llanga și nici la protejatul lui. Pluta se deplasa cu oarecare rapiditate și, dincolo de cotul râului, s-ar fi lămurit care erau cauzele acelui tumult din depărtare.

După ce-au trecut de cotul râului, temerile lui Khamis s-au dovedit a fi mai mult decât îndreptățite.

Cam la două sute de metri, o îngrămădire de stânci negricioase forma un baraj de la un mal la altul, mai puțin în mijloc, unde apele se năpusteau, încununând-o cu spumă. De fiecare parte, se izbeau de digul natural și, în unele locuri, săreau pe deasupra. Acolo existau, în același timp, un repeziș în centru și o cascadă în lateral. Dacă nu ajungea la unul din maluri, dacă nu reușeau s-o fixeze solid acolo,

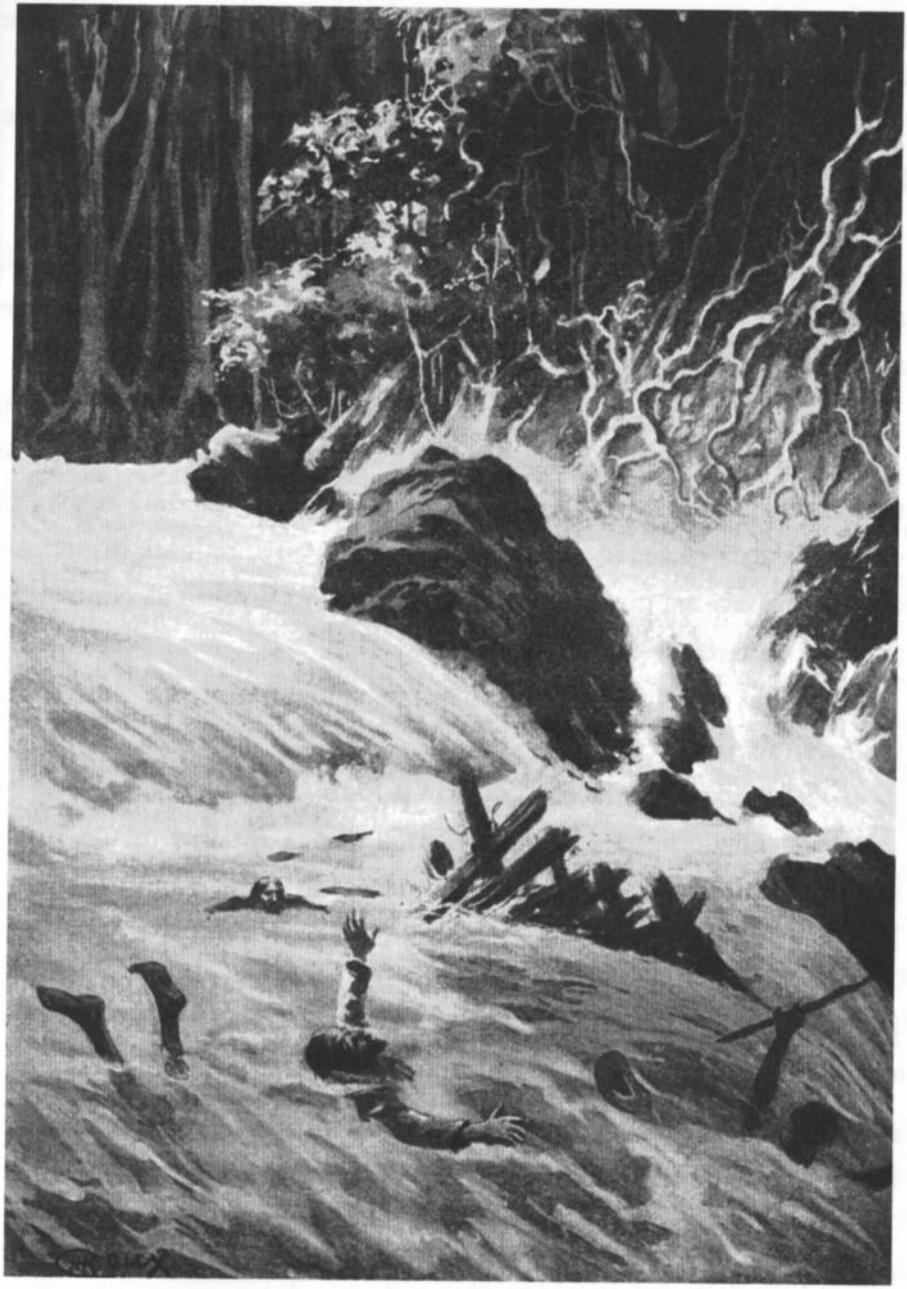

Toți au fost zvârliți în vârtej...

pluta ar fi fost luată de apă și s-ar fi zdrobit de baraj, în cazul în care nu cădea în repeziș.

Toți își păstraseră calmul. De altfel, nu aveau nicio clipă de pierdut, căci viteza curentului era tot mai mare.

– La mal! La mal! a strigat Khamis.

În acel moment, era șase și jumătate și, pe acea vreme cețoasă, amurgul lăsa să răzbată doar o lumină îndoielnică, prin care obiectele abia se distingeau.

Această dificultate, împreună cu toate celelalte, complica manevra.

Zadarnic a încercat Khamis să îndrepte pluta spre mal. Forțele nu-i erau de ajuns. Max Huber i s-a alăturat ca să poată rezista la curentul care îi ducea în linie dreaptă spre centrul barajului. Împreună, au reușit să obțină un rezultat mulțumitor și ar fi putut să controleze acea derivă dacă vâsla nu s-ar fi rupt.

– Să fim pregătiți să ne aruncăm pe stânci înainte ca pluta să fie prinsă în repeziș! a ordonat Khamis.

– E tot ce putem face! a confirmat John Cort.

Tot acel zgomot l-a făcut pe Llanga să iasă de sub tendă. A privit și a înțeles pericolul. În loc să se gândească la el, s-a gândit la micuț. L-a luat în brațe și s-a lăsat în genunchi în partea din spate.

După un minut, pluta era prinsă în repeziș. Totuși, poate n-ar lovi barajul, și ar coborî fără să se scufunde...

Dar, urmărită de ghinion, s-a izbit violent de una dintre stâncile din stânga. Degeaba au încercat Khamis și însoțitorii lui să se agațe de baraj, pe care au reușit să arunce cutia cu cartușe, armele și ustensilele.

Toți au fost zvârliți în vârtej în clipa în care pluta s-a zdrobit și rămășițele ei au dispărut în aval, în mijlocul apelor care vuiau.

XII

ÎN PĂDURE

A doua zi, trei bărbați stăteau întinși lângă un foc ai cărui tăciuni tocmai se stingeau. Învinși de oboseală, incapabili să mai reziste, adormiseră după ce-și îmbrăcaseră hainele uscate la foc.

Cât era ceasul, și era zi sau noapte? Niciunul dintre ei n-ar fi putut să spună. Totuși, estimând timpul scurs din ajun, se părea că soarele trebuia să fie deasupra orizontului. Dar în ce direcție era estul? O întrebare deocamdată fără răspuns.

Cei trei bărbați se aflau deci în fundul unei grote, într-un loc unde nu pătrundea lumina zilei?

Nu, în jurul lor se înghesuiau copaci atât de mulți, încât nu se putea vedea la o distanță mai mare de câțiva metri. Între trunchiurile enorme și lianele care se întindeau de la unul la altul, nici la lumina flăcării focului nu s-ar fi putut recunoaște o cărare de străbătut cu piciorul. Ramurile de jos se întindeau doar la vreo cincisprezece metri de sol. Deasupra, frunzișul era atât de des, până la vârf, încât nici lumina stelelor, nici razele soarelui nu treceau prin el. Nicio închisoare n-ar fi putut să fie mai întunecoasă, zidurile ei n-ar fi fost mai imposibil de trecut, și totuși era doar o margine a marii păduri.

Acei trei bărbați erau John Cort, Max Huber și Khamis.

Prin ce înlănțuire de împrejurări ajunseseră în acel loc? Nu știau. După ruperea plutei care se zdrobise de baraj, neputând să se mai țină de stânci, toți fuseseră aruncați în apele repezișului și nu mai știau nimic din ce urmase acelei catastrofe. Cine îi salvase? Cine îi transportase până la acel pâlc des de copaci înainte de a-și recăpăta cunoștința?

Din nefericire, nu toți scăpaseră din dezastru. Lipsea copilul adoptat de John Cort și Max Huber, bietul Llanga, dar și mica ființă pe care o salvase prima dată. Și cine știe dacă nu pierise odată cu ea chiar încercând s-o salveze a doua oară.

Acum, Khamis, John Cort și Max Huber nu mai aveau nici muniții, nici arme, nici ustensile, doar cuțitul și toporișca, pe care prevăzătorul *foreloper* o purta la centură. Nu mai aveau plută și, de altfel, în ce direcție ar fi apucat ca să dea de râul Johausen?

Și cum aveau să rezolve problema hranei? N-ar mai dispune de vânat? Oare Khamis, John Cort și Max Huber ar fi obligați să mănânce rădăcini și fructe sălbatice, alimentație insuficientă și foarte problematică? Nu erau amenințați oare de perspectiva de a muri de foame în scurt timp?

Asta însemna totuși două-trei zile, căci cel puțin în acest răstimp ar fi găsit cu ce să se hrănească. Cineva adusese în acel loc cât mai rămăsese din bivol. După ce-și împărțiseră cele câteva bucăți deja fripte, adormiseră în jurul focului pe cale să se stingă.

John Cort s-a trezit primul într-un întuneric pe care noaptea l-ar fi făcut și mai adânc. Ochii i s-au obișnuit cu acea întunecime și i-a zărit vag pe Max Huber și pe Khamis culcați la poalele copacilor. Înainte de a-i trezi din somn, a reaprins focul apropiind frânturile de

tăciuni care ardeau sub cenușă. Apoi a adunat un braț de iarbă și de lemne uscate și o flacără vioaie a luminat curând tabăra.

„Acum, John Cort, să ne gândim să rezolvăm situația. Dar cum?" și-a zis el.

Trosniturile focului i-au trezit curând pe Max Huber și pe Khamis. S-au ridicat aproape în același timp. Și-au amintit imediat împrejurarea în care se aflau și au făcut ce erau obligați: s-au sfătuit.

– Unde ne aflăm? a întrebat Max Huber.

– Unde am fost aduși, a răspuns John Cort. Și vreau să spun că nu știm nimic despre ce s-a petrecut de atunci...

– De o noapte și o zi poate, a adăugat Max Huber. Oare ieri ni s-a zdrobit pluta de baraj? Khamis, ai vreo idee în privința asta?

Drept răspuns, Khamis a scuturat din cap neștiutor. Nu se putea stabili timpul scurs, nici spune în ce condiții se făcuse salvarea.

– Și Llanga? a întrebat John Cort. Cu siguranță a pierit, fiindcă nu e cu noi! Cei care ne-au salvat nu l-au putut scoate din repeziș...

– Bietul copil! a zis Max Huber oftând. Ținea atât de mult la noi! Și noi îl iubeam... i-am fi asigurat o existență atât de fericită! Să-l scăpăm din mâinile acelor canibali și să piară... Bietul copil!

Cei doi prieteni n-ar fi ezitat să-și riște viața pentru Llanga. Dar și ei fuseseră gata să piară în vârtej și nu știau cine îi salvase...

E de prisos să mai adăugăm că nu se mai gândeau la creatura ciudată adoptată de micul indigen, care se înecase probabil odată cu el. În acel moment erau preocupați de alte probleme, mult mai grave decât problemele de antropologie referitoare la un specimen pe jumătate om, pe jumătate maimuță.

– Oricât m-aș strădui, nu-mi mai amintesc nimic din ce s-a întâmplat după ce ne-am izbit de baraj, a zis John Cort. Puțin

înainte, parcă l-am văzut pe Khamis în picioare aruncând armele și ustensilele pe stânci...

– Da, și destul de bine ca să nu cadă în râu, a răspuns Khamis. Pe urmă...

– Pe urmă, în momentul în care am fost înghițiți de ape, mi se pare... da... mi se pare că am zărit oameni... a declarat Max Huber.

– Oameni... într-adevăr, a răspuns cu vioiciune John Cort. Indigeni care gesticulau, strigau, veneau în fugă spre baraj...

– Ați văzut indigeni? a întrebat Khamis foarte surprins.

– Vreo doisprezece, a confirmat Max Huber. Și, după toate probabilitățile, ei ne-au scos din râu...

– Apoi, fără să ne fi recăpătat cunoștința, ne-au transportat probabil în acest loc... cu restul de provizii, a adăugat John Cort. În fine, după ce au aprins acest foc, s-au grăbit să dispară...

– Și au dispărut atât de bine, încât nici n-o să le dăm de urmă! a zis Max Huber. Se vede clar că țineau prea puțin la recunoștința noastră...

– Răbdare, dragă Max, a replicat John Cort. E posibil să se afle în jurul acestei tabere. Cum să admitem că ne-au adus aici, pentru ca apoi să ne abandoneze?

– Și în ce loc! a exclamat Max Huber. E de neimaginat că poate să existe în pădurea asta a Ubangi-ului un desiș atât de compact! Stăm în plin întuneric...

– Ai dreptate... dar e cumva ziuă? a întrebat John Cort.

Această întrebare a primit curând un răspuns afirmativ. Oricât de opac ar fi fost frunzișul, deasupra vârfurilor arborilor, înalți de 35-45 metri, se zăreau sclipirile vagi ale văzduhului. Părea sigur că soarele se afla în acel moment deasupra orizontului. Ceasul lui John Cort și

Khamis căuta un colț de cer în intervalul dintre crengi.

al lui Max Huber, udate de apele râului, nu mai puteau să arate ora. Erau obligați deci să țină seama de poziția discului solar, dar și asta era posibil numai dacă razele lui ar fi pătruns prin desișul ramurilor.

Pe când cei doi prieteni formulau tot felul de întrebări la care nu știau să răspundă, Khamis îi asculta fără să rostească niciun cuvânt. Se ridicase și se plimba în spațiul îngust pe care îl lăsau liber acei arbori enormi, înconjurat de o barieră de liane și mărăcini. În același

timp, căuta un colț de cer în intervalul dintre crengi. Încerca să-și regăsească acel simț al orientării care ar fi avut atunci cea mai bună ocazie să se exercite în mod util. Cu toate că traversase pădurile din Congo și din Camerun, nu se aventurase niciodată în regiuni atât de greu de străbătut. Acea parte din marea pădure nu putea fi comparată decât cu aceea prin care el și tovarășii lui de călătorie o străbătuseră de la lizieră până la râul Johausen. Din acel punct, se îndreptaseră în general spre sud-vest. Dar în ce parte era acum sud-vestul; și instinctul lui Khamis avea oare să se manifeste în stabilirea lui?

Chiar în momentul în care John Cort voia să i se adreseze, Khamis a întrebat:

– Domnule Max, sunteți sigur că ați zărit indigeni lângă baraj?

– Foarte sigur, Khamis, în momentul în care pluta se zdrobea de stânci.

– Pe ce mal?

– Pe malul stâng.

– Ziceți că pe malul stâng?

– Da... malul stâng.

– Am fi deci la est de râu?

– Desigur, și, în consecință, în partea cea mai adâncă a pădurii, a adăugat John Cort. Dar la ce distanță de râul Johausen?

– Distanța nu poate să fie foarte mare, a declarat Max Huber. Dacă am estima-o la câțiva kilometri cred că ar fi exagerat. Nu se poate crede că salvatorii noștri, oricare ar fi ei, ne-au dus foarte departe...

– Asta e și părerea mea, a afirmat Khamis. Râul nu poate fi departe... De aceea, e în interesul nostru să ajungem la el, apoi să ne continuăm navigarea după baraj, după ce vom fi construit o plută...

– Și cum să trăim până atunci, apoi în timpul coborârii spre Ubangi? a obiectat Max Huber. Nu ne mai putem asigura vânat...

– Și în ce parte să căutăm râul Johausen? a atras atenția John Cort. Sunt de acord că ne aflăm pe malul stâng... Dar, neavând posibilitatea să ne orientăm, putem afirma că râul se află mai degrabă într-o direcție decât în alta?

– Și, mai întâi, pe unde ieșim, mă rog, din desișul ăsta? a întrebat Max Huber.

– Pe-aici, a răspuns iscusitul *foreloper*. Și le-a arătat o ruptură în perdeaua de liane, prin care el și însoțitorii lui fuseseră duși în acel loc. Dincolo de ea se contura o potecă întunecoasă și sinuoasă care părea practicabilă.

Unde ducea poteca? La râu? Nu era deloc sigur... Nu se întretăia cu altele? Nu riscau să se rătăcească în acel labirint? De altfel, în mai puțin de patruzeci și opt de ore, n-ar fi rămas nimic din bivol... Și pe urmă? Cât privește apa de băut, ploile erau destul de frecvente ca să le fie teamă că nu vor avea cu ce să-și potolească setea.

– În orice caz, nu prinzând rădăcini ieșim din încurcătură și trebuie să plecăm cât mai repede de-aici, a remarcat John Cort.

– Să mâncăm întâi, a propus Max Huber.

Cam un kilogram de carne a fost împărțit în trei și s-au văzut nevoiți să se mulțumească cu acea masă sărăcăcioasă!

– Și când te gândești că nici măcar nu știm dacă e masa de prânz sau cina, a zis Max Huber.

– N-are importanță! a replicat John Cort. Stomacul nu ține seama de aceste diferențe.

– Bine, dar stomacul are nevoie să bea și câteva picături din râul Johausen. L-aș aprecia acum ca fiind cel mai bun soi dintre vinurile franțuzești!

În timp ce mâncau, se așternuse din nou tăcerea. Din acel întuneric se degaja o impresie vagă de neliniște și tulburare. Atmosfera, impregnată de miresmele umede ale solului, devenea mai apăsătoare sub acea boltă de frunziș. În acel mediu care părea nepotrivit și pentru zborul păsărilor, nu se auzea niciun țipăt, niciun tril, nicio bătaie de aripi. Uneori, răsuna trosnetul unei crengi uscate, a cărei cădere se amortiza în contact cu covorul de mușchi spongios ce se întindea de la un trunchi la altul. Din când în când, se auzeau și un șuierat ascuțit, apoi un foșnet, între frunzele uscate, ale unuia dintre acei pui de șarpe de junglă lung de 50-60 centimetri, din fericire, inofensiv. Insectele bâzâiau însă ca de obicei și nu se dăduseră în lături să-i înțepe.

Cei trei bărbați au terminat de mâncat și s-au ridicat.

După ce a luat carnea de bivol rămasă, Khamis s-a îndreptat spre trecerea lăsată de liane între ele.

Și, în acea clipă, de mai multe ori și cu o voce puternică, Max Huber a strigat:

– Llanga! Llanga! Llanga!

Degeaba, și fără să fi stârnit vreun ecou.

– Să plecăm! a zis Khamis. Și a luat-o înainte. Dar nici n-a pus bine piciorul pe potecă, și a strigat: O lumină!

Max Huber și John Cort au venit repede lângă el.

– Indigenii? a întrebat unul.

– Să așteptăm! a răspuns celălalt.

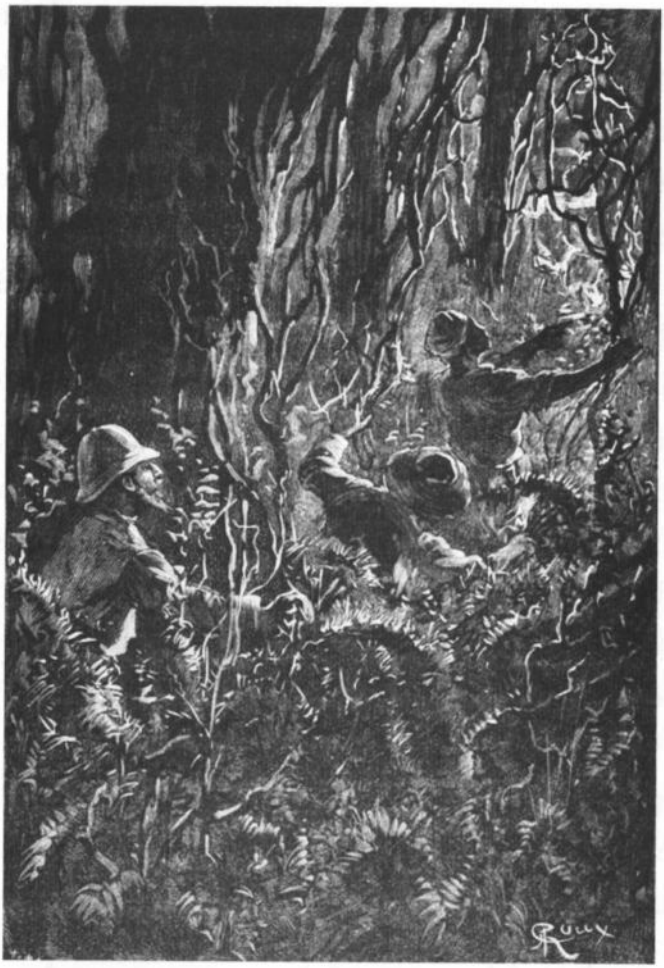

– O lumină!

Lumina (foarte probabil o făclie aprinsă) apărea în direcția potecii la câteva sute de pași. Ea nu lumina adâncul pădurii decât pe o rază îngustă, presărând licăriri vii sub ramurile înalte.

Încotro se îndrepta cel ce purta acea făclie? Era singur? Era cazul să le fie teamă de un atac sau le venea un ajutor?

Khamis și cei doi prieteni ezitau să pornească mai departe în pădure.

Au trecut două-trei minute.

Făclia nu se deplasase.

Și, după fixitatea ei, nu se putea presupune în niciun fel că acea lumină era a unei flăcări de mlaștină.

– Ce să facem? a întrebat John Cort.

– Să mergem spre acea lumină, de vreme ce nu vine ea la noi, a sugerat Max Huber.

– Să mergem, a zis Khamis.

Curajosul *foreloper* a făcut câțiva pași pe potecă. Făclia s-a îndepărtat pe dată. Cel care o ținea în mână îi observase deci pe cei trei străini că se puseseră în mișcare? Voia să le lumineze drumul prin acea pădure întunecoasă, să-i ducă spre râul Johausen sau oricare alt curs de apă care se varsă în fluviul Ubangi?

Nu era cazul să mai zăbovească. Trebuiau întâi să urmeze acea lumină, apoi să încerce să apuce din nou pe drumul spre sud-vest.

Și iată-i pășind pe poteca îngustă, cu iarba bătătorită, lianele tăiate, mărăcinișul îndepărtat de trecerea oamenilor sau a animalelor.

Pe lângă arborii pe care Khamis și însoțitorii lui îi întâlniseră deja, existau și alte specii mai rare, cum ar fi *Hura crepitans*, care nu fusese descoperit încă decât în America, făcând parte din familia euforbiaceelor, cu o scoarță ce conține o substanță lăptoasă și ale cărui fructe explodează cu mare zgomot, propulsând departe sămânța, și cum ar fi *tsfor*, arborele șuierător, prin crengile căruia vântul șuieră ca printr-o fantă, semnalat până atunci doar în pădurile nubiene.

John Cort, Max Huber și Khamis au mers astfel aproape trei ore și, când s-au oprit după acea primă etapă, lumina s-a oprit și ea în aceeași clipă.

– Hotărât lucru, e o călăuză, una cum nu se poate mai binevoitoare! a declarat Max Huber. Măcar de-am ști unde ne duce...

– Să ne scoată în acest labirint, mai mult nu-i cer! a răspuns John Cort. Ei bine, Max, toate astea sunt destul de extraordinare?

– Destul... într-adevăr!

– Doar să nu devină prea extraordinare, dragă prietene! a adăugat John Cort.

În cursul după-amiezii, poteca șerpuitoare a continuat sub frunzișul din ce în ce mai opac. Khamis mergea în față, ceilalți, în urma lui, în șir indian, căci nu era loc decât pentru o singură persoană. Uneori, când grăbeau pasul ca să se apropie de călăuză, aceasta îi imita, menținând permanent distanța.

Pe la șase seara, după estimarea lor, străbătuseră deja de la plecare 20-24 de kilometri. Totuși, în ciuda oboselii, intenția lui Khamis era ca ei să urmeze lumina atât timp cât li se arăta, și tocmai voiau s-o pornească iar la drum când aceasta s-a stins brusc.

– Să ne oprim, a zis John Cort. Ni se transmite cu siguranță o indicație...

– Sau mai degrabă un ordin, a observat Max Huber.

– Să-i dăm ascultare și să ne petrecem noaptea în acest loc, a replicat înțeleptul *foreloper*.

– Dar lumina va apărea și mâine? a zis John Cort.

Asta era întrebarea.

S-au întins toți trei la poalele unui copac. Și-au împărțit o bucată din bivol și, din fericire, au putut să-și potolească setea de la un firișor de apă ce șerpuia prin iarbă. Cu toate că ploua des în acea regiune forestieră, nu mai căzuse nicio picătură de patruzeci și opt de ore.

– Poate călăuza noastră a ales tocmai acest loc fiindcă avem de unde să bem apă, a remarcat John Cort.

– Ce atenție delicată! a recunoscut Max Huber, luând puțin din acea apă cu o frunză făcută cornet.

Oricât de îngrijorătoare ar fi fost situația, oboseala i-a învins și somnul nu s-a lăsat așteptat. Dar John Cort și Max Huber n-au adormit fără să fi vorbit despre Llanga. Bietul copil! Se înecase oare în repeziș? Dacă ar fi fost salvat, de ce nu-l revăzuseră? De ce nu se alăturase prietenilor săi, John și Max?

Când s-au trezit din somn, și-au dat seama, după licărul slab care străbătea printre crengi, că era ziuă. Khamis a crezut că putea să tragă concluzia că merseră în direcția est. Din nefericire, asta era direcția greșită. În orice caz, n-aveau altceva de făcut decât să meargă mai departe.

– Și lumina? a întrebat John Cort.

– Iat-o că apare iar, a răspuns Khamis.

– Pe legea mea, asta e steaua regilor magi! a exclamat Max Huber. Numai că nu ne conduce spre vest și nu știu când vom ajunge la Betleem.

Ziua de 22 martie n-a fost marcată de nicio aventură. Făclia luminoasă a călăuzit în continuare mica trupă tot spre est.

De fiecare parte a potecii, pădurea părea de nepătruns, trunchiurile erau înghesuite unele în altele, hățiș complet inaccesibil. S-ar fi zis despre cei trei călători că o porniseră printr-un canal de verdeață. Totuși, în unele puncte, câteva poteci la fel de înguste se intersectau cu cea aleasă de călăuză și Khamis n-ar fi știut pe care s-o aleagă fără ajutorul ei.

N-au zărit nici măcar un singur rumegător. De altfel, cum ar fi putut animale atât de mari să se aventureze până acolo? Nu exista nimic asemănător cu acele cărări late de care Khamis profitase înainte de a ajunge pe malurile râului Johausen.

Astfel, chiar dacă cei doi vânători ar mai fi avut puștile, le-ar fi fost complet inutile, fiindcă nu se ivea niciun fel de vânat!

Așadar, cei trei bărbați își vedeau cu o teamă foarte îndreptățită provizia de hrană aproape epuizată. Încă o masă, și nu le-ar fi rămas nimic. Și dacă a doua zi n-ar fi ajuns la destinație, adică la capătul acelui drum nemaipomenit străbătut în urma luminii misterioase, ce s-ar fi întâmplat cu ei?

La fel ca în ziua precedentă, făclia s-a stins spre seară și noaptea a fost la fel de liniștită.

John Cort s-a sculat primul și și-a trezit tovarășii de drum strigând:

– Cineva a venit aici când noi dormeam!

Într-adevăr, fusese aprins un foc și câțiva tăciuni aprinși formau un jăratic, iar o bucată de antilopă atârna de creanga de jos a unui salcâm, deasupra unui pârâu.

De data asta, Max Huber n-a scos nicio exclamație de surprindere.

Nici el și nici însoțitorii lui nu voiau să discute despre ciudățeniile acelei situații, despre călăuza necunoscută care îi conducea spre o țintă la fel de neștiută, acel duh al marii păduri pe care îl urmau de două zile...

Foamea îi chinuia, așa că practicul *foreloper* a fript bucata de antilopă, care le-ar fi ajuns pentru masa de prânz și cea de seară.

În acel moment, făclia a dat iar semnalul de plecare.

Au pornit la drum în aceleași condiții. Totuși, după-amiază au putut să constate că desimea pădurii scădea treptat. Pătrundea mai multă lumină, cel puțin printre vârfurile copacilor. Totuși, celor trei le era cu neputință încă să zărească ființa care mergea înaintea lor.

La fel ca în ajun, au parcurs și în acea zi, după estimările lor, tot vreo 20-24 de kilometri. De la râul Johausen, să fi tot făcut vreo 60 de kilometri.

În seara aceea, Khamis, John Cort și Max Huber s-au oprit în clipa în care s-a stins făclia. Era probabil noapte, căci un întuneric adânc învăluia copacii. Foarte obosiți în urma acelor etape lungi, după ce au terminat bucata de antilopă și și-au potolit setea cu apă proaspătă, toți trei s-au întins la poalele unui copac și au adormit.

Și (în vis, bineînțeles) nu i s-a părut oare lui Max Huber că auzea sunetul unui instrument care cânta deasupra capului său valsul atât de cunoscut din opera *Der Freischütz* de Weber?

XIII

SATUL AERIAN

A doua zi, la trezire, Khamis și însoțitorii lui au observat foarte surprinși că întunericul era și mai adânc în acea parte a pădurii. Era oare ziuă? N-ar fi putut să bage mâna în foc. Oricum, lumina care îi călăuzea de șaizeci de ore nu se mai arăta. Așadar, era necesar s-o aștepte să apară ca să plece din nou la drum.

Totuși, John Cort a făcut o observație din care el și tovarășii lui de călătorie au dedus imediat anumite consecințe:

– Trebuie să observăm că în dimineața asta n-am avut foc și nimeni n-a venit în timp ce dormeam să ne aducă hrana zilnică.

– Lucru cu atât mai regretabil cu cât nu ne-a mai rămas nimic, a adăugat John Cort.

– Poate asta arată că am ajuns, a fost de părere Khamis.

– Unde? a întrebat John Cort.

– Unde am fost conduși, dragă John!

Era un răspuns care nu lămurea nimic. Dar putea fi mai explicit?

O altă remarcă: pădurea era mai întunecoasă, dar nu părea să fie mai tăcută. Se auzea un fel de zbârnâit aerian, un freamăt dezordonat care venea dinspre crengile superioare. Când au privit în sus, Khamis,

Max Huber și John Cort au zărit vag un plafon larg, întins la vreo treizeci de metri deasupra solului.

Bineînțeles, era sigur că la acea înălțime exista o împletitură extraordinară de crengi, fără niciun spațiu cât de mic prin care să se strecoare lumina zilei. Un acoperiș de paie n-ar fi fost mai impenetrabil pentru lumină. Așa se explica întunericul care domnea sub copaci.

În locul în care poposiseră toți trei în acea noapte, solul era foarte schimbat. Dispăruseră acei mărăcini încâlciți, acei arbuști spinoși care îl închideau în afara potecii. Iarba era acolo atât de măruntă, încât niciun rumegător n-ar fi putut să-mbuce din ea o gură doar cât palma. Să ne imaginăm o pajiște căreia nici ploaia, nici izvoarele nu i-au udat vreodată suprafața.

Copacii, lăsând între ei intervale de 6-9 metri, semănau cu stâlpii de susținere a unei substructuri colosale și ramurile acopereau probabil o suprafață de câteva mii de metri pătrați.

Într-adevăr, acolo se aglomerau acei sicomori africani ale căror trunchiuri sunt formate din mai multe tulpini lipite între ele, arbori de bumbac cu trunchi simetric, rădăcini enorme și mai mari decât cele ale semenilor lor, baobabi ușor de recunoscut după forma de dovleac pe care o iau la bază, cu o circumferință de 20-30 de metri având deasupra un fascicul enorm de crengi atârnânde, palmieri doum cu trunchiuri bifurcate, palmieri deleb cu trunchiuri cocârjate, arbori kapok ale căror trunchiuri prezintă cavități destul de mari ca un om să se poată ghemui în ele, mahoni cu trunchiuri având diametrul de 1,5 metri din care se pot scobi ambarcațiuni de 15-18 metri, cu o capacitate de 3-4 tone, dragonieri cu dimensiuni gigantice, bauhinia, arbuști simpli la alte altitudini, aici însă giganți din această familie

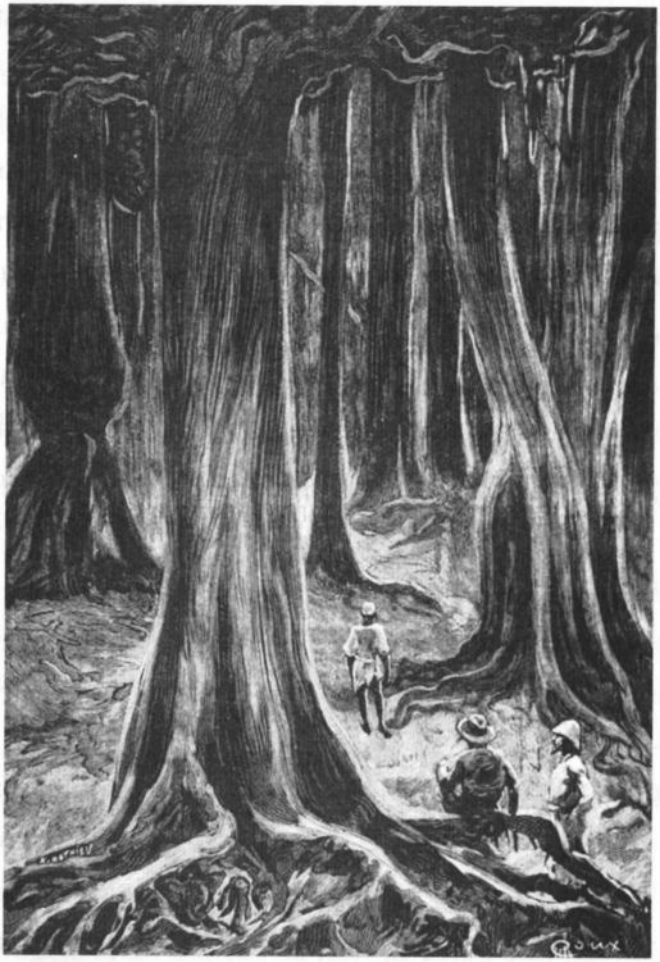

Copacii semănau cu stâlpii de susținere a unei substructuri colosale...

de leguminoase. E lesne de imaginat cum putea să arate deschiderea vârfurilor acelor copaci la peste treizeci de metri în văzduh.

A trecut cam o oră. Khamis își plimba întruna privirile în toate direcțiile, pândind licărirea călăuzitoare... Și de ce ar renunța s-o urmeze pe călăuza necunoscută? Este adevărat că instinctul plus unele observații personale îl făceau să creadă că mersese tot timpul spre est. Or, nu aceea era direcția în care se contura cursul fluviului

Ubangi, nu acela era drumul de întoarcere... Oare unde îi dusese acea lumină stranie? De vreme ce nu mai apărea, ce era de făcut? Să părăsească acel loc? Și încotro să meargă? Să rămână acolo? Le era deja foame și sete...

– Vom fi totuși obligați să plecăm, a zis John Cort. Și mă întreb dacă n-ar fi mai bine să pornim imediat...

– În ce direcție? a obiectat Max Huber.

Asta era întrebarea, dar nu aveau indicii care să ducă la un răspuns!

– În fine, din câte știu, picioarele noastre n-au prins rădăcini în acest loc, a afirmat John Cort agasat. Se poate circula între acești copaci și întunericul nu e chiar atât de adânc ca să nu ne putem orienta...

– Veniți! a ordonat Khamis.

Și toți trei au plecat în recunoaștere pe o distanță de o jumătate de kilometru. Călcau tot pe același sol curățat de mărăcini, pe același covor neted și uscat, așa cum ar fi fost la adăpostul unui acoperiș rezistent la ploaie și la razele soarelui. Peste tot aceiași copaci, din care nu se vedeau decât crengile joase. Și stăruia mereu același freamăt confuz, care părea să vină de sus și a cărui origine rămânea inexplicabilă.

Partea aceea de pădure era oare complet pustie? Nu, și, de câteva ori, Khamis avusese impresia că zărise umbre strecurându-se printre copaci. Să fi fost o iluzie? Nu prea știa ce să creadă. În fine, după o jumătate de oră irosită, el și tovarășii lui de călătorie s-au așezat lângă trunchiul unui bauhinia.

Ochii începuseră să li se obișnuiască cu acel întuneric care, de altfel, dădea să se mai risipească. Mulțumită soarelui care urca pe cer,

sub acel tavan întins deasupra solului începuse să se răspândească puțină lumină. Se puteau zări deja obiectele la vreo douăzeci de pași.

Și iată că vigilentul *foreloper* a rostit în șoaptă aceste cuvinte:

– Ceva mișcă acolo...

– Animal sau om? a întrebat John Cort privind în acea direcție.

– În orice caz, parcă ar fi un copil, căci e mic de statură, a precizat Khamis.

– La naiba, o maimuță! a exclamat Max Huber.

Nemișcați, păstrau tăcerea ca să nu-l sperie pe acel cvadruman. Dacă reușeau să-l prindă, ei bine, în ciuda silei pe care o aveau Max Huber și John Cort pentru carnea de maimuță... Dar, fără foc, cum era s-o frigă? Pe măsură ce se apropia, acea ființă nu manifesta nici cea mai mică uimire. Mergea pe labele din spate și s-a oprit la câțiva pași.

Mare le-a fost surprinderea lui John Cort și Max Huber când au văzut că era acea creatură ciudată salvată de Llanga, protejatul micului indigen!

– El... el e...

– Cu certitudine...

– Păi atunci, dacă acel micuț se află aici, de ce n-ar fi și Llanga?

– Sunteți siguri că nu vă înșelați? a întrebat Khamis.

– Foarte siguri, a afirmat John Cort. De altfel, o să vedem!

Americanul a scos din buzunar medalia luată de la gâtul micuțului și, ținând-o de șiret, a legănat-o ca pe un obiect pe care i-l arăți unui copil ca să-l atragi.

De cum a zărit medalia, micuțul a și făcut un salt. Acum nu mai era bolnav! În acele trei zile de absență, își recăpătase sănătatea și, în

același timp, suplețea naturală, așa că s-a năpustit la John Cort cu intenția de a-și lua înapoi medalia.

Khamis l-a prins din zbor și, în acel moment, gura micuțului n-a mai rostit „*ngora*", ci aceste cuvinte bine articulate:

– Li-Mai... Ngala... Ngala!

Khamis și însoțitorii lui n-au avut timp să se întrebe ce însemnau acele cuvinte dintr-o limbă necunoscută chiar și de abilul *foreloper*. Au apărut brusc vreo doisprezece tipi din aceeași specie, însă înalți, având nu mai puțin de 1,5 metri de la ceafă la călcâie.

Khamis, John Cort și Max Huber nu putuseră să-și dea seama dacă aveau de-a face cu oameni sau cu cvadrumani. Ar fi fost inutil să le opună rezistență acelor ființe silvestre. Khamis, Max Huber și John Cort au fost prinși de brațe, împinși înainte, forțați să meargă printre copaci și, înconjurați de ceață, s-au oprit abia după vreo 500-600 de metri.

În acel loc, înclinația a doi copaci, destul de apropiați unul de celălalt, permisese fixarea unor crengi transversale, dispuse ca niște trepte. Era o scară pe care se putea urca. Cinci sau șase indivizi din escortă s-au cățărat pe ea, pe când ceilalți i-au obligat pe prizonieri să urmeze același drum, fără a-i brutaliza totuși.

Pe măsură ce urcau, lumina se lăsa zărită prin frunziș. Prin spațiile înguste se strecurau câteva raze ale acelui soare de care Khamis și însoțitorii lui fuseseră lipsiți de când părăsiseră râul Johausen.

Max Huber ar fi fost de rea-credință dacă ar fi refuzat să admită că, hotărât lucru, asta făcea parte din categoria lucrurilor extraordinare.

Când ascensiunea a luat sfârșit, la vreo treizeci de metri de sol, ce surpriză! În fața lor se întindea o platformă abundent scăldat în lumina cerului. Deasupra se arcuiau vârfurile verzi ale copacilor. Pe

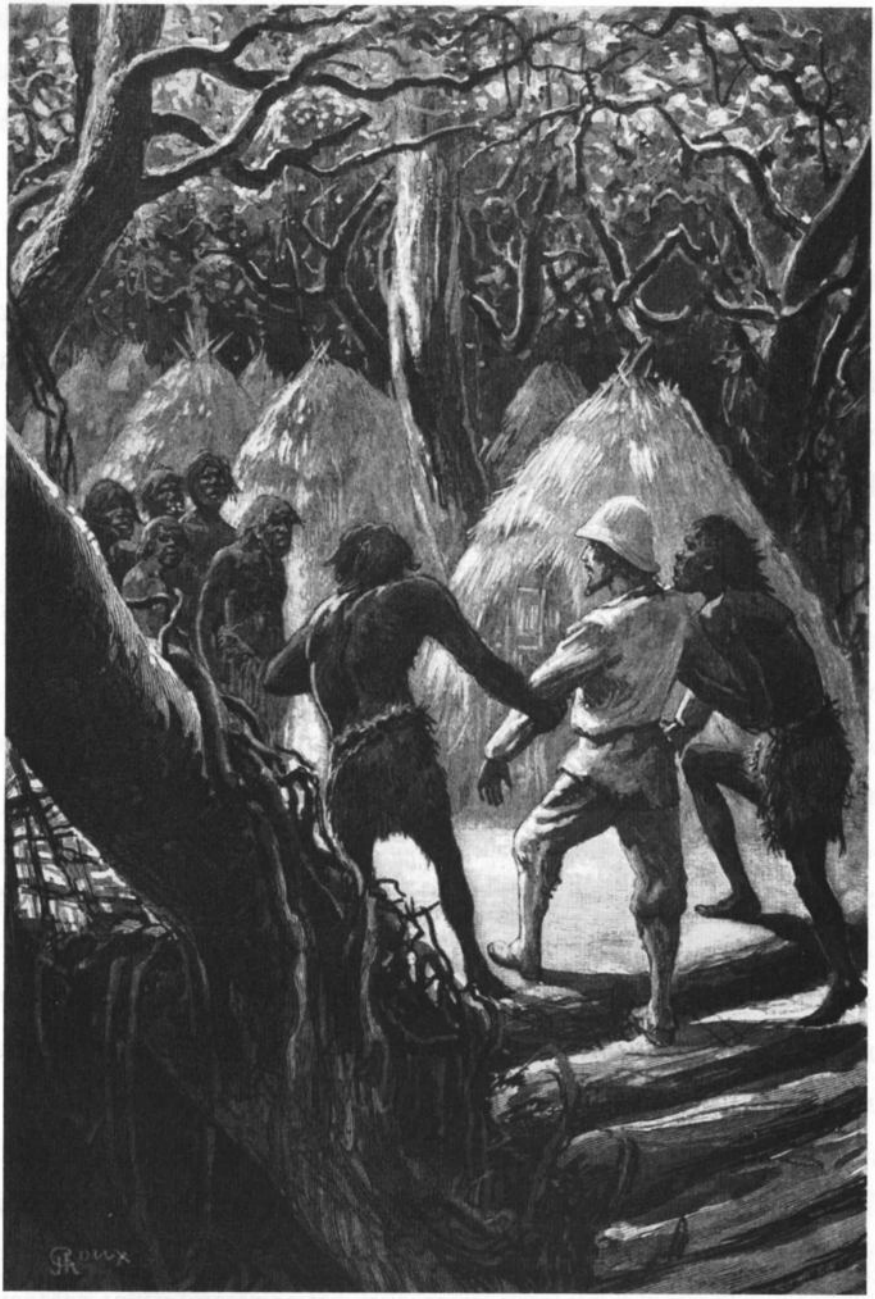

Cinci sau șase indivizi din escortă s-au cățărat pe ea, pe când ceilalți i-au obligat pe prizonieri să urmeze același drum, fără a-i brutaliza totuși.

suprafața ei erau așezate într-o anumită ordine colibe de chirpici galben și frunze care mărgineau străzi. Acel ansamblu forma un sat instalat la acea înălțime pe o întindere atât de mare, încât nu i se puteau zări limitele.

În fața lor se agita o mulțime de indieni de tipul celui protejat de Llanga. Postura verticală, identică cu a omului, arăta că aveau obiceiul să meargă în picioare, meritând astfel calificativul *erectus* dat de doctorul Eugène Dubois pitecantropilor descoperiți în pădurile din Java – caracter antropogenetic pe care acest savant îl consideră unul dintre cele mai importante verigi intermediare dintre om și maimuță, conform previziunilor lui Darwin[1].

Dacă antropologii au putut să spună că cei mai evoluați cvadrumani pe scara simiescă, cei care se apropie cel mai mult de conformația omului, se deosebesc totuși prin particularitatea că se folosesc de cele patru membre când fug, se părea că această remarcă n-ar fi putut să fie valabilă în cazul locuitorilor satului aerian.

Dar Khamis, Max Huber și John Cort au fost nevoiți să-și amâne pentru mai târziu observațiile despre acest subiect. Indiferent că acele ființe s-ar fi situat sau nu între animal și om, escorta lor, în timp ce membrii ei discutau într-un grai imposibil de înțeles, i-a împins spre o colibă în mijlocul unei populații care îi privea fără să se arate foarte mirată. Ușa a fost închisă în urma lor și cei trei s-au văzut pur și simplu întemnițați în acea colibă.

[1] Medic militar olandez din Batavia, a descoperit în Sumatra un craniu, un femur și un dinte din cuaternarul inferior, toate în bună stare de conservare. Cutia craniană fiind cu mult superioară față de a celei mai mari gorile, inferioară față de cea a omului, acea ființă pare realmente să fi fost veriga intermediară dintre antropoid și om. Astfel, ca să stabilească consecințele acestei descoperiri, un tânăr savant american, doctorul Walters, a plănuit o călătorie în Java finanțată de miliardarul Vanderbilt. (n.a.)

– Perfect! a exclamat Max Huber. Și cel mai mult mă surprinde că acești originali nu par să ne acorde atenție! Oare au văzut deja oameni?

– Posibil, dar rămâne de constatat dacă au obiceiul să-și hrănească prizonierii, a replicat John Cort.

– Sau dacă nu-l au mai degrabă pe acela de a se hrăni cu ei! a adăugat Max Huber.

Și, într-adevăr, de vreme ce mai multe triburi din Africa, printre care cel al indigenilor monbuttu, încă practică canibalismul, de ce acei sălbatici, care nu le erau deloc inferiori, n-ar fi avut obiceiul să-și mănânce semenii... sau pe-aproape?

În orice caz, era incontestabil că acele ființe erau antropoide dintr-o specie superioară urangutanilor din Borneo, cimpanzeilor din Guineea, gorilelor din Gabon, care se apropie cel mai mult de om. Într-adevăr, știau să facă focul și-i descoperiseră diferite utilizări domestice, cum ar fi focul din prima tabără, făclia pe care călăuza o plimbase prin acele singurătăți întunecoase. Și a apărut atunci ideea că acele flăcări mișcătoare, observate la lizieră, ar fi putut să fie aprinse de acești locuitori ciudați ai marii păduri.

La drept vorbind, se presupune că unii cvadrumani folosesc focul. Astfel, Emir Pașa povestește că pădurile din Msokgonia, în nopțile de vară, sunt bântuite de cârduri de cimpanzei care își fac lumină cu făclii și hoinăresc până pe plantații.

Și mai trebuie adăugat că acele ființe dintr-o specie necunoscută se asemănau cu oamenii din punctul de vedere al poziției corpului și al mersului. Niciun alt cvadruman nu era mai demn să poarte numele de *orang*, care înseamnă exact „omul pădurilor".

– Și apoi, vorbesc, le-a atras atenția John Cort, după alte diferite observații ce fuseseră făcute despre locuitorii acelui sat aerian.

– Ei bine, dacă vorbesc, înseamnă că au cuvinte să se exprime și aș vrea bucuros să le cunosc pe cele care înseamnă „Mor de foame!... Când ne așezăm la masă?", a izbucnit Max Huber.

Dintre cei trei prizonieri, Khamis era cel mai năucit. Creierul lui, puțin înclinat spre discuții cu subiect antropologic, nu putea să înțeleagă că acele ființe nu erau animale, că acele animale nu erau maimuțe. Erau maimuțe care mergeau, vorbeau, făceau focul, trăiau în sate, dar până la urmă maimuțe. Și chiar i se părea deja destul de extraordinar că în pădurea Ubangi trăiau astfel de specii despre care nu se știuse niciodată. Demnitatea lui de indigen al continentului negru suferea pentru că acele animale „erau atât de apropiate de propriii lui semeni, prin capacitățile lor naturale".

Există prizonieri care se resemnează, alții, nu. John Cort și Khamis (și mai ales neliniștitul Max Huber) nu făceau parte din cea de-a doua categorie. În afara neajunsului de a fi închiși în acea colibă, îi preocupa imposibilitatea de a vedea prin pereții ei opaci, îngrijorarea în privința viitorului, incertitudinea deznodământului acelei aventuri. Și foamea le devenea chinuitoare, căci ultima dată mâncaseră în urmă cu vreo cincisprezece ore.

Exista totuși o împrejurare pe care se putea bizui o oarecare speranță, chiar dacă destul de vagă: faptul că protejatul lui Llanga locuia în acel sat (probabil satul lui natal) și în mijlocul familiei sale, admițând că ceea ce se înțelege prin „familie" există și la acei sălbatici din pădurea Ubangi.

– Or, după cum zice John Cort, de vreme ce acel micuț fusese salvat din vârtej, se poate crede că a fost salvat și Llanga. Probabil nu

s-au despărțit și, dacă Llanga află că trei oameni tocmai au fost aduși în acel sat, cum ar putea el să nu înțeleagă că e vorba de noi? În fond, nu ne-au făcut niciun rău până acum, și probabil că nu i-au făcut nici lui Llanga.

– Evident, protejatul e teafăr, dar e oare și protectorul? a întrebat Max Huber. Nimic nu dovedește că bietul nostru Llanga n-a pierit în râu!

Nimic, într-adevăr...

În acel moment, ușa colibei, păzită de doi zdrahoni, s-a deschis și și-a făcut apariția micul indigen.

– Llanga! Llanga! au exclamat cei doi prieteni într-un glas.

– Prietene Max... prietene John! a răspuns Llanga aruncându-se în brațele lor.

– De când te afli aici? a întrebat precautul *foreloper*.

– De ieri-dimineață...

– Și cum ai ajuns?

– Am fost cărat prin pădure.

– Cei care te purtau mergeau probabil mai repede decât noi, Llanga?

– Foarte repede!

– Și cine te-a dus în brațe?

– Unul dintre cei care mă salvaseră... care v-a salvat și pe voi...

– Oameni?

– Da... oameni... nu maimuțe... nu! Nu maimuțe!

Micul indigen era ferm încredințat de asta! În orice caz, erau tipi dintr-o rasă deosebită, probabil puțin inferioară omului. O rasă intermediară de primitivi, poate specimene din acest gen de antropopiteci care lipsesc din lanțul dezvoltării omului...

Llanga le-a povestit apoi pe scurt ce i se întâmplase, după ce le-a sărutat de mai multe ori mâinile francezului și americanului – trași și ei din apă, ca el, în momentul în care îi prinsese repezișul –, pe care nu mai sperase să-i revadă vreodată.

Când pluta se izbise de stânci, fuseseră aruncați în vârtej, el și Li-Mai.

– Li-Mai! a exclamat Max Huber.

– Da... Li-Mai... așa-l cheamă. Mi-a repetat, arătându-se pe el: „Li-Mai, Li-Mai"...

– Are deci nume? a zis John Cort.

– E limpede, John! Când vorbești, nu e firesc să ți se dea un nume?

– Tribul, neamul acesta, cum vrem să-i spunem, are și el un nume? a întrebat John Cort.

– Da... wagddi, a răspuns Llanga. L-am auzit pe Li-Mai zicându-le „wagddi"!

În realitate, acest cuvânt nu este propriu limbii congoleze. Dar, wagddi sau nu, câțiva indigeni se aflaseră pe malul stâng la râului Johausen când se produsese catastrofa. Unii au alergat pe baraj, s-au aruncat în torent ca să-i salveze pe Khamis, John Cort și Max Huber, ceilalți, pe Li-Mai și pe Llanga. Acesta din urmă își pierduse cunoștința, nu-și mai amintea ce se întâmplase după aceea și crezuse că prietenii lui se înecaseră în repeziș.

Când Llanga se trezise din leșin, se aflase în brațele vânjoase ale unui wagddi, chiar tatăl lui Li-Mai, micuțul fiind dus în brațe chiar de *ngora*, mama lui! Se putea presupune că, înainte cu câteva zile să-l fi întâlnit pe Llanga, micuțul se rătăcise în pădure și părinții porniseră în căutarea lui. Știm cum fusese salvat de Llanga de la o moarte sigură în apele râului.

Bine tratat și îngrijit, Llanga a fost dus până în satul waggdian. Li-Mai s-a înzdrăvenit curând, suferind doar de inaniție și de oboseală. După ce fusese protejatul lui Llanga, devenise protectorul lui. Părinții lui Li-Mai se arătaseră recunoscători față de micul indigen. Din moment ce recunoștința se întâlnește la animale pentru serviciile care le sunt făcute, de ce n-ar exista și la ființe care le sunt superioare?

Pe scurt, chiar în acea dimineață, Llanga fusese dus de Li-Mai în fața acelei colibe. Din ce motiv? Nu știa atunci. Dar se auzeau voci și, trăgând cu urechea, el le recunoscuse pe cele ale prietenilor John Cort și Max Huber.

Asta se întâmplase de când se despărțiseră la barajul râului Johausen.

– Bine, Llanga, bine! a zis Max Huber. Dar murim de foame și, înainte de a continua explicațiile, dacă poți, având în vedere protecțiile tale importante...

Llanga a ieșit și s-a întors cu ceva de-ale gurii: o bucată de carne de bivol friptă, sărată cum se cuvine, vreo șase fructe de baobab, zise și „pâine de maimuță" sau „pâine de om", banane proaspete și, într-o tigvă, apă limpede amestecată cu un suc lăptos de *lutex*, secretat de liana de cauciuc din specia *Landolphia*.

E lesne de înțeles că orice conversație a încetat. John Cort, Max Huber și Khamis aveau o nevoie mult prea mare de hrană ca să facă mofturi în privința calității. Din bucata de carne de bivol, din pâine și din banane n-au lăsat decât oasele și cojile.

John Cort l-a întrebat apoi pe micul indigen dacă acei wagddi erau numeroși.

– Mulți, mulți! Am văzut mulți... pe străzi, în colibe... a răspuns Llanga.

– La fel de mulți ca în satele din Bornu sau Bachirmi?

– Da.

– Și ei nu coboară niciodată?

– Ba da, ba da, ca să vâneze, să adune rădăcini, fructe... să ia apă.

– Și vorbesc?

– Da, dar nu-i înțeleg... Și totuși, cuvinte uneori... cuvinte pe care eu le cunosc... cum zice Li-Mai.

– Și tatăl... mama acelui micuț?

– O, foarte buni pentru mine! Și ce v-am adus aici e de la ei...

– Sunt nerăbdător să-mi exprim mulțumirile.. a declarat Max Huber.

– Și cum se numește satul acesta din copaci?

– Ngala.

– Și satul ăsta are un șef? a întrebat John Cort.

– Da.

– Și l-ai văzut?

– Nu, dar am auzit că i se spune Mselo-Tala-Tala.

– Cuvinte indigene! a exclamat Khamis.

– Și ce înseamnă aceste cuvinte?

– Taica Oglindă, a răspuns Khamis.

Într-adevăr, așa numesc congolezii un bărbat care poartă ochelari.

XIV

NEAMUL WAGDDI

Prezența Maiestății Sale Mselo-Tala-Tala, regele tribului wagddi, care guverna acel sat aerian, n-ar fi fost de ajuns ca să-i satisfacă dorințele lui Max Huber? În impetuozitatea imaginației sale, nu întrezărise oare, în adâncurile acelei misterioase păduri a Ubangi-ului, generații noi, cetăți necunoscute, o întreagă lume extraordinară a cărei existență nu era bănuită de nimeni? Ei bine, i se făcuse pe plac!

Și a fost primul care s-a bucurat că avusese dreptate, și nu s-a oprit decât la observația la fel de corectă a lui John Cort:

– E limpede, dragă prietene. Ca toți poeții, ești și ghicitor, și ai prezis...

– Corect, dragă John. Dar, indiferent cine sunt acești semioameni din tribul wagddi, nu intenționez deloc să-mi sfârșesc existența în capitala lor.

– Ei, dragă Max, trebuie să stai aici îndeajuns ca să studiezi această rasă din punct de vedere etnologic și antropologic, ca să publici despre ei o cărțulie groasă care va revoluționa institutele celor două continente!

– Așa să fie, a replicat Max Huber. Vom observa, vom compara, vom studia toate tezele despre problema antropomorfiei, dar cu două condiții...

– Prima?

– Să ni se acorde libertatea, contez pe asta, libertatea de a ne mișca liber în acest sat.

– Și a doua?

– Ca, după ce am circulat liber, să putem pleca oricând ne convine...

– Și cui să ne adresăm? a întrebat Khamis.

– Maiestății Sale Taica Oglindă, a răspuns Max Huber. De fapt, de ce-i spun așa supușii?

– Și în limba congoleză? a adăugat John Cort.

– Oare Maiestatea Sa este miop sau prezbit și poartă ochelari? a vrut să știe Max Huber.

– Și întâi de toate, de unde-ar proveni acești ochelari? a adăugat John Cort.

– N-are importanță, a continuat Max Huber. Când vom fi în măsură să stăm de vorbă cu acest suveran, fie că ne-ar învățat el limba, fie că i-am învățat-o noi pe-a lui, îi vom propune să semneze un tratat de alianță ofensivă și defensivă cu America și Franța și va fi obligat să ne decerneze Marea Cruce a Ordinului wagddian!

Max Huber nu se pronunța oare prea categoric, contând pe faptul că vor fi complet liberi în acel sat și că apoi vor pleca când vor dori? Or, dacă el, John Cort și Khamis n-ar apărea la factorie, cine s-ar gândi să vină să-i caute în acel sat Ngala din străfundul marii păduri? Și, văzând că nu revenea nimeni din caravană, cine ar bănui că nu pieriseră toți în regiunile Ubangi-ului superior?

Cât privește întrebarea dacă Khamis și însoțitorii lui ar rămâne sau nu prizonieri în acea colibă, aceasta și-a găsit răspunsul aproape imediat. Ușa s-a deplasat în legăturile ei de liane și a apărut Li-Mai.

Micuțul s-a dus întâi direct la Llanga și l-a copleșit cu mângâieri, la care micul indigen a răspuns cu dragă inimă. John Cort avea acum ocazia să examineze mai cu atenție acea creatură aparte. Dar, ușa fiind deschisă, Max Huber le-a propus tuturor să iasă și să se amestece cu populația din satul aerian.

Deci au ieșit, călăuziți de micuțul sălbatic (nu l-am putea numi astfel?), care se ținea de mâna lui Llanga. Au ajuns astfel în centrul unui fel de răspântie pe unde treceau în sus și în jos wagddieni, „mergând la treburile lor".

Acea intersecție era plantată cu arbori sau mai degrabă umbrită de vârfurile unor arbori ale căror trunchiuri robuste susțineau acea construcție aeriană. Ea se sprijinea la vreo treizeci de metri de sol pe crengile principale ale acelor puternici bauhinia, arbori de bumbac, baobabi. Formată din grinzi de lemn transversale fixate solid unele de altele prin cepuri și liane, la suprafață se întindea un strat de pământ bătătorit și, deoarece punctele de sprijin erau și multe, și trainice, solul fals nu tremura sub picioare. Și chiar atunci când rafalele violente băteau printre vârfurile înalte, construcția acelei suprastructuri abia dacă resimțea o fremătare ușoară.

Prin spațiile mici din plasa de frunziș pătrundeau razele soarelui. Era o zi frumoasă. Porțiuni mari de cer albastru se arătau deasupra ultimelor crengi. O adiere ușoară, plină de miresme tari, răcoarea atmosfera.

În timp ce grupul de străini se plimba, ciudații wagddi, bărbați, femei, copii, îi priveau fără nici cea mai mică surprindere. Vorbeau

unii cu alții cu o voce răgușită, rostind cu repeziciune fraze scurte și cuvinte de neînțeles. Totuși, lui Khamis i s-a părut că înțelegea câteva expresii din limba congoleză și nu era de mirare, deoarece Li-Mai folosise de mai multe ori de cuvântul „*ngora*". Asta părea totuși inexplicabil. Dar și mai inexplicabil era că John Cort fusese frapat de repetarea a două-trei cuvinte germane, printre altele „*Vater*"[1], și le adusese la cunoștință însoțitorilor săi această particularitate.

– Dragă John, vreau să-ți spun că mă aștept la orice, chiar și ca aceste ființe să mă bată pe burtă zicându-mi: „Ce mai faci, bătrâne?" a răspuns Max Huber.

Din când în când, Li-Mai îi dădea drumul mâinii lui Llanga și alerga de la unul la altul, ca un copil vioi și vesel. Părea mândru că îi plimba pe acei străini pe străzile satului. Dar n-o făcea la întâmplare (se vedea bine), ci îi ducea undeva, și aceștia n-aveau altceva de făcut decât să se lase conduși de acea călăuză de cinci ani.

Acei primitivi (așa le spunea John Cort) nu erau complet goi. În afară de părul roșiatic care le acoperea o parte din corp, bărbații și femeile purtau pe șolduri o bucată de țesătură din fibre vegetale, aproape asemănătoare, deși mai grosolan confecționată, cu cele realizate în mod obișnuit din fibre de salcâm la Porto Novo, în Dahomey.

John Cort a remarcat mai ales că wagddienii aveau capete rotunjite, de dimensiunile tipului microcefal, foarte apropiate de unghiul facial al omului, prezentând foarte puțin prognatism. În plus, arcadele sprâncenelor nu le erau deloc proeminente ca la toate maimuțele. Cât privește părul de pe cap, acesta avea aspectul lânos neted al indigenilor din Africa ecuatorială, iar barba le era rară.

– N-au picior prehensibil, a zis John Cort.

[1] „Tată", în limba germană, în original. (n.a.)

– Și nici apendice codal, nicio frântură de coadă! a adăugat Max Huber.

– Într-adevăr, și acesta e deja un semn de superioritate, a răspuns John Cort. Maimuțele antropomorfe n-au nici coadă, nici pungi pe obraji, nici calozități. Se deplasează orizontal sau vertical, după dorință. Dar s-a observat că cvadrumanii care merg în picioare nu se folosesc de tălpile picioarelor și se sprijină pe dosul degetelor îndoite. Or, asta nu e valabil și la acești wagddi; mersul lor, trebuie să recunoaștem, seamănă perfect cu cel al omului.

Observația fiind cât se poate de corectă, era vorba fără îndoială de o rasă nouă. De altfel, în privința piciorului, unii antropologi admit că nu există nicio diferență între cel al maimuței și cel al omului; acesta din urmă ar avea chiar degetul mare opozabil dacă talpa n-ar fi deformată de folosirea încălțărilor.

În plus, există similitudini fizice între cele două rase. Cvadrumanii care au poziția verticală a corpului, ca omul, sunt mai puțin zburdalnici, se strâmbă mai puțin, pe scurt, fiind cei mai gravi, mai serioși din specie. Or, tocmai această gravitate se manifesta în atitudinea și în acțiunile acelor locuitori ai satului Ngala. În plus, dacă John Cort i-ar fi examinat cu atenție, ar fi constatat că sistemul lor dentar era identic cu al omului.

Aceste asemănări au putut deci, până la un anumit punct, să genereze doctrina variabilității speciilor, evoluția ascensională preconizată de Darwin. Ba chiar au fost considerate decisive prin compararea celor mai evoluate specimene pe scara simiană cu oamenii primitivi. Linné a susținut opinia că existaseră oameni troglodiți, expresie care, în orice caz, nu li s-ar fi putut aplica acelor wagddi care trăiau în copaci. Vogt a ajuns chiar să pretindă că omul provine

din trei maimuțe mari: urangutanul, tip brahicefal cu păr lung și maroniu, ar fi, după părerea lui, strămoșul rasei negrito[1]; cimpanzeul, dolicocefal, cu maxilare mai puțin masive, ar fi strămoșul negrilor; de la gorilă, având specifice dezvoltarea toracelui, forma piciorului, mersul propriu, caracterul osteologic al trunchiului și al extremităților, s-ar trage omul alb. Dar acestor similitudini li se pot opune diferențe de o importanță esențială de ordin intelectual și moral, diferențe care trebuie să dea dreptate doctrinelor lui Darwin.

Dacă luăm în considerație caracterul celor trei tipuri de cvadrumani, fără să admitem totuși că creierul lor are cele douăsprezece milioane de celule și cele patru milioane de fibre ale creierului omenesc, se cuvine să credem că aparțin unei rase superioare a animalelor. Dar nu se va putea trage niciodată concluzia că omul ar fi o maimuță perfectă sau maimuța, un om în stare de degenerescență.

Cât privește microcefalul, din care se dorește să se facă o verigă intermediară între om și maimuță, specie zadarnic prezisă de antropologi și căutată în van, această verigă care ar lega regnul animal de regnul „hommal" (termen folosit de domnul Quatrefages[2]), ar fi trebuit oare să se admită că era reprezentată de acei wagddi? Întâmplările unice ale călătoriei în curs le rezervaseră francezului și americanului descoperirea ei?

Și, chiar dacă această rasă necunoscută se apropia din punct de vedere fizic de rasa omenească, tot ar mai fi trebuit ca acești wagddi să aibă simțul moral și religios al omului, plus capacitatea lui de a

[1] Apelativul folosit pentru a denumi populațiile umane care trăiesc în trei zone geografice din sud-estul asiatic: insulele Andaman, peninsula Malaya și Filipine. Termenul a fost folosit de spanioli în secolul al XVII-lea și înseamnă „negru mic". Denumirea a fost folosită în relatările de călătorie și de ofițerii coloniali din Asia de sud-est.

[2] Jean Louis Armand de Quatrefages de Bréau (1810–1892), zoolog și antropolog francez.

concepe abstracții și generalizări, și aptitudinile pentru arte, științe și litere. Abia atunci ar fi posibil să ne pronunțăm între tezele monogeniste și poligeniste.

Dar, în fond, era sigur că acei wagddi vorbeau. Deloc limitați la instincte, ei aveau idei (ceea ce presupune folosirea cuvântului) și cuvinte care formau laolaltă limbajul. În loc de strigăte, deslușite cu ajutorul privirii și al gestului, foloseau o vorbire articulată, având ca bază o serie de sunete și de figuri convenționale ce trebuie să fi fost transmise prin atavism.

Și asta îl impresionase cel mai mult pe John Cort. Acea capacitate care implică participarea memoriei indica o influență congenitală de rasă.

Totuși, în timp ce observau obiceiurile acelui trib silvestru, John Cort, Max Huber și Khamis pășeau pe străzile satului.

Era un sat mare? În realitate, circumferința n-ar fi fost mai mică de cinci kilometri.

– Și, după cum zice Max Huber, dacă e doar un cuib, e cel puțin unul mare!

Realizată de populația de wagddi, acea construcție vădea o artă superioară priceperii păsărilor, albinelor, castorilor și furnicilor. Chiar dacă trăiau în copaci, acei primitivi gândeau și își exprimau gândurile tocmai pentru că atavismul le-o impusese.

– În orice caz, natura, care nu se înșală niciodată, a avut motivele ei să-i împingă pe waggdi să adopte această existență. În loc să se târască pe un sol nesănătos, pe care soarele nu-l pătrunde niciodată cu razele sale, trăiesc în mediul binefăcător al vârfurilor copacilor din această pădure.

Cele mai multe dintre colibe, proaspete și pline de verdeață, dispuse în formă de stup, erau larg deschise. Femeile se ocupau cu treburi domestice foarte rudimentare. Copiii erau numeroși și cei mai mici erau alăptați de mamele lor. Mai mulți bărbați adunau din arbori fructe, alții coborau pe scară să-și vadă de ocupațiile lor obișnuite. Unii urcau cu vânat, alții aduceau urcioare pe care le umpluseră în albia râului.

– E supărător că nu cunoaștem limba acestor aborigeni! Niciodată nu vom putea nici să conversăm cu ei, nici să le cunoaștem cu adevărat literatura... de altfel, încă n-am zărit nici biblioteca municipală, nici liceul de băieți sau de fete!

Totuși, deoarece limba wagddiană, după cât auziseră de la Li-Mai, conținea și cuvinte indigene, Khamis încercase să i se adreseze copilului cu câteva dintre cele mai obișnuite.

Dar, oricât de inteligent ar fi fost, Li-Mai n-a părut să le înțeleagă.

Și totuși, el rostise în fața lui John Cort și Max Huber cuvântul „*ngora*" când zăcea pe plută. Și, de atunci, Llanga afirma că aflase de la tatăl micuțului că satul se numea Ngala, și șeful, Mselo-Tala-Tala.

În fine, după o plimbare de o oră, Khamis și însoțitorii lui au ajuns la capătul satului. Acolo se ridica o colibă mai mare. Construită între crengile unui enorm arbore de bumbac, avea fațada zăbrelită cu trestii și acoperișul i se pierdea în frunziș.

Acea colibă era oare palatul regelui, sanctuarul vrăjitorilor, templul duhurilor, așa cum au cele mai multe triburi sălbatice din Africa, Australia și insulele din Pacific?

Acum, aveau ocazia să obțină de la Li-Mai câteva informații mai precise. Astfel, John Cort l-a prins de umeri și l-a întors cu fața spre colibă, apoi l-a întrebat:

– Mselo-Tala-Tala?

Singurul răspuns primit a fost un semn din cap.

Așadar, acolo locuia șeful satului Ngala. Maiestatea Sa wagddiană.

Și, fără multă vorbă, Max Huber s-a îndreptat direct spre coliba cu pricina.

Copilul și-a schimbat imediat atitudinea și l-a ținut pe loc manifestând o adevărată spaimă.

Max Huber a insistat, repetând de câteva ori:

– Mselo-Tala-Tala?

Dar, în momentul în care Max Huber urma să ajungă la colibă, micuțul a alergat la el și l-a împiedicat să meargă mai departe. Era interzis oare să se apropie de locuința regală?

Într-adevăr, două santinele wagddi tocmai se ridicaseră și, agitându-și armele, un fel de topoare din lemn de corn și sulițe, l-au oprit să intre.

– Ca să vezi! a izbucnit Max Huber. Și aici, la fel ca în altă parte, în marea pădure a Ubangi-ului, la fel ca în capitalele din lumea civilizată, gărzi de corp, străji imperiale, pretorieni de pază în fața palatului, și ce palat... cel al unui suveran om-maimuță.

– De ce să ne mirăm, dragă Max?

– Ei bine, de vreme ce nu-l putem vedea pe monarh, îi vom cere o audiență în scris... a declarat acesta.

– Bine, dar, chiar dacă vorbesc, îmi închipui că acești primitivi n-au ajuns să știe să scrie și să citească! a replicat John Cort. Mai puțin evoluați decât indigenii din Sudan și Congo, sălbaticii din triburile fund, shilu, deneka, monbuttu, ei nu par a fi atins acel grad de civilizație care implică preocuparea de a-și trimite copiii la școală!

Două santinele wagddi tocmai se ridicaseră și, agitându-și armele, un fel de topoare din lemn de corn și suliță, l-au oprit să intre.

– Cam asta e și părerea mea, John. În plus, cum să iei contact în scris cu oamenii a căror limbă ți-e necunoscută?

– Să ne lăsăm conduși de acest micuț, a fost de părere Khamis.

– Recunoști coliba tatălui și mamei lui? l-a întrebat John Cort pe micul indigen.

– Nu, prietene John, dar ne va duce cu siguranță acolo Li-Mai, a răspuns Llanga. Să-l urmăm... Și, apropiindu-se de copil cu mâna întinsă spre stânga, i-a repetat: *Ngora... ngora?*

Copilul a înțeles în mod sigur, căci a dat imediat din cap în sus și în jos.

– Asta ne arată că semnul de negare și cel de consimțire sunt instinctive și aceleași la toți oamenii... o dovadă în plus că acești primitivi se apropie mult de om.

După câteva minute, vizitatorii ajungeau într-o parte a satului mai umbroasă, unde vârfurile își încâlceau strâns frunzișul.

Li-Mai s-a oprit în fața unei colibe din paie curățele, al cărei acoperiș era făcut din frunze de ensete, acel bananier atât de răspândit în marea pădure, aceleași frunze pe care inventivul *foreloper* le folosise la tenda de pe plută. Un fel de chirpici forma pereții colibei în care se intra pe o ușă deschisă în acel moment.

Copilul i-a arătat-o lui Llanga cu mâna și acesta a recunoscut-o.

– Aici e, a zis el.

Căsuța avea o singură încăpere. În fund, se afla un așternut de iarbă uscată, ușor de schimbat. Într-un colț, câteva pietre formau un fel de vatră în care ardeau tăciuni. Singurele ustensile erau două-trei tigve, un urcior de pământ plin cu apă și două oale tot din pământ. Acei locuitori ai pădurii nu descoperiseră încă furculița și mâncau cu degetele. Ici și colo, pe o placă fixată de perete, se puteau vedea fructe,

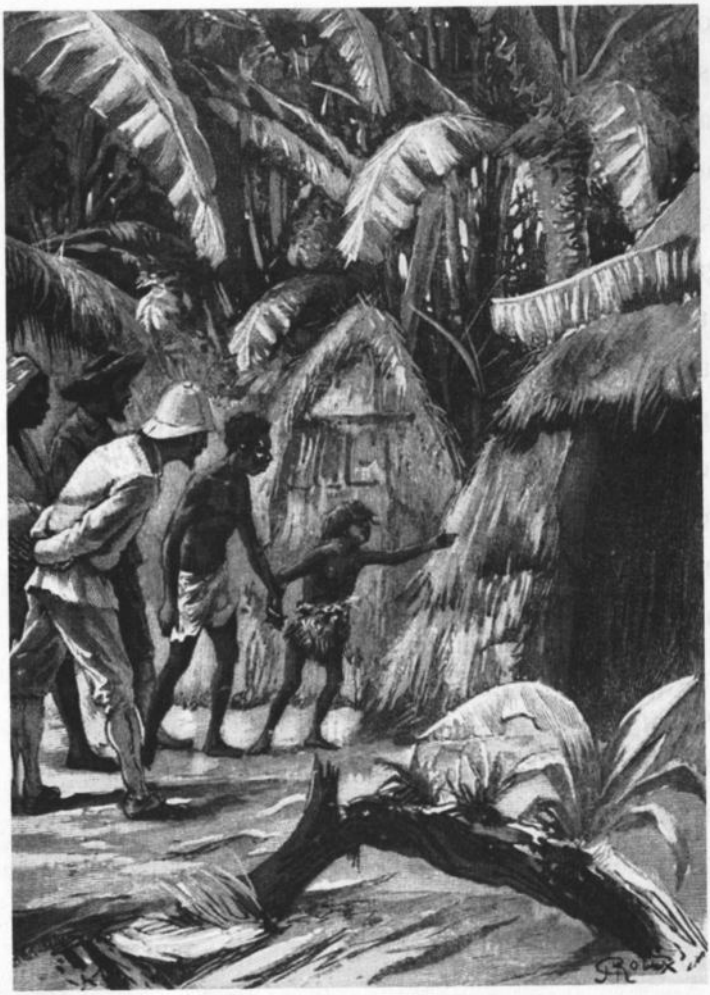

– Aici e, a zis el.

rădăcini, o bucată de carne friptă, vreo șase păsări jumulite pentru viitoarea masă și, atârnate de spini mari, fâșii de țesătură din scoarță.

Cei doi părinți wagddi s-au ridicat în momentul în care Khamis și însoțitorii lui au intrat în colibă.

– *Ngora*! *Ngora*!... Li-Mai... Li-Mai! a zis copilul. Apoi a adăugat însă, socotind că astfel va fi mai bine înțeles: *Vater*... *vater*!

Pronunța foarte prost cuvântul „tată" în germană. De altfel, ce putea să fie mai nemaipomenit decât un cuvânt german rostit de gurile acelor wagddi?

Imediat ce a intrat, Llanga s-a dus la mamă și aceasta și-a deschis brațele, l-a strâns la piept, l-a mângâiat cu mâna, manifestându-și întreaga recunoștință pentru salvatorul fiului ei.

Tot ce a observat deosebit John Cort e consemnat aici.

Tatăl era înalt, bine făcut, cu înfățișare viguroasă, cu brațe puțin mai lungi decât ar fi fost brațele unui om, mâini late și vânjoase, picioare ușor arcuite, cu talpa piciorului total sprijinită de sol.

Avea tenul aproape deschis al celor din triburile de indigeni care sunt mai mult carnivori decât ierbivori, o barbă lânoasă și scurtă, părul negru și creț, și un fel de lână îi acoperea tot corpul. Capul îi era de mărime mijlocie, maxilarele, puțin proeminente, ochii aveau pupilele lucitoare.

Mama, destul de grațioasă, avea o fizionomie plăcută și blândă; privirea vădea o mare sensibilitate afectivă, dinții îi erau frumos rânduiți și de un alb remarcabil și purta în păr (unde s-a mai văzut reprezentante ale sexului feminin fără cochetărie?) flori și, de asemenea (detaliu în fond inexplicabil), boabe de sticlă și mărgele de fildeș. Acea tânără wagddiană ducea cu gândul la aspectul cafrilor din sud-estul Africii, cu brațele rotunde și sculpturale, încheieturile mâinilor delicate, degetele fine, mâinile dolofane și picioare care ar fi putut să stârnească invidia multor europene. Corpul acoperit cu un păr lânos îi era acoperit cu o stofă din scoarță, strânsă în talie. Purta la gât medalia doctorului Johausen, asemănătoare cu aceea a copilului.

Ar fi fost imposibil să converseze cu Lo-Mai și La-Mai, spre marea neplăcere a lui John Cort. Dar se vedea bine că acești

doi primitivi se străduiau să îndeplinească tot ceea ce presupunea ospitalitatea wagddiană. Tatăl le-a oferit câteva fructe luate de pe tăblia care ținea loc de masă, matofee cu gust aspru, care proveneau de la o liană.

Oaspeții au acceptat fructele și au mâncat câteva, spre marea mulțumire a familiei.

Și atunci au avut ocazia să constate exactitatea acelor remarci făcute de multă vreme, și anume că limba wagddiană, după exemplul limbilor polineziene, prezenta asemănări frapante cu gânguritul copilului, ceea ce i-a îndreptățit pe filologi să pretindă că tot genul omenesc a folosit o perioadă lungă doar vocale înainte de formarea consoanelor. Acele vocale, combinându-se la infinit, exprimă sensuri foarte variate, cum ar fi: *ori oriori*, *oro oroora*, *orurna* etc. Consoanele sunt „k, t, p"; nazalele sunt „ng" și „m". Doar cu vocalele „ha" și „ra" se formează un șir de vocabule, care, fără consonanțe reale, redau toate nuanțele de exprimare și joacă rolul de substantive, pronume, verbe etc.

În discuțiile dintre wagddieni, întrebările și răspunsurile erau scurte, două-trei cuvinte care începeau aproape toate cu literele „ng, mgu, ms", ca la congolezi. Mama părea mai puțin vorbăreață decât tatăl și probabil limba ei n-avea capacitatea, asemenea limbilor femeilor de pe două continente, să funcționeze cu 12 000 de turații pe minut.

De asemenea, John Cort a observat cu surprindere că acei primitivi foloseau unii termeni congolezi și germani aproape schimonosiți, de altfel, prin pronunție.

În definitiv, era cât se poate de plauzibil ca ideile acelor ființe să nu reprezinte decât ce le trebuia pentru nevoile existenței și cuvintele

pe care le aveau să poată exprima doar acele idei. Dar, deși le lipsea religiozitatea, care se întâlnește la sălbaticii cei mai înapoiați, erau în mod sigur înzestrați cu calități afective. Aveau pentru copiii lor nu numai acele sentimente pe care le au și animale atât timp cât îngrijirea puilor este necesară conservării speciei, ci și sentimente de durată, așa cum și le manifestau tatăl și mama față de Li-Mai. Apoi, exista reciprocitate: schimb de mângâieri între părinți și copil. Se constata în mod clar existența familiei.

După un sfert de oră petrecut în acea colibă, Khamis, John Cort și Max Huber au ieșit conduși de Lo-Mai și de copilul lui. Cei trei s-au întors la coliba în care fuseseră închiși și pe care aveau s-o ocupe... cât timp? Mereu își puneau această întrebare, dar la care ei singuri poate că nu erau în stare să răspundă.

Acolo și-au luat rămas-bun unii de la alții. Lo-Mai l-a îmbrățișat încă o dată pe micul indigen și a întins nu laba, cum ar fi putut să facă un câine, sau mâna, cum ar fi putut să facă un cvadruman, ci amândouă mâinile, pe care John Cort și Max Huber le-au strâns cu mai multă afecțiune decât Khamis.

– Dragă Max, unul dintre marii voștri scriitori a pretins că în orice om există un eu și un altul... Ei bine, unul din cei doi le lipsește probabil acestor primitivi!

– Care, John?

– Celălalt, bineînțeles... În orice caz, ca să-i studiezi temeinic, ar trebui să trăiești ani întregi printre ei! Or, eu sper să putem pleca de-aici în câteva zile...

– Asta va depinde de Maiestatea Sa, a răspuns Max Huber. Și cine știe dacă nu cumva Mselo-Tala-Tala va dori să ne facă șambelani la curtea wagddiană.

XV

TREI SĂPTĂMÂNI DE STUDIU

Și acum, cât timp aveau să stea în acel sat John Cort, Max Huber, Khamis și Llanga? S-ar fi putut ca un incident să le schimbe situația care era destul de neliniștitoare? Toți patru se simțeau foarte supravegheați, așa că n-ar fi putut să fugă. Și, de altfel, presupunând că ar fi reușit să evadeze, în mijlocul acelei regiuni de nepătruns din marea pădure, cum ar fi ajuns la lizieră, cum ar fi regăsit cursul râului Johausen?

După ce dorise atât de mult ceva extraordinar, Max Huber considera că situația, prelungindu-se, își pierdea foarte mult din farmec. Așa că avea să se arate din ce în ce mai nerăbdător, mai dornic să plece spre bazinul fluviului Ubangi, să se întoarcă în factoria din Libreville, de unde nu avea cum să nu le vină vreun ajutor.

Khamis era furios la culme din cauza acestui ghinion care îi făcuseră să cadă în labele (după părerea lui, erau labe!) acelor creaturi inferioare. Nu-și ascundea disprețul pe care i-l inspirau, deoarece nu se deosebeau mult de triburile din Africa Centrală. Mândrul *foreloper* încerca un fel de invidie instinctivă, inconștientă, pe care cei doi prieteni o observau foarte bine. La drept vorbind, el era la fel de

grăbit ca Max Huber să părăsească Ngala și avea să facă tot ce era posibil în această privință.

John Cort era însă mai puțin grăbit. Studierea acelor primitivi îl interesa în mod special. Ca să le aprofundeze obiceiurile, existența în toate detaliile, caracterul etnologic, valoarea morală, ca să știe în ce măsură depindeau de animalitate i-ar fi fost de-ajuns câteva săptămâni. Dar s-ar fi putut afirma că șederea la acei wagddi n-ar fi durat mai mult, luni și poate chiar ani? Și care ar fi fost sfârșitul unei aventuri atât de uimitoare?

În orice caz, nu părea ca John Cort, Max Huber și Khamis să fi fost amenințați de tratamente rele. Fără îndoială că acei locuitori ai pădurii le recunoșteau superioritatea intelectuală. În plus, ciudățenie inexplicabilă, nu păruseră niciodată surprinși văzând reprezentanți ai rasei umane. Totuși, dacă ei ar fi vrut să folosească forța să fugă, s-ar fi expus unor violențe pe care ar fi fost mai bine să le evite.

– Trebuie să începem tratative cu Taica Oglindă, suveranul cu ochelari, și să-l convingem să ne redea libertatea, a zis Max Huber.

În fond, probabil nu era imposibil să se obțină o întrevedere cu Maiestatea Sa Mselo-Tala-Tala, numai dacă nu cumva le era interzis străinilor să-i contemple augusta persoană! Dar, dacă ar fi ajuns în fața lui, cum ar fi putut să comunice? Nu s-ar fi înțeles nici în limba congoleză! Și apoi, ce-ar fi rezultat din asta? Oare nu era în interesul wagddienilor să-i rețină pe acei străini ca să asigure secretul existenței unei rase necunoscute în străfundurile pădurii din zona fluviului Ubangi?

Și totuși, dacă era să-i dăm crezare lui Jonh Cort, acea detenție în satul aerian avea circumstanțe atenuante, fiindcă știința antropologiei

comparate ar fi putut să profite, savanții ar fi fost emoționați de această descoperire a unei rase noi. Cât privește deznodământul...

– La naiba dacă știu! repeta Max Huber, care n-avea stofa unui Garner sau a unui Johausen.

După ce toți trei, urmați de Llanga, s-au întors în colibă, au remarcat mai multe schimbări de natură să-i mulțumească.

Întâi, un wagddi făcea curat în încăpere. În plus, John Cort observase deja că acei primitivi aveau instinctul curățeniei, de care sunt lipsite cele mai multe animale. Dacă își făceau curat în camere însemna că își făceau și toaleta. Brațe de iarbă uscată fuseseră așezate în fundul colibei. Or, deoarece Khamis și însoțitorii lui nu avuseseră alt așternut de la distrugerea caravanei, asta nu le-ar fi schimbat nimic din obiceiuri.

În plus, pe jos fuseseră așezate diverse obiecte (acei wagddi nu aveau nici mese, nici scaune), câteva ustensile grosolane, oale și urcioare confecționate de ei. Ici fructe de mai multe feluri, colo o ciozvârtă de antilopă friptă. Carnea crudă era potrivită doar pentru animalele carnivore; rareori se pot găsi pe treapta cea mai de jos a scării evoluției ființe care să se hrănească doar cu ea.

– Cel care e capabil să facă focul îl folosește la prepararea alimentelor, a declarat John Cort. Nu mă mir deloc că acești wagddi se hrănesc cu carne friptă.

Astfel, coliba avea o vatră formată dintr-o piatră plană și fumul se pierdea printre ramurile arborelui *Khaya senegalensis* care o adăpostea.

În momentul în care toți patru au ajuns în fața ușii, acel wagddi și-a întrerupt treaba.

Era un tânăr de vreo 20 de ani, cu mișcări agile și fizionomie inteligentă. El le-a arătat cu mâna obiectele pe care le adusese.

Printre ele, Max Huber, John Cort și Khamis și-au zărit (extrem de mulțumiți) carabinele puțin ruginite, care ar fi fost ușor de adus în stare de funcționare.

– Sigur că da, sunt bine-venite! a exclamat. Și, la nevoie...

– Le-am folosi, dacă am avea cutia noastră cu cartușe, a adăugat John Cort.

– Iat-o, a răspuns Khamis.

Și le-a arătat cutia metalică așezată în stânga lângă ușă.

După cum ne amintim, Khamis avusese prezența de spirit să arunce cutia aceea și armele pe stâncile barajului în momentul în care pluta se izbise de el, un loc unde nu ajungea apa. Acolo le găsiseră acei wagddi și le aduseseră în satul Ngala.

– Dacă ne-au înapoiat carabinele, știu oare la ce folosesc armele de foc? a întrebat Max Huber.

– N-am habar, dar ei știu că nu trebuie să păstrezi ce nu-i al tău, și asta este deja o dovadă în favoarea moralității lor, a răspuns John Cort.

Oricum, întrebarea lui Max Huber rămânea totuși importantă.

– Kollo... Kollo!

Cuvântul, rostit clar, a răsunat de mai multe ori, și, pronunțându-l, tânărul wagddi își ridicase mâna în dreptul frunții, apoi își atinsese pieptul, părând să spună: „Kollo sunt eu!"

John Cort a presupus că acela era probabil numele noului lor servitor și, după ce l-a repetat de cinci-șase ori, Kollo și-a manifestat bucuria printr-un râs prelung.

Căci acei primitivi râdeau, și era cazul să se țină cont de asta din punct de vedere antropologic. Efectiv, dintre toate ființele, numai omul are această însușire. La cele mai inteligente (de exemplu, câinele),

chiar dacă se pot surprinde câteva indicii de râs sau de surâs, asta se vede doar în ochi și poate la comisurile buzelor. În plus, acei wagddi nu se lăsau, cum fac aproape toate patrupedele, în voia instinctului de a adulmeca hrana înainte de a o gusta, de a mânca întâi ce le place mai mult.

Iată deci în ce condiții aveau să trăiască cei doi prieteni, Llanga și Khamis. Coliba nu era o închisoare. Ar fi putut să iasă din ea după dorință. În cazul în care ar fi vrut să părăsească Ngala însă, fără îndoială că ar fi fost împiedicați dacă n-ar fi obținut permisiunea Maiestății Sale Mselo-Tala-Tala.

Așadar, n-aveau ce face altceva, poate provizoriu, decât să aibă răbdare, să se resemneze să trăiască în mijlocul acelei lumi ciudate din satul aerian.

Acei wagddi păreau de altfel blânzi din fire, puțin certăreți și (e cazul să insistăm) mai puțin curioși, mai puțin surprinși de prezența acelor străini decât ar fi fost cei mai înapoiați dintre sălbaticii din Africa și Australia. Prezența a doi albi și a doi indigeni congolezi nu-i mira pe cât l-ar fi mirat pe un indigen din Africa; îi lăsa indiferenți. Locuitorii satului aerian nu se arătau deloc indiscreți. Nu le stătea în fire nici căscatul gurii, nici snobismul. De exemplu, în materie de acrobație, ca să se cațăre în copaci, să zboare de la o creangă la alta, să coboare scara satului, ar fi putut să le dea lecții unui Billy Hayden, unui Jor Bib sau unui Foottit, cei mai iscusiți acrobați din acea epocă.

În timp ce-și etalau aceste calități fizice, acei wagddi dădeau dovadă de o abilitate vizuală extraordinară. Când vânau păsări, le doborau cu săgeți mici. Loviturile lor erau probabil la fel de sigure când vânau și cerbi, elani, antilope, precum și bivoli și rinoceri în

Wagddi dădeau dovadă de o abilitate vizuală extraordinară.

ținuturile din vecinătate. Atunci ar fi vrut Max Huber să-i însoțească, ca să le admire performanțele cinegetice, dar și s-o șteargă.

Da, la fugă se gândesc prizonierii tot timpul! Or, fuga nu se putea face decât pe singura scară, iar pe palierul de sus stăteau de pază războinici a căror vigilență ar fi fost greu de înșelat.

Max Huber ar fi dorit de mai multe ori să tragă în puzderia de păsări din copaci, nectarinide, pițigoi, bibilici, pupeze și multe

altele, consumate în număr mare de acei oameni ai pădurii. Dar el și însoțitorii lui primeau zilnic vânat, îndeosebi carne de diferite antilope, aryx, inyala, sasabi, waterbuck, atât de numeroase în pădurea Ubangi. Servitorul lor, Kallo, avea grijă să nu le lipsească nimic; le aducea zilnic apă proaspătă pentru nevoile gospodăriei și îi aproviziona cu lemne uscate pentru întreținerea focului din vatră.

Și apoi, utilizarea carabinelor ca arme de vânătoare ar fi avut dezavantajul de a le dezvălui puterea. Ar fi fost mai bine pentru ei să păstreze acest secret și, la nevoie, să le folosească drept arme ofensive sau defensive.

Aprovizionarea oaspeților cu carne însemna că acești wagddi se și hrăneau cu ea, când friptă pe cărbuni, când fiartă în vasele de pământ confecționate de străini. Asta și făcea Kallo pentru ei, acceptând ajutorul lui Llanga, nu al lui Khamis, care refuzase, din mândria lui de indigen.

Se cuvine să adăugăm (și asta spre marea mulțumire a lui Max Huber) că sarea nu le mai lipsea. Nu era clorura de sodiu existentă în soluție în apa de mare, ci sarea gemă foarte răspândită în Africa, Asia și America, ale cărei eflorescențe acopereau probabil solul în preajma satului Ngala. Instinctul ar fi fost de-ajuns ca să-i învețe pe acei wagddi, ca pe orice alt animal, utilitatea acelui mineral (sarea din alimentație).

John Cort era interesat de chestiunea focului. Cum îl obțineau oare acele ființe primitive? Prin frecarea unei bucăți de lemn tare de una de lemn moale, potrivit metodei sălbaticilor? Nu, nu procedau astfel, ci foloseau silexul, din care scoteau scântei prin lovire. Acele scântei erau suficiente ca să aprindă puful fructului de rentenier, frecvent întâlnit în pădurile africane, având proprietăți ca ale iascăi.

În plus, hrana azotată era completată în familiile wagddiene cu hrană vegetală oferită de natură. Aceasta era formată din rădăcini comestibile de două-trei feluri și de o mare varietate de fructe, cum ar fi cel de *Adansonia digitata*, care se numește cât se poate de îndreptățit „pâine de om" sau „pâine de maimuță", cum ar fi karita, ale cărei castane sunt umplute cu o materie grasă ce poate să înlocuiască untul, cum ar fi kigelia, cu bacele sale cu o savoare puțin fadă, dar mari (lungi de șaizeci de centimetri) și hrănitoare, sau alte fructe – banane, smochine, mango în stare sălbatică –, plus fructele destul de bune de tso, totul condimentat cu păstăi de tamarin. În fine, acei wagddi foloseau și mierea, și se țineau după cucul indicator ca să descopere stupii. Și, ori cu acest produs prețios, ori cu suc din diferite plante (printre altele, lutexul produs de o anumită liană), amestecat cu apă din râu, preparau băuturi fermentate puternic alcoolizate. Să nu ne mirăm, căci s-a descoperit că mandrilii din Africa, deși sunt doar maimuțe, au o slăbiciune accentuată pentru alcool!

Mai trebuie spus că un curs de apă foarte bogat în pește, care trecea pe sub Ngala, conținea aceleași specii găsite de Khamis și însoțitorii lui în râul Johausen. Dar era oare navigabil, acei wagddi foloseau oare ambarcațiuni? Ar fi fost important de știut în caz de fugă.

Or, acel curs de apă putea fi zărit de la capătul de sat opus casei regale. Dacă se postau lângă ultimii copaci, îi zăreau albia, lată de 11-12 metri. Din acel punct, se pierdea printre șiruri de copaci superbi, arbori de bumbac cu cinci tulpini, splendizi mparamousi (*Taxus elongata*) cu împletiturile lor noduroase, admirabili msoukoulio, ale căror trunchiuri sunt îmbrăcate în liane enorme, acele epifite care le strâng cu încolăcirile lor de șarpe.

Ei bine, da, acei wagddi știau să construiască ambarcațiuni, o artă cunoscută și de ultimii indigeni din Oceania. Vasul lor plutitor era mai mult decât o plută, mai puțin decât o pirogă, un simplu trunchi de copac scobit cu ajutorul focului și al toporului. Se conducea cu o vâslă plată și, când briza sufla în direcția bună, cu ajutorul unei pânze întinse între două prăjini făcute dintr-o scoarță a unui lemn extrem de tare, subțiată prin batere regulată cu ciocane de lemn.

Totuși, John Cort a constatat că acele creaturi primitive nu foloseau deloc în alimentație nici legumele, nici cerealele. Nu știau să cultive nici sorgul, nici meiul, nici orezul, nici maniocul, activitate obișnuită a triburilor din Africa Centrală. Dar nu trebuia să li se ceară acelor ființe cele ce se găseau în industria agricolă a unor dinka, fund, monbuttu, care pot fi numiți totuși oameni.

În fine, după toate aceste observații, John Cort a vrut să știe dacă acei wagddi au simț moral și religios.

Într-o zi, Max Huber l-a întrebat care era rezultatul observațiilor sale în această privință.

– Au o anumită moralitate, o anumită probitate, a răspuns el. Fac cu siguranță deosebirea între ce e bine și ce e rău. Au și simțul proprietății. Știu că-l au multe animale; câinii, printre altele, nu te lasă să le iei ce mănâncă. După părerea mea, acești wagddi au noțiunea de al tău și de al meu. Am remarcat asta când unul dintre ei a șterpelit câteva fructe dintr-o colibă în care intrase.

– A intervenit poliția? a întrebat Max Huber.

– Râzi tu, dragă prietene, dar e important ce spun. Ajutat de vecini, hoțul a fost bătut de păgubit. Adaug că aceste ființe primitive se apropie de om printr-o instituție.

– Care?

– Familia, care e formată în mod constant la ei, viața în comun a tatălui și mamei, îngrijirea copiilor, continuitatea afecțiunii părinților și copiilor. N-am observat oare toate astea la Lo-Mai? Acești wagddi au chiar trăiri care sunt omenești. De exemplu, Kollo... Oare nu roșește sub acțiunea unei influențe morale? Indiferent că o face din pudoare, timiditate, modestie sau confuzie, cele patru eventualități care îi împurpurează fruntea omului, este incontestabil că la el se produce acest efect. Deci, un sentiment; deci, un suflet!

– Atunci, dacă acești wagddi au atâtea calități morale, de ce să nu fie admiși în rândul oamenilor! a zis Max Huber.

– Fiindcă pare să se lipsească o idee proprie tuturor oamenilor, dragă Max.

– Adică?

– Ideea unei ființe supreme, pe scurt, religiozitatea, pe care o găsim la triburile cele mai sălbatice. N-am observat că ar adora divinități... N-au nici idoli, nici preoți...

– Doar dacă nu cumva divinitatea lor este tocmai acel rege Mselo-Tala-Tala, căruia nu-i putem vedea nici vârful nasului!

Ar fi fost probabil cazul să încerce o experiență convingătoare. Oare acele creaturi primitive ar fi rezistat la acțiunea toxică a atropinei, la care omul cedează, în timp ce animalele o suportă fără urmări neplăcute? Dacă da, erau animale, dacă nu, erau oameni. Dar experiența nu se putea face din lipsa substanței cu pricina. În plus, trebuia adăugat că n-avusese loc niciun deces în perioada ședерii celor doi prieteni la Ngala. Prin urmare, nu se putea ști dacă acei wagddi ardeau sau îngropau cadavrele și dacă aveau cultul morților.

Totuși, chiar dacă în mijlocul acelui trib nu apăreau nici preoți și nici măcar vraci, putea fi văzut un anumit număr de războinici

(înarmați cu arcuri, sulițe, țepușe, toporiști), cam o sută, aleși dintre cei mai viguroși și mai bine făcuți. Erau oare însărcinați doar cu paza regelui sau erau folosiți defensiv ori ofensiv? Era posibil ca în marea pădure să se afle și alte sate de același fel, cu aceeași origine și, dacă acei locuitori se numărau cu miile, de ce nu s-ar fi războit cu semenii lor, așa cum fac triburile din Africa?

În ceea ce privește ipoteza că acei wagddi ar fi luat contact deja cu indigenii din regiunea Ubangi, din Baghimi, din Sudan sau cu congolezii, aceasta era puțin plauzibilă, chiar dacă ar fi fost vorba despre acele triburi de pitici, indigeni bambusti, pe care misionarul englez Albert Lhyd le întâlnise în pădurile din Africa Centrală, cultivatori harnici despre care Stanley amintise în relatarea primei sale călătorii. Dacă un astfel de contact ar fi avut loc, existența acelor ființe ale pădurii ar fi fost cunoscută de mult și exclusivitatea descoperirii lor nu le-ar mai fi revenit lui John Cort și lui Max Huber.

– Dar, dacă acești wagddi s-ar omorî cât de cât între ei, să știi, dragă John, că asta ne-ar permite fără tăgadă să-i considerăm oameni!

De altfel, era destul de probabil ca războinicii wagddi să nu lenevească, ci să organizeze raiduri în vecinătate. După absențe care durau două-trei zile, reveneau, unii răniți, aducând diferite obiecte, ustensile și arme de fabricație wagddiană.

Abilul *foreloper* a încercat de mai multe ori să iasă din sat, dar tentativele lui n-au avut succes. Războinicii care păzeau scara au intervenit cu oarecare violență. O dată, Khamis ar fi fost chiar foarte brutalizat, dacă nu i-ar fi sărit în ajutor Lo-Mai, atras de dispută.

De altfel, avusese loc o discuție aprinsă între acesta din urmă și un zdrahon pe nume Raggi. După ținuta din piele pe care o purta, după armele care îi atârnau la centură, după penele care îi împodobeau

capul, se putea presupune cu toată îndreptățirea că Raggi era șeful războinicilor. Aerul aprig, gesturile impunătoare și brutalitatea naturală arătau clar că era făcut să comande.

În urma acestor tentative, cei doi prieteni speraseră că vor fi trimiși în fața Maiestății Sale și că îl vor vedea în sfârșit pe regele pe care supușii îl ascundeau cu o grijă posesivă în locuința regală... Speranță zadarnică! Raggi deținea probabil întreaga autoritate și era mai bine ca ei să nu se expună mâniei sale încercând din nou. Șansele de evadare erau deci foarte reduse, doar dacă nu cumva cei care îi țineau prizonieri, atacând vreun sat vecin, să fie la rândul lor atacați, și să le ofere astfel ocazia să părăsească Ngala, profitând de acea agresiune. Dar ce s-ar fi întâmplat cu ei după aceea?

În plus, satul n-a fost amenințat în acele prime săptămâni decât de unele animale pe care Khamis și însoțitorii lui nu le întâlniseră încă în marea pădure. Chiar dacă acei wagddi își petreceau existența la Ngala, unde reveneau la lăsarea nopții, aveau totuși câteva bordeie pe malurile râului. S-ar fi zis că se afla acolo un mic port fluvial unde se adunau ambarcațiunile de pescuit ce trebuiau apărate de hipopotami, lamantini și crocodili, care trăiesc în număr destul de mare în apele din Africa.

O larmă puternică s-a produs în ziua de 9 aprilie. Strigăte răsunau dinspre râu. Oare acei wagddi erau atacați de ființe asemenea lor? Desigur, grație poziției sale, satul era la adăpost de o invazie. Însă, dacă s-ar fi dat foc copacilor care îl susțineau, distrugerea lui n-ar fi durat mai mult de câteva ore. Or, nu era imposibil ca vecinii să-i atace pe wagddi așa cum fuseseră atacați de aceștia.

De la primele strigăte, Raggi și vreo treizeci de războinici au coborât scara cu o rapiditate de maimuțe. John Cort, Max Huber și

Khamis, călăuziți de Lo-Mai, au ajuns în acea parte a satului de unde se zărea cursul de apă.

Era o invazie a bordeielor aflate în acel loc. Un cârd, nu de hipopotami, ci de porci de tufiș sau de fluviu țâșnise din pădure și distrugea totul în calea lui.

Acele animale, pe care burii le numesc „*boschwark*" și englezii „*bush-pigs*", se întâlnesc în regiunea Capului Bunei Speranțe, în Guineea, în Congo, în Camerun, unde fac mari pagube. Mai mici decât mistrețul european, au părul mai mătăsos de culoare maronie bătând în portocaliu, urechile ascuțite terminate cu un smoc de păr, coama neagră cu fire albe, întinse de-a lungul șirei spinării, râtul dezvoltat, pielea ridicată între nas și ochi de o protuberanță osoasă la masculi. Astfel de porcine sunt de temut, iar acelea erau cu atât mai mult cu cât se aflau în superioritate numerică.

Într-adevăr, în ziua aceea năvăliseră cam o sută pe malul stâng al râului. Cele mai multe bordeie fuseseră răsturnate înainte de sosirea lui Raggi și a trupei sale.

Printre crengile ultimilor copaci, John Cort, Max Huber, Khamis și Llanga au putut să asiste la luptă. Înfruntarea a fost scurtă, dar nu lipsită de primejdie. Războinicii au dat dovadă de mult curaj. Preferând să folosească țepușele și toporiștile în locul arcurilor și sulițelor, au atacat cu o ardoare egală cu furia atacatorilor. Au luptat corp la corp, lovind la cap cu toporișca și străpungându-i în coaste cu țepușele. Pe scurt, după o oră de luptă, acele animale fuseseră puse pe fugă și pârâiașe de sânge se amestecau cu apele micului râu.

Lui Max Huber îi trecuse prin minte să ia parte la luptă. Să-și ia carabina și pe cea a lui John Cort, să tragă cu ele de la înălțimea satului împotriva cârdului, să potopească cu o ploaie de gloanțe acele

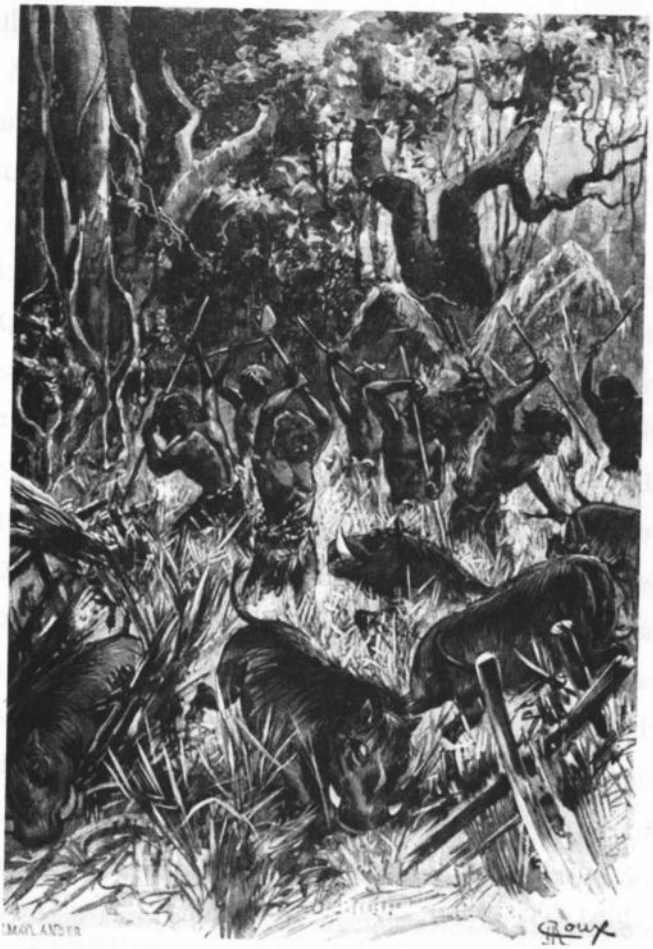

Războinicii au dat dovadă de mult curaj.

porcine spre marea surprindere a celor care îi țineau prizonieri. N-ar fi fost o acțiune nici lungă, nici dificilă. Dar înțeleptul John Cort, sprijinit de *foreloper*, l-a domolit pe impetuosul său prieten.

– Nu, să ne păstrăm intervenția pentru împrejurări mai importante, i-a zis el. Când ai în mână fulgerul, dragă Max...

– Ai dreptate, John, să lovim cu fulgerul la momentul potrivit... Și fiindcă nu e încă timpul să bubuim, să ne amânăm tunetul!

XVI

MAIESTATEA SA MSELO-TALA-TALA

Ziua aceea (mai exact după-amiaza de 15 aprilie) avea să aducă o abatere de la obiceiurile atât de calme ale locuitorilor satului Ngala. De trei săptămâni, prizonierii acelor wagddi nu avuseseră nicio ocazie s-o pornească iar prin marea pădure, pe drumul spre Ubangi. Supravegheați îndeaproape, închiși între hotarele de netrecut ale satului, Khamis și însoțitorii lui nu puteau să fugă. Desigur, le-ar fi fost îngăduit (și îndeosebi lui John Cort) să studieze obiceiurile acelor specimene plasate între antropoidul cel mai evoluat și om, să observe instinctele care le făceau să semene cu animalele, care era doza de rațiune care le apropiau de rasa omenească. Ar fi găsit acolo o adevărată comoară de observații cu care să alimenteze discuția despre teoriile darwiniene. Dar, pentru ca savanții să poată beneficia de ele, ar fi trebuit ca ei să ajungă pe drumurile care duceau spre Congo-ul francez și să se întoarcă la Libreville.

Vremea era superbă. Un soare puternic își revărsa căldura și lumina peste vârfurile copacilor care umbreau satul aerian. După ce atinsese aproape zenitul la ceasul culminării sale, deși înclinate când trecuse de ora trei, razele solare răspândeau aceeași arșiță.

Relațiile lui John Cort și Max Huber cu familia Mai erau frecvente. Nu trecea o zi fără ca această familie să nu vină în coliba lor sau să nu poposească la ei. Un adevărat schimb de amabilități! Nu mai lipseau decât cărțile de vizită! Micuțul nu se mai despărțea de Llanga, la care ținea foarte mult.

Din nefericire, le era în continuare imposibil să înțeleagă limba wagddiană, redusă la un număr restrâns de cuvinte, îndeajuns pentru numărul restrâns de idei ale acelor ființe primitive. Chiar dacă John Cort reținuse semnificația câtorva, asta nu-i permitea să se converseze cu locuitorii din Ngala. Întotdeauna era surprins că unele locuțiuni indigene făceau parte din vocabularul wagddian (poate vreo douăsprezece). Asta nu însemna că acei wagddi avuseseră legături cu triburile din regiunea Ubangi (poate cu un congolez care nu se mai întorsese niciodată în Congo!). Ipoteza era, trebuie să recunoaștem, destul de plauzibilă. Și apoi, Lo-Mai scăpa uneori câte un cuvânt în germană, chiar dacă incorect pronunțat și greu de recunoscut.

Or, John Cort considera acest aspect complet inexplicabil. Căci, chiar dacă se presupune că indigenii și acei wagddi se întâlniseră deja, se putea oare admite ca aceștia din urmă ar fi avut relații cu germanii din Camerun? În acest caz, americanul și francezul n-ar fi fost primii care să facă această descoperire. Cu toate că John Cort vorbea curent limba germană, nu avusese niciodată ocazia s-o folosească, fiindcă Lo-Mai cunoștea doar două-trei cuvinte.

Printre alte locuțiuni împrumutate de la indigeni, grupul de cuvinte Mselo-Tala-Tala, care i se aplica suveranului acelui trib, era cel mai des folosit. Știm cât de dornici erau cei doi prieteni să fie primiți de acea maiestate nevăzută. Și, de fiecare dată când rostea acest nume, Lo-Mai lăsa capul în jos în semn de profund respect.

În plus, când, plimbându-se, ajungeau în fața colibei regale, dacă își arătau intenția să intre, Lo-Mai îi oprea, îi împingea într-o parte, îi trăgea la dreapta sau la stânga. Le dădea de înțeles în felul lui că nimeni n-avea dreptul să treacă pragul locuinței sacre.

Dar, în acea după-amiază, cu puțin înainte de ora trei, s-a întâmplat ca *ngoro*, *ngora* și micuțul să vină la Khamis și la însoțitorii lui.

Și prima remarcă a fost că familia își îmbrăcase cele mai frumoase haine: tatăl purta o învelitoare de cap cu pene și era înfășurat în pânza lui din scoarță de copac; mama purta un fel de jupon din acea pânză vegetală de fabricație wagddiană, câteva frunze verzi prinse în păr și avea la gât un șirag de mărgele de sticlă și crâmpeie de fier; copilul purta o pânză subțire legată la mijloc.

Văzându-i pe toți trei în acele „haine de sărbătoare", Max Huber a exclamat:

– Ce-o mai fi și asta? S-au gândit să ne facă o vizită oficială?

– O fi probabil o zi de sărbătoare, a răspuns John Cort. Vor să cinstească vreun zeu? Asta ar fi ceva interesant, care ar rezolva problema religiozității.

Înainte să-și fi terminat vorba, Lo-Mai a și rostit drept răspuns:

– Mselo-Tala-Tala...

– Taica cu ochelari! a tradus Max Huber. Și a ieșit din colibă gândindu-se că regele acelor wagddi tocmai trecea pe acolo.

Iluzie totală! Max Huber n-a întrezărit nici măcar umbra Maiestății Sale! Totuși, a putut să constate că Ngala era în agitație. O mulțime veselă se aduna venind din toate părțile, împodobită la fel ca familia Mai. Un mare aflux popular. Unii străbăteau ca într-o procesiune străzile spre capătul de vest al satului, alții se țineau de

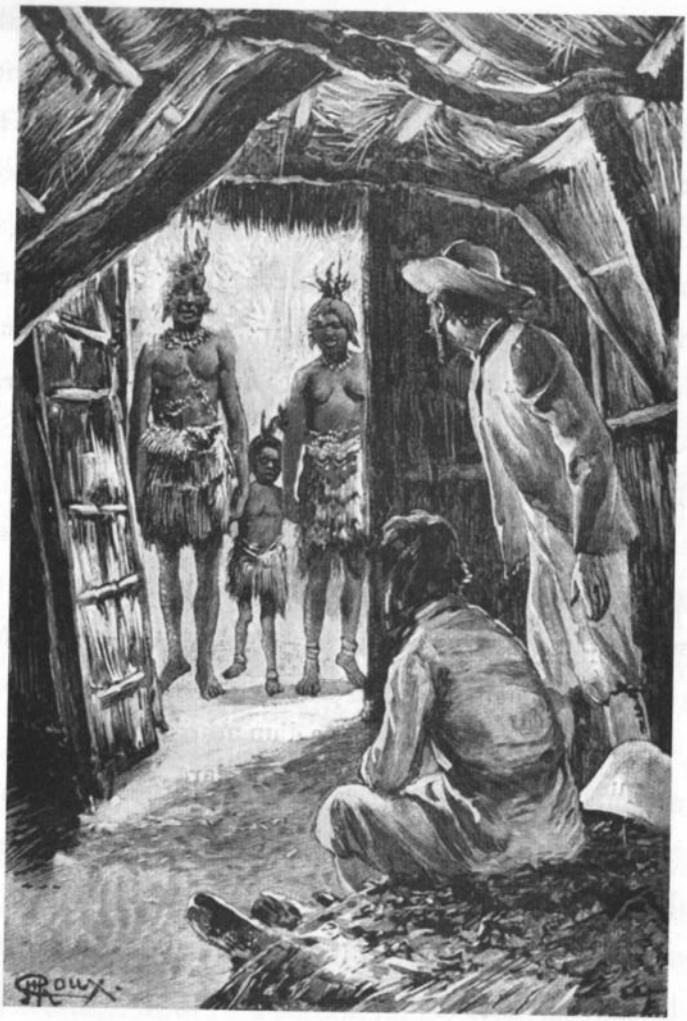

– Ce-o mai fi și asta?

mână ca țăranii plecați la petrecere, alții săreau ca maimuțele dintr-un copac în altul.

– Asta e ceva nou, a zis John Cort, oprindu-se în pragul colibei.

– O să vedem, a replicat Max Huber.

Și întorcându-se spre Lo-Mai, a repetat:

– Mselo-Tala-Tala?

– Mselo-Tala-Tala! a răspuns Lo-Mai încrucișându-și brațele, în timp ce înclina capul.

John Cort și Max Huber au crezut astfel că populația mergea să-l salute pe suveran, care avea să apară curând în toată splendoarea lui.

Dar ei, John Cort și Max Huber, n-aveau haine de ceremonie. Purtau singurul lor costum de vânătoare, foarte uzat, foarte murdar, și lenjeria pe care o țineau cât se putea de curată. În consecință, nu se puteau prezenta cu o toaletă care s-o onoreze pe Maiestatea Sa și, cum familia Mai tocmai ieșea din colibă, au pornit după ea, urmați de Llanga.

Khamis însă, căruia nu-i ardea să se amestece cu acea lume inferioară, „a rămas singur acasă". S-a ocupat de rânduirea ustensilelor, a supravegheat prepararea mesei și a curățat armele de foc. Nu se cuvenea oare să fie pregătiți pentru orice eventualitate? Și poate că se apropia ceasul în care ar fi fost necesar să le folosească?

John Cort și Max Huber s-au lăsat deci îndrumați de Lo-Mai prin satul plin de agitație. Nu existau străzi în adevăratul sens al cuvântului. Colibele, răspândite după fantezia fiecăruia, respectau dispunerea copacilor sau mai degrabă a vârfurilor care le adăposteau.

Mulțimea era destul de compactă. Cel puțin o mie de wagddi se îndreptau acum spre acea margine a satului Ngala unde se înălța coliba regală.

– N-ar putea să semene mai mult cu o mulțime de oameni! a remarcat John Cort. Aceleași mișcări, același mod de a-și manifesta mulțumirea prin gesturi, prin strigăte...

– Și prin strâmbături, a adăugat Max Huber. Și asta le face pe aceste ființe ciudate să semene oarecum cu cvadrumanii!

Într-adevăr, acei wagddi, de obicei serioși, rezervați, puțin comunicativi, nu se arătaseră niciodată atât de expansivi, nici nu făcuseră până atunci atâtea grimase. Și stăruia în continuare indiferența față de străini, lăsând impresia că nu le acordau nicio atenție, atenție care ar fi fost jenantă și obsedantă la unii asemenea cruzilor dinka, monbuttu și altor triburi africane.

Asta nu era ceva specific omului!

După o plimbare lungă, Max Huber și John Cort au ajuns în piața principală, mărginită de ramurile ultimilor copaci din partea de vest, ale căror crengi verzi se lăsau în jos în jurul palatului regal.

În față erau rânduiți războinicii, toți cu armele la vedere, îmbrăcați în piei de antilopă legate cu liane subțiri, purtând capete de *steinbock*, care îi făceau să semene cu o turmă de antilope. „Colonelul" Raggi purta însă un cap de bivol, ținea arcul pe umăr, toporișca la centură, țepușa în mână, și se fudulea în fața armatei de wagddieni.

– Suveranul se pregătește probabil să-și treacă în revistă trupele, a zis John Cort.

– Și, dacă nu vine, înseamnă că nu se lasă niciodată văzut de supușii lui credincioși! a replicat Max Huber. Nici nu-ți poți închipui cât prestigiu îi poate conferi unui monarh faptul că nu se arată, și poate că și acesta... Apoi i s-a adresat lui Lo-Mai, făcându-se înțeles printr-un gest: Mselo-Tala-Tala trebuie să iasă?

Semn afirmativ al lui Lo-Mai, care a părut să spună: „Mai târziu... mai târziu..."

– N-are importanță, a afirmat Max Huber, dacă ne este îngăduit să-i vedem în sfârșit chipul august...

– Și, până atunci, să nu pierdem nimic din acest spectacol, a răspuns John Cort.

Și iată ce lucruri ciudate au putut să observe cei doi.

În centrul pieței, eliberat în întregime de copaci, rămăsese gol un spațiu de o jumătate de hectar. Mulțimea îl umplea probabil ca să ia parte la sărbătoare până în momentul în care suveranul urma să apară în pragul palatului său. Avea să se prosterneze în fața lui? Va cădea în adorație?

– În fond, nu trebuie ținut cont de aceste adorații din punct de vedere al religiozității, căci, de fapt, i se adresează unui om, a zis John Cort.

– Doar dacă acel om nu e din lemn sau din piatră, a replicat Max Huber. Dacă acest suveran este doar un idol de felul celor pe care îi venerează autohtonii din Polinezia...

– În acest caz, dragă Max, nu le-ar mai lipsi nimic locuitorilor din Ngala din ceea ce completează ființa omenească. Vor avea dreptul să fie socotiți oameni la fel ca acei autohtoni despre care vorbești...

– Admițând că aceștia o merită! a răspuns Max Huber pe un ton destul de măgulitor pentru rasa polineziană.

– Firește, Max, fiindcă ei cred în existența unei divinități oarecare și niciodată nu i-a venit și nici nu-i va veni cuiva ideea de a-i clasa în rândul animalelor, fie ele chiar cele mai evoluate din regnul animalelor!

Mulțumită familiei Lo-Mai, Max Huber, John Cort și Llanga s-au putut așeza astfel încât să vadă bine totul.

După ce mulțimea a lăsat liber centrul pieței, tinerii wagddi de ambele sexe au început să danseze, pe când cei mai în vârstă s-au apucat să bea asemenea participanților la o chermeză olandeză.

Acele ființe ale păduri dădeau pe gât băuturi fermentate și condimentate cu păstăi de tamarin. Și erau probabil foarte alcoolizate,

căci capetele s-au încins curând și picioarele au început să li se clatine în chip îngrijorător.

Acele dansuri nu aminteau cu nimic de nobilele figuri de *passe-pied* sau de menuet dacă nu te-ar fi trimis totuși cu gândul la paroxismul legănării șoldurilor și al șpagatelor de la serbările câmpenești de la periferia pariziană. De fapt, mai mult făceau grimase decât contorsiuni, dar și tumbe. Pe scurt, în acele atitudini coregrafice se regăsea mai mult maimuța decât omul. Și, să ne înțelegem bine, nu maimuța dresată să facă exhibiții la bâlci, ci maimuța lăsată în voia instinctelor ei naturale.

În plus, dansurile nu se executau cu acompaniament de strigăte publice, ci răsuna un sunet de instrumente dintre cele mai rudimentare, tigve peste care fusese întinsă o piele care suna la mulțimea de lovituri puternice ce îi erau aplicate, tulpini scobite, tăiate în formă de fluier, în care suflau să-și spargă plămânii vreo doisprezece executanți viguroși. Nu, niciodată un vacarm mai asurzitor nu agresase urechile unor albi!

– Nu par a avea simțul măsurii, a remarcat John Cort.

– Nici pe cel al tonalității, a adăugat Max Huber.

– Totuși, sunt sensibili la muzică, dragă Max.

– Și animalele sunt, dragă John, cel puțin unele dintre ele. După părerea mea, muzica este o artă inferioară care se adresează unui simț inferior. În schimb, niciun animal nu percepe farmecul picturii, al sculpturii, al literaturii și nici măcar cele mai inteligente n-au fost văzute vreodată arătându-se emoționate în fața unui tablou sau la audiția unei tirade poetice!

Oricum, acei wagddi se asemănau cu omul nu numai pentru că simțeau efectele muzicii, ci și fiindcă practicau ei înșiși această artă.

Au trecut astfel două ore, spre marea agasare a lui Max Huber. Cel mai mult îl înfuria că Maiestatea Sa Mselo-Tala-Tala nu catadicsea să se deranjeze să primească omagiul supușilor.

Serbarea continua cu și mai multe strigăte și dansuri. Băuturile provocau violențele beției și te puteai întreba ce scene de debandadă ar fi putut să urmeze, când, deodată, vacarmul a încetat.

Toți s-au domolit, s-au lăsat pe vine și au încremenit. O tăcere totală a urmat manifestărilor zgomotoase, tămbălăului asurzitor al tam-tamurilor, șuieratului strident al fluierelor.

În acel moment, ușa locuinței regale s-a deschis și războinicii s-au înșirat protector de fiecare parte.

– În sfârșit! a exclamat Max Huber. Îl vom vedea deci pe suveranul ființelor pădurii.

Dar din colibă n-a ieșit Maiestatea Sa. În mijlocul pieții a fost adusă un fel de mobilă acoperită de un covor de frunze. Și cât de firească a fost surprinderea celor doi prieteni când au descoperit că acea mobilă era o flașnetă obișnuită! Acel instrument sacru figura foarte probabil doar la marile ceremonii din Ngala, iar acei wagddi ascultau melodii mai mult sau mai puțin variate cu o încântare de diletanți!

– Dar e flașneta doctorului Johausen! a exclamat John Cort.

– Nu poate fi decât acea mașinărie antidiluviană, a replicat Max Huber. Și acum îmi explic de ce, în noaptea când am ajuns sub satul Ngala, am avut vaga impresie că auzeam austerul vals din *Freischütz* deasupra capului!

– Și nouă nu ne-ai spus nimic, Max!

– Am crezut că visasem, John.

– Sunt sigur că aceste ființe primitive au adus flașneta asta din coliba doctorului, a adăugat John Cort.

– Și după ce i-au făcut rău acelui biet om! a spus Max Huber.

Un wagddi superb (evident dirijorul) s-a așezat în fața instrumentului și a început să-i învârtească manivela.

Imediat, valsul cu pricina, din care lipseau câteva note, a început să se reverse, spre plăcerea reală a asistenței.

Exercițiilor coregrafice le urma un concert. Auditorii îl ascultau dând din cap, contra măsurii, adevărat. În realitate, nu părea să le insufle acea impresie de rotație pe care un vals îl comunică civilizațiilor din lumea veche și din cea nouă.

Și, grav, pătruns parcă de importanța funcției sale, acel wagddi manevra în continuare flașneta.

Dar cei din Ngala știau oare că flașneta conținea și alte melodii? Asta se întreba John Cort. Într-adevăr, întâmplarea nu i-ar fi putut face pe acei primitivi să descopere prin ce procedeu, apăsând un buton, se putea înlocui melodia lui Weber cu o alta.

Oricum, după jumătatea de oră consacrată valsului din *Freischütz*, executantul a împins un resort lateral așa cum ar fi făcut un hoinar al străzilor având instrumentul suspendat de bretea.

– Ca să vezi! Asta e mai tare decât toate! a exclamat Max Huber.

Și avea mare dreptate, dacă nu cumva cineva le învățase pe acele ființe ale pădurii secretul mecanismului și cum puteau să facă flașneta să reproducă toate melodiile pe care le conținea!

Apoi, manivela a fost pusă imediat în mișcare. Și atunci, melodiei germane i-a urmat una franceză, una dintre cele mai populare, cântecul tânguitor *Grâce de Dieu*.

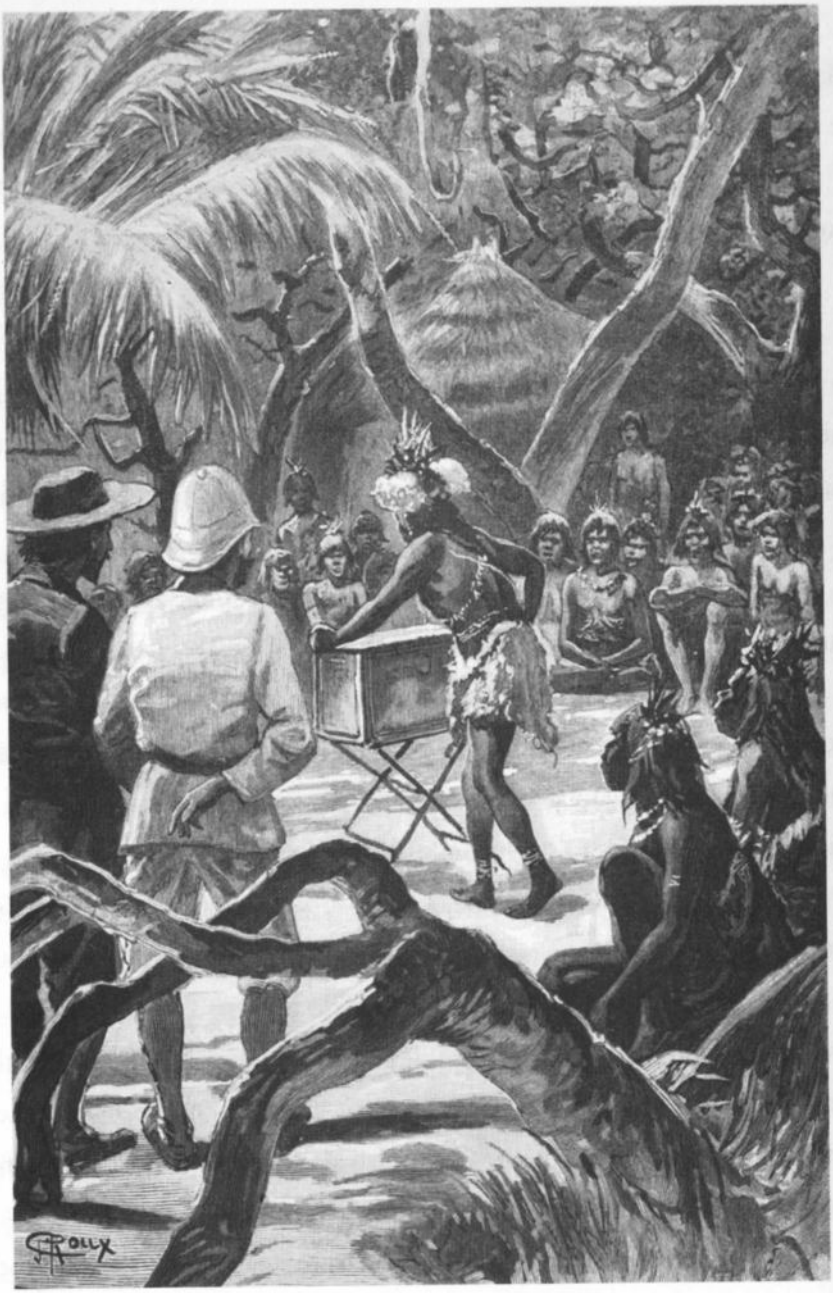

Exercițiilor coregrafice le urma un concert.

Este cunoscută această „capodoperă" a lui Loïsa Puget. Toți știu că acel cuplet este în La minor preț de șaisprezece măsuri, iar refrenul se repetă în La major, după toate tradițiile artei din acea epocă.

– Ah, nefericitul! Ah, nefericitul! a răcnit Max Huber, ale cărui exclamații au stârnit murmurele foarte îndreptățite ale asistenței.

– Cine? Cel care cântă din flașnetă? a întrebat John Cort.

– Nu, cel care a fabricat-o! Ca să economisească notele, n-a vârât în cutia lui nici Do, nici Sol diez!... Și acest refren, „Adio, copile, mergi cu bine, Dumnezeu cu tine..." care ar fi trebuit cântat în La major, uite că e cântat în Do major!

– Asta... e o crimă! a declarat John Cort zâmbind.

– Și barbarii ăștia, care nu bagă de seamă... care nu sar în sus, cum ar trebui să facă orice ființă înzestrată cu o ureche omenească!

Nu, acei wagddi nu percepeau toată nelegiuirea acelei orori! Acceptau criminala substituire a unui mod cu altul! Chiar dacă nu aplaudau, deși aveau mâini enorme, potrivite pentru aplauze, în atitudinea lor se putea distinge un extaz profund!

– Pentru asta merită să fie readuși la rangul de animale! a zis Max Huber.

După toate aparențele, acea flașnetă nu conținea alte melodii în afară de valsul german și cântecul francez. Ele s-au repetat invariabil preț de o jumătate de oră. Celelalte melodii păreau stricate. Din fericire, instrumentul, care poseda notele necesare valsului, nu-i producea lui Max Huber greața pe care o simțise la refrenul romanței.

După terminarea acelui concert, dansurile au continuat cu și mai multă însuflețire și băuturile au curs mai mult ca niciodată pe gâtul acelor wagddi. Soarele tocmai cobora în spatele vârfurilor copacilor

și câteva făclii se aprindeau printre ramuri, astfel încât să lumineze piața pe care amurgul scurt avea să-l cufunde curând în întuneric.

Max Huber și John Cort văzuseră destul și se gândeau să se întoarcă la coliba lor. Deodată, Lo-Mai a rostit:

– Mselo-Tala-Tala.

Era oare adevărat? Maiestatea Sa avea să vină oare să primească adorația poporului său? Catadicsea în sfârșit să iasă din divina lui invizibilitate? John Cort și Max Huber au renunțat să mai plece.

Într-adevăr, avea loc o agitație în zona casei regale, căreia îi răspundea un murmur înăbușit al asistenței. Ușa s-a deschis, s-a format o escortă de războinici și șeful Raggi s-a așezat în fruntea cortegiului.

Aproape imediat a apărut un tron (un divan vechi acoperit cu pânză și frunze), susținut de patru wagddi, pe care stătea țanțoș Maiestatea Sa.

Era un bărbat de vreo 60 de ani, cu coroană verde pe cap, păr și barbă albe, foarte corpolent, care apăsa probabil greu pe umerii robuști ai servitorilor.

Cortegiul s-a pus în mișcare, astfel încât să facă turul pieței.

Mulțimea se apleca până la pământ, tăcută, parcă hipnotizată de prezența augustă a lui Mselo-Tala-Tala.

De altfel, suveranul părea foarte indiferent la omagiile primite, la care considera că are dreptul și fiind probabil obișnuit cu ele. Abia dacă găsea de cuviință să miște capul în semn de mulțumire. Niciun gest – doar se scărpinase de două-trei ori în nas, unul lung, pe care stătea o pereche de ochelari cu rame mari, ceea ce justifica porecla de „Taica Oglindă".

Cei doi prieteni l-au privit cu cea mai mare atenție când a trecut prin fața lor.

– Dar... e om! a exclamat John Cort.

– Om? a replicat Max Huber.

– Da, om, și mai e și alb!

– Un alb?

Da, nu încăpea nicio îndoială că pe acel *sedia gestatoria*[1] era plimbată o ființă diferită de locuitorii satului Ngala peste care domnea, nu un indigen din triburile din zona superioară a fluviului Ubangi superior. N-aveau cum să se înșele, era un alb, un reprezentant confirmat al rasei umane!

– Și prezența noastră nu produce niciun efect asupra lui, parcă nici nu ne-ar zări! a spus Max Huber. Ce naiba, dar nu semănăm cu aceste semi-maimuțe din Ngala și, chiar dacă am trăit printre ele trei săptămâni, îmi închipui că nu ne-am pierdut chipul omenesc! Și a fost cât pe ce să strige: „Hei, tu de acolo, fă-ne onoarea să ne privești!"

În acea clipă, John Cort l-a prins de braț și i-a spus cu o voce care vădea culmea surprinderii:

– Îl recunosc...

– Îl recunoști?

– Da! E doctorul Johausen!

[1] Tron mobil.

XVII

STAREA DOCTORULUI JOHAUSEN

John Cort îl întâlnise demult pe doctorul Johausen la Libreville. Nu putea să greșească, tocmai doctorul domnea peste tribul wagddi!

Povestea lui era ușor de rezumat în câteva rânduri, ba putea fi chiar reconstituită în întregime. Faptele se înlănțuiau fără întrerupere pe acel drum care ducea de la cușca din pădure la satul Ngala.

Cu trei ani în urmă, acel german, dornic să repete tentativa prea puțin serioasă și, în orice caz, eșuată a profesorului Garner, a plecat din Malimba împreună cu o escortă de negri, ducând material, muniție și alimente pentru o perioadă destul de îndelungat. Se știa ce voia să facă în estul Camerunului. Concepuse planul extravagant de a se stabili în mijlocul maimuțelor ca să le studieze limbajul. Dar în ce direcție intenționa să se îndrepte? Asta nu spusese la nimeni, fiind foarte original, foarte maniac și, ca să folosim un cuvânt pe care francezii îl utilizează frecvent, pe jumătate diliu.

Cele descoperite de Khamis și însoțitorii lui în cursul călătoriei de întoarcere dovedeau în mod indubitabil că doctorul ajunsese în pădure în locul unde curgea râul botezat de Max Huber cu numele germanului. Construise acolo o plută și, după ce-și trimisese înapoi

escorta, se îmbarcase împreună cu un indigen rămas în slujba lui. Apoi, amândoi au coborât râul până la mlaștină, la marginea căreia a fost instalată cabana cu zăbrele sub acoperișul copacilor de pe malul drept.

Aici se opreau informațiile sigure despre aventurile doctorului Johausen. În privința a ceea ce urmase, ipotezele se transformau acum în certitudini.

Ne amintim cum Khamis, scotocind în cușca goală atunci, găsise o cutie de aramă în care se afla un carnet. Or, notele descoperite erau doar câteva rânduri scrise cu creionul, la diferite date, de la 27 iulie 1894 până la 24 august același an.

Era deci demonstrat că doctorul debarcase în 29 iulie, își terminase instalarea în 13 august, locuise în cușcă până în ziua de 15 a aceleiași luni, adică, în total, treisprezece zile pline.

De ce o părăsise? Din proprie inițiativă? Evident, nu. În privința faptului că acei wagddi avansau uneori până pe malurile râului, Khamis, John Cort și Max Huber știau ei ce știau. Acele focuri, care luminaseră liziera la sosirea caravanei, nu fuseseră plimbate de wagddi din copac în copac? De aici au tras concluzia că acele ființe primitive descoperiseră cabana profesorului, îl luaseră pe doctor și materialul lui, transportând totul în satul aerian.

Cât privește servitorul indigen, acesta fugise probabil în pădure. Dacă ar fi fost dus la Ngala, John Cort, Max Huber și Khamis l-ar fi întâlnit deja, căci el nu era rege și nu locuia în coliba regală. De altfel, ar fi fost prezent la ceremonia din acea zi lângă stăpânul lui, în calitate de demnitar, poate chiar de prim-ministru!

Astfel, acei wagddi nu-l trataseră pe doctorul Johausen mai rău decât pe Khamis și pe însoțitorii lui. Foarte probabil impresionați de

superioritatea lui intelectuală, și-l făcuseră suveran, ceea ce i s-ar fi putut întâmpla și lui John Cort sau lui Max Huber, dacă locul n-ar fi fost ocupat. Așadar, de trei ani, doctorul Johausen, Taica Oglindă (probabil că el își învățase supuși să-i spună așa) ocupa tronul wagddian sub numele de Mselo-Tala-Tala.

Așa se explicau multe lucruri până atunci de neînțeles: cum de câteva cuvinte din limba congoleză figurau în limbajul acelor ființe primitive, precum și două-trei cuvinte din limba germană, cum de știau să mânuiască flașneta, cum de cunoșteau confecționarea unor ustensile, cum de un anumit progres se extinsese la obiceiurile acelor specimene plasate pe prima treaptă a scării evoluției omului.

Asta și-au zis cei doi prieteni când s-au întors în coliba lor.

Acolo, i-au povestit imediat totul lui Khamis.

– Nu pot să-mi explic cum de n-a fost interesat doctorul Johausen de prezența unor străini în capitala lui, a adăugat Max Huber. Cum de n-a cerut să fim aduși în fața lui? Ba chiar părea că nici măcar nu observase în cursul ceremoniei că nu semănam cu supușii lui! Deloc, deloc!

– Și eu am aceeași părere, Max, și nu mi-e cu putință să înțeleg de ce Mselo-Tala-Tala nu ne-a chemat încă la palat, a răspuns John Cort.

– Poate nu știe că supușii lui au făcut prizonieri în acea parte a pădurii? a fost de părere Khamis.

– Posibil, dar e cel puțin ciudat, a admis John Cort. Există câteva împrejurări care nu-mi sunt clare și e necesară lămurirea lor.

– Cum? a întrebat Max Huber.

– Dacă vom căuta bine, vom găsi! a răspuns John Cort.

Din toate acestea rezulta că doctorul Johausen, venit în pădurea Ubangi să trăiască printre maimuțe, căzuse în mâinile unei rase superioare față de antropoide, a cărei existență nu era deloc bănuită. Doctorului nu-i fusese greu să-i învețe să vorbească, deoarece vorbeau; se limitase la câteva cuvinte din limba congoleză și din limba germană. Apoi, tratându-i ca doctor, dobândise probabil o oarecare popularitate în rândul lor și asta îl dusese la tron!... Și, la drept vorbind, nu constatase oare John Cort că locuitorii din Ngala se bucurau de o sănătate excelentă, că niciunul nu era bolnav și că, după cum s-a spus, niciun wagddi nu decedase de la sosirea străinilor la Ngala?

În orice caz, trebuia să admită că, deși exista un doctor în sat, doctor din care își făcuseră rege, nu părea ca mortalitatea să fi crescut. Reflecție oarecum impertinentă față de Facultatea de Medicină pe care și-o permisese Max Huber.

Și acum ce hotărâre să ia? Situația doctorului Johausen la Ngala n-ar fi trebuit oare să schimbe situația prizonierilor? Acel suveran de rasă teutonă ar fi ezitat oare să le redea libertatea dacă ar apărea în fața lui și i-ar cere să-i trimită înapoi în Congo?

– Nu pot să cred asta și e foarte clar ce trebuie să facem, a zis Max Huber. Este foarte posibil ca prezența noastră să-i fi fost ascunsă acestui doctor-rege. Ba chiar admit, deși e destul de neverosimil, că, în timpul ceremoniei, nu ne-a observat în mijlocul mulțimii. Ei bine, un motiv în plus ca să pătrundem în coliba regală!

– Când?

– Chiar în seara asta, și, deoarece este un suveran adorat de poporul lui, poporul îi va da ascultare; după ce ne va reda libertatea,

vom fi conduși până la frontieră, cu onorurile datorate semenilor Maiestății Sale din Ngala.

– Și dacă refuză?

– De ce-ar refuza?

– Poți să știi, dragă Max? a răspuns John râzând. Rațiuni diplomatice, poate!

– Ei bine, dacă refuză, îi voi spune că era cum nu se poate mai demn să domnească peste cei mai de jos dintre macaci și că este mai prejos de ultimul dintre supușii săi!

În fond, debarasate de argumentele sale fanteziste, propunerea merita să fie luată în considerație.

De altfel, ocazia era potrivită. Chiar dacă noaptea avea să întrerupă petrecerea, mai mult ca sigur că starea de ebrietate în care se găsea populația satului s-ar fi prelungit. N-ar fi trebuit oare să profite de această împrejurare, care ar fi fost exclus să se repete chiar atât de repede? Dintre acei wagddi pe jumătate beți, unii ar fi fost adormiți în colibele lor, alții, răspândiți prin adâncul pădurii. Nici războinicii nu se temuseră că-și dezonorau uniforma bând pe săturate. Locuința regală n-ar mai fi fost chiar atât de bine păzită și probabil că nu le-ar fi fost greu să ajungă până la camera lui Mselo-Tala-Tala...

După ce planul a primit și aprobarea lui Khamis, întotdeauna bun sfătuitor, au așteptat să se facă noapte de-a binelea și beția să devină completă în sat. Se înțelege de la sine că tânărul Kallo, căruia i se îngăduise să ia parte la petrecere, nu se întorsese.

Pe la ora nouă, Max Huber, John Cort, Llanga și prudentul *foreloper* au ieșit din colibă.

Satul Ngala era cufundat în întuneric, fiind lipsit de orice iluminat municipal. Ultimele licăriri ale făcliilor cu rășină așezate în copaci

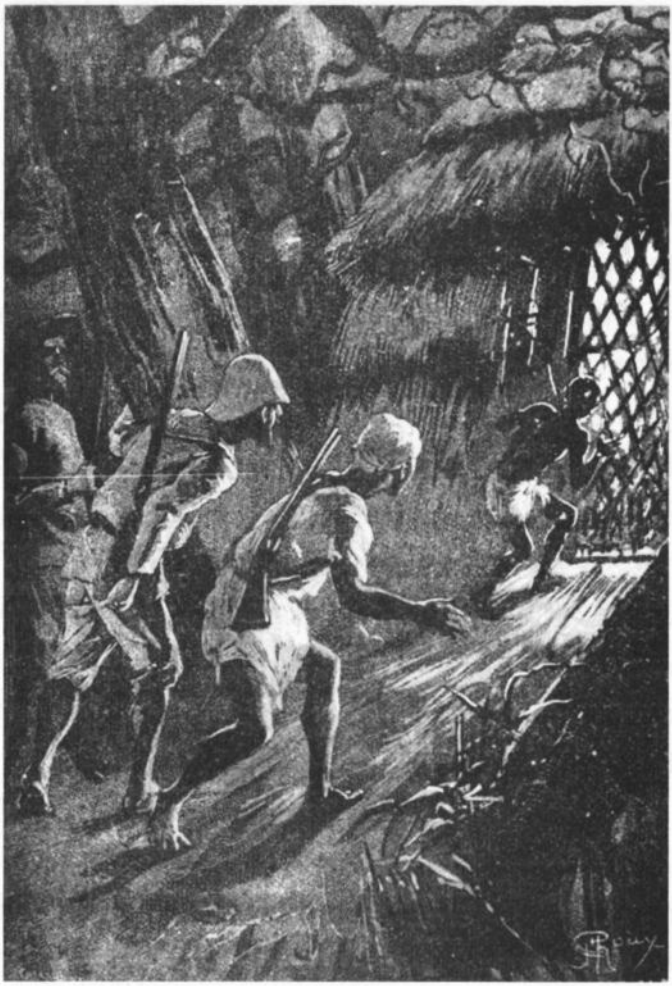

Pe la ora nouă, Max Huber, John Cort, Llanga și prudentul foreloper *au ieșit din colibă.*

tocmai se stinseseră. În depărtare, ca și sub sat, se răspândeau zvonuri confuze de voci în partea opusă locuinței doctorului Johausen.

John Cort, Max Huber și Khamis prevăzuseră cazul în care ar fi fost posibil să fugă chiar în acea seară cu sau fără încuviințarea Maiestății Sale, așa că își luaseră carabinele și-și umpluseră buzunarele cu toate cartușele din cutie. Într-adevăr, dacă ar fi fost surprinși, ar fi

fost poate necesar să lase armele de foc să vorbească, limbaj pe care acei waggdi probabil nu-l cunoșteau.

Au mers astfel toți patru printre colibe, majoritatea pustii. Când au ajuns în piața cufundată în beznă, aceasta era pustie.

O singură licărire provenea de la fereastra colibei suveranului.

– Nimeni, a observat John Cort.

Într-adevăr, nimeni, nici măcar în fața locuinței lui Mselo-Tala-Tala.

Raggi și războinicii lui își părăsiseră probabil postul și, în acea noapte, suveranul n-avea să fie bine păzit.

S-ar fi putut totuși să existe câțiva „șambelani de serviciu" lângă Maiestatea Sa și-ar fi fost greu să li se înșele vigilența.

Totuși, Khamis și însoțitorii lui considerau ocazia prea tentantă. Un adevărat noroc îi ajutase să ajungă la locuința regală fără să fie zăriți și s-au pregătit să intre.

Târându-se de-a lungul ramurilor, Llanga a putut să înainteze până la ușă și a constatat că se putea intra direct. John Cort, Max Huber și Khamis i s-au alăturat curând. Preț de câteva minute înainte de a intra au tras cu urechea, gata să se retragă dacă era nevoie.

Nu se auzea niciun zgomot, nici înăuntru, nici afară.

Max Huber a trecut primul pragul. Ceilalți l-au urmat și au închis ușa în urma lor.

Întreaga locuință a lui Mselo-Tala-Tala era formată din două încăperi vecine.

În prima, cufundată în întuneric, nu se afla nimeni.

Ușa care făcea legătura cu a doua încăpere și nu se închidea bine i-a permis lui Khamis să tragă cu ochiul în cea de-a doua cameră slab luminată.

Doctorul Johausen se afla acolo, întins pe jumătate pe un divan.

Evident, acea mobilă și celelalte câteva din cameră proveneau din cele aflate în cușcă, aduse la Ngala în același timp cu proprietarul lor.

– Să intrăm, a zis Max Huber.

Auzind zgomot, doctorul Johausen a întors capul și s-a ridicat. Poate îl treziseră dintr-un somn adânc. Oricum, n-a lăsat impresia că prezența vizitatorilor ar fi produs vreun efect asupra lui.

– Doctore Johausen, eu și tovarășii mei am venit să ne prezentăm omagiile Maiestății Voastre! a zis John Cort în germană.

Doctorul n-a răspuns nimic. Nu înțelesese? Își uitase oare propria limbă, după trei ani de stat printre wagddi?

– Mă auziți? a insistat John Cort. Suntem străinii care am fost aduși în satul Ngala...

Niciun răspuns.

Monarhul wagddian părea să-i privească pe acei străini fără să-i vadă, să-i asculte fără să-i audă. Nu făcea nicio mișcare, niciun gest, ca și cum ar fi fost complet buimac.

Max Huber s-a apropiat și, prea puțin respectuos față de acel suveran din Africa Centrală, l-a prins de umeri și l-a scuturat cu putere.

Maiestatea Sa a făcut o strâmbătură care ar fi fost sigur pe placul campionului grimaselor dintre toți madrilii din pădurile fluviului Ubangi.

Max Huber l-a scuturat din nou.

Maiestatea Sa a scos limba.

– E cumva nebun? a zis John Cort.

– Cum nu se poate mai nebun, zău așa! Nebun de legat! a replicat Max Huber.

Maiestatea Sa a făcut o strâmbătură.

Da... doctorul Johausen era absolut dement. Dezechilibrat pe jumătate când plecase din Camerun, își pierduse judecata de tot după sosirea lui la Ngala. Și s-ar fi putut ca această degenerescență mintală să-i fi făcut pe wagddi să-l proclame rege. Oare la indienii din Far West și la sălbaticii din Oceania nu este nebunia mai onorată decât înțelepciunea, iar nebunul nu este considerat de acei indigeni o ființă sacră, depozitară a puterii divine?

Adevărul este că bietul doctor era lipsit de orice judecată. De aceea nu-i păsa de prezența celor patru străini în sat și nu-i recunoscuse pe doi dintre ei ca făcând parte din specia lui, atât de diferită de rasa wagddiană!

– Hotărârea e una singură, a zis Khamis. Nu putem conta pe intervenția acestui inconștient ca să ni se redea libertatea.

– Bineînțeles că nu putem conta! a afirmat John Cort.

– Iar animalele alea n-au să ne lase niciodată să plecăm... a adăugat Max Huber. Prin urmare, dacă avem acum ocazia să fugim, s-o ștergem!

– Imediat, a susținut Khamis. Să profităm de noapte...

– Și de starea în care se află toate aceste semi-maimuțe, a replicat Max Huber.

– Haideți! i-a îndemnat Khamis îndreptându-se spre prima încăpere. Să încercăm să ajungem la scară și s-o luăm la fugă prin pădure...

– S-a făcut, a încuviințat Max Huber. Dar doctorul...

– Doctorul? a repetat Khamis.

– Nu-l putem lăsa în suveranitatea sa wagddiană. Datoria noastră este să-l eliberăm...

– Da, desigur, dragă Max, a încuviințat John Cort. Dar acest nefericit și-a pierdut judecata... s-ar putea să se împotrivească. Dacă refuză să vină cu noi?

– Să încercăm totuși, a insistat Max apropiindu-se de doctor.

După cum ne putem imagina, acel om gras nu era ușor de deplasat și, dacă n-ar fi vrut să se miște, cum ar fi reușit ei să-l scoată afară din colibă?

Khamis și John Cort i s-au alăturat lui Max Huber și l-au apucat pe doctor de brațe.

Acesta, foarte viguros încă, i-a respins și s-a culcat iar cât era de lung, agitându-se ca un crustaceu întors cu burta în sus.

– Drace, e la fel de greu ca Tripla Alianță! a exclamat Max Huber.

– Doctore Johausen! a mai strigat o dată John Cort.

Drept răspuns, Maiestatea Sa Mselo-Tala-Tala s-a scărpinat cum nu se poate mai simiesc.

– E clar că nu ne putem înțelege cu animalul ăsta uman! a zis Max Huber. A devenit maimuță... să rămână maimuță și să continue să domnească peste maimuțele lui!

Nu mai aveau altceva de făcut decât să părăsească locuința regală. Din nefericire, tot strâmbându-se, Maiestatea Sa începuse și să strige atât de tare, încât ar fi putut fi auzit dacă în vecinătate s-ar fi găsit câțiva wagddi.

Pe de altă parte, pierderea câtorva secunde ar fi însemnat riscul de a rata o ocazie atât de favorabilă. S-ar fi putut ca Raggi și războinicii lui să dea buzna din clipă în clipă. Situația străinilor surprinși în locuința lui Mselo-Tala-Tala s-ar fi agravat și ar fi trebuit să renunțe la orice speranță de a-și recăpăta libertatea.

Khamis și tovarășii lui de drum l-au părăsit deci pe doctorul Johausen și, închizând ușa la loc, s-au năpustit afară.

XVIII

FINAL NEAȘTEPTAT

Norocul era de partea fugarilor. Toată gălăgia din interiorul locuinței nu atrăsese atenția nimănui. Pustie era piața și pustii erau străzile care duceau la ea. Dar greutatea era să se orienteze în mijlocul acelui labirint întunecos, să circule printre ramuri, să ajungă pe calea cea mai scurtă la scara din Ngala.

Deodată, un wagddi a apărut în fața lui Khamis și a însoțitorilor săi.

Era Lo-Mai, însoțit de copilul lui. Micuțul, care se ținuse după ei pe când se duceau la coliba lui Mselo-Tala-Tala, se dusese să-și anunțe tatăl. Acesta, temându-se ca nu cumva străinii să dea de vreo primejdie, se grăbise să vină la ei. Când a înțeles că încercau să fugă, s-a oferit să le fie călăuză.

A fost o întâmplare fericită, căci niciunul dintre cei trei n-ar fi putut să găsească drumul spre scară.

Dar, când au ajuns în acel loc, ce dezamăgire!

Intrarea era păzită de Raggi și de vreo doisprezece războinici.

Să forțeze trecerea, în patru, ar fi fost oare posibil, cu speranță de reușită?

Max Huber a crezut că venise momentul să se folosească de armă.

Raggi și alți doi tocmai se aruncaseră asupra lui...

Max Huber s-a dat un pas înapoi și a tras în acel grup.

Raggi s-a prăbușit, lovit drept în piept, și a murit pe loc.

În mod sigur, locuitorii satului Ngala nu cunoșteau nici armele de foc, nici efectele lor. Detunătura și prăbușirea lui Raggi le-au provocat o spaimă de nespus. Fulgerul bubuitor dacă ar fi căzut în piață în timpul ceremoniei i-ar fi înspăimântat mai puțin. Acea mână de războinici s-a împrăștiat, unii rămânând în sat, alții năpustindu-se pe scară cu mișcări de cvadrumani.

Drumul s-a eliberat într-o clipă.

– Să coborâm! a strigat Khamis.

N-aveau altceva de făcut decât să-i urmeze pe Lo-Mai și pe micuț, care o luaseră înainte. John Cort, Max Huber, Llanga și Khamis s-au lăsat, ca să zicem așa, să alunece fără să întâlnească vreun obstacol. După ce au trecut pe sub satul aerian, s-au îndreptat spre malul râului, au ajuns acolo în câteva minute, au dezlegat una dintre bărci și au urcat în ea împreună cu tatăl și copilul.

Atunci însă s-au aprins făclii în toate părțile și din toate părțile au venit în fugă mulți dintre acei wagddi care rătăceau în împrejurimile satului.

– Să plecăm, trebuie! a zis John Cort.

Și, împreună cu Max Huber, a ridicat carabina gata să tragă, în timp ce Khamis și Llanga se străduiau să îndepărteze barca de mal.

Au răsunat două detunături. Doi wagddi au fost atinși și mulțimea s-a împrăștiat urlând.

În acel moment, barca a fost luată de curent și a dispărut în aval sub acoperământul unui șir de copaci înalți.

Au răsunat două detunături.

* * *

Nu e nimic interesant de povestit (cel puțin în detaliu) despre cum au navigat către sud-vestul marii păduri. Poate că existau și alte sate aeriene, dar cei doi prieteni n-aveau să știe nimic despre ele. Deoarece nu le lipseau muniția, vânatul le asigura hrana, iar acele regiuni din vecinătatea Ubangi-ului erau pline de tot felul de antilope.

A doua zi, seara, Khamis a legat barca de un copac de pe mal ca să petreacă acolo noaptea.

În tot acest timp, John Cort și Max Huber nu-și precupețiseră manifestările de recunoștință față de Lo-Mai, pentru care nutreau o simpatie cât se poate de omenească.

Între Llanga și micuț se legase o adevărată prietenie frățească. Cum ar fi putut oare tânărul indigen să simtă diferențe antropologice care îl făceau superior acelui micuț?

John Cort și Max Huber sperau să-l convingă pe Lo-Mai să-i însoțească până la Libreville. Întoarcerea ar fi fost ușoară coborând pe acel râu, care era probabil un afluent al fluviului Ubangi. Important era să n-aibă cursul blocat nici de repezișuri, nici de cascade.

Ambarcațiunea făcuse popas în seara zilei de 16 aprilie după ce navigaseră cincisprezece ore. Khamis estima că, din ajun, parcurseseră 40-50 de kilometri.

S-a stabilit să petreacă noaptea în acel loc. Au organizat masa și, după ce au mâncat, Lo-Mai a rămas de pază, ceilalți cufundându-se într-un somn odihnitor, netulburat până în zori.

După ce s-au trezit, Khamis a făcut pregătirile de plecare. Barca aștepta s-o pornească din nou pe apă.

În acel moment, Lo-Mai, care îl ținea de mână pe micuț, aștepta pe mal.

John Cort și Max Huber s-au apropiat de el și l-au îndemnat să-i urmeze.

Lo-Mai a scuturat însă din cap și a arătat cu o mâna cursul râului, și cu cealaltă, adâncurile pădurii.

Cei doi prieteni au insistat și gesturile lor ar fi fost de ajuns să-l facă să înțeleagă ce-i cereau. Voiau să-i ia cu ei la Libreville pe Lo-Mai și pe Li-Mai...

În același timp, Llanga îl copleșea pe micuț cu mângâieri, sărutându-l și strângându-l în brațe... Încerca să-l tragă spre barcă.

Li-Mai a rostit doar un cuvânt:

– *Ngora*!

Da... mama îi rămăsese în sat, iar el și tatăl lui voiau să se întoarcă la ea. Nimic nu putea să despartă familia!

Și-au luat rămas-bun pentru totdeauna, după ce lui Lo-Mai și micuțului le-a fost asigurată hrana până la Ngala.

John Cort și Max Huber nu și-au ascuns emoția la gândul că nu le vor mai vedea niciodată pe cele două ființe bune și afectuoase, oricât de inferioară le-ar fi fost rasa...

Llanga nu și-a putut reține plânsul și lacrimi mari au udat, de asemenea, ochii tatălui și ai micuțului.

– Ei bine, vei crede acum, dragă Max, că aceste biete ființe se apropie foarte mult de om?

– Da, John, fiindcă surâd și plâng ca omul!

Barca s-a lăsat dusă de curent și, la cotul râului, Khamis și însoțitorii lui au putut să le facă un ultim semn de adio lui Lo-Mai și fiului său.

În zilele de 18, 19, 20 și 21 au coborât râul până la vărsarea în Ubangi. Curentul era foarte iute și se putea estima că străbătuseră aproape 300 de kilometri de la satul Ngala.

Destoinicul *foreloper* și tovarășii lui de drum se aflau atunci în dreptul vârtejurilor de la Zongo, aproape de cotul pe care îl face fluviul apucând spre sud. Acele vârtejuri ar fi fost imposibil de trecut cu barca

Și-au luat rămas-bun pentru totdeauna...

și, ca să continue navigația în aval, avea să fie necesar transportatul bărcii pe uscat. Este adevărat că itinerarul le permitea să se deplaseze pe jos pe malul stâng al Ubangi-ului, în acea parte unde Congo-ul independent se învecinează cu Congo-ul francez. Barca ar fi fost mai mult decât preferabilă în comparație cu acel drum anevoios. Ar fi câștigat timp și ar fi scutit multă osteneală!

Din fericire, Khamis a putut să evite operația obositoare de portaj.

După bulboanele de la Zongo, Ubangi este navigabil până la confluența cu fluviul Congo. Nu puține sunt ambarcațiunile care fac comerț în acea regiune, unde nu lipsesc nici satele, nici târgușoarele, nici așezămintele misionarilor. John Cort, Max Huber, Khamis și Llanga au străbătut cei 500 de kilometri rămași la bordul uneia dintre acele ambarcațiuni încăpătoare în ajutorul cărora începea să vină tractarea cu aburi.

În ziua de 26 aprilie s-au oprit lângă un târgușor de pe malul drept. Bine odihniți, sănătoși, nu le mai rămăseseră de parcurs decât 100 de kilometri ca să ajungă la Libreville.

O caravană a fost imediat organizată de descurcărețul *foreloper* și, îndreptându-se direct spre vest, a traversat acele lungi șesuri congoleze în douăzeci și patru de zile.

În ziua de 20 mai, John Cort, Max Huber, Khamis și Llanga și-au făcut intrarea în factoria din afara localității, unde prietenii, foarte îngrijorați de o absență atât de îndelungată și neavând nicio veste de aproape șase luni, i-au primit cu brațele deschise.

Nici Khamis, nici micul indigen n-aveau să se mai despartă de John Cort și de Max Huber. Llanga nu era oare adoptat de ei, iar vrednicul *foreloper* nu le fusese oare călăuză devotată în acea călătorie aventuroasă?

Și doctorul Johausen? Și acel sat aerian Ngala, izolat în adâncul marii păduri?

Ei bine, mai devreme sau mai târziu, o expediție va trebui să intre într-un contact mai strâns cu acei ciudați wagddi, în interesul științei antropologice moderne.

Doctorul german nu mai era în toate mințile și, admițând că i-ar fi revenit judecata și ar fi fost dus la Malimba, cine știe dacă n-ar fi regretat timpul în care domnea sub numele de Mselo-Tala-Tala și dacă, mulțumită lui, acel trib de creaturi primitive nu va trece într-o zi sub protectoratul imperiului german?

Totuși, ar fi posibil ca Anglia...

CUPRINS

I. *După o etapă lungă* 5

II. *Focurile mișcătoare* 20

III. *Răspândirea* 35

IV. *Alternative și decizii* 51

V. *Prima zi de drum* 66

VI. *După o etapă istovitoare* 78

VII. *Cușca goală* 92

VIII. *Doctorul Johausen* 105

IX. *Pe apele râului Johausen* 121

X. Ngora! 134

XI. *Ziua de 19 martie* 150

XII. *În pădure* 165

XIII. *Satul aerian* 179

XIV. *Neamul wagddi* 193

XV. *Trei săptămâni de studiu* 208

XVI. *Maiestatea Sa Mselo-Tala-Tala* 222

XVII. *Starea doctorului Johausen* 236

XVIII. *Final neașteptat* 247

FREEDOM
GREENLAND
BAFFIN BAY
DOMINION OF CANADA
NORTH AMERICA
PACIFIC OCEAN
ATLANTIC OCEAN
SOUTH AMERICA
WEST INDIA ISLANDS
BRITISH ISLANDS

FEDERATION
MAP OF THE WORLD
SHOWING THE EXTENT OF THE BRITISH TERRITORIES IN 1786.
ASIA
NORTH PACIFIC OCEAN
INDIA
CHINA
JAPAN
AUSTRALIA
NEW ZEALAND
CAPE COLONY
INDIAN OCEAN
SOUTH PACIFIC OCEAN

N
S
E
W